

U
A V L I

P E R S I I

F L A C C I

S A T Y R Æ S E X.

CUM POSTHUMIS COMMENTARIIS

J O A N N I S B O N D,

Quibus recens accessit Index verborum :

EDITIO SECUNDA.

D U B L I N I I :

Apud GULIELMUM M'KENZIE,

No. 63, DAME-STREET.

M,DCC.LXXXVII.

Lp 15.7.87

Harvard College Library

Gift of

Morris H. Morgan

Jan. 1, 1910

LECTORI BENEVOLO

SALUTEM.

NIHIL unquam magis expetivi (*candide Lector*) quàm ut vota Deo, hominibus promissa præstare valeam. Illa verò persolvere, quatenus homo sum, vires meas longè superat; hæc adimplere (*usquequò licita sunt et honesta*) animus certè nunquam deerit.

Promisi equidem quatuor ferè abhinc annis, cum Scholia mea in Horatium emitterem, majora aggressurum, si Deus longiorem hujus vitæ usuram mihi dedisset, præsertim si intellexerim studiorum meorum labores Musarum alumnis gratos fore & acceptos. Alterum Deus pro suâ in me misericordiâ concessit, alterum testantur multorum doctissimorum virorum laudes, quas in illud Commentarium meum plenâ manu congegserunt. Idque opinor non aliam ob causam fecerunt, nisi quòd in illo fuerim brevis & succinctus, nec minùs brevis quàm apertus & perspicuus; quod præstare, teste Cicerone, difficile est. Nam in re magnâ & sententiâ longâ, brevitatem orationis

A 2 adhibere

adhibere, sine dubio obscuritatem parit,
unde illud Poëtæ :

—brevis esse laboro,

Obscurus fio.——

Proinde Orationis opportunitas, ut bene dixit Pindarus, παντὸς ἔχει κορυφαίαν omnium rerum præcipuam laudem meretur, quæ & brevis sit, cum brevitate opus est, & longa, cum res & tempus verborum multitudinem desiderant. At stylus Persii, cum sit adeo figuratus, ut ne voculum quidem unum sit expers alicujus artificii, quis in illo explicando brevitatem à me expectabit? Siquidem quod Horatius admisit, negat Persius, qui consulto est obscurus, suisque scriptis caliginem & tenebras ex industriâ objecit. Multi tamen & sancti & eruditi viri hunc libellum in oculis, seu mavis in osculis habuere, nec immerito, quippe qui sententiarum gravitate et verborum pondere haud ulli Satyrographo postponendus est. Vitia namque insectatur acerrimè, virtutes verò ad cælum laudibus evehit sanctissimè. In quo miram invenies eruditionem, stylum tersum et politum, varietatem rerum jucundissimam, omnia denique non ubivis obvia, scitu tamen (si quid aliud) dignissima. Mole, fateor, est perexiguus, sic etiam sunt gemmæ pretiosæ ; sed tantò plus habet auctoritatis, quantò minùs habet ponderis. Unde luculenter cecinit Martialis :

Sæpius

Sæpius in libro memoratur Persius uno,
Quàm levis in tota Marfus Amazo-
vide.

Non sum nescius (Lector humanissime) quantæ sit difficultatis hunc Poetam planè et plenè interpretari: qui adeò nodosus est et sublimis, ut nemo ferè omnium veram ac integram ipsius notitiam sibi unquam assumpserit: (imò ut audacter Lubinus pronuntiat) Persius à nemine adhuc virorum doctorum per omnia plenè est intellectus. Neque me latet quantæ sit audaciæ post tot literatissimos viros, qui in hoc opere sudarunt, aliquid de meo afferre. Quod scripsi tamen, in spem venio quòd tibi arriserit, non modò quia brevior sum reliquis, sed etiam quia ordo Constructionis & Ecphrasis adjuncta, unà cum Annotationibus in margine appositis, Persium ex composito obscurum & tenebris involutum, tibi utcumque clarum reddent & manifestum. Quòd si scripta mea non per omnia votis tuis respondeant, ignoscas mihi quæso benevole Lector. Nihil enim adeò elaboratum conficiunt homines, quod omnibus numeris sit absolutum: nec quisquam tam solidè doctus est, aut in ea arte quam proficitur, adeò exercitatus, quin interdum errare, decipi, et labi possit.

Tui studiosiss.

JOAN. BOND.

V I T A
P E R S I I
P E R
JOANNEM BRITANNICUM.

PERSIUS Flaccus in Thufcia Volaterras
habet patriam, quod Eusebius testatur,
ipseque in ultimâ suâ fatyrâ innuit, cùm ait:

— *mihi nunc Ligus ora*
Intepet, hybernatque meum mare, qua latus in-
gens
Dant scopuli, & multâ littus se valle receptat,
Lunai portum est operæ cognoscere cives.

Nam Luna oppidum est & portus Thufciæ,
ut sentiunt Strabo & Plinius. Ostendit igitur
poëta se Thuscum esse, cùm ait,

Hybernatque meum mare.

Volaterræ oppidum est hoc modi ædifica-
catum: in profundâ valle sublimis & præ-
ceps undique collis exstat, cujus in vertice pla-
nities est, in quâ sita ipsius sunt urbis mœ-
nia, atque stadiorum quindecim ascensus est.
E cujus basi rupes tota ardua atque difficilis.
Illic aliquando ex proscriptis à Syllâ quatuor
militum complentes ordinem, biennio per ob-
sisionem pressi, tandem per inducias disceden-
tes locum illum reliquerunt. Natus est ibi
Persius anno vigesimo primo Imperii Tiberii,
tertio

tertio anno post passionem Christi Dei nostri, mortuus anno ætatis suæ trigesimo, anno nono imperii Neronis, quo anno thermæ à Nerone ædificatæ sunt. Cùm literarum causâ Romam venisset annos egressus pueritiæ, in disciplinâ se tradidit Cornuto philosopho, ut ipse cecinit in quintâ satyrâ, ubi ait :

*Cùm primùm pavidò custos mihi purpura cessit,
Bullaque succinctis laribus donata pependit :
Me tibi supposui, teneros tu suscipis annos
Socratico, Cornute, sinu.*

Eum summâ pietate coluit & obedientiâ. Vfus est amicitia in primis Minutii Macrini Brixiani, equestris ordinis, principis viri, singulari modestiâ, & fide, & Cæsi Bassi poëtæ lyrici. Ætate jam adultâ sex satyras mirâ carminis acerbitate scripsit, quæ nunc in manibus habentur, in quibus summa ejus ingenii virtus judicatur. Unde non immeritò Quintilianus eum multum veræ gloriæ meruisse, quamvis uno libro, prodidit. Quæ ab aliis traduntur de ejus vitâ, cùm authoritate careant, mihi non probantur. Tenuium opum se fuisse declarat illic,

*Quis expedit vit Psittaco suum Xaïpe ?
Picâsque docuit verba nostra conari ?
Magister artis, ingenique largitor
Venter.*

TESTIMONIA

VETERUM SCRIPTORUM

DE PERSIO.

M. Fabii Quintil. lib. 10. Orat.

*Multum & veræ gloriæ, quamvis uno libro,
Persius meruit.*

M. Val. Martialis ex lib. 1. Epigr.

*Sapius in libro memoratur Persius uno,
Quàm levis in totâ Marsus Amazonide.*

Hieronymi in Chron.

Anno Imp. Tib. trigésimo secundo, Olympiade ducentésimâ tertiâ, Persius Flaccus Pœta Volaterris nascitur, & Olympiade ducentésimâ decimâ moritur: cujus præceptor Cornutus Philosophus à Nerone postea in exilium pulsus est.

Cassiodori in Fastis.

Gallo & Noniano Coss. Persius Flaccus Satyricus Pœta Volaterris nascitur.

Diomedis ex lib. III. Gramm.

Satyra dicitur carmen apud Romanos, nunc quidem maledicum, & ad carpenda hominum vitia archæ comedia charactere compositum, quales scripserunt Lucilius & Horatius, & Persius: sed olim carmen, quod ex variis poematibus constabat, Satyra vocabatur, quales scripserunt Pacuvius & Ennius.

AULI PERSII FLACCI

IN SUUM SATYRARUM
LIBRUM.

PROLOGUS.

NEC fonte labra (a) prolui (b) Caballino ;
Nec in (c) bicipiti somniasse (d) Parnasso
Memini, ut (e) repenti sic Poëta (f) prodirem.

(a) Proluo,
is. plerum-
que signifi-
cat multum,
sive multo

In hoc anteloquio (quod veriùs Ænigma dixeris)

Persius aliorum carpit vitia, nobilium nempè, & lavare. Vel,
divitum Romanorum, qui aut lucri causâ aut fa- labra bel-
mæ dulcedine quasi divino spiritu afflati, è vesti- luarû more
gio Poëtæ evadunt excellentissimi. Atque hoc Sa- aquis im-
ricis in more positum est, ut se ipsi acerbius repre- mergere.
hendant, quò aliorum sordes & ineptias liberiùs Verùm Per-
insectentur, acriùsque perstringant. Primùm igitur Exor-
tur suam in re Poëticâ scientiam extenuat, in dio se deji-
eo, quòd nullum prorsùs commercium cùm Mu- ciat & fa-
sis habuerit, unde subito Poëta fieret. ctum à se
procul re-
movere cu-
piat, sic in-

Nec prolui labra fonte Caballino ;] i. Ego Per- telligendus
sius Satyras jam scripturus, vix dùm fonti Pega- est, quasi di-
seo labra admovi, ut olim Hesiodus ; [nec memi- cat, Ego ne
ni somniasse in bicipiti Parnasso,] i. nec in memo- dem labris
riam revocare possum ; quod aliquando dormi- fontem Pe-
erim in Parnasso monte illo bivertice. (sicut gascium le-
Ennius) *ut sic prodirem Poëta repenti.*] i. ut unico viter attigi.
fontis gustu, vel ut Musis in Parnasso semel vi- (b) Fonte e-
sis, statim Poëta evaderem. quino, què
istû ungu-
læ, Pegasus
equus ille

penniger Bellerophontis effodit, cùm in Heliconem Boeotiæ montē
Musis sacrum, evolasset. Vide Ovid Met. l. 5. Quæ quidem fabula,
originem (opinor) traxit, ab acumine mentis, equo alato, imò qua-
libet sagittâ velocioris, in Poëtis præsertim. (c) In duos colles sur-
genti. (d) *Parnassus*, mons est in Phocide Apolloni & Musis poë-
tarum Præsidibus consecratus ; duos habet vertices, unde *biceps* ap-
pellatur. Caput. pro fastigio. (e) Celeriter, sine ullo labore, divi-
nitus. (f) Quasi novum miraculū ē tenebris in lucē prodierem.

Heli-

(a) Sodalitium Musarum, quæ à monte Helicone quem incolunt, dictæ sunt Heliconides. (a) *Heliconidæque, pallidamque* (b) *Pyrenen illis relinquo, quorum imagines* (c) *lambunt Hederae* (d) *sequaces : Ipse* (e) *semipaganus* (f) *Ad sacra vatium carmen affero nostrum.*

quem incolunt, dictæ sunt Heliconides.

(b) Fontem in pede Arcocorinthis Musis peculiariter sacrum, qui aquas ad imum usque habet perspicuas & potui jucundissimas.

Pallida dicitur Pyrene, ob pallorem è studio con-

tractum : albicant enim qui vitam degunt sedentariam. *Perf. — juvat impallescere chartis.* (c) Circumeunt & quasi linguâ ambiunt. *Hedera* enim Baccho sacra habet folio in linguâ speciem desinentia, è quibus sicuti ex foliis lauriserta fiebant ad vates coronandos, quoniam in Bacchi tutelâ erant. *Virg. Pastores hederâ crescentem ornate poetam.* (d) *Hederae* natura est, ea quibus adhæret, tenaciter persequi. (e) *Semipœta*, poeta minus politus, semirusticus, qui Satyris meis profanis sacra aliorum poemata contamino. (f) *Ad Poëtarum cœtus & conventiculâ*, quibus se inferere Persius non audent. *Vel.* ad Musarum & Apollinis Bibliothecam ab Augusto Cæsare extructam, ad quam Poëta opera sua deferrebant.

(a) *Psitacus*, *Quis expedit* (a) *psitaco* (b) *suum χαιρὶ ?* *Corvos* quis olim (c) *concauum* salutare ? *Picæque* docuit nostra verba (d) *conari ?* *Magister artis* (e) *ingenique largitor*

per omnia reddit, & quidem fermocinans : cui cum sit lingua latior quam cæteris avibus, eo facilius verba hominis articulatur patientiore plectro & palato. (b) Quasi proprium & naturale illi esse videatur. (c) Salutationem quasi ex concavâ spelunca proficiscentem. (d) Imitari, vel, magno conatu proferre. (e) Fames ingenii acumen multis largitur. *Mart. Et labor ingenium miseris dedit, & sua quemque Advigilare sibi jussit fortuna premendo.*

(f) *Ven-*

(f) *Venter, negatas artifex sequi voces.*

(f) *Venter esuriens.*

Animadvertite LECTOR, quòd Persius non de se hîc seriò loquitur, qui eques fuit Romanus locupletissimus, sed sub suâ personâ, poetas exagitat ingestas. sulcos & parasitastros, qui ventris explendi gratiâ, patronis suis divitibus molli aliquo poemate adblandiebantur.

Virg.—*duris urgent in rebus e-*

Quis expedit vitæ suam χάρη? i. quis vitæ docuit tam expeditè proferre hanc salutantis vocem, sc. SALVE [*quis olim docuit cor-* (a) NUM-
vos salutare concavum?] i. quis Augusti tem- MUS dolo-
poribus, corvum instruxit raucam & concavam plenus est,
salutationem enarrare? & *quis docuit pica co-* & multos
nari verba nostra? i. quisnam garrulas docuit fos. Phoc-
picas, nostras hominum voces exprimere? Per- cydides.
sius suæ interrogationi respondet. [*Venter ma-* Χρυσός
gister artis & largitor ingenii, artifex sequi voces αἱ δυλός
negatas.] i. Venter famelicus humanum loqui ἐστὶ καὶ ἀρ-
docuit has aves, qui quidem venter, artis poeti- γυρῶ.
cæ est magister, & à quo ingenium fit subtilius: (b) Cantare
venter (inquam) qui peritus est & valdè inge- (c) Carmen
niosus, ad sequendum & consequendum vo- suavisimū,
cem humanam, avibus à naturâ negatam. quasi ad
Pegasi fon-
tem elabo-
ratum.

**QUOD SI (a) DOLOSI SPES REFULSERIT
NUMMI:**

Corvos Poëtas, & poetrias picas

(b) *Cantare credas* (c) *Pegaseium* (d) *melos.*

(d) Hic ver-
ficulus mi-
rè vexavit
Interpre-
tes, qui de

quantitate *Melos*, & scripturæ litigarunt sed sine causâ, me iudice. Nam, *Melos* etfi lege carminis primam sæpiùs corripit, Homerus tamen in Hymnis μέλος, priore productâ extulit, cujus exemplum in hoc versu sequitur Persius. Et Martianus Capella libro nono cecinit: *Et melicos cantus melica grata tulit.* Ut de aliis taceam, Politianus in suis Miscellaneis, multis abhinc annis, & Claverius (literarum certè lumen) in nuperis suis Annotationibus, *Nectar* pro *Melos* legendum esse contendunt, quorum ille se legisse *Nectar* in codice antiquissimo affirmat; hic verò, dictionem *Nectar* à se repertam & fideliter exhibitam, ingenuè testatur. Sunt qui sedes mutant ut dictio *Credas* in fine versus collocetur. Alii literam, geminant, ut scanfionis stet ratio, sicuti in Virgilio. *Reliquias Danaum.*—In hac opinionum varietate, penes te est, Lector benevole, utra tibi magis lectio placuerit: vulgatam ego non repudio, at Persio mendum adscribere, nefas esse iudico.

Quòd

Quòd si spes nummi dolosi refulserit, credas corvos poëtas, & picas poëtrias cantare melos Pegaseium.] i. Verùm si apparuerit spes nummi homines facientis dolosos, credere tu quidem possis, corvos quasi poëtas, & picas quasi poëtrias, dulcissimum carmen fundere, quale cantant poëtæ, qui è fonte Pegaseio se bibisse jactitant.

A. PER-

A. PERSII FLACCI

SATYRA PRIMA.

OCURAS HOMINUM! O QUANTUM
EST IN REBUS (a) INANE!

Quis leget hæc? M. min' tu istud ais? nemo
Herculè. P. nemo?

M. Vel duo, vel nemo. P. turpe & miserabile.
M. quare?

P. (b) Ne mihi (c) Polydamas, & Troïades (d)
Labeonem,

Prætulerint.——

Persius in hujus Satyræ exordio, cum indignatione
exclamat contra Romanos, qui non modò in versi-
bus, sed etiam in prosâ oratione, colore poëtico
sunt abusi: eò nimirum ut apud vulgus laudem
quererent.

(a) Inane
quandoque
ponitur pro-
eo spatio
quod inter-
cedit inter
cælum &
terras, ex
Democriti
& Epicuri
sententiâ,
ut Virg. in
Silenio.
Namque
canebat uti
magnum
per inane co-
acta Semi-
na, terra-

rumque animæque marisque fuissent. Hic verò significat ingeniivél rationis vacuitatem: seu potius leves & inanes homines, quos Græci appellant *κενδοξοὺς*, i. inanis gloriæ cupidos. de quibus Horat. lib. 1. Satyr. IV — inanes hoc juvat. (b) Hic versus perplexus sanè est & ambiguus, quapropter varios variè agitavit Interpretes. Sunt qui volunt particulam *Ne* cum diphthongo scribi, ut sit Adverbium affirmandi: alii diphthongum rejiciunt, ut sit Adverbium imperandi. Liberum sit suum cuique judicium. Ego verò neutrum probo, sed iis assentior, qui in oratione tam abruptâ, verbum *verear timeo, sollicitus sum*, vel hujusmodi subintelligunt, sic enim Poëta timoris speciem præ se fert, quid de suis Satyris judicet populus, quem tamen vili aestimat & falsè irridet. est igitur Ironia. (c) *Polydamas* fuit Troïanus, Panthi filius, vir admodum prudens, sed timidus, per quem poëta NERONEM carminum censorem intelligit, sicut per *Troïades* designat Romanos, qui a Troïanis originem quum traherent, facti sunt verè Troïades, i. effeminati, degeneres, luxuriosi. (d) *Accius Labeo*, (sic dictus, à labiorum magnitudine) insipidus & abnormis poëta fuit, Neroni tamen gratissimus, quòd Iliad. Homeri, verbum verbo reddens, sædissimè transtulisset.

O CURAS hominum!] .i. O vanas & varias hominum cogitationes! *quantum inane est in rebus!* .i. quanta est in rebus humanis insipientia! [*quis leget hæc?*] .i. quotusquisque has meas leget Satyras acrimoniâ & acerbitate plenas? Hic introducitur Monitor aliquis, qui Persii orationem abruptit. *M. ais tu istud mihi?*] .i. mihi ne ô Persi istud loqueris? [*hercule nemo*] .i. per Herculem juro, quod nemo vivit hisce temporibus qui scripta tua mordacia leget, nam eò ventum est, ut versus dulces & lascivi duntaxat in pretio sint & honore. *P. nemo?*] .i. itâ ne verò? (inquit Persius) nemon' hæc carmina mea curabit? Respondet Monitor. [*Vel duo, vel nemo.*] .i. pauci admodum, seu potius nemo reperietur, qui Satyricam tuam mordacitatem legere sustinebit. *P. turpe & miserabile.*] .i. quod nemo lecturus sit scripta mea (inquit Persius) ad honestatem & bonos mores spectantia, hoc quidem turpe est & miseratione dignum. *M. quare?*] .i. cur turpe hoc dicis & miserabile (inquit Monitor?) Responder Persius. *Ne Polydamas & Troïades prætulerint mihi Labenomen.*] .i. equidem vereor, ne Polydamas [i. Nexo] & Troïades (i. Romani ineptè judicantes) Labeonem poëtam infusum mihi præposuerint.

—*Mo. nugæ. non si quid turbida Roma*

(a) *Elevare*, (a) *Elevet, accedas*: (b) *examenve improbum quandoque significat*
in illâ
fursum le- *Castiges* (c) *trutinâ*: *NEC TE QUÆSIVERIS* (d) *EXTRA*.
vare, vel in altum tol-

lere. Hic verò ponitur, pro extenuare, vel rem laude dignam verbis deprimere. sic Liv. lib. XXIII. *Q. Fabius res gestas in Hispaniâ elevavit*, i. decessit. (b) *Examen*, est lancium lingua, quæ, quo pondus se vergit, exit: hic autem per metaphoram à ponderationibus deductam, significat judicii investigationem. (c) In illâ Po. Romani censurâ. *Trutina* propriè est oblongum illud foramen, intra quod est lingua bilancis, in quo foramine ostenditur vel æquilibrium, vel inæqualitas rei ponderatæ, (d) *Extra* Conscientiam tuam.

Nu-

Negæ] .i. hæc NERONIS & vulgi temerarii
 judicia (inquit Monitor) sunt verba levia & nul-
 lius ponderis. [*si Roma turbida eleuet quid, non*
accedas castigæve examen improbum in illâ truti-
nâ:] .i. si populus Romanus, cujus judicium im-
 purum est & mobile, quicquam tuæ laudis in
 cælum usque extollat deprimâtve, aut inimi-
 nuat, non tu statim illi opinioni debes assentiri, (a) Ego cum
 neque vitiosum vulgi judicium examinare aut viro impri-
 castigare debes, in illâ perversâ & iniquâ lance, mis erudi-
 quâ plebs Romana res ponderat: sed potius in-
 trutinâ tui ipsius recti & limati judicii, id corri-
 gas & emendes. [*Nec quæsiueris te extra.*] i. lares in-
 Nec verba, dicta, facta tua mensus fueris extra Persium
 te. i. juxta opinionem populi, qui (ut bene Ho-
 ratius.) *Stultus honorem*
Sæpe dat indignis, & famæ seruit ineptus:
 sed tibi ad gloriam sufficiat benefacti Conscien-
 tia. Nosce igitur teipsum, atque tuo de te
 incorrupto utere testimonio.

Nam Romæ quis non? P. ah, si fas dicere!

sed fas

Tunc cum ad (a) canitiem, & nostrum istud (b) vi-
vere triste

Aspexi, (c) & nucibus facimus quæcunque
relictis:

(d) *Cum sapimus patruos, tunc, tunc, ignosci-*
te. M. nolo.

æsarie argenteâ, qualis fuit Hadrianus Imperator. *Canescunt*
homines magis à temporibus, quoniam regio illa est omnium siccissima.
 Gal. lib. 11. de Temperament. (b) Vitam istam nostram tristem
 & austeram. Est autem Hellenismus. (c) Et Quum pueritiæ
 renunciaverim. Proverbium est à puerorum lusibus ductum. Horat.
 Saty. III. lib. 2. *Ludere par impar equitare in arundine longa.* (d)
 Quum sapientiæ patruos imitamur & repræsentamus. Solent patrum,
 fratrum liberos suæ fidei & educationi commissos, acrius objurgare,
 si quid delinquant. Magna enim est in peccatis filii oculorum
 paternorum lippitudo seu potius cæcitas: at patruus ab hoc impotenti
 affectu liber, incorruptè judicat, & castigat severè. Ex quo natum
 est, ut *Patruus* pro sivo reprehensore seu castigatore ponatur. Cicer:
 pro Cælio. *Qui in reliquâ vitâ mitis esset, fuit in hac causa pertristis*
quidem patruus, censor, castigator.

(e) Rîfus & P. *Quid faciam? sed sum petulanti* (e) *splene*
 lœtitiæ af-
 fectus in
 splene est,
 ut Medici
 dicunt, cu-
 sus magni-
 tudo facit
 homines ad
 rifum pro-
 cliviores,
 juxta illud.
Splenridere
facit, cogit
amare je-
cur.

(f) *Cachinno-*
nis, is est,
 qui solutè
 & immodi-
 cè ridet.
 Præcipit
 Seneca, ut
 rifus fit si
 ne cachin-
 natione,
 quâ nulla
 res ineptior
 ut ait Ca-
 tullus. *Si*
ridere con-
cessum fit,
vituperetur
tamen ca-
chinnatio.
 Cic. Tusc.
 lib. IV. At
 nostri Pœ-
 tæ illa cõ-

Parata est natura, ut in sectandis aliorum vitis, ad rifum sit profu-
sior, quæ tamen cachinnatio, inter familiares aliquando locum habet,
eoque magis, quàm Proditoribus & malæ mentis hominibus, ejus-
modi rifum emittendi, negata sit facultas.

Nam Romæ quis non? i. Romæ quis non ini-
 quus est rerum æstimator? quis se extra se non
 quærit? *ah, si fas dicere?* i. utinam liceret mihi
 (qui annum ætatis trigefimum nondum attigi)
 nefarios Romanorum mores impunè notare!

[*sed fas tunc, cùm adspexi ad canitiem, & nostrum*
istud triste vivere.] i. sed fas esse videtur quàm
 contemplor mentis meæ canitiem & vitam fe-
 veram, [*& facimus quæcunque nucibus relictis:*]

i. & cùm facimus omnia, quæ facere debemus
 (graviora nimirum & magis seria) finitâ meâ
 & transactâ pueritiâ: [*cùm sapimus patruos,*] i.
 quàm patrui mores didici, qui me instituit,

[*tunc, tunc,*] i. tunc licitum esse videtur, aliorum
 vitia liberè insectari, [*ignoscite,*] i. ignoscite
 igitur mihi ô Romani, si in Satyris meis, ve-
 stram stultitiam omnibus deridendam patefa-

ciam. Respondet Monitor nomine totius po-
 puli. *Nolo.*] i. nolo equidem tibi ignoscere, si
 scribas. Poëta igitur temporibus tyrannicis
 quasi metu percussus, secum addubitât, utrùm

scribat an taceat. *Quid faciam? sed sum cachinno*
splene petulanti.] i. quamvis hic mirificè flu-
 ctuo, ut quid faciam animi pendeo, natura ta-
 men sic meum finxit & formavit splenem, ut

non possim non aliorum vitia petulanter irri-
 dere.

(a) *Pulmo, Scribimus inclusi, numeros ille, hic pede liber,*
 est unum de
 visceribus, *Grande aliquid, quod* (a) *pulmo* (b) *animæ præ-*
 cuius caro
 mollis est,
 largus anhelet:

levis & spongiosa, ungulæ bubulæ adsimilis, qui cordi præparat &
 conficit spiritum, ut ejus accessu innatus calor ventilatus, refrige-
 retur, vitalisque spiritus tanquam pabulo foveatur. Loquitur Poëta
 hoc loco & alibi, ut phycus, qui cum Lacedemonio medico magnam
 habuisse consuetudinem legitur, (b) Anima, idem quod *ἄνσμος*, pr o
 vento hic ponitur.

Scilicet hoc populo, (c) pexúsque (d) togáque (c) Pexatus, vel calamistratus.

Et natalitiâ tandem cum (e) Sardonyche (f) albus, Martial.

Sede leget celsa, liquido cùm (g) plasmate Pexatus pulchré ridet mea carmina Zoile.

Mobile colluerit, (h) patranti fractus oculo.

Perfusus, ut alios cùm poëtas, tùm oratores liberiùs (d) Togâ novâ & nitidâ vestitus.
reprehendat, in primâ personâ tanquam de se (e) Sardonyx est gemma pellucida, lapidem
etiam loquitur.

Inclusi scribimus,].i. nos Romani Musæis nostris sive tuguriis inclusi, atque á turbâ remoti, Sardium poëmata scribimus & ingenii nervos exerce- coloris rubei, & Omus, [ille numeros, hic liber pede,].i. ille sc. Poëta nycha coloris sub-
scribit versus, qui numeris constant: hic, orator candidi re-
nimirum, lege carminis solutus, in prosâ scribit præsen-
oratione, [aliquid grande, quod pulmo prælargus tans. obti-
animæ anhelet:] i. quod pulmo aëris & venti net enim
plenus, præ defatigatione anxie halans, proferat utriusque
& pronunciet: [scilicet pexus & tandem albus Onyx gem-
togâ recenti, cum Sardonyche natalitiâ leget hæc ma, duxit
sede celsâ,] i. Poëta sc. capillos habens pexos appellatio-
& tandem togâ candida tanquam in die festo nem á simi-
exornatus, gerens etiam annulum cum gemmâ litudine
primariâ, quam die natali ab amico dono acce- manus hu-
perat, hæc sua lasciva carmina, populo Romano, man, non
in cathedrâ sublimi recitabit, [cùm colluerit gut- solùm pro-
tur mobile plasmate liquido,] i. cùm priùs biben- pter colo-
do laverit suum guttur, factum mobilius & flex- rem, sed
ibilis ad voces formandas, cum liquidâ po- quia nihil
sitione, ex dulcioribus quibusdam rebus compo- fit in eo ru-
ungue lavia sunt & polita. (f) Nitidus & comptus, gemmâ, gosum, ni-
nivea veste decorus. (g) Eo (opinor) medicamento usi sunt illi hil aspe-
poëtæ belluli, ne clamore nimio & vocis contentione raucesce- rum, omnia
rent. (b) Patrare παίδων αἰών, propriè significat liberis procre- vero ut in

andis operam dare. significat etiam, quidvis inceptum ad finem perducere. Eumenius. Res simul capta & patrata est, junctusque fuit rebellibus conatus & exitus.

litâ, [*fractus oculo patranti.*] i. libidinosum corporis habitum præ se ferens, dum impudica legit carmina, osculo lascivo petulanter solutus.

Heic, neque more probo videas, neque voce serena

(a) Cum *Ingentes* (a) *trepidare* (b) *Titos, cum carmina*
gannitu sub-
silire, & (c) *lumbum*
quasi ceuere. *Intrant, & tremulo* (d) *scalpuntur ubi intima*
(b) Horatius *versu.*

Rhæmnos

appellat.

dicti sunt

Titi, vel à

Tito Tatio

Sabinorum

rege, vel,

Titi quasi

tituli, seu

tutuli, quod

patriam tu-

erentur.

(c) *Renes in*

lumbis.

(d) Sic, ut

primitus

excitatur,

veluti in amplexu.

Heic,] i. in hoc auditorio, ubi talia carmina

tanto cum apparatu à poëta palàm leguntur

[*videas Titos ingentes trepidare, neque more probo,*

neque voce serenâ,] i. videre possis magnos &

nobiles viros, Romanæ Reip. principes, more

improbo & voce tremulâ, libidinem suam cum

turpi corporis gestu demonstrare, [*cum carmina*

intrant lumbum, & ubi intima scalpuntur versu

tremulo,] i. quàm fœda illa carmina ad lum-

bum, libidinis sedem, penetrant : & quàm in-

teriora viscera titillantur versu obscœno, voce

trementi & effœminatâ, à poëta pronunciato.

Tun' vetule auriculis alienis colligis escas ?

(a) Præ se-
nio, vel
multo stu-
dii labore,
cutem ha-
bens de-
formem. *Auriculis, quibus & dicas* (a) *cute perditus :* (b)

obe !

Quò didicisse, nisi hoc (c) *fermentum :* & *quæ*
semel intus

Innata est, rupto (d) *jecore exierit* (e) *caprificus ?*

(b) *Obe*, vox est fatietatis, usque ad fastidium, quod & asserit Iuvenal.

Satyr. VII —*satur est, cum dicit Horatius, obe.* (c) Translatio est vel

à fermento quod suo fervore totam massam inflat, nec in eâ potest

contineri : *vel* ab agris stercore columbino fermentatis, quod humum

densam quasi inflat, sicuti vana scientia poëtam scripturientem

turgidum reddit & superbum. (d) In quo vulgus animi affectus

collocatos credebant. Catachresis est, seu durior Allegoria. *Iecur*

pro corde. Ita enim magni poëtæ secundum vulgi opinionem ple-

rumque loquebantur. Iuvenal. *Rumpe miser tensum jecur.*—quod in

invidum quadrat. (e) *Caprificus*, è sylvestri ficus genere, nullo

unquam tempore maturefcens, quæ ruptis ferè faxis è muris solet

erumpere, calices tantum non fructus producens.

Invehitur Persius in poëtam rancidum, qui in ætate decrepitâ, lascivorum versuum recitatione laudes quærit & gloriam.

Vetule, tun' colligis escas auriculis alienis ?], i. ô fenex delire, tu-ne tuis lascivis carminibus, mareriam atque fomenta libidinis, Auditorum tuorum auriculis tanquam escam colligis ? [*auriculis, quibus & dicas perditus cute ; ohe !*] i. auriculis, [inquam] tuorum Auditorum delicatulis, quibus tu senio rugosus te excuses, & dicas, [*ohe ! quò didicisse ? nisi hoc fermentum exierit,*] i. ohe ! in quem finem prodest poëticen didicisse, nisi hæc vana mea scientia, quæ me, ut fermentum massam panis inflat, lucem prodierit, [*& caprificus exierit jecore rupto, quæ semel est innata intus ?*] [i. & quorsum attinet didicisse carmina pangere, nisi illa intus & in corde penitus comprehensa, fores tandem prorumpant, pectore patefacto, ut indè gloria comparetur ?]

En pallor, seniûmque, ô mores ! usque adeône

(a) *Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciatur* (a) Nota, quod Verbum infinitivi modi ponitur participio substantivo. Scire tuum pro scientia tua : sic Virgil Velle suum cuique est — pro voluntas sua cuique est.

alter ?
At pulchrum est, digito monstrari, & dici,
hic est.

Ten' (b) cirratorum centum dictata fuisse
Pro nihilo pendas ? ecce inter pocula quærun

(c) *Romulidæ saturi, quid (d) dia poëmata nar-*
rent.

Poëtastrum seipsum excusantem, irridet Per-
sus.

(b) *Cirrati*, hoc loco sunt pueri, qui capillos habent intonsos & crispatos. *Coma in pueris est dulcis, reverenda in senibus, veneranda in sacerdotibus, terribilis in bellatoribus, decora in adolescentibus, computa in mulieribus.* Ambros. in VI. Hexam. (c) *Romani dicti sunt Romulidæ*, à Romulo, qui Romam condidit. (d) *Poëmata sacra inter pocula non profananda.* Sic *dia Catonis sententia*, quod paulò elegantius est, quàm divina.

En pallor seniumque.] i. En quàm pallidus senex sis, vide, quale sit tuum senium. q. d. ô vetule, si te nihil aliud à scribendo recitandoque carmina lasciva impediât, certè illa ætas tua grandior, & faciei pallor, te alia studia sectari, aliòsque mores amplecti admonerent. [*ô mores! usque adeò tuum scire est nihil, nisi alter sciat te scire hoc?*] i. ô mores corruptos! an sciëntia tua nihil commodi aut voluptatis tibi adfert, nisi alter sciat, te illâ sapiëntiâ esse præditum? imò, te extra te non quæras, sed tacitâ consciëntiâ vive contentus. Sequitur objectio poëtastrî. [*At pulchrum est, monstrari digito, & dicier, hic est.*] i. at ô Persi, quamvis tu aliorum de me sermones minimè cures, Ego certè pulchrum & præclarum esse puto, prætereuntium digitis monstrari, ut de me dicant, Hic est egregius ille poëta Romanus, quod olim Athenis de Demosthene dixit muliercula aquam ferens alterique infusurrans, οὗτος δὲ Δημοδένους, Hic est ille Demosthenes. [*pendásne pro nihilo te fuisse dictata centum cirratorum?*] i. an ducas pro nihilo, te esse poëtam, ex cujus libris pædagogi themata vel documenta desumunt, quæ centum discipulis calamistratis prælegunt & imitanda præbent? Respondet Persius, Romanos cum risu satyrico reprehendens, quòd inter potandum, de poëmatis inquirent & malè judicent. [*Ecce Romulidæ saturi quærent inter pocula, quid diu poëmata narrent:*] i. Ecce Romani cibo potuque distenti, in conviviis inquirent, quid divina poëmata tractent & in se contineant.

(a) Homines Heic aliquis cui circum (a) humeros hyacinthina
habent bu-
meros, bel-
luæ armos. (b) læna est,

Ovid Ex humeris armi sunt.—(b) Læna, Græce χλαῖνα, est vestis exterior, quæ super alia vestimenta solet indui. Cic. in Tusc. appellat tegmen, Læna hyacinthina.

(c) Ran-

- (c) *Rancidulum quiddam* (d) *balbâ de nare lo-*
cutus, (e) *Phyllidas, Hypsiphylas, vatum & plorabile*
fi quid, (f) *Eliquat, & tenero* (h) *supplantat verba*
palato, (i) *Assensere* (k) *Nunc non cinis ille poëta*
Felix? Nunc levior (l) *cippus non imprimit ossa?*
Laudant convivæ. Nunc non (m) *è manibus illis,*
Nunc non è tumulo, (n) *fortunatâque favillâ*
Nascentur violæ? —

(c) Putridum & putridum. Metaphor. ducta à carne rancidâ & corruptâ.
 (d) Emittendo spiritum per nares, balbutire videtur.
 Balbus is est, qui sermonem non articulât explicat; cuius causa est, aut linguæ brevitâs, aut crassities nimia nonnunquam affluentiæ humoris copia vel ex humidiore cerebro, vel ex ebrietate, aliquando

Heic si aliquis, cui læna hyacinthina est circum humeros, locutus quiddam rancidulum de nare balbâ, Eliquat Phyllidas, Hypsiphylas, & quid plorabile, vatum, & supplantat verba palatò tenero, omnes viri assensere.] i. in hoc convivio (ubi inquiritur de poëmatibus) si quis nobilium Romanorum vestimento purpureo amictus, [NERONEM fortasse taxat] aliquid fœtidum, auribus infuave, per nares balbutit, si ineptas recitat fabulas affectuum & commiserationum plenas (cujusmodi sunt poëmata de Phyllide & Hypsiphyle facta) & si quid aliud flebile à poëtis com-

ex immodicâ siccitate. (e) Poëmata amatoria, quales erant Elegiæ factæ de Phyllide Thraciæ reginâ, quæ Demophoontem Thesei filium adamavit, & thalamo suscepit; à quo cum se spretam esse crederet, vitam laqueo finivit, & in arborem Amagdalum sine foliis conversa est. (f) Infelices amores Hypsiphyles ab Iafone desertæ. (g) Liquide effert, & verba sua quasi guttatim depromit. (h) Dejicit, & quasi cadere facit. *Supplantare*, est supposito pede aliquem in terram dejicere, unde pro *decipere* quandoque ponitur velut in hoc loco. (i) Convivæ adulatorii, nihil minùs quàm viri. (k) Irenicè loquitur Persius, significans vanas illas laudationes nihil prodesse mortuo. (l) *Cippus*, Græcè *τύμβος*, hoc loco signat sepulchri lapidem, cuius opus Ethnicis superstitiosi ad mortuos pervenire putarunt. Ovid. *Et sit humus cineri non onerosa tuo.* (m) Ex illius poëtæ tumulo, in quo juxta veterum opinionem animæ mortuorum manebant. (n) Ex crematis ossibus illius poëtæ, fortunati nimirum, quia tantis laudibus ab adulatoribus effertur. *Favilla*, quasi *fovilla*, cinis extinctus, ignem tectum fovens, indifferenter pro quovis cinere accipitur.

positum, voce liquidâ pronunciat, ac verba suâ quasi singultiens tenero frangit palato, eò nimirum ut Auditorum capter benevolentiam: tunc omnes convivæ assentatores huic nobili poëtaastro acclamant, atque laudant poëtam, qui opus recitatum composuerat, dicentes, [*Nunc, non cinis ille poëta felix?*] i. an non cineres illius poëtae (cujus versus recitados audivimus) nunc sunt beati? [*non levior cippus nunc imprimi ossa?*] i. non-ne sepulchri lapis levius imprimi ossa tam sancti poëtae, nunc, quando à tot nobilibus ebrisque convivis laudatur? [*nunc non nascentur violæ è manibus illis, nunc non è tumulto fortunataque favilla?*] i. non-ne jure ex illius poëtae sepulchro enascentur rosæ & flores?

(a) Naribus —rides (ait) & nimis (a) uncis
 rugatis, Naribus indulges. an erit, qui velle recuset
 quod est in- (b) Os populi meruisse; & (c) cedro digna lo-
 cutionis, undè cutus,
 proverbium. Linquere: nec (d) scombros metuentia carmina,
 —NASO nec thus?

suspensus
adunco. Quisquis es, ô modò, quem ex adverso dicere
 feci,
 (b) Ora vir- Non ego, cum scribo, si fortè quid aptius exit,
 rum laudem
 popularem. (Quando hæc (e) rara avis est) si quid tamen
 (c) Quæcun- aptius exit,
 que res Ce-
 dri succo

illinuntur, à tineis & carie sunt immunes. (d) Scombros & thus metuere illa dicuntur carmina, quæ adeò mala sunt & insipida, ut ipsæ chartæ, quibus inscribuntur, metuant, ne ad falsamentarios & aromatarios tandem perveniant, ad faciendum integumenta, quibus pisces & aromata involuta vendantur. Scombrus, est piscis marinus, cui in aquis sulphureus color est, extra aquam verò idem est color, qui cæteris. (e) Alludit ad Phœnicem, quæ sola est in toto Orbe, à purpureo pennarum colore sic dicta, in Arabiâ nascentis, aquilæ magnitudine, annis sexcentis & sexaginta vivens: quæ cum sibi finem vitæ adesse advertit, facit sibi thecam de thure & myrrhâ & cæteris odoribus, in quam, repleto vitæ suæ tempore, intrat & moritur. De cujus carnis humore, vermis exurgit paulatimque adolescit, & processu statuti temporis induit alarum remigia, atque in superioris avis specimen formamque reparatur. Ambros. lib. Hexam.

Lau-

Laudari metuam: neque enim mihi (f) cornea (f) Fibra
fibra est, dicitur cu-

Sed recti finemque, extremumque esse recuso extremitas,

(h) Euge tuum, & (h) Bellè. nam bellè hoc ex- unde jeco-

cute totum, ris & cor-

Quid non intus habet? — dis (quæ

Poëta senex & ridiculus, qui ob recitata poemata
irridetur à Persio, cit, sunt præci-

Rides & nimis indulges naribus uncis.] i. O Per-
fi, tu me & alios poëtas mei similes nimium tes, appel-

subdolè irrides. [an erit qui recuset velle meruisse lunt fibrae.

os populi ?] i. an quisquam hominum invenie- Virgil. —

tur, qui spernat populi applausum ? [& locutus nec fibris re-

digna Cedro] i. & quum locutus sit carmina quies datur

quæ perpetuò ferventur [linquere carmina me- ulla renatis.

tuentia nec scombros, nec thus] i. an erit quispi- quin & mi-

am, qui posteritati relinquere talia carmina re- nutæ radi-

cuset, quæ promerentur immortalitatem ? Re- ces arborum

spondet Persius: [O, quisquis es, quem modo feci di- herbarum-

cere ex adverso.] i. ô fenex delire, quicumque tur fibrae.

tandem es, quem modò finxi adversus me dis- Virgil. —

putare, audi me. [Ego non metuam laudari, quum & amaris

scribo, si fortè quid aptius exit, si quid tamen aptius intyba fibris.

est, quando hæc est avis rara:] i. ego ipse quum —neque e-

opus aliquod compono, non fugiam laudes, si nim mihi

fortè aliquid boni scribo, quandoquidem Bo- cornea fibra

nus poëta est rara avis, & rarò contingit, ali- cor meum

quid omnibus numeris absolutum posse fieri in est, aut ut

quovis genere: [neque enim fibra cornea est mi- cernu in-

hi.] i. præcordia enim non habeo tam dura aut sensibile.

stupidâ, ut nullâ afficiar voluptate, si populus (g) Vox est

virtutis ergò me laudibus prosequatur, [sed re- approban-

cuso, tuum Euge, & tuum Belle esse finem & ex- tis, aliquan-

tremum recti] i. prorsus nego tuas istas laudes & do etiam

voces assentatorias Euge, Bellè, Pulchrè, finem insultantis.

esse ultimum recti. i. virtutis, quæ propter se est (b) Vox

expetenda, non propter aliud. [nam excute hoc blanda est

totum & sæpè ridi-

bellè. cula, Mart.

Nil bene cum facias,

facis attā- men omnia

bellè. bellè.

totum bellè quid non habet intùs ?] i. introspecte
has adulantium acclamationes, quid non intùs
in se habent stultitiæ & vanitatis ?

— non heic est Ilias Acci

(a) *Vera-* Ebria (a) veratro, non, si qua (b) elegidia (c) crudi-
trum sive (d) Diſſarunt (e) proceres, non quicquid denique
belleborus est leſis
herba pur- Scribitur in (f) citreis. calidum ſcis ponere (g)
gatoria, cu- ſumen.
jus duo ſunt
genera, al- Scis (h) comitem horridulum tritâ donare lacernâ ;
bum, quod Et verum, inquis, amo : verum mihi dicite, de me.
vomitionem Quî pote ? Vis dicam ? nugaris, cum tibi (i)
ciet, ven- calve,
trem superi-
orem pur-
gans : & ni-

grum, quod purgat per inferiora : utriusq. autem periculosa est sumptio. Plerique tamen studiorum gratiâ ad pervidendum acriùs, quæ commentabantur, sæpiùs sumptitaverunt, ut Carneades Academicus cùm scripturus esset adversùs Stoïci Zenonis libros. Hujus herbæ antiquitùs plurimus fuit usus ad levanda mentis & capitis vitia, Maniam præsertim, undè variæ sunt locutiones proverbiales. *Helleborum bibere. Helleborum edere. Helleboro sese purgare. Helleboro opus habere. Anticyram navigare*, in qua quidem insula, circa Helleborum fluvium, hæc herba copiosè provenit. Horat. *Expulit belleboro morbum bilémque meraco.* (b) Diminutivum est ab *Elegia*, quo genere carminis, primùm res tristes & lugubres, post etiam lætæ & prosperæ cæperunt describi. Horatius. *Versibus impaviter junctis querimonia primum, Post etiam inclusa est voti sententia compos.* (c) Cruditate laborantes, propter ingluviem. Horat.—*crudi tumidique lavemur. vel*, per Metaph. *Crudi*, dici possunt poetastri, qui perfectam poetices disciplinam non sapiunt. (d) *Diſſare*, est dicere & enunciare, quod alius excipiens notat & exſcribat, unde *Diſſata.* (e) *Proceres* propriè significant mutulos in ædificiis i. capita trabium, hinc per trãslationem, primores & principes urbis dicti sunt *Proceres*, quòd ii in civitate emineant sicut mutuli in ædificiis. (f) *Citrus* est arbor nobilissima, quæ in Atlante monte Mauritanix nascitur, ex qua & lecti & mensæ citreæ factæ sunt pretiosissimæ, quæ apud antiquos in summo fuerunt pretio. (g) *Sumen* est genus ferculi ex mammis suillis factum, uno die post partum factis & salitis. (h) Auditorem conductitium, frigore nimio tremulum instar febricitantis. (i) Perdito eo, qui pilos alat succo, calvities oritur Galen. lib. XIV. de Meth. medendi Capilli aut propter putredinem humorum, à quibus consueverunt nutriri, aut propter pravitatem corrumpi assolent, Galen. de Compos. med. secundum loca. Persius poetastrum hunc jocosè appellat *calvum*, cujus venter erat obesus, ille igitur minùs solers, juxta illud, *παχὴ α γαστήρ λεπτὴν ε' τίκτει νόον.* i. *subtilem obesus alvus baud mentem parit.*

Pinguis (k) *aqualiculus propenso sesquipede* (l) Est diminutivum ab *aqualico*, quod significat vas è quo porci sorbent. ponitur hoc loco Metaphoricè pro helluone gulæ & crapulæ dedito, cujus alvus est sordium receptaculum.

Heic non est Ilias Acci ebria veratro,) i. Sattyris meis non est aliquod turgidum aut insulsum, propter quod populi adplausum & falsas expetere vellem laudes, quale est opus Acci Labeonis, qui Homeri Iliada de verbo ad verbum transtulit : Non, est, inquam, in opusculis meis Ilias plena helleboro, quod Accius Labeo sæpius frustra potaverat ad aciem ingenii sui purgandam, ut melius scriberet. [*non, eligidia si crudi procures distarunt aliqua,*] i. non sunt in scriptis meis carmina molliuscula & obscœna, qualia potentiores nostri Romani crapulâ crudi distarunt, & inter potandum recitare consueverunt, [*deniq; non quicquid scribitur in lectis citreis.*] i. deniq; non est in opusculis meis quicquam carminis adulatorii, quod componitur ab opulenti & nobilibus Romanis, dum sedent in lectis discubitoriis ex citro factis. [*scis ponere fumem calidum,*] i. ô vane poëta, tu, ut à parasitis & assentatoribus tuis laudêre, novisti in cœnam eis apponere epulas exquisitissimas, quale est calidum fumen, [*scis donare comitem horridulum lacernâ tritâ,*] i. scis etiam asseclam tuum malè vestitum & frigore trementem, veste longo usu consumptâ donare. [*Et inquis, amo verum; dicite verum mihi, de me.*] i. postquam Auditores cœnis magnificis & largitionibus corrupisti, tum dicis, Ego verum amo : nolo vos mihi adulari, sed de carminibus meis verum dicite, utrûm scilicet elegantia sint & ad amussim composita, an flaccida, languida & insulsa? [*Qui pote?*] i. quomodo est possibile ut ex his verum audias, quorum iudicium donis reddidisti corruptum & muneribus? [*Vis dicam?*] i. vis-ne igitur ut ego Persius tibi de tuis carminibus dicam veritatem? certè unico

C

verbo

verbo dicam. [Nugaris;] i. ineptias agis, & carmina nullius pretii conscribis. Ratio est cum calve, aquiliculus exsset tibi sesquipede propenso.] i. quia ô calve & stulte senex, obesum ventris abdomen promineat tibi uno & dimidio pede à pectore propendens.

(a) Hinc apparet, tria olim irrisionis genera in usu fuisse apud veteres, sc. vel manu Ciconiæ rostrum effingere, di-

O Jane, à tergo quem nulla (a) ciconia (b) pin-

fit,
Nec manus auriculas imitata est mobilis (c)

albas,

Nec (d) linguæ, quantum sitiât canis (e) Apula, tantum.

O Jane! quem nulla ciconia pinfit à tergo, nec manus mobilis imitata est auriculas albas, nec tantum linguæ, quantum sitiât canis Apula.] i. ô Deus bifrons, ego te felicem appello, qui cum oculos habeas in occipitio, nequeas post terpollices magnam ab adulatoribus irrideri, quorum mos est, coram laudare, clam verò vituperare, atque alios irridere.

gitis crebro agitis, asininas aures imitari: vel linguam exerere, quod canes nimia siti facere solent Syrio ardente. Hæc tria sanarum genera magnus ille Hieronymus nullius experti scientiæ, ad Rusticum monachum scribens, ex hoc Poëta desumpsisse videtur: Si subito respiceris (inquit) aut ciconiarum deprehendes post te colla curvari, aut manu aures asini agitari, aut assuantem canis linguam protrahi. Ciconia, Græcè *πικύρα*, avis est notissima, quæ parentes senescentes nutrit, eosque ætate affectos ac alarum remigio destitutos, humeris supportat. unde *Avis pia* nuncupatur, & mutus beneficii compensatio nominatur *ἀντικικύρα* (b) *Pinfere*, propriè significat pila tundere, vel molis frangere. Veteres enim ante molarum usum, frumenta in pilis pinfebant, undè *pinfores* olim sunt dicti, quos iam *pistores* appellamus. *Pinfere* autem hic significat metaphoricè, *irridere*, quia sanniones, illum quem deridebant, crebro quasi rostro ciconio ferire & percutere solebant. (c) Aures asini inversæ album referunt colorem; per Synecdoch. igitur dicuntur *albe* sicut *populus* dicitur *albo*, cujus folia ex una parte album, ex altera viridem habent colorem. (d) Nec tantum linguæ, quantum canis in Apulia sitiendo exerit. (e) *Apulia* regio est in Italia intense calida, quam Hor. Epod. III. idcirco appellat *siticulosam*. Nec tantum unquam syderum insedit vapor *Siticolosa Appulia*.

Vos ô (a) patricius sanguis, quos vivere fas est (a) Romulus ad Reipub. curam & administrationem, centum creavit Senatores, qui Patres dicti sunt, eorum que filii appellati sunt Patricii. vide Livii x. Decad.

(b) Occipiti cæco, (c) posticæ occurrere (d) san-
næ :

(e) Quis populi sermo est? quis enim, nisi carmina molli
Nunc demum numero fluere; (f) ut per lævæ
(g) severos

Effundat junctura unguis? —

Perfius Apostrophæ facit, sermonemque convertit ad
Romulidas, proceres & principes Romanos.

O patricius sanguis, quos fas est vivere occipiti cæco, occurrere sannæ posticæ :] i. ô vos Senatorum progenies, quos vivere decet, non ut janum, sed ut alios homines sine oculis in occipitio, date operam, ne vos posthac adulatores post tergum derideant : [quis sermo est populi?] i. quid loquitur populus de meis carminibus? Respondet Assentator Ironicè. Quis enim, nisi carmina nunc demum fluere molli numero, ut junctura effundat severos unguis per lævæ?] i. quis alius sermo de te esset, nisi quod carmina tua & labiis artis & ingenii plena, jam tandem suavi rhythmo & numero sine ullâ fluant asperitate, sic, ut apta verborum connexio excludat prorsus acre judicium cujuslibet Censoris?

qui ore, vultu, imitandis moribus, voce & corpore, est ridiculus. (e) Conjunge hæc verba cum versu præcedente, scil. — *verum mihi dicite, de me.* Redit enim Perfius ad colloquium institutum inter divitem poetastrum & Adulatorem. (f) Ut minus asperitatis in tuis carminibus inveniatur, quàm in lapidum juncturis, quos marmorarii adeò subtiliter conjungunt & lævigant, ut unguis superductus offendat in iis neque rimam, neque quicquam quod hiet vel promineat per lævæ. i. per id, quod planum, lævigatum & expolitum est ab artifice. huc respicit Horatii Adagium. *Ad unguem factus homo* —

(g) Momos, accuratos, Criticos & scrupulorum inventores intellige.

—scit tendere versum

(a) Metaph. *Non secus, ac si oculo* (a) *rubricam dirigit*
ducta à fa-
bro ligna-
rio, qui ru-
brica, i. ter-
ra rubri co-
loris, lineas
rectas in
lignis for-
mandis di-
rigit.

(b) uno : *Sive opus in mores, (c) in luxum, & (d) prandia*
Regum,

Dicere res grandes nostro dat (e) Musa Poëta.

Hac sunt verba populi de te, inquit Assentator.

Scit tendere versum non secus, ac si dirigat ru-
bricam uno oculo :] Ille noster Poëta nobilis

benè novit versum dirigere & scribere sine ul-
lâ aut curvitate aut asperitate, non aliter quâm
si uno oculo faber lignarius rubricam dirigat :

[*sive opus dicere in mores, in luxum, & prandia*
Regum, Musa dat nostro Poëta scribere res grandes]

i. sive opus sit dicere in mores & consuetudi-
nes vulgi, (i. comœdiam scribere,) sive in lu-
xum (i. Satyram scribere,) sive in prandia Re-
gum, (i. Tragœdiam scribere) quæcunque de-

(c) In homi-
nes solutos
& effemi-
natos.
num materia sit tractanda, par est atque idone-
us noster Poëta.

(d) Reges in conviviis, filiorum membra sibi apposita sæpè incauti
comederunt. Alludit ad Tragœdiam de Atreo & Thyeste. (e) Dea
inventionis. Polymniam fortasse intelligit.

(a) Sensus *Ecce modò (a) heroas sensus adferre videmus*
heroicos,

(b) *Nugari solitos Græcè, nec ponere lucum*

res subli-
mes. Primi-
tivum, pro
derivativo. *Artifices, nec rus (c) saturum laudare (d) ubi*
corbes,

Et focus, & porci, & fumosa (e) Palilia sæno :

(b) Græco-
rum ali-

quando vanitas Romanis auribus fuit indigna. (c) Rus adeò omni-
bus refertum ut eorum proventu dominum cum sua familia pascere
possit & saturare. (d) In quos uvas, pyra, poma & ejusmodi con-
jiciebant. (e) Hæc festa ad lupos arcendos, & morbos à pecore
profligandos, pastores in agris celebrabant 11. Kal. Maji. quæ Poeta
idcirco appellat *fumosa*, quòd, cum celebrarentur, pastores ignem
ex fœno & stipulis extructum transilirent, indè credentes se expiari.
(f) Fratrum alterum pro utroque posuit, unde nobilitas Romana
orta est & propagata.

Unde (f) *Rhemus, sulcoque terens* (g) *dentalia*,
 (h) *Quinti*,
 Cùm *trepida ante boves* (i) *Dictatorem induit*
uxor,
Et tua aratra domum (k) *liſtor tulit*.

Indignatur Perſius & exandescit in hos poëtaſtros,
qui laudis cupiditate delirant, & aſſentationibus
occæcati, res magnas ultrà ingenii vires tentant
quùm ipſa poëtiſces rudimenta planè ignorent.

Ecce mcdò videmus afferre ſenſus heroas ſolitos
nugari Græcè, nec artiſices ponere lucum, nec laudare
rus ſaturum.] i. ecce nunc videmus quosdam
 poetas res geſtas heroùm deſcribere, qui antè
 ſolebant Græcorum nugas tractare, quorum
 tanta eſt imperitiâ ut nequè ſylvarum amœna
 deſcribere, neq; rus fructibus abundans pro dig-
 nitate laudare valeant, [*ubi corbes, & focus, &*
porci, & Palilia fumoſa ſeno:] i. in quo rure
 ſunt multa commoda ſcil. vaſa ex viminibus ſa-
 cta, & locus in quo ſtruitur & ſervatur ignis, &
 omnis generis armenta, & feſta PALES paſto-
 rum Dæ: [*unde Rhemus & Quinti terens den-*
talia ſulco,] i. ex quo rure Rhemus & Romu-
 lus, & tu etiam ô Quinti Cincinnate, agrum
 more ruſticorum colens, [*ſcū uxor trepida in-*
duit Dictatorem ante boves,] i. in quo tempo-
 re uxor tua Racilia metu percuſſa (propter rei
 novitatem) te, tuo jūſſu veſte dictatoria induit,
 ante boves quibus jūctis arabas, [*& liſtor tu-*
lit tua aratra domum.] i. & quo tempore eti-
 am, liſtor à Senatu miſſus, aratrum tuum hume-
 ris ſublatus domum reportavit.

Magiſtratus erat ſummæ poteſtatis, juſ habens animadvertendi in
 cujuſcunq; civis Romani caput, à quo provocare nemini licebat.
 Viva voce creabatur, non per ſuffragia, & durabat per ſex meſes.
 (b) *Liſtores* Conſulis miniſtros primus inſtituit Romulus, ſic dictos
 à *ligando*, quod Magiſtratum præeuntes portarent virgarum faſciu-
 los cum ſecuris ligatos eo nimirum, ut reum primo virgis cade-
 rent, mox ſecuri ſerirent. nunc vero per *Liſtorem*, intelligimus
 eum, qui Carnificis fungitur officio.

(a) Ironica

est laudatio

huius poe-

tastri, qui

grandia ag-

gredi non

erubescit :

cum poese-

os initia

explicare

non porit.

(b) Accius,

vetus poeta

Briseus ap-

pellatur.

1. *furens*,

2. cognomi-

ne *Bacchi**Βρυχίος*,unde *ῥῆβ-**ῥῆβος*

quod

significat

madefacere,vel *scaturi-**re* : quia*Bacchus* ex

avis multa

exprimere

primus do-

cuit, in cuius clientela sunt poetæ Tragici & Comici : *Scriptorum**chorus omnis amat nemus & fugit urbem, Rite cliens Bacchi somno gau-**dentis & umbra.* Hor. (c) Liber turgidus, ac si Accii venæ cum*Tragediam* scriberet, vino essent inflatæ. (d) Salebrosus Trago-

diarum scriptor, sententiis clarissimus, sed citra nitorem, teste Fa-

bio. (e) Quasi verrucis plena. i. cuius oratio aspera fuit & tumida.

Verruca, propriè est æditior in monte locus : unde caruncula ro-

tunda, & callosa eminens in cute, sine pruritu, præsertim in pal-

mis & pedibus puerorum, vocatur *verruca*, Græcè ἀρροχόδων(f) *Antiopa*, Nictæi filia, uxor Lyci Thebarum regis, ab Iove in

forma Satyri compressa, a marito est repudiata, & Dirces opera in

carcerem coniecta, ubi in tenebris clausa, infinitis cruciatibus est

vexata. (g) Habens cor fultum. i. longo ærumnarum usu obfir-

matum. Hæc Metaphora satis audax multos torquet Interpretes.

nam, *fulcire* est *sustentare* : ærumnæ autem non sustentant, sed po-

tius dejiciunt. fit tamen aliquando ut animus miseriis diu assuefactus,

iisdem sese quasi nutriat, fulciat & sustentet. Ovid.—*lachrymæ-**que per ora cadentes, sæpè meo fiunt lentus in ore cibis.*

— (a) euge Poëta :

Est nunc (b) *Brisei* quem (c) *venosus liber Ac-*

ci,

Sunt quos (d) *Pacuviusque, &* (e) *verrucosa**moretur*(f) *Antiopa, ærumnis cor luctificabile* (g) *ful-**ta.**Persus aliud vitium taxat in poetis, qui spretis recentibus, antiquos tantum poetas affectabant.**Euge Poëta*] i. benè quidem ô Poëta ingeniosissime. bono animo es, ecce tibi aditus ad gloriam patet. [*est nunc, quem venosus liber Acci Brisei moretur :*] i. aliquis nostris temporibus, quem liber tumidus furentis Acci delectet. [*sunt quos, Pacuviusque, & verrucosa Antiopa moretur,*] i. sunt alii, quos delectat Pacuvius, ejusque verrucosa Tragedia de Antiopa, [*fulta cor luctificabile ærumnis.*] i. quæ cor suum miseriis induraverat, quasi calamitatibus sustentatum.

Hos pueris monitus patres infundere (a) lippos (a) *Lippitudo*, est inflammatio tunicæ incumbens cornæ, Gal. de different. morb. Senes plerumque lippire solent. i. oculos habere lachrymantem, quum putredo ab his defluat.

Cum videas, quærisne unde hæc (b) sartago loquendi (b) *Sartago* est vasculum patens, in quo carnes, pisces, pulmenta, obsonia & id genus alia fringuntur; quæ quoniam infrixu reddit stridorem, benè

Venerit in linguas? unde istud dedecus, in quo

(c) Trossulus exultat tibi per (d) subsellia (e) lævis?

Cum videas patres lippos infundere hos monitus pueris, quærisne unde hæc sartago loquendi venerit in linguas? i. quum videas parentes cæcos & deliros hæc suis filiis præcepta instillare, sc. Ut veteres poetas lætitent, eorumque verbis obsoletis utantur: mé-ne rogas, unde hæc novorum & veterum commixtio in communem hominum sermonem devenerit? [*unde istud dedecus, in quo Trossulus lævis exultat tibi per subsellia?*] i. quærisne unde sit profectum istud infame & fractum loquendi genus, turpitudine plenum, in quo Romani Equites effeminati adeò lætabantur, ut tibi. i. Fabularum actoribus & carminum recitatoribus per subsellia applaudant.

quidem repræsentat confusum & dissonum loquendi strepitum: nempe ubi nova cum veteribus, obsoleta cum usitatis, Latina cum Græcis ridiculè commiscentur. (e) Equites Romani olim *Trossuli* vocabantur, a *Trossulio* Tusciæ oppido, quod illi sine peditum adjuumento expugnarunt. *Trossulus* quasi torosulus, à torosa scilicet carne, hoc loco significat Auditorem in cute curanda plus justo operatum. (d) Sedes minores, in quibus sedent Auditores poeta recitante, vel in quibus ab Equitibus spectantur ludii. (e) Adhuc imberbis, glaber vel politus.

Nil-ne pudet, capiti non posse pericula cano
Pellere? quin (a) tepidum hoc optes audire? (a) A tepidis
 Decenter!

hominibus
 pronunciatum.

(b) *Fur*

(b) Perſius exemplo probat, quod ſupra eſt locutus. Pedius enim

Orator ſacrilegii reus crimen obiectum ab ſe non remouet, ſed ad verborum lenocinia, exornationes & Antitheta decurrit.

(c) Non fuit hic Pedius Publicola, de quo Hor. Satyr. x. l. i. ſed Pedius Bleſus, qui ſub Nerone motus eſt Senatu, accuſantibus Cyrenenſibus, quod Fanum Æſculapii expilaſſet, deſectumque militarem pretio & ambitione corrupiſſet. Vide Corn. Tacitum.

(d) Elaboratis, magna cura perpolitus.

(e) Antitheton, Latine contrapofitum, vel Coeſtentio, eſt figura, quum ex contrariis rebus Oratio conficitur: cuius apud Rhetores duæ ſunt ſpecies, altera Verborum, ut, *Frigida pugnant calidis bumentia ſiccis*. Ovid. altera Sententiarum, ut, *Qui in ſermonibus & conuentis amicorum verum non dixerit, nunquid eum in concionibus credas à mendacio temperaturum?* Cic. ad Heren. lib. iv. Hoc ſchema Orationem facit non ſolum ornatam, ſed quadam etiam concinnitate numeroſam, unde *οχημα λογιζικον* dicitur. Per Antitheta, poëta fortassis intelligit Recriminationes, quibus Pedius ſua ipſius vitia purgaret, vel quibus furta ſua & ſacrilegia, quibuſdam rebus in Cyrene bene adminiſtratis compenſaret.

(b) *Fur es*, (ait (c) Pedio) *Pedius quid? crimina* (d) *raſis*

Librat in (e) *antithetis: doctas poſuiſſe figuras*
Laudatur. —

Reprehendit Perſius Oratores & Rhetores, qui cum ſint decrepiti & ſenio conſecti (quæ quidem ætate prudentiores eſſe deberent) popularem tamen laudem ita affectant, ut in cauſis in quibus ipſi de ſamâ & vitâ periclitantur, neceſſaria & valida argumenta negligant, & ad verborum fucos ſententiarumque exornationes ſe conſerant.

Nil-ne pudet non poſſe pellere pericula capiti cæno? quin optes audire hoc tepidum? Decenter!]

i. ô ſenex cauſidice, nullo ne afficeris pudore, quod cum accuſatus ſis, haud poſſis coram iudice, crimina obiecta, à ſenili tuo capite propulſare? quin potius cauſam tuam negligens, cupias ab auditoribus tuis audire hanc Adulatoris laudationem, Decenter egifti cauſam, aut aliquid ſimile? [*fur es* (ait Pedio)] i. aliquis accuſator dicit Pedio, o Pedi, tu es fur. [*quid Pedius?*] quid reſpondet Pedius, quum ſe defendet? certè non proferat argumenta vera & ſolida, quibus tantum refellat crimen, ſed *librat crimen in Antithetis raſis: laudatur poſuiſſe doctas figuras.*] i. crimina ſibi obiecta ponderat in poëticiſ figuris, & verbis contrapofitis, ac ſi Pedius accuſatus ſic reſponderet, Pedius non eſt fur, ab alienis ſemper abſtinuit.

— *bellum hoc. hoc bellum ? an (a) Romule (b)* (a) Qui Romulum nostræ Gentis Autorem imitari debeas: est Synecdoch. speciei. Romulus pro quo-

Pedius à suis Auditoribus sic laudatur.

Bellum hoc.] i. ô Pedi, hoc bellum est & à te pulchrè dictum. quæ verba repetit Persius cum indignatione, dicens [*hoc bellum ?*] i. ô Adulavis Romator, hocine bellum nuncupas, quod dixit Pedius ? [*Romule an cerves ?*] i. ô Romane, adeone impudens factus es, ut turpia laudes & impostori vano adblandiaris ? [*men' moveat ?*] i. in honesto quanquam vos, ô Romani (inquit Persius) sitis corpore adeo leves, ut veris rationibus non commoveamur, instar mini, sed verbis magnificis & figurarum coloribus sitis abducti, quibus isti Oratores elumbes & rabulæ flagitiosi in causis utuntur capitalibus: ego tamen hujusmodi oratione superbâ quidem & tumidâ, non magis flector ad misericordiam, quam si naufragum, calamitates & infortunia sua depicta in tabella circumferentem, cantare audirem. [*quippe, an naufragus moveat me, & protulerim assen, si cantet ?*] i. nunquid me naufragus ad miserationem moveat, an nummum ei dederim, si hilarem gestum præ se ferat ? minimè verò, sed potius his verbis increparem. [*Cantas, cum ex humeris portas te pictum in trabe fractâ ?*] i. ô naufrage, num cantas, cum humero circumgeras naufragium tuum in tabulâ depictum ? *plorabit verum, nec paratum nosse, qui volet incurvasse me querela.*] i. verè & ex animo dolebit, qui me volet inflectere ad opem ei ferendam, nec Orator perducet me in suam sententiam, aliquid lamentabile recitando quod tempore nocturno excogitavit, figuris sc. & verborum fucis exornatum.

(c) Moserat Men' moveat, quippe, & cantet si (c) naufragus,
 apud vete- (d) assem
 res ut nau- Protulerim ? cantas, cum fractâ te (e) in trabe
 fragi ad pictum
 paupertatem redacti, Ex humero portes ? verum, nec (f) nocte pa-
 tabulam ratum
 humeris Plorabit, qui me volet incurvasse (g) querelâ.
 appensam,
 in qua ca-

lanitates suæ depingebantur, circumferrent, eo nimirum ut tabulam insipientibus non cogerentur naufragium narrare, cum stipem emendicaret. (d) *As*, propriè Libra dicitur, Græcè *μῶν* quia pendet uncias XII. plerumque tamen signat rem unamquamque solidam & integram. unde, *Heres ex asse* dicitur, qui totam hereditatem ex asse consequutus est. *As*, nummos quatuor Gallicos, seu unum *marketum* Venetum valet ut asserit Lambinus super illud, Hor.—ad assem Perdidit.—Epist. II. l. II. (e) In naye conquisita, vel per trabem fractam, poeta intelligit tabulam à nave abruptam, quam nauta apprehendens, ad terram ejus adminiculo salvus enatat. (f) Quod olet lucernam. (g) Querimoniis & lachrymis.

(a) Decor Sed numeris (a) decor est, & junctura addita b)
 est pulchritudo for- crudis.
 mæ, decen- Claudere sic versum didicit Berezyntius (c)
 tia morum, Arys.
 decorum ser- (d) Et qui cæruleum dirimebat (e) Nerea (f)
 monis, decus delphin.
 ornamentorum. (b)

Verbis incultis & immaturis, fortasse intelligit versus extempore profusos, matura meditatione non decoctos. Metaph. ducta a carminibus crudis & malè præparatis. Quintilianus *Crudo* Oratori declamandum non putat. (c) Fuit *Arys* puer Phrygius forma tantum egregius, quem Berezyntia (i. Cybele) deorum mater casto sibi amore devinxerat, ea lege ut perpetuam servaret pudicitiam, sed ille vel promissi oblitus, vel libidine victus, Sangaridem Nympham, vitiavit, undè mox Cybeles ira in furorem conversus sibi ipsi cultro lapideo genitalia amputavit. Ovid. *Ab pereant partes quæ nocuere mihi*. Arys autem dictus est *Berezyntius*, a monte Berezyntio, in quo Cybele colebatur. Sæpe igitur *Berezyntia* est appellata. Romani BONAM DEAM appellabant, cujus Sacra, oculis viri, ne imprudentis quidem, aspici fas erat. (d) Est hoc carmen nimis inflatum audacibus Metaphoris refertum. *cæruleum Nerea*, pro mari & ponto, *dirimebat*, pro natando dividebat. (e) Deum maris, Oceani & Tethyos filium. (f) Qui Arionem cicharædum optimum a piratis in mare projectum, dorso accepit & in Laconiam delevit.

Sic (h) costam longo subduximus (i) Apennino. (g) Persius hoc versu, non modo Metaphoras

Obiectio est. Sit ita ut tu dicis (ô Persi) quòd hæc tumidorum verborum ornamenta peragendis causis non competant. audaces & ineptas, (ut mihi videatur) sed aliud etiam virium in poetis suæ ætatis taxat.

Sed decor est, & junctura addita numeris crudis.] i. pulchritudo quædam & suavis structuræ connexio, per has figuras & antiqua verba qui in quinta sede carminis heroicis Spondæum nimis docet exemplo versuum sequentium, quos frequenter collocabant. Notatur in hoc versu *claudere versum, Et delphin, qui dirimebat Nerea Hannibalis historia, qui ex Hispania devicta, in Italiancum toto exercitu penetrauit, quod ut faceret, montem Apenninum igne, sulphure & aceto super-infuso dirupit. vide Livium, & Iuvenalem Satyr x. (b) Latus montis Metaph. affectata, a costa in corpore humano ducta. (i) Mons Apenninus ab Alpibus inchoans; in Siculum usque progreditur fretum, circiter quingenta milia passuum, Italiam mediam quasi dorso dividens.*

Hi tres versus consequentes sunt ejusdem farinae, nam, quoad materiam sunt singuli molles & affectati: duo autem posteriores sunt fractæ & enervatæ compositionis.

Arma virum: nonne hoc (a) spumofum, & (a) Spumofum dicitur cortice (b) pingui, carmen, Ut ramale vetus prægrandi (c) subere co-quod verbis sonoris compositum, ex-
lum?

trinsecus tumescit; intus vero nulla est sensus medulla. (b) Crasso nimium sonanti & minus elaborato. (c) Suber arbor est glandifera, utilix, perpetua coma virens, cortice crassissimo, quo exuta non arescit ut reliquæ abores, sed cortex renascitur. cujus usus plures sunt & varii, præcipuus verò apud sutores calcearios ad crepidas faciendas.

Insurgit aliquis turgidorum versuum patronus, & Persium interrogat, num illud etiam Virgilii (sc. Arma virum) vanum, spumofum, aut scabrosum dici debeat? ac si diceret, si hoc in Virgilio non sit vitio dandum, certè neque id superius est reprehendendum.

Nonne hoc spumofum, & cortice pingui, ut ramale vetus coctum subere prægrandi?] i. nonne hoc carmen Virgilianum inflatum est tanquam spuma, & pingue ut ramus annosus ab ingenti subere decerptus, & diuturno Solis calore exsiccat?]

(a) Non nimis inflatum, sed humili stylo compositum. Quidnam igitur (a) tenerum, & (b) laxa cer-

vice legendum? Torva (c) Mimalloneis impleverunt cornua (d) bombis:

Et raptum vitulo caput ablatura superbo (b) Solebant (e) Bassaris, & (f) Lynce (g) Mænas flexura stolida carminum recitantes, corymbis,

quum turgidum aliquod & malè affectatum poema, pronunciarent, cervices suas in altum erigere. Metaphora est sumpta ab equis, qui laxatis habenis collum gerunt submissius. (c) *Mimallones*, Bacchi mulieres sic dictæ vel, à *Mima* monte Ioniz, ubi solennia & certamina quotannis Baccho celebrantur. vel, a *μυλλομαι*, quod ad Bacchi imitationem cornua ferrent. (d) *Bombus* propriè significat sonum quem faciunt apes. (e) Bacchi sacrificula, sic dicta a *Bassar*io, uno ex cognominibus Bacchi, qui veste induebatur ad pedes demissa *Bassari* nominata. (f) *Lynx* est fera maculosa vulgo nascens in *Æthiopia*, quæ omnium quadrupedum cernit clarissimè. *Lynces* & *Tigres* currum Bacchi trahunt, quorum variis coloribus, varii vini effectus in hominum mentibus significantur. (g) *Furiosa*, a *μαίνομαι*, quod est *furere*. *Mænades* enim dum Bacchi sacra celebrarent, passis capillis furentium more huc illuc cursitabant.

Patronus carminum inflatorum, iterum interrogat Persium. Quando ab omnibus poetis talia sunt carmina, qualia tu irrides, tanquam nimis plena, vana ac turgida; dic obsecro, te iudice.

Quid-

Quidnam igitur tenerum, & legendum laxa cervice? i. quodnam poëma minus asperum est, & propterea pronunciandum gestu elegantiore, cervice non erecta? Resp. Persius cum irrisione. Hæc quatuor carmina quæ sequuntur (sive à Nerone, sive ab alio quopiam nobili Romano composita) laxa cervice sunt pronuncianda, in quæis verborum grandis est sonus, sensus autem nullus, neque mens. [*implerunt cornua torva bombis Mimallioneis:*] i. sacerdotes Bacchi tubas terribiles ex cornibus factas sonitibus inflarunt: & *Bassaris ablatura caput raptum Vitulo superbo,*] i. & Agave Bacchi sacerdos, cum auferre vellet caput Pentheo suo filio, quem putavit esse vitulum, & *Mænas flexura lyncem corymbis,*] i. Mænas, furiosa Bacchi sacerdos, cum lyncem hederarum uvis flectere vellet.

(h) Evion ingeminat: (i) reparabilis adsonat (b) *Evios*,
Echo nomen Bacchi qui sic nominabatur.

Ingeminat Evion: i. ipsa Mænas, sicut & Bassaris, Bacchum sublata voce sæpius inclamat: tur, quod [*Echo reparabilis adsonat.*] i. dea resonantiæ diis gerentibus bellum cum gigantibus ille primus in leonem conversus, gigantem occidit, quo facto Iupiter eum sic laudavit. *ὦ δὲ ἱ. Euge fili.* Horat. Od. 21. lib. 11. — *dissipat Evius Curas edaces.* — (i) Echo reparabilis, quia repetit & reparat hominum voces. Est autem Echo ἠχώ φωνῆς τῆς νεατῆς ἀγγέλου, Tactio novissimæ seu postremæ vocis desinentis. Aristot. in Problema. Ovid. *Nec prior ipsa loqui didicit reparabilis Echo.*

Hæc quatuor carmina nihil aliud redolent, nisi verba adfectata, fabulosam antiquitatem, & inanem verborum ostentationem, merito igitur à Persio reprehenduntur.

Hæc ferent, si (a) testiculi (b) vena ulla paterni (a) *Testiculi*
vel *Testes*
ut quibusdam placet, sic dicti sunt, quod virilitatis sunt testes, cui parti sensus subtilior tribuitur. Elegans autem est Metaph. quamvis obscena videtur, qua docet poeta virtutis antiquæ igniculos, aut naturæ melioris semina in multis periisse. (b) *Vena* nomen sumpsit ab eo, quod per eam veniat sanguis, corporis nutrimentum. sanguinis autem generandi simul & in omnes partes ferendi gratia, factæ sunt venæ. Galen. de usu partium. lib. 1.

(c) *Persius Viveret in nobis ?* (c) *summa* (d) *delumbe* (e) *sal-*
ulterius in-
dignatur, *liua*

Hoc natat in labris ; & in udo est (f) *Manas,*
& *Atys.*

Nec (g) *pluteum cædit, nec* (h) *demorsos sapit*
ungues.

superius
recitavit,
sc. *Torva*
Mimalloncis
&c.) tam
molliter,
uide, & in-
eptè pro-
nuncientur
voce nimi-
rum fracta
& effæmi-
nata. (d)

Non habens
aliquid lum-
borum. i. In
lumbis e-
nim virtus
corporis
sita est, hinc
delumbe
carmen po-
nitur pro
enervato,
lascivo &
minimè vi-
rili (e) In
summa sali-
va. i. in ex-
trema oris
parte. In
labris, in
udo, ejusdem

Persius sermonem suum continuat, cujus indigna-
tio magis magisque enicat, quod tam turpia &
affectedata carmina fierent, ostendens id provenire
ex nimia poetarum incuria. Nam si in scriben-
do majorem adhiherent curam, tum certè caput
scaberent, unguis roderent, & pluteum cæde-
rent : qui quidem gestus sunt hominis irati cogi-
tabundi, & de mutando solliciti, quam res &
verba non succurrant.

Hæc fierent, si ulla vena testiculi paterni vive-
rent in nobis ?] i. talia-ne carmina, flagitiosa
nimirum & indecora à nobis poëtis fierent, si
quid paternæ virtutis in nobis degeneribus su-
peresset ? minimè verò. [*hæc delumbe natat in*
labris summa saliva ?] i. hoc solutum & enerve
poëma quasi humore scatens, fuit in nostros-
rum nobilium linguis & labris,] & *Manas est*
in udo & Atys.] i. vanæ fabulæ de Manade
& Atys sunt in eorum ore & lingua. [*Nec cædit*
pluteum, nec sapit unguis demorsos.] i. quod ta-
men delumbe carmen non fecit, ut poëta qui
illud composuit, pluteum præ ira pulsaret, ne-
que dum condidit, unguis inter meditandum ad
vivum arroderet.

sunt significationis. (f) Ineptum de Baccho & Cybele poema, in
quo Manas & Atys, qui materiam suppeditant lascivioris carminis
recitantur. (g) Tabulam qua utuntur ii, qui libris dant operam &
scribunt. vel. Armarium in quo libris reponuntur, quod poëta
cogitatus præ indignatione percutit, si quid pro voto non
suggerit animus. (h) Hor. Sat. x. l. i. — & in versu faciendo, Sape
caput scaberat & vivos roderet unguis. Gestus sunt hominum in
altissima cogitatione defixorum, eorumque maxime qui summam curam
in scribendo ponunt: verum poëtæ nostræ tempestatis (inquit Persius)
nullo labore adhibito, omnia negligenter in lucem proferunt, qua-
propter à Satyris scribendis non possum abstinere.

Sed

Sed quid opus teneras (a) *mordaci*. (b) *radere* ^{(a) Veritas malos & scelestos mordet & lancinat, odiosa est igitur & ingrata, juxta illud Terentii.}
^{vero}
Auriculas? (c) *vide sis, ne majorum* (d) *tibi*
^{fortè}
 (e) *Limina frigescant; sonat heic de nare*
 (f) *canina*
Litera.——

Obiectio est. [*Sed quid opus radere auriculas vero mordaci?*] i. Sed ô Persi, quamvis hæc ita sunt ut tu dicis, dic obsecro, quæ te cogit ne cessitas, ut veritate ingrata, delicatulas Aulicorum & Nobilium aures offendas? [*vide sis, ne forte limina majorum frigescant tibi.*] i. cave tibi & vide quid agas, ne fortè ædes potentiorum viro-^{(b) Metaph. à Chirurgis ducta, qui vubera putrida solent tridere & radere & cultro rescare.}rum (quos satyrica tua mordacitate irritas) haud amplius tibi pateant, [*hic litera sonat de nare canina.*] i. in istis tuis carnibus, mordax & convitiosa oratio, instar canis rabidi, unumquemque mordet & lacerat. ^{(c) Vide si vis (de) in vide corrumpitur ab antiquo verbo}

Vide, is tertiæ conjugationis, cujus compositum *divido* est adhuc in usu. *sis*, pro si vis. Sic Comici loquuntur sæpius, *sultis*, pro, si vultis. *sodes*, pro, si audes. *capfis*, pro, cape si vis, &c. (d) In tuum damnum vel perniciem. (e) *Limen* dicitur, quod ex transverso in janua est. Pars pro toto. *Limina* in hoc loco significant amicitias seu familiaritates. Juvenal. *Limine submoveor*, — i. repellor ab amicitia. *Vel*, quod verisimilius est, Persius respexit ad illud Horatii lib. II. Satyr. II. — *ô puer ut sis Vitalis metuo, & majorum ne quis amicus Frigore te feriat.* — i. ne quis apud potentiores mortem tibi inferat, quæ frigidos efficit. Ita, sensus erit, *Cave, ne capitis discrimen tibi immineat.* (f) R, litera est canina, quam canis irritata dentibus restrictis imitatur & exprimit. Lucil. *Irritata canis, quod homo, quàm plurima dicit.* i. R. R.

—— *per me equidem sint omnia protinus* (a) *alba*, ^{(a) Album per Metaph. ponitur pro bono, sicut è contrario,}
Nil moror, (b) *Euge, omnes, omnes benè mire*
eritis res.

nigrum pro malo. Juvenal. — *maneant qui nigrum in candida vertunt.* (b) Est interjectio assentientis & sibi sua sponte congratulantis, quod tale consilium reperit de Satyra non scribenda.

(c) Hoc
melli est.

(d) Oletum,

significat

locum fœ-

tidum &

malè olen-

tem, in quo

fæpius min-

gitur, quod

ex ipso Per-

sio hic col-

ligi potest,

quum sub-

junkerit,

extra meyte,

nonveat. m

exonerate.

Hoc loco,

Oletum Al-

lgorice fig-

nificat Saty-

ra graveo-

lentiam at-

que acrimo-

niam. Est

etiam oletum

stercus hu-

manum.

Verranius.

Sacerdotula

in sacratio

fecit oletum.

Denique

oletum est

idem quod

olivatum,

ab olea. Ca-

to de Re

rur. cap. I.

(e) Veteres

ubi oletum

fieri nole-

bant, ibi

duos angues

vel dracones

tanquam

loci Genium depingebant, ut pueri eorum pictura perterriti in illo

loco non mingerent. Putarunt antiqui, omnem locum suum ha-

bere Genium, qui per anguem ostenditur. unde Virg. v. Æneid,

sic loquitur de serpente, qui è tumulo Anchisæ exierat *Incertus,*

geniumve loci, famulumve parentis Esse putet.—(f) Sacer, idem

quod

(c) Hoc juvat, heic, inquis, veto quisquam
faxit (d) oletum.

Pinge duos (e) angues : pueri, (f) sacer est lo-
cus ; extra

Meyte : discedo.——

*Respondet Persius. Si sic sese res habet, ut tur-
pissima Romanorum vitia sine periculo repre-
hendere non liceat.*

*Equidem moror nil,] i. ego quidem nihil
impedio, quin [per me omnia sint alba protinus.]*

i. omnia eorum facinora, scripta & dicta,

quantum ad me attinet, sint deinceps bona, fe-

rena, candida, ego verò in neminem quamvis

flagitiosum invehar, ego nihil meis scriptis re-

prehendam. [Euge, res omnes, omnes eritis bene

mira.] i. ô res Romanorum, vos omnes, om-

nes (inquam) egregiæ eritis, admirabiles &

laudandæ. [hoc juvat,] i. ô poeta nobilis &

dives, hæc mea oratio te delectat, sc. ut nemo

reprehendatur, [heic, inquis, veto quisquam faxit

oletum.] i. tu dicis, in poematemeo prohibeo,

ut quisquam faciat reprehensionis maculam.

[pinge duos angues :] i. si versus tui (inquit

Persius) adeo sint divini, & mores tui adeo in-

corrupti, ut eos reprehendere oporteat nemi-

nem ; adpone ad carmina tua aliquod signum,

quo perspecto, monear nulla mordacitate

versus tuos insectari, atque insuper hoc adde

Interdictum, [pueri, locus est sacer, mei ite ex-

tra.] ô pueri, hic locus est religiosus, & Diis

destinatus, cavete hunc locum polluat, qua-

propter extra eum mingite, [discedo.] i. ab

hoc loco venerabili procul abeo, ne eum con-

taminem.

secuit

quod venerabile. Virgil. *Extulit os sacrum calo.*—Sumitur nonnunquam pro execrando & scelesto. Virg. *Auri sacra fames.*—Horat. Epod. VII. *Sacer nepotibus cruor.* i. perniciosus, execrandus. Aul. Gell. *Lex duodecim tabularum est, patronus si clienti fraudem fecerit, sacer esto.* i. execrabilis. Hinc omnis homo malus & improbus, *sacer* appellari solet. Horat. Satyr. lib. II.—*intestabilis & sacer esto.*

—*secuit* (a) *Lucilius urbem,*
Te (b) *Lupe, te Muti, & (c) genuinum (d) fregit*
in illis :

Cum Lucilius & Horatius Satyrographi suis salibus & verborum acrimonia, Principes Civitatis impune laceraverunt, cur mihi (inquit Persius) non liceat pravos hominum mores leviter tangere ?

Lucilius secuit urbem, i. Lucilius totam Romam quasi gladio lancinavit, [*Lupe, te Muti te,*] i. ô Lupe, belluo improbe, Lucilius acriminatum suo carmine te imprimis perfrinxit, & te quò-infestatus que ô Muti Albuti, [*& fregit genuinum in illis*] est.—*salo*
 i. & in illorum morfu & reprehensione fregit *multo urbem defricuit.*
 dentem intimum: Identidem [*Flaccus voser* inquit Hor. Sat. x. l. i. i. falsè & mordaciter civium Romanorum, etiam Mæcenatis sui, vitia notat, quasi inaporum non indignentur, [*& admissus ludit circum precordia.*] i. & semel receptus atque auditus, interiora animi vitia, quasi ludibundus reprehendit. [*callidus suspendere populum,*] i. gnarus & Neapolin ingeniosus artifex, populum deridere, [*nafo excusso.*] i. naso non rugoso, sed exporrecto, ut vitam cum morte commutavit, & publico funere elatus

est. (b) *Lupum Albutium & Metellum viros nobilissimos & Reip. Romanae proceres, infames tamen & vitiis coopertos, Lucilius Satyrica mordacitate arripuit.* vide Horat. Satyr. i. lib. II. (c) *Dentium alii sunt Anteriores supra & infra quatuor numero, qui τόμενοι à Græcis, à nostris Incisores appellantur; alii his proximi utrinque, qui κυνόδοντες; Canini seu fractorii vocantur, alii appellantur γόμφιοι.* i. Molares: postremi omnium sunt Genuini, seu *κοφικογράφοι* quos Avicenna Dentes sensus five intellectus nuncupat. nam, cititer annum vigesimum multis etiam octogesimo innaescuntur. Dicti sunt *genuini*, quod à genis pendeant. (d) *Communuit instar canis ossa molentis,*

(e) Quasi

(a) Quasi Omne (e) vafer vitium ridenti Flaccus a-
valde Afer. *mico*
Afri enim Tangit, & admissus circum (f) prœcordia,
callidi & ludit,
astuti fem- Callidus (g) excusso populum suspendere naso.
per sunt
habiti.

(f) Præcordia sunt membranæ, quæ exta separant ab inferiore viscerum parte, sic dicta, quia cordi prætenduntur. A Medicis appellantur Hypochondria, a Græcis *Φρένες*, quæ existimantur esse mentis sedes. sic Arist. lib. II de partibus Animalium. *Φρένες καὶ δυνάμεις αἷς μετέχουσιν αὐτῶν Φρονεῖν*. Præcordia vocantur quasi participia prudentiæ. (g) Excusso naso suspendere, est teatè & subdole irridere, nam, qui sic irridet, non crispant nares, neque in fannam corrugant, sed nasum excutunt ac porrigunt, ac si nihil tale agerent.

(a) Mutire. Men' (a) mutire nefas, nec clam, nec cum
est quasi
(b) scrobe, nusquam?
signum mut- Heic tamen infodiam. Vidi, vidi ipse, li-
tum facere
sive leni
voce ali-
quid imper-
fectè loqui
Terent. in
And. Itaque
bercè nihil
jam mutere
audeo. i. ne
verbum
sonare.

(b) Alludit ad Midæ fabulam, cuius tonsor, cum reticere non posset quod viderat, neque divulgare
aud eret, scrobi insusurravit,
& dixit, Auricular asini Midas rex habet, vide Ovid. Metamorph. lib.

Cum Lucilius & Horatius tantâ cum libertate in Romanos nobilissimos apertè & nominatim sint invecsti, idque impunè.
Nefasne me mutire.] i. an mihi non licebit aliquid hiscere & immurmurare? [nec clam, nec cum scrobe?] i. neque teatè, neque more tonsoris Midæ, qui humo effosa Domini aures à se visas quasi suggillat. [nusquam?] i. quid? neque palam neque clam Romanorum stultitiam reprehendere mihi fas est? Tamen hic infodiam.] i. ego tamen Midæ tonsorem imitabor, atque huic libello tanquam scrobi insusurrabo Romanorum vitia & vanitates. [libelle vidi, ipse vidi.] i. heus tu ô mi libelle, ego ipse vidi, vidi (inquam) & in libello meo scripsi.

Aurículas (c) asini quis non habet? Hoc ego (c) Asini au-
opertum, res dicuntur

(d) *Hoc ridere meum tam nil, nulla tibi vendo* habere, qui

(e) *Iliade.* hebetes sunt

& tardi ad
 intelligendum quæ

audiverint,

& quotidie video, omnes Romanos tam nobiles, deque audi-

quam ignobiles Asininas habere aures. i. iudicio tis recte ju-

corruptos esse tanquam asinos. [*hoc opertum.*] dicare nesciunt, velu-

i. hoc secretum (inquit Persius) meo libro ti Midas

insertum, quod Romæ lectorem vix inveniet, rex Phrygiæ

[*hoc meum ridere*] i. has meas Satyras cum qui in cer-

cachinno legendas [*tam nil.*] i. tam parvi pretii tamine de-

apud Romanos, *vendo tibi nulla Iliade.*] i. tibi cantu inter

vendam aut permutabo, non ullius Iliadis pre- & Pana ar-

tio, sed pluris æstimo quàm omnia aliorum biter ele-

poëmata & serviles assentationes. ctus, uter

alterum antecelle-

ret, Pana Apollini stulte prætulit, quapropter Apollo iratus asininas

aures illi affixit (d) Est Hellenismus. *hoc ridere.* i. hunc risum

meum. (e) *Ilias* proprie significat Homeri opus clarissimum, sic

dicta ab *Ilio* urbe, quam Ilus Trois filius, in Troade à suo nomine

condidit. Hic vero ponitur pro Acci Labeonis Iliade.

— *Audaci quicunque afflate (a) Cratino,* (a) *Cratinus*

Iratum (b) Eupolidem (c) prægrandi cum senè (d) Atheniensis

palles, Callimedius

filius, Poeta

Comicus &

Philosophus Epicureus, vixit cum Platone Olymp. circiter LXXXI.

teste Eusebio, Annos natus obiit XCVII. quem Persius *audacem*

appellat, propterea quod nihil timens, mira audacitate Atheniensium

vicia carperit. *Cratinus, Eupolis & Aristophanes,* fuere præcipui

Comædiæ veteris scriptores, quorum uno versu meminit Hor. Sat.

IV. l. I. *Eupolis, atque Cratinus, Aristophanesque poete.* (b) Vixit

Eupolis Cratino posterior, cujus in stylo fuit amulus. Euseb. in

Chron. de quo etiam M. Tullius Epist. ad Atticum lib. vi.

Εὐπολὶστὸν τῆς ἀρχαίας quis non dixit ab Alibiade navigante in

Siciliam, dejectum esse in mare? Hunc Persius *iratum* vocat, quia

vitiis & flagitiis vehementer fuit insensus. (c) Aristophanem in-

telligit, Comicum facetissimum, qui Satyras summa cum libertate

etiam valde senex scripsit, *prægrandem* verò appellat, vel quod esset

ætate grandis, vel, propter styli sublimitatem & magnificentiam.

(d) In legendo & imitando illos duos scriptores, factus est pallidus

& macilentus.

(e) Perfectius, suavius, contrarium est ei quod supra dixit, *aspice & hæc, si fortè aliquid (-) decoctius audis;*

Inde (f) vaporata lector mihi ferveat aure.

Iam docet Persius quos vult esse Satyrarum suarum lectores, nempe non Adulatores, non quosvis ex imperita multitudine, sed doctos viros, qui veteres Satyricos diligentissime lectitabant.

Quicumque afflute Cratino audaci palles Eupolidem iratum, cum sene prægrandi,] i. o quicumque afflatus & audacis Cratini scriptis imbutus, ad pallorem usque legis Eupolidem Græcorum vitiis iratum, una cum Aristophane Comico valdè sene, [aspice & hæc,] i. aspice & lege has meas Satyras, [si forte audis aliquid decoctius,] i. si fortè in illis aliquid perfectius aut minus crudum deprehendis, [inde] i. ex eo quod Satyræ meæ sint maturæ & longo studio elaboratæ [lector ferveat mihi aure vaporata.] i. volo ut diligens lector, aure purgata & præparata cumque animi fervore, scripta mea legat.

tepefacta.

(a) *Crepida*, Non hic, qui in (a) crepidas Græcorum ludere

gestit, (b) *Sordidus*, & lusco qui possit dicere (c) lufce;

Thuscuni, quod corrigiis ad pedes ligabatur. nomen sumpsit à sono quem ambulando reddit. per *crepidarum* irrisores. Persius taxat eos, qui cum aliorum vitam & verba nequeant reprehendere, externum habitum irridere, & in eo anam calumniarum quaerunt.

(b) *Sordidus* existens. i. vitiosus & turpis. Metaphora sumpta à corpore ad animum.

(c) *Lufcus* est, qui propinqua discernit, distantia haudquaquam videt.

Sese aliquem (d) *credens, Italo quod honore* (e) *Fregerit* (f) *Heminas* (g) *Areti* (h) *Ædilis ini-*
quas.

Perfius ut supra, ostendit quos desiderat lectores,
sic dicere jam pergit, quos respuat & recuset.

Non hic, qui gessit ludere in crepidas Graiorum.]
 i. nolo, ut is sit meorum scriptorum lector, qui
 Græcos philosophos cupit irridere, propter ex-
 ternum habitum & calciamenta quibus utun-
 tur, literas verò & philosophiam ipsam omni-
 nò contemnit, [*sordidus & qui possit dicere lusco,*
lusce,] i. & qui quidem existens sordidus &
 impurus, possit naturæ vitia lusco objectare, di-
 cens cum exprobratione, ô Lusce, [*& credens*
sese aliquem,] i. & credens sese virum esse
 magni pretii, [*quod supinus Italo honore, Ædilis*
fregerit Areti Heminas iniquas.] i. propterea
 quod Italica dignitate elatus, cum aliquando
 esset Ædilis, fœtalia & mensuras non iustas fre-
 gerit Areti, in Thuscîæ civitate.

Baje. In hoc loco hominem denotat superbum & secunda
 fortuna quasi ebrium ex Ædilitatis munere, quo functus est in
 municipio Italiæ. (f) *Hemina*, est mensuræ genus, dimidium
 Sextarii continens. (g) *Aretium*, oppidum Thuscîæ, fœtilibus
 certæ cujusdam mensuræ celebre. (h) *Ædiles* minimi Magistratus
 Rom: erant, sic dicti, quod ædes sacras procurarent: ad quorum
 etiam officium pertinuit, mensuras & vasa non iusti ponderis, cor-
 rigere & frangere. Iuvenal Satyr. X. *Et de mensuris jus di-*
cere, vasa minora Frangere, pannosus vacuis Ædilis Plubris.

Nec qui (a) *abaco numeros, & scdo in pulvere* (a) *Abacus,*
 (b) *metas* (b) *metas*

in qua Calculatores numeros & figuras delineat. (b) Geometras
 intelligit, qui varias formas & figuras radio describere consueverunt
 in pulvere, quem Perfius *secundum* appellat, quia illis figuris secatur
 & fulcatur pulvis. Id enim in pulvere factum est, ut si non iusta
 sit commensuratio, deleri possit.

(c) Meretrix *Scit risisse vaser, multum gaudere paratus,*
 procax & Si Cynico *barbam petulans* (c) Nonaria (d)
 diobolaris, vellat.

sic dicta, His mane (e) *edictum, post prandia* (f) Calli-
 quod in rhoen do.

Lupanari

post horam

nonam pro-

staret, cum

ante homi-

nes in ne-

gotiis oc-

cupati ef-

feut. *Vcl,*

meretrix,

Nonaria

nominatur,

(quasi in-

felix &

damnosa

juvenibus

quos expi-

lat & ad

perniciem

perducit) a

Nonis, quæ

inter dies

atros & in-

faustos ab

antiquis

numeratur.

(d) Solebant

Philosophi,

ut severio-

res ac tristi-

ores essent

aspectu,

barbam

prolixam

& ad pubem

usque di-

missam ge-

stare.

Barbam au-

tem philosopho vellere, est, philosophum ludibrio exponere. Horat.

de Damasippo Cynico.—vellunt tibi barbam Lascivi pueri. (e)

Edicere, est jubere, pronunciare, decernere. propriè vero est Ma-

gistratum, unde Consulum, Prætorum & Aedilium literæ quibus

aliquid imperatur dicuntur *Edicta*.

Nec ad meas Satyras legendas veniat ille

Qui vaser scit risisse numeros abaco,] i. qui in
 hoc tantum est ingeniosus, ut ridere noverit
 Arithmeticos, ob numeros quos abaco inscri-
 bunt, [*aut metas in pulvere secto,*] i. aut qui scit
 irridere Geometras ob figuras, quas lineis tan-
 quam quibusdam metis, circumscribunt & de-
 pingunt in pulvere, virga Geometrica secto ac
 diviso, [*paratus gaudere multum, si petulans*
Nonaria vellat barbam Cynico] i. qui ex
 nulla re honesta voluptatem capit, sed promp-
 tus est cachinnum tollere, si meretrix las-
 civa & impudens Philosopho alicui barbam
 vellicet, eumque populo deridendum pro-
 pinet. [*Do his manè edictum,*] i. his nuga-
 toribus, qui jocos tantum & scominata cal-
 lent, suadeo ut à Satyris meis procul facef-
 sant: his (inquam) concedo, ut tempore
 matutino forum frequentent, Prætoris edic-
 tum excutiant, Juris administrationem audiant
 & discant, [*Post prandia Callirhoen do.*] i. post
 Prandium verò, quoniam virtutem contemnunt,
 nec emendari volunt, concedo his nebulonibus,
 ut insignem illam meretricem *Callirhoen*
 adeant, ut ad fontes amœnos deambulent, ludos
 scenicos visitent, atque aliis corporis voluptati-
 bus indulgeant.

(f) *Callirhoe*, vel, est nomen proprium famosi scorti, & ponitur pro quavis meretrice. vel, quoniam *Callirhoe* fons erat apud Athenas, poeta fortasse intelligit Narrationem post prandium. Quidvis horum dicas, non magni refert, dum modo intelligas, hos bonorum irrisores, vel ob culpam vel ob as alienum, vel animi causa Pretoris edictis intendere, post prandium vero voluptatibus inservire.

SATYRA SECUNDA.

ARGUMENTUM.

Perfius ad Plotium Macrinum amicum suum, virum optimum & integerrimum diem natalem celebrantem scripsit hanc Satyræ, bonis certè præceptis resertam quæ tota est (ut benè notat Claverius) quasi veræ pietatis index, nihilque ferè ethnici redolet. Invehitur in populum Romanum quòd stultis precibus & hostiis sumptuosius, crederent se inhonesta & flagitiosa impetrare potuisse à diis, qui non auro sed piâ voluntate & corde sincero gaudent.

HUNC, *Macrime, diem numera* (a) *meliore* (a) *Candido*
lapillo, *lapillo.*
Qui tibi (b) *labentes apponit candidus annos.* *Thracum*
fuit hæc
consuetudo

(teste Plinio lib. vii. c. xl.) ut dies faustos albo infelices *nigro* signarent à quibus illa dierum notatio ad Cretenses defluxit : vide Horat. Ode xxxvi. lib. i. *Cressane careat pulchra dies notâ.* i. noteur hic dies candida nota, ut vere felix & faustus, (b) *Velociter currentes.* Horat. Ode xiiii. lib. ii. *Eheu fugaces Posthume Posthume, Labuntur anni.*

(c) *Merum Funde* (c) *merum* (d) *Genio. non tu prece poscis*
 substanti-
 vum poni-
 tur pro
 vino solo &
 puro, non
 mixto.

(e) *emaci,*

Quæ nisi (f) *seductis nequeas committere diuis.*

Macrine, numera hunc diem meliore lapillo,]
 i. ô Macrine, recense hunc diem nativitatis
 tuæ inter dies vitæ tuæ felices & fortunatos,
 (d) *Genius* [qui candidus apponit tibi annos labemes,] i. qui
 Deus est, in tuæ inter dies vitæ tuæ felices & fortunatos,
 cujus tute- [qui candidus apponit tibi annos labemes,] i. qui
 la, ut quisq; cum sit dies lætus & felix, addit & apponit vi-
 natus est, ta tuæ alios annos fugaces & tacite prætere-
 vivit. à gignendo sic untes. [*Funde merum Genio.*] i. Sacrifica &
 appellatus, vinum offer Genio tuo, eumque sic placra ut di-
 five quod em tibi hunc quam sæpissimè reducat. i. ut
 gignatur nobiscum, diu vivas. [*tu non poscis prece emaci, quæ nequeas*
 five quod committere diuis nisi seductis.] i. cum plerique
 genitos ob sua munera & victimas opimas, injusta &
 fuicipiat ac voluptuosa à diis sibi exigant, quasi dii perindè
 tueatur. ac mortales, muneribus vellent corrumpi: tu, ô
 Hor. Epist. Macrine, non ita à diis ulla petis, quæ adeò
 11. lib. 11. turpia sunt & inhonesta, ut non possis ea insu-
Scit Genius, furrare diis, nisi jam antè dono corruptis, & in
natale comes qui secretum quasi locum seductis à turbâ.
temperat
astrum.

i. qui quidem *Genius* comes nobis adjunctus, sidus natalitium quod
 ἀγορκόμων nominant, regit ac moderatur. Quapropter natali die
 colebatur, & *Deus Natalis* appellabatur. *Genio indulget*, qui laute
 vivit: *Genium defraudat* qui vivit parce & à voluptate cessat. (c)
 Prece, qua, veluti quadam mercede, emas quod precaris. i. prece,
 cui aliquod munus adjungitur. (f) Corruptis, & à populo in
 secretiorem locum ductis, ut turpissimorum votorum nulli possint
 esse testes & arbitri. Hoc non fecit Macrinus, cujus preces ab
 animo puro proficiscentes, apud deos valebant sine hostia sump-
 tuosa.

(a) Voto ta- *At bona pars procerum* (a) *tacitâ libabit* (b) *a-*
 cite & sub-
 missa voce *cerrâ,*

facto, ad- *Haud cuivis* (c) *promptum est,* (d) *murmurque*
 junctum *humilesque fufurros.*

pro subje-
 cto. (b) *A-*

cerra, est arcula in qua thus reponi solet ad suaves suffitus excitandos, a Græcis θυμιατήριον, a Latinis alio nomine *Thuribulum* nuncupata. (c) Homines pravis moribus assuefacti, haud facile corriguntur. (d) Impias preces quas nolunt circumstantes audire.

Tollere

Tollere de templis, (e) & aperto vivere voto. (e) Ita vivere ut vota sint omnibus nota & aperta. Seneca. Sic vivet cum hominibus, tanquam Deus videat; sic loquere cum Deo, tanquam homines audiant.

At bona pars procerum libabit tacitâ accerra.] i. Sed magna pars nobilium Romanorum sacrificabit thus ex acerrâ tacitâ. (hoc est) ipsi proceres inter sacrificandum sunt taciti, & submissâ voce Deos orant, ne impie & nefarie eorum preces à circumstantibus exaudiantur. *[Haud promptum est cuivis, tollere de templis murmurque humilesque susurros, & vivere aperto vo-*

to.] i. Cum omnes ferè sint impii, & vota faciant turpia; sanè haud facile est cuivis, imò paucis est concessum, è suis votis in templis facitis, eximere secretas preces, quasi à summittente prolatas, & justas preces tam clarâ voce ad deos proferre, ut omnes audiant. *[Mens*

bona, fama, fides, hæc clarè, & ut hospes audiat.] nomen i. o dii, vos oro, ut mens bona, fama, fides sint mihi. Hæc clarè petuntur atque altâ voce pronunciantur, ita, ut quivis, astans atque omnis etiam hospes præteriens, audire possit.

est. (b) Homo bonæ fidei vocatur, cui res tuto creditur, vel qui rem sibi creditam fideliter servat. (i) Hospes, secundum Priscianum, dictus est quod osium nostrum petat, vel, quod ore (i. osculo) adveniens nos petat. Hospes autem dicitur & qui recipit & qui recipitur. Ovid. 1. Metam. — Non hospes ab hospite tutus. Cicero. Per dextram istam quam hospes hospiti porrexisti.

Illâ (a) sibi introrsum, & sub linguâ (b) im- (a) Vult neminem illa vota perniciofa

scire, nisi se & deos, ac si muneribus corrumpere dî, veluti iudices pravi. (b) Persius in hoc loco, sicut alibi multoties, Horatium imitatur. Epist. xvi. l. i. Labra movet, metuens audiri: pulchra Laverna Da mihi fallere, da justum sanctumque videri: Noctem precatis, & fraudibus objice nubem.

(c) *Ad bullæ similitudinem exeat, & tanquam bullæ tumor evanescat. Est allusio ad vetus Adagium :*
 (c) *Ebullet patrui* (d) *præclarum funus ! & ò si*
Sub rastro crepat argenti mihi (e) *seria, dextro*
 (f) *Hercule ! pupillumve utinam, quem proximus hæres*

HOMO
 BULLA.

(d) *Præclarum & opulentum funus, denotat mortui divitias & opulentam suppellectilem. Nam sumptus funeris, pro facultatibus & dignitate viri fieri debent.*

(e) *Seria, est vas fictile oblongum. Terent :*
Serias omnes relevi.

(f) *Fingitur mihi semper apud se habuisse Amalthææ cornu, unde thesauris recludendis & opibus largiendis præesse creditur : vide Adagium AMICO HERCULE.*

Enumerat Persius impia Romanorum vota, quæ secum & introrsum mustabant. Taxat autem præcipue eorum avaritiam & nefariam pecunie cupiditatem.

Illa immurmurat sibi introrsum & sub lingua.]

i. Mala & pernicioſa vota quæ sequuntur, pronuntiat intra se tacite ut nemo audiat, & inter dentes mutit, sic, ut non extrâ os prodire videntur. [*ò si præclarum funus patrui ebullet !*]

i. ò utinam sumptuosum funus patrui mei foras propediem efferatur, ut inde amplissimum ejus patrimonium ipse possideam, [*& ò si seria argenti crepet mihi sub rastro !*] i. & utinam inter arandum, vas aliquod fictile argenti plenum & in terrâ defossum, sonitum mihi faciat, sub instrumento quo terram verto, [*dextro Hercule :*] i. Hercule propitio atque in hoc

mihi favente : [*vel, utinam expungam pupillum, quem impello proximus hæres,*] i. vel, utinam ego illum puerum è tabulâ deleam, quem proximè sequor ut secundus hæres in testamento substitutus, [*namque est scabiosus, & tumet acri bile.*]

i. namque ille pupillus est mirè scabiosus, & nocivâ cholerâ suffusus inflatur & tumet, undè spe ducor, eum brevi moriturum. [*tertia uxor jam ducitur Nerio.*] i. certè beatus fuit tænerator ille Nerius, qui duas uxores sepelivit & tertiam jam duxit, undè tres dotes est lucratus.

(g) *Im-*

(g) *Impello*, (h) *expungam* : namque est (i) *scabiosus*, & *acri* (g) *Impello*, ut unda undam.

(k) *Bile tumet*. (l) *Nerio jam tertia* (m) *ducitur uxor*. (b) *Metaph.* est. Nam milites *expuncti* di-

cuntur, cum ab exercenda militia repelluntur, adempto stipendio, quod ubi sit, eorum nomina albo eraduntur. Milites enim punctis scripti, inferuntur legioni & jurant, ut docet Vegetius lib. 11. unde *expuncti* dicuntur, deleti, & a militia remoti. (i) *Scabies* (sic dicta a *scabo*) est aspredo cutis, seu lenis exulceratio pruriens, aut interdum rodens, cujus multæ sunt species, humoresque multi ac varii earum causæ existunt, quos & dolor & color & manantis saniei species distinguit. (k) Tum ores externi, quibus pueri sunt obnoxii, à bile five acri five atra proveniunt, quales sunt Erysipelata Herpeses, Cancri & ejusmodi. vide Galen de Crisibus lib. 11. (l) *Nerius* homo improbißimus, multarum uxorum morte plurimum locupletatus, factus est sœnerator admodum astutus de quo Horat. Satyr. 111. lib. 11. *Scribe decem Nerio* — (m) *Utinam id mihi felicitatis eveniret*, inquit ille precator, sed tacite & intra se mullat.

Hæc sanctè ut poscas, (a) *Tyberino in flumine* (a) *Tybris* fluvius Italiae est, sic

Manè caput bis, ter-we, & (b) noctem flumine purgas. appellatus à rege Tuscorum hujus nominis, qui pyratice juxta eum exercens, in bello periit, quod Virgilius videtur affirmare. — asper-

Quamquam vota tua (inquit Persius) *turpia sint, obscæna & flagitiosa, tamen*. que immani corpore Tybris, à quo post

Ut poscas hæc sanctè,] i. ut illa scelerata ritè & ex ordine religionis à Deo poscas, [*mergis caput manè bis, ter-we, in flumine Tyberino*] i. omnes ceremonias curiose observas, & tempore matutino sæpè lavas caput tuum in *Tybris*, [*& purgas noctem flumine*] i. & pollutionem tuam vel concubitus nocturnum, ut Deum purè accedas, flumine abluis vivo & naturali.

Itali fluvium cognomine Tybrim Diximus; amisi verum vetus *Albula* nomen. (b) *Sordes nocturna Venere contractas, vel Insomnia minus pudica*. Tritum est illud Tibulli. *Casta placent superis, purâ cum mente venite*. Et manibus puris sumite fontis aquas. Hieronymus in Apolog. adversus Jovinianum sic scribit: Nam & in veteri lege qui pro populo hostias offerebant, non solum in domibus suis non erant, sed purificabantur ab uxoribus separati, & vinum & fœceram non bibeant.

Heus, agè responde, minimum est quod scire laboro :

De Jove quid sentis ? Est-ne ut prapnere cures

(a) Staius, *Hunc cuiquam ? cuinam ? Vis (a) Staiio ? (b) an scilicet hares ?*

Quis potior iudex, puerisve quis aptior orbis ?

Heus] tu avare & improbe precator (inquit Petrus) qui putas precibus hypocriticis & largitionibus, te posse Deos corrumpere ut tandem intelligas facinorosa tua vota Deos non flectere, sed ad iram potiùs provocare. [*Agè responde, minimum est quod laboro scire.*] i. Agè responde mihi unum quòd te rogo, res minima est, quam ex te cognoscere expeto. [*quid sentis de Jove ?*] i. quam opinionem habes de Jove Deo Opt. Max. à quo ista tam iniqua petis ? [*Est-ne ut curas prapnere hunc cuiquam ?*] i. Est-ne Jupiter tua opinione talis, ut ausis eum anteferre alii cuiquam, homini saltem sceleratissimo ? [*Cuinam ? vis Staiio ?*] i. Cui nam ipsum prapones ? nūquid prapones eum Staiio homini crudeli & sceleratissimo ? [*an scilicet hares ? quis potior iudex vel aptior orbis pueris ?*] i. an dubitas uter horum duorum sc. Jupiter an Staius, futurus sit justior iudex, & rator magis idoneus pupillis parentibus orbatis ?

Arulii opera interfecit, Staius hic ponitur, pro quo vis lamina malo & fcelesto. Est argumentum à minori ad majus sic. Staiio homini iniquissimo hæc nefaria vota dissiuebunt. Ergo Jovem Deum optimum & iustissimum multo magis offendent.

(b) Petrus bile commotus damnat avarum, quod cunctur Deum orphanorum protectorem mortali prapnere.

(c) Orphanis, qui parentibus orbantur.

Hoc igitur, quo tu Iovis aurem (a) impellere (a) Persuadere, vel, curvare, Sallust. facile eos ad tantum negotium impelli posse.
tentas,
Dic agetum Staio; pro Iupiter ô bone, clamet,
Iupiter! (b) at sese non clamet Iupiter ipse? Item, impellere, est urrum iniquissime, dic Staio homini flagitioso hoc gere. Virg. votum tuum, perquod conaris sanctissimam Iovis aurem flectere [clamet pro Iupiter, ô bone Iupiter!] i. si dicas id Staio, certè ille quamvis homo secleratissimus, audita precationum tuarum nefanda turpitudine, statim exclamet, pro Iupiter! ô bone Iupiter! cur pateris hunc impium, & impudentem precatorem, qui hæc flagitiosa abs te perere non erubescit? [ai non ipse Iupiter sese clamet?] i. Si Staius homo pessimus sic inclamat Iovem, non-ne sanctissimus. ipse Iupiter, ob vota tua iniqua, commovebitur ira, & seipsum multò magis inclamabit?

Ignovisse putas, quia, cum (a) tonat, ocyùs (b) (a) Tonitrus, est Iovis irati signum. (b) Est arbor glandifera Iovi sacra. (c) Fulmine odorem fulfuris emittente. Nam fulmina & fulgura (teste Plinio) fulfuris odorem habent, ac lux ipsa eorum sulfurea est. Virgil. late circum loca sulfure fumant.
ilex
(c) Sulfure discutitur (d) sacro, quàm tuque, domusque?
An quia non (e) fibris ovium, (f) Ergennaque
jubente, (c) Fulmine odorem ful-

(d) Fulmine a cælis proveniente, vel, fulmine execrabili & verendo.

(e) Extis sive intestinis ovium, pro victimis ad scelus tuum expiandum casarum. De fibris vide supra Satyr. I.

(f) Ergennas fuit aruspex Thuscus, fulminis expiator.

(g) Quid e-*Triste jaces* (g) *lucis*, evitandumque (h) *bi-*
nim tristius
homine
fulgure ex-*Idcirco stolidam præbet tibi* (i) *vellere bar-*
animato?
lam

(b) *Luci*, *Jupiter?* —

sunt nemora
diis conse-
crata, quam
obrem a
pœtis vo-
cantur De-
orum tem-
pla, sive
domicilia.
Dicitur *lucis*
à luceo per
Antiphras-
in, quod
minime
luceat. Sunt
alii, qui non
per contra-
rium dedu-
cunt, sed
propter lu-
mina cre-
bra sacrifi-
ciorum,
quæ ibi
nocturno
tempore

fiabant. (i) *Bidental* locus est, in quem fulmen decidit, qui cælis
bidentibus (undè nomen sumpsit) ara extructa & sacertode adhibito,
expiabatur. *Triste* autem dicitur, quòd tristes homines efficiat, &
evitandum fuit, quia talem locum tangere nefas erat. *Bidental*
hoc loco ponitur pro homine fulmine percussio Horat. in Arte
Poet. — *an triste bidental Moverit incestus?* (2) *Barbam vellere*,
signum est ludibrii & contemptus. Sic Dionysius Æsculapium, &
Judæi Christum irriserunt. Jovem igitur videtur stultum facere,
ejusque barbam vellicare, a quo tam injulta, tam turpia & inhonesta
petere præsumat. vide supra Satyr. I.

— aut quidnam est, quâ tu mercedè De-
orum

(a) Pretio (a) *Emeris auriculas: pulmone* & (b) *lactibus*
dato con-
duxeris &
tibi com-
paraveris. (b) *Lactes* sunt graciliora intestina, sic dictæ aut propter
mollitiem, aut propter pinguedinis candorem, ἀπὸ τῆς γάλακτος
ἀλαγῆς.

Perſius irridet eos, qui victimis & muneribus Deos capti poſſe exiſtimant. Dii enim non pretioſa in ſacrificiis, ſed mentem ſacrificantis quærunt. Ovid. Non bove maſtato cœleſtia numina gaudent, Sed quæ præſtanda eſt & ſine teſte, fide. Laſtantius lib. vi. Hæc religio cœleſtis eſt, non quæ conſtat ex rebus corruptis, ſed virtutibus animi, qui oritur è cælo.

Quidnam eſt ? aut qua mercede emeris tu auriculas Deorum ?] i. Quæ res eſt, aut quo pretio vel præmio, credis tu Deorum aures tibi faciles reddi, ut te exaudiant, & ad turpia tua vota ſe inclinent ? [pulmone & lacribus anſis ?] i. nun quid hoc pinguibus pedum viſceribus, & magnificis ſacrificiis præſtiti ? Eſt Ironia.

Ecce avia, aut metuens divum (a) matertera, (b) (a) Mater-
cunis
Exemit puerum, frontemque atque (c) uda la-
bella
 (d) Infami digito, & (e) luſtralibus (f) antè ſa-
lvis
Expiat, (g) urentes oculos inhibere perita.

re, vel, Loca in quibus naſcuntur, quæ etiam Incunabula dicuntur, Cuninam Deam veteres coluerunt, quæ infantium cunis præſidebat. (c) Ergo uda, quia pueris edentulis ſaliva continuo fluit. (d) Digitus medius dicitur infamis & impudicus. Verpus etiam appellabatur à verrendo podice. Ideoque Iudæi dicti ſunt Verpi, qui hæmorrhoidas habentes, hoc digito podicem verrendo utuntur, vel, quod averſam ab aliis naturam habere videntur. (e) Salvis expiatoriis. nam luſtrare, expiare & purgare ſignificat. Saliva, vel à ſaliendo dicitur, quod in ore ſaliat & creſcat, vel quod fere ſalis ſaporem habeat. Salivam virginem dixit Auguſtinus, quæ ſtomacho jejuno manavit. (f) Ante quam orare incipiat. (g) Oculos ſcinatorios, Virg. Neſcio quis teneros oculos mihi ſcīnat agnos. Sunt quædam familiæ in Triballis, & Illyricis, (ut reſert Iſigonus apud Plinium lib. 7. c. 2.) quæ viſe effaſcinent; interimantque quos diutius intueantur, iratis præcipue oculis, quod eorum malum facilius ſentiunt impuberes.

Hæcenus de Romanorum procerum votis impiis & injuſtis. Jam verò verſu amarulento Perſius

inſecla-

infectatur vanas & superstitiosas mulierum preces, quæ suis filiis à se progenitis, neque bonos mores, neque multarum rerum scientiam, sed opes immodicas, prædia amplissima, corporis pulchritudinem, principum & puellarum gratiam & amores, atque alia ejusmodi improba & inepta precabantur.

Ecce avia, aut matertera metuens divorum, exemit puerum cunis.] i. Ecce avia decrepita aut matertera, superstitiosa Deorum cultrix, infantulum è cunabulis excepit & in ulnas suas sustulit, [& perita inhibere urentes oculos,] i. & existens artifex docta ad amoliendum fascinatorios intuentium oculos, [ante expiat frontemque atque uda labella infami digito, & lustralibus salivis.] i. antequam vota pro eo concipiat, frontem ejus & humida labella tingit, & medio purgat digito salivisque vim habentibus puerum lustrandi ac muniendi contra veneficia & incantationes.

(a) In pueris *Tunc manibus quatit, & (a) spem macram supplicis voto,*
 nihil aliud
 est quam
spem, ex qua Nunc (b) *Licini in campos, nunc (c) Crassi (d)*
 toti pend-
 ent. Virgi. *mittit in ædes.*

per spem surgentis Iuli. Macram appellat vel, Ironice, perinde ac si parva res esset, quam optat muliercula, vel, quia vana spe ducitur, nec fruitur voto. (b) Fuit hic Licinus Augusti Cæsaris tonsor & libertus, homo Imperatoris indulgentia dives admodum factus & opulentus, agris præsertim. Iuvenal. — ego possideo plus Pallante & Licini. (c) Marcus Crassus primus omnium Romanorum dictus est cognomento Dives, postea decoxit. Irrisione tamen occurritium salutabatur Dives, Valer. (d) Mittit in agros ut eorum possessor fiat, sicut, quis dicitur mitti in possessionem alicujus fundi.

Tunc quatit manibus,] i. postquam avia vel matertera his ridiculis ritibus puerum expiaverit, tunc eum manibus suis motitat & elevat, [& vota supplicis.] i. & vovens supplicansque pro puero [nunc mittit macram spem in campos Licini, nunc in ædes Crassi.] i. aliquando spem tenu-

tenuem & incertam de illo puero concipit, & mittit in agros Licini viri agrorum ditissimi, atque aliquando in domus Marci Crassi hominis locupletissimi, ut ille puer fiat illorum hæres, & usque ad opimam illorum fortunam procedat.

Hunc optent generum Rex & Regina ; Puella

Hunc (a) rapiant : Quicquid calcaverit hic, (b) rosa fiat.

(a) *Rapere*, est per vim aut cum festinatione sive cum, furore auferre. *Terrant. Hunc intro rape*

Est aliud votum illius vetulae satis ineptum & superioris multò stolidius & impudentius.

quantum potes. Aliquando rapere est vim adferre virginibus atque im- puberibus pueris. Virgil. —

Rex & Regina optent hunc generum ; i. Vtinam adeò elegans, formosus & amabilis sit hic infans, ut Reges & Reginae exoptent atque eligant eum filiae suae maritum, [*Puella hunc rapiant :*] i. Vtinam puellae ob ejus venustatem (tanquam aliquem Narcissum) violenter auferrant & ad stupra pelliceant : *fiat rosa, quicquid hic calcaverit.* i. ubicunque hic meus puer pedem fixerit, exinde enascatur rosa suavis.

rapti Ganimedis honores. (b) Rosa flos est propter pulchritudinem & suavem odorem Veneri sacer, non absurde fortasse. Nam veluti Rosa brevi viget, ita & venerea voluptas.

Ast ego nutrici non mando vota, negato Jupiter hac illi, quamvis te (a) albata rogârit.

(a) *Candidis vestibus induta, sacrificantium more. Cicero in Legibus. color albus*

Cum talia vota pro pueris sint vana & pernitiiosa : ego (inquit Persius.)

Non mando vota nutrici, i. Ego tam stulta vota non injungo infantis mei nutrici, [*ast Jupiter* *maxime intextili.* Qui quidem color candorem animi, morum integritatem, & vitae innocentiam significat.

præcipue decorus Deo est, tum capitis teris tum

piter negato hæc illi.] i. sed tu similiter & Iupiter negato illi hæc impia vota, [*quamvis albata rogarit te.*] i. quamvis more sacrificantis, albis vestibus amicta, pro alumno suo intercesserit.

(a) *Nervus* *Poscis opem* (a) *nervis, corpusque* (b) *fidele senectæ :*

Est, agè ; sed grandes patinæ (c) *tucetæque crassa*

Annuere his superos vetuere, Iovemque morantur.

Huc usque Persius taxavit illos, qui stulta omnino & noxia faciunt vota. Iam verò deridet eos qui bonæ à Diis expetunt, sc. robur, bonam valetudinem & vitam longam, illa tamen omnia in gluvie, crapula, incontinentia suisque contrariis satius sibi ipsi adimunt.

Poscis opem nervis,] i. Exoptas corpori tuo robur & firmitatem in futurum, [*corpusque fidele senectæ.*] i. & petis corpus validum, quod in senectute te non decipiat. [*Est, agè :*] i. quando nihil petis nisi quod bonum est & honestum, agè, pete audacter : [*sed grandes patinæ,*] i. sed patinæ variis obsoniis refertæ, quibus tu valetudinem tuam premis, [*tucetæque crassa*] i. & pingua quibus vesceris farcimina [*vetuere superos annuere his,*] i. impediverunt Deos concedere quæ petisti, [*morantur Iovemque*] i. & Iovem, quo minùs hæc donet, impediunt atque retardant.

tanta manu fortitudine præditus fuit, ut in digitis nervos non venas habuisse videretur. (b) Corpus validum & ab aliis morbis immune, quibus plerumque infestatur senectus; scilicet Coruza, nephritide, paralyti, dyspnœa, stranguria, sensuum hebetudine, &c. vide Hipp. & Cornélium Celsum. (c) *Tuceta* sunt farcimina, ex carnibus suillis minutim concisis facta. Alii dicunt esse genus cibi sapidum satis, ac odoris suavissimi, sed contrarium sanitati.

(a) *Rem fruerere exoptas* (b) *caso bove*, (c) *Mercuriumque* (a) *Res*, generalem habet significationem. A Dialecticis dicitur terminus transcendens, quo Substantia, Qualitas, Actio comprehenduntur. (b) *Arceffis fibrâ*: *Da fortunare* (d) *penates*, enim omnia sive corporalia, sive incorporalia. Hic autem ponitur pro censu (e) *pecus* & *gregibus* (f) *fætum*, sive divitiis sic apud Terent. in Eunuch.

Persius reprehendit eos, qui à Diis expetentes locupletari, omnes opes & facultates suas, frequentum bonum & pecudum immolatione, exhauriunt.

Exoptas fruerere rem] i. Tu autem qui avarus es rem tuam familiarem augere petis [*bove castrato*] i. bove mactato, & quotidianis hostiis impletur (a) *arceffis Mercuriumque*] i. & Mercurium invocas seu potius laceffis [*fibrâ*:] i. vitularum intestinis: *Da fortunare penates*, i. & dicis, o Mercuri, concede, ut Dii domestici fortunent & beatam reddant domum meam, [da *pecus*, & *fætum gregibus*.] i. largire mihi pecus copiosum, gregibusque meis da fecundam propagationem.

aliquantulum ad rem est avidior. Rem fruerere, est divitias concervare, augere, amplificare. (b) Pro sacrificio. (c) *Mercurius* fuit filius Jovis ex Maia Atlantis filia. Dictus est Deus mercatorum, lucri præses & author. Est etiam Deus Eloquentiæ, unde a Græcis *Hermes* appellatur ἀπό τῆς ἱερμηνείας. i. ab *Elocutione*, qui animi sensum eloquimur & interpretamur. *Mercurius*, quasi mercium cura, vel quasi medius inter homines currens, quod sermo currat inter homines medius, atque eam ob causam, dicitur *Nervius*, quia per sermonem, omnia enunciantur. vide Horat. lib. 1. Ode x. (d) *Penates* sunt lares familiares, vel dii domestici, sic dicti (teste Cic. lib. 11. de nat. Deorum, a *Penu*. Est enim omne, quo vescuntur homines. *Penu*. vel, ab eo quod penitus insident: habebat autem suos quisque Deos penates doni suæ. (e) *Pæus* hoc loco ponitur, pro multitudine pecorum sive pecudum, ut apud Virgil. *Dic mihi Damata, cujum pecus, an Melibæi?* *Pæus*, oris, sive *pecus*, udis significat omne animal quod sub hominis imperio è pabulo terræ pascitur, ut boves, asini, equi, oves, capræ & hujusmodi. Aliquando dicitur de omni animali quod humana lingua & forma caret. Virgil. *Ignavum fucos pecus à præsepibus arcent.* Horat. Ode 11. lib. 1. *Omne cum Proteus pecus egit altos Visere montes.* (f) *Fætus* est nomen generale ad omnia animalia, etiam si sint ova: etiam ad arbores. Virgil. lib. 1. Georg. *Hic segetes, illic veniunt felicius uvæ, Arborei fætus alibi,* —

— quo, pessime, pacto, (a) *Junices* sunt teneræ ætatis boves fœminæ, quæ
Tot tibi cum in flammis (a) *junicum* (b) *omenta*
(c) *liquefcent?*

jam cessarunt vituli esse, nec dum tamen ad summam magnitudinem pervenerunt; vitulis grandiores bo-
Perfus hunc hominem pecus suum quotidie immolantem, stultitia arguit.

Pessime, quo pacto? i. ô homo pessime & stolidissime, dic mihi, quomodo dabitur quod optas, sc. ut res familiaris & grex tuus augeantur? [*cum tot omenta junicum liquecant tibi in flammis?*] i. cum tot juvenearum & boum intestina immolentur à te quotidie, & igni comburantur. Nonne opes tuas & gregem tuum sic indies imminuis?
 tauris.

(b) *Omentum*, intestinum est (ut inquit Celsus) ex interiore parte leve & strictum, de superiore mollius, cui adeps quoque innascitur, quæ sensu, sicut cerebrum quoque & medulla caret. vel *Omentum*, est membrana tenuis, ventris interioris partes contegens.

(c) Solebant veteres inter sacrificandum, eas hostiæ partes omentum & adipe operire, quas urerent, ut pinguedine ignem alente, facilius arderent.

(a) *Jecur, Attamen hic* (a) *extis, & opimo vincere*
 cor & pulmo proprie (b) *farto*

(c) *Intendit.* —

Attamen hic intendit vincere extis, & opimo farto.] i. Hic demens & importunus precator, quamvis hisce sacrificiis se videat ad extremam inopiam redigi, & quamvis plane sentiat, neque opes suas neque pecudes hinc augeri, proponit tamen sibi & perseverat, Deos corrumpere pinguibus victimarum intestinis, & fertili sacrificio, nec ab incepto desistit.

Scribit Plin. l. xxx. præcordia vocari uno nomine *Extæ* in homine, Festus hæc omnia dici *Extæ* putavit quia Diis proscen-
 tur, ut non a situ, sed ab officio sic appellarentur. (b) Quidam codices habent *fertum*, quod est genus libi vel sacrificii, sic dictum, quia sæpe ad sacra ferebatur. Alii legunt *fartum*, quod multarum rerum congerie fartum esset. (c) Contendit.

— jam crescit Ager, jam crescit O-
 vile,

Jam

Jam dabitur, jam jam, donec (a) *deceptus*, & (a) Quoad
(b) *expes* expectatio-
(c) *Nequicquam fundo* (d) *suspiret nummus in* nem domini
imo. sui, qui spe-
rabat pecu-
niarum au-
gmentum

Sunt verba hæc aut Persii per modum irrisionis, gmentum
istum sacrificantem alloquentis, aut (quod magis quas litan-
probo) ipsius avari precatoris, vana seipsnm spe do frustrâ
consolantis. consumpse-
rat.

Jam Ager crescit,] i. ob opinas meas victi-
mas & sumptuosa sacrificia, nunc Ager meus, proventu
i. quod fatum est in agro meo, crescit & capit post tot pe-
incrementum, [*jam Ovile crescit,*] i. grex me- cudes con-
us nunc per fœcuram augetur, [*jam dabitur,* sumptas.
jam jam :] i. mox omne quod opto mihi da- (c) Frustra
bitur, idque sine mora. In hoc proposito (in- ma diu se-
quit Persius) iste stolidus precator tam diu nior deserta
perseverat, *donec nummus deceptus & expes su-* tremantibus
spiret in imo fundo,] i. donec tandem post fa- auro, Cir-
cultatum suarum profusionem, nummus ejus cundat ne-
qui è plurimis, in inani arcæ fundo solus & so- quicquam
litaris est relictus, jam deploratus ac vanâ spe bumeris.
frustratus, recuperandi alios nummos sociales, (d) Est Pro-
in sacrificiorum multitudine exhaustos, frustrâ soporacia
ingemiscat. quasi num-
mus infun-
do arcæ vel
loculi reli-

ctus solus, præ timore ingemiscat, ne & ipse etiam, sicut ceteri
nummi olim focii sui, infumatur. Et certè, IN FUNDO sera est
parsimonia.

Si tibi (a) *crateris argenti,* (b) *incusaque pingui* (a) *Cratera,*
Auro dona feram, fudes, & pectore (c) *lævo* masc; gene-
Excultas guttas, lætari prætrepidum cor. ris, vel Cra-
ter signifi-
cat pocu-

lum grande & patens ἀπὸ τοῦ κρατῆν, quod est tenere vel capere.
Virgil. *Crateras magnos statuunt, & vina coronant.* sed mihi vi-
detur quod *Cratera* in hoc loco sit generis fœminini quoniam ultima
ejus syllaba longa est. Tuum esto judicium. (b) Vasa ex auro ad
incudem fabricata, vel sanè (ut putat Cluverius) pondera auri in-
fecti, non cusi. (c) Pectore glabro & depili. Taxat fortasse eorum
mollitiem qui vossellis utuntur, ad pilos evellendos. *Cor* autem in
medio omnino thoracis sinu secundum omnes dimensiones ad
æquilibrium consistit, loco cum ad securitatem aptissimo, tum ad æ-
quabilem

quabilem ex *Persius invehitur in illos, qui Deos muneribus copi*
 toto pul- *Et in eo hominibus similes esse existimant, quasi*
 mone refri- *auro, argento Et consimilibus Dii delectentur,*
 gerationem, *cum potius ut inquit Lactantius, Deus non pec-*
 opportunif- *udum sanguine, sed hominis pietate placat-*
 simo. Exi- *tur. Atque ut noster ait Post,*
 stimant ta- *habitare animos & pectora gaudet.*
 men id ad
 levam regi-
 onem situm,

ob finiltri
 ventriculi
 pulsationem *Si feram tibi crateras argenti, donaque incusa*
 quæ circa *pingui auro.] i. Si tibi offeram, ô stolide pre-*
 finistram *cator, magna pocula ex argento facta, & si tibi*
 mammam *donem vascula ex largo & crasso auro fabrica-*
 sentitur. *ta, [sudes, Et excutias guttas ex laevo pectore.]*
 Vide Galen. *i. tu præ nimia lætitia sudorem emittas è fini-*
 lib. vi. de *stra pectoris parte, prætrepidum cor lætari.] i. &*
 usu par- *cor tuum incipiat lætari cum trepidatione qua-*
 tium. *dam, præ gaudio valdè palpitans.*

(a) *Ovatus* *Hinc illud subiit, auro sacras quod (a) ovato*
 poeticum
 est Partici- (b) *Perducis facies, nam (c) fratres inter ahe-*
 pium ab
 nos,

ovo, as, sicut
triumphatus à triumpho, as. Ovationis, species est minoris triumphi,
quem faciebant ovantes redeuntes ex pugna, quum bellum non erat
indictum, vel sine sanguine factum. Ovationis nomen tractum est
ab Ove. Nam bos in magno triumpho immolabatur, in Ovatione
ovis. Aurum igitur ovatum, significat aurum ex hostium spoliis &
prædæ manubus collectum, quo Deorum imagines oblinebant, vel,
ex quo Deorum Simulachra tota effingebant. Alii exponunt Ovatum
aurum, ovo auratum, quoniam statux marmoreæ & æreæ, ovi albo
antea illinitæ, auri & argenti laminis decorentur. Ab Ovo autem
deducere, mihi non placet, ne Persio notam fortasse inurerem,
quamvis pleraque derivativa primitivorum naturam non servant.
 (b) *Tingis, seu auro illinis. (c) Romæ in porticu Apollinis Pala-*
tini, extabant aheneæ effigies filiarum Danaï, & contra eas sub dio
totidem statux equestres filiorum Ægypti, qui omnes Lynceo ex-
cepto, una nocte à novis nuptis sunt occisi. Ex iis autem statuis,
quædam dicebantur responsa dare postulantibus, per somnium. Ac
forte erant ejusmodi simulachra in Pantheo Romæ, vel in templo
Isidis. Sensus est. Eos imprimis Deos colendos assume, qui vera
somnia hominibus immittunt. Somnia quæ à noxiis humoribus non
proveniunt habentur veriora. vide, si placet Hippoc. Galen. Ferre-
rium, Synefium, atque alios qui multa scripserunt de Insomniis.

*Somnia (d) pituita qui purgatissima mittunt,
Præcipui sunt, sitque illis aurea barba.*

(d) *Pituita*
Græce di-
citur

Φλέγμα.

Hinc illud subiit.] i. Hac de causâ, quia tu *Hinc pitui-*
credis, Deos quemadmodum mortales, inune- *tosus appel-*
ribus affici, & quod ipse tu auro adeò delecta- *latur, qui*
ris: illud in mentem tibi venit, [quod perducis *vulgo dici-*
sacras facies auro ovato.] i. quòd auro oblinis *tur phleg-*
Deorum simulachra, ex manubiis & hostium *maticus. Ci-*
spoliis comparato. [nam inter fratres ahenos.] *cer. lib. 1. de*
i. inter Deos ex ære fabricatos, qui tamquam *Patò. Inter*
fratres, sunt forma similes, & in eodem tem- *locorum na-*
plo positi [præcipui sunt, qui mittunt somnia pur- *turas quan-*
gatissima pituita,] i. in summo honore tibi *tum inter-*
habeantur, qui vera & sincera tibi immittunt *pituita, vide-*
somnia, [sitque illis aurea barba] i. & eorum *mus alios*
statuis ex ære factis, barbam auream addito. Est *esse salubres,*
Ironia. *alios pesti-*
aliis esse
pituitosos &
quasi redun-
dantes, in
aliis exsiccatos atque aridos.

Aurum vasa (a) Numæ, (b) Saturniaq; (c) im-
pulit æra,

(a) *Numa*
Pompilius,
vir Sabinus
& secundus
post Romu-
lum Roma-
norum Rex,
Sacerdotes
creavit, vir-

Ex hac superstitiosa opinione (inquit Persius) sc-
quod Dii veluti mortales auro delectentur, fa-
lum est, ut

gines Vesta-
les sacravit,
Pontificem
Maximum
primus de-
claravit,
annum in
duodecim
mensis di-
visit: postre-
mo ubi ma-
xima cum
reverentia
quadraginta
annis reg-

Aurum impulit vasa Numæ Saturniaque æra.]
i. Aurum ejecit ex templis fictilia vasa, in qui-
bus Numa Pompilius sacrificabat, atque è tem-
plis etiam profligavit vasa ærea, quorum fuit u-
sus in aureo sæculo, regnante Saturno, [Et mu-
tat Vestales urnas & Thuscum fictile,] i. & Au-
rum in se commutavit vasa fictilia, quibus vir-
gines Vestales in Vestæ sacris utebantur. Deni-
que Aurum in se permutavit vas Thuscum, fi-
ctile nimirum, quo prisca illi Thusci sacris mul-
tum dediti, usi sunt.

nasset vitam cum morte commutavit. (b) De Aurea ætate sub Satur-
no regnante, vide Ovid. Metam. lib. 1. (c) Expulit & è templis ejecit.

(a) *Vesta* fuit (d) *Vestalesque urnas*, & (e) *Thuscum fœdile*
Saturni filia
ex Ope, quæ
mutat.

pro terra

quandoque sumitur, eo quod rebus omnibus vestiatur, seu quia vi sua stat. Ovid. lib. vi. Fast. *Stat vi terra sua, vi stando Vesta vocatur.* Romæ in templo Vestæ (quam ἱστία nominant Græci) servabatur à virginibus Vestalibus Ignis æternus, qui si forte fuerit extinctus, nequaquam reparari fas erat. Hoc templum struxit Numa Pompilius, de quo sic scribit Plutarchus: *Numa regiam juxta Vestæ templum condidit, ubi majorem temporis partem morabatur aut sacris vacans, aut facerdoes dicens.* (e) *Thuscia*, Italiæ regio celebris, à sacrificiis, ut quidam arbitrantur, dicta. Græci enim θύειν sacrificare, dicunt, vel, à *Thure*, quo maxime in sacrificiis utuntur. *Thuscus*, a, um, nomen est possessivum à *Thuscia*, unde dicti sunt *Thusci* qui *Thusciam* habitant. *Thuscum fœdile* est vas terreum, quale in *Thuscia* fieri consuevit, & in sacrificiis *Thusci* utebantur.

(a) Avariti- O curvæ in terras animæ, cælestium inanes!
am, lascivi-
am, auri cupiditatem & Quid juvat, hos templis (a) nostros immittere
hujusmodi mores?

vitia, ut existimemus

eadem quæ nobis jucunda sunt, Diis æque place-re.

(b) *Pulpa* est caro sine ossibus. ponitur hoc loco pro corpore vitii & pravis affectibus ob-

noxio, per quod animus à rebus divinis ad terrena avocatur. *Pulpa* etiam significat cibum lautio-rem.

Terent. *Le-pus tute es, & pi*
pulpamentum
quævis?

Et bona Diis ex hac scelerata ducere pulpâ?

Acris est exclamatio in eos, qui pecudum ritu in terrena proni cælestia negligunt, quique ex ingeniis suis corruptis moribusque depravatis Deum metientes, existimant se muneribus & externis sacrificiis gratos illi fore & acceptos, cum optimus animus sit pulcherrimus Dei cultus.. Hic verus cultus est, in quo mens colentis seipsum Deo immaculatam victimam sistit, *La-ctant. lib. de vero cultu. cap. 11.*

O animæ curvæ in terras & inanes cælestium?

i. ô hominum affectiones non erectæ in cælum, sed ad terrena curvæ, & à rebus cælestibus alienæ! [*Quid juvat immittere templis hos nostros mores?*] i. Quid prodest inferre in templa Deorum hæc nostra vitia? [*Et ducere bona Diis ex hac nostra scelerata pulpa?*] i. Et judicare jucunda posse Diis exhiberi, ex scelerata & tur-

Hæc sibi (a) corrupto (b) casiam dissolvit olivo ; (a) Una-
Hæc (c) Calabrum (d) coxit vitiatum (e) murice quæque res
 vellus : alterius per-

Hæc (f) Baccam conchæ rasisse, & stringere (g) formam
 venas mutat &

Ferventis massæ crudo de pulvere jussit. corrumpitur. Est

Persius enumerat varia carnis nostræ effecta, qui- æmulatio
bus homines multum, dii vero nihil delectantur. Virgiliana.
Nec casia

liquidi cor-

Hæc dissolvit sibi casiam olivo corrupto :] i. rumpitur

Hæc pulpa scelerata & caro vitiosa, casiam in (b) *Casia est*

suos usus, nempe ad fucum, unguentum, & pre- herba sua-
 tiosum odorem, miscuit oleo corrupto. i. oleo viffimi o-
 quod suum odorem non servat, sed in casia doris & vir-

naturam transit ; [*hæc coxit vellus Calabrum mu-* nutus Cin-
rice vitiatum :] i. hæc pulpa lanas Calabras, co- namomi

lore purpureo tinxit & infecit. [*hæc jussit rasisse* 11. *Tum*

Baccam conchæ,] i. hæc scelerata pulpa manda- *Casia atq;*
 vit extrahere Margaritam in conchis nascenti- *aliis intexēs*

rem, ad eam auro vel vestibis inferendam, *suavibus*

[*& jussit stringere venas ferventis massæ de crudo* *herbis, Mol-*

pulvere.] i. & hæc pulpa imperavit, in unum *lia luteola*
 conflare parvulas auri vel argenti massas ex ve- *pirgit vac-*

nis terræ collectas, quæ fervent in fornace ubi *cinia calidâ.*

purgantur, factæ & contractæ ex pulvere non- lib. 11.

dum excocto. *Vix humiles*

apibus Cafi-
as roremque
ministrat,

Nec circum Casia viridis & olentia latet. Hinc palam est *Casiam*
 (coronaria nimirum) qua tantopere delectantur apes, herbam non
 arborem esse; vide Galen. lib. 1. de Antidotis. (c) *Calabria* est pars
 Italiæ, in qua juxta fluvium Galefum, præ pasturæ copia vel dulce-
 dine molliores ovibus lanæ sunt. quæ quidem oves propter lanæ
 bonitatem, pellibus integuntur, ne lana inquinetur, quo minus vel
 infici recte possit, vel lavari ac parari. Horat. Od. vi. lib. 11.
Dulce pellitis ovibus Galefi Flumen, & regnata petam Laconi Rura
Phalanto. (d) Infecit in cortina sive aheno caldario. (e) *Murex,*
 est piscis marinus, ex cujus humore fit color purpureus. (f)
Bacca est lapis pretiosus sive unio, qui sic adhærescit conchæ ex
 qua generatur, ut evelli nequeat sine lima. (g) Intelligit aurum &
 argentum. Nam *venæ* per translationem significant meatus sub-
 terraneos, per quos unda manat, aut alius liquor, unde, *venas ar-*
genti, venas auri dicimus: quæ quoniam scrutando inveniuntur,
Metalla appellantur à Græco verbo *μεταλλάν*, quod est *Scrutor,*
 vel *Inquiro.*

(a) Refua
utitur.

Peccat & hæc, peccat ; (a) vitio tamen utitur ; at

(b) Pontifex,
sacer magi-
stratus (ut
inquit Sce-
vola) a posse
& facere

vos

Dicite (b) pontifices, in sacris quid facit aurum ?

Nempe hoc, quod Veneri donata à virgine (c)
puppa.

dictus. vel,
ut ait Varro
à ponte
Sublicio,
quem pri-
mum supra
Tyberim
pontifices
fecerunt, &
sæpe resti-
tuerunt.
Erant au-
tem maio-
res & mino-
res pontifi-
ces, inter
quos sum-
mus dictus
est Pontifex
Maximus,
quod maxi-
marum re-
rum, ut

Peccat & hæc, peccat,] i. Hæc caro nostra in usu
casæ, purpuræ, unionum, auri aliarumque re-
rum terrenarum, peccat, peccat inquam, quia
nos à Deo avocat, & rebus mundanis animos
nostros immergit, [tamen utitur vitio,] i. ali-
quam utilitatem ex illo vitio percipere videtur,
ad corporis ornatum. [at pontifices, dicite vos,
quid facit aurum in sacris ?] i. ô vos Romani
pontifices, qui sacris præsidetis, respondete
mihî, quid emolumenti percipiunt Dii, ex auro
illo profano quod templis dedicatur ? [Nempe
hoc, quod puppa donata Veneri à virgine.] Res-
pondet Persius suæ interrogationi. Aurum
nempe in templis Diis oblatum, tantum facit,
quantum faciunt imagunculæ puellares, Vene-
ri à virgine nupturâ consecratæ. Utrumque sa-
nè ridiculum.

scribit Festus, iudex sit, vindex contumaciæ privatorum Magistratum. Vide Livium. (c) *Puppus*, puer parvulus, *puppa*, puella dicitur. Martial. *Se puppam dicit Gallia, cum sit anus.* Et à similitudine, *puppa* quoque est Imaguncula puellaris ex linteo & tomento facta, deinde vestibus amicta. Mos fuit apud veteres, ut virgines nupturæ suas puppas Veneri donarent, tanquam virginittis suæ insignia, inde sperantes faustum futurum sibi matrimonium, utque brevi, Veneris beneficio, veros puppos puppasse ipsæmet haberent.

(a) *Lanx*,
vas erat la-
tum, mag-
num & ro-
tundum,

Quin damus id superis, de magnâ quod dare (a)
lance

Non possit magni (b) Messalæ lippa propago ?

minus excavatum quam patina, & rebus divinis aptum. Quæ Diis erant offerenda, lanci imponebantur. Iuvenalis sumpsit *Lancem* pro vase escario, in quo caro tam tosta quam elixa conditur & mensæ inferitur. *Aspice quam magno dissendat pectore lancem.*

(b) Gens *Messalina* florentissima fuit Romæ, sic denomi-
nata a *Messana* urbe in Scicilia, quam Valerius Corvinus vicit &
cepit,

Compositum (c) *jus fasque animi, sanctosque* (d) cepit, unde
recessus primo ap-

Mentis, & (e) *incoctum generoso pectus honesto.* *Messana,*
paulatimq;

Cum Dii aurum, argentum, gemmas, sumptuosa vulgo per-
sacrificia, & alia ejusmodi minimè curent. *mutante li-*
tera, Mes-
sala dictus

Quin damus id superis, quod lippa propago est. Cotta
magli Messala non proffit dare de magna lance ? Messalinus
 i. Cur id in sacrificium non offerimus diis, quod majoribus
 nec vitiosus nepos divitis & potentis Messalæ, suis indig-
 nec alius quicunque malus, de amplissimis di- nus, adeo
 vitiis possit Diis offerre; nempe [*compositum jus* in senectute
fasq; animi,] i. vitam integram secundum leges ut ejus pal-
 humanas & divinas actam, [*sanctosque recessus* pebræ in
mentis,] i. puras interioris conscientiæ congita- exteriorem
 tiones & ab omni labe immunes, [*& pectus* verterint.
incoctum generoso honesto.] i. & cor nobili & Lippi pro-
 naturali honestate planè & plenè imbutum. prie dicun-
 tur, qui o-
 culos ha-

bent lachrymantes, cum putredo ab iis defluit. sed à poetis, pro
 vitiosis sapius ponuntur, id ad animum, quod corporis est, trans-
 ferendo. (c) *Jus* est, facere quod licet per leges humanas; *fas*,
 quod per Religionem. Virgil. *Fas & jura sinunt.*—(i. divina &
 humana permittunt) *Jus est compositum*, est jus ordinatum, legibus
 scriptis constitutum & sanctum. (d) Intima mentis penetrabilia. (e)
 Cor omni virtute non leviter tinctum, sed nativa & genuina ho-
 nestate, ut lana colore, imbutum.

Hoc (a) *cedo ut admoveam templis, &* (b) *farre* (a) *Cedo*, est
 (c) *litabo.* verbum de-
 fectivum

Cedo ut admoveam hoc templis, & litabo farre.] apud Co-
 i. Concede mihi (inquit Persius) ut aris De- micos cele-
 orum hanc hostiam offeram, sc. veram pietatem bre. Terent.
 mentemque puram, & ego Deum placabo fa- *Quin tu ar-*
gentum cedo
i. da.
 crificio perexiguo, molâ nimirum, quæ sale & (b) Minimo
 farro tosto confat. munusculo
 Deos placa-
 bo. Boni

etenim quamvis pauperrimi, Deo semper sunt grati, malos vero
 Deus non exaudit, quamvis & plurimas & pulcherrimas immolent
 hostias. *Διὸν γὰρ εἴη* (inquit Socrates) *εἰ πρὸς τὰ δῶρα, καὶ πρὸς*
τὰς

τὰ; θυσίας ἀποβλέψουσιν οἱ θεοὶ ἀλλὰ μὴ πρὸς τὴν ψυχὴν. *Absurdum enim sit & ingemiscendum, si Dii bona nostra & sacrificia spectent non animum.* Hinc cecinit Horatius Ode xxiii. lib. iii. *Immunis aram si tetigit manus, non sumptuosâ blandior hostiâ, Mollibit averfos penates.* (c) *Litant solummodo boni viri, & quod volunt sacrificio impetrant, petunt enim honesta tantum. Sacrificant vero tam mali, quam boni.*

SATYRA TERTIA.

ARGUMENTUM.

In hac Satyra Persius præcipuè reprehendit flagitiosam adolescentum Romanorum desidiam, & optimarum artium supinam negligentiam, qui gulæ & somno dediti, divitiis autem freti, omnem virtutem & honestam disciplinam planè contemnebant. Deindè fastum & superbiam Romanam taxat, quid fugiendum sit atque sequendum docens.

(a) Mane **N**Empe hoc assidue? jam clarum (a) mane
Adverbium *feneſtras*
ponitur pro *Intrat, & angustas* (b) extendit lumine ri-
Nomine, & *mas.*
significat
diei prin- (c) *Stertimus, indomitum quod* (d) *despumare* (e)
cipium *Falernum*
quum dies *Sufficiat, quintâ jam linea tangitur* (f) *umbrâ.*
clarus est *En quid agis? fucas insana* (g) *canicula menses*
(b) Radio- *Jamdudum coquit, & patulâ* (h) *pecus omne sub*
rum solis in- *ulmo est,*
terventu, *Unus ait* (i) *comitum.—*
rimæ an-
gustæ vi-
dentur ex-
tendi & dilatari. (c) Ut liberius alium reprehendat, pædagogus
vel condiscipulus de se quoque dicit in numero plurali. *Stertimus*
pro *Stertis*, quod modestiam sapit. (c) *Despumare*, proprie est,
ipuma privare. Virgil. lib. 1. Georg. *Et foliis undam tepidi des-*
pumat abeni. *Despumare* per Metaph. ponitur pro *Concoquere.*
Per mo-

Per modum Dialogi, Persius introducit vel pædagogum, vel quempiam ex condiscipulis, qui adolescentem prædiuitem somno sepultum quasi aculeo excitat, & ad meliora suadet. Longum est Hyperbaton, oportet igitur constructionis ordinem incipere à versu septimo.

Unus ait comitum.] i. Unus ex condiscipulis, vel unus eorum qui comitatur hunc desidiosum adolescentem, dicit ad eum. [*Nempe hoc affiduè?*] i. ô ignavissime, tu-ne continuo & finis sit corporis diebus facies hoc? sc. ut ad mediam lucem stertas? [*jam clarum mane intrat fenestras, & extendit angustas rimas lumine.*] i. jamdudum clara lux matutina intrat cubiculi fenestras, & suo splendore videtur strictas fenestrarum rimas amplificare. [*stertimus, quod sufficiat despumare Falernum indomitum.*] i. tu tamen profundè & cum roncho dormis tantum, quantum satis sit concoquere & exhalare vinum Campaniæ nobilissimum, hesternâ nocte epotum, dum linea tangitur umbra quinta.] i. donec ab ortu solis hora quinta præterit. i. ad mediam ferè usque diem. [*En quid agis?*] i. ô desidiose, cur non furgis? dic in quo studio versaris, hoc præclaro tempore? [*canicula insana jamdudum coquit a Falerno messes siccas, i. stella illa rabiosa solis ardorem adaugens, jam medio die fegetes aridas maturat, & omne pecus est sub ulmo patula.*] i. & omne pecus sub ramis & frondibus ulmi latè quiescit.

ut in hoc loco. Nam quæ concoquantur, despumari solent. Hieron. Venter mero affluens, cito des-

spumat in libidines. Et si somno concoquere sit corporis lentia utilis quam firmitati, monet tamen Cornelius Celsus ut, cui stomachus ex indigestione crudum ruat, is quiescere in lectulo matutine atque paululum redormire debeat.

(e) Sic dictum a Falerno agricola, qui primus eas vites plantavit, vel, à Falerno Campaniæ monte in Italia,

quod quidem vinum adeo forte est & generosum, ut aqua mixtum vix possit domari, unde dicitur *Indomitum*. Horat. Ode xxviii. lib. i. *Falernum* appellat *severum* ab effectis, quia severos, asperos, & rixosos efficit. *Fultis severi me quoque sumere Partem Falerni?* Tibullus *fumosum* dixit. *Nunc mihi fumosos veteres proferte Falernos.* (f) Est Hypallage. Dum linea tangitur quinta umbra, pro, Dum quinta linea tangitur umbra. Intellige de horologio solari vel umbratili, in quo horæ partesque horarum per lineas distinguuntur. (g) *Canicula* diminutivum a *cane*. Est sydus cœleste in signo Leonis, a quo denominantur dies *Caniculares*. Hujus exortu, solis vapores intenduntur, fervent maria, fluctuant in cellis vina, moventur stagna, & canes toto eo spatio maxime in rabiem aguntur. Plin. (h) Oves, capræ, pecudes & pecora, quæ circiter æstus meridianos

dianos, sub umbriferas arbores se recipiunt. (i) Ponitur Comes aliquando pro Socio. Cicer. ad Heren. *Qui cum ante lucem surrexisset, comitem suum inclamavit.* Pædagogus etiam inter comites numeratur, ut est apud Jurisconsultum. Comes plerumque dicitur, qui sequendo aliquem se majorem, comitatur. Cicer. *non comitem, sed ducem præbuit.*

— verum-ne ? ita-ne ? ocyus adfit

(a) Cholera, *Huc aliquis; nemon ? turgescit* (a) vitrea bilis :

Finditur, Arcadia (b) pecuaria rudere dicas.

Somnolentus iste jam tandem præceptoris aut condiscipuli inclamatione expurgatus, respondet & ait.

Verum-ne ? ita ne ? i. verum-ne est, ô pædagoge, vel ô condiscipule, quod ex te audio ? *ita ne ad horam quintam usque dormivi ?* [ocyus adfit huc aliquis.] i. celeriter ad me adveniat aliquis è famulis meis [nemon ?] i. nemo-ne me audit, aut vocantem curat ? [vitrea bilis turgescit :] i. in hoc deside & pigro adolescente, quia nullus è famulis suis cum vestimentis, sibi celeriter adcurrit, cholera clara & amara turgescit. i. inflatur per iram : [finditur] i. piger iste præ indignatione propemodum rumpitur, ut ipsum vociferantem cum audis, [dicas pecuaria Arcadiæ rudere.] i. tu credas asinos, quos habet Arcadia maximos, rudere, i. vocem suam naturalem emittere.

(b) Pecuaria, significant non solum pecorum multitudinem, verum etiam omnia ex quibus populus Romanus haberet redditus, quia diu hoc solum vestigal Romanis fuit. Hic vero signat Asinos, quos progenerat Arcadia, in qua, ut scribit Plinius, sunt asini cæteris majores.

(a) Membrana, ex ea parte, qua adhæret visceri, candidior est, ex ea vero unde Jam liber, & (a) bicolor postis membrana capillis,

Inque manus (b) charta, nodosæque venit (c) arundo.

est, ex ea vero unde

Tunc

Tunc queritur, crassus calamo quod pendeat humor,

Nigra quod infusa vaneſcat (d) ſepia lymphâ :
Dilutas queritur gemit quod (e) fiſtula guttas.

Iam capillis poſitis, liber & membrana bicolor,
& charta, & arundo nodosa venit in manus.]

i. Iam ubi è ſomno iſte piger excitatur, capillis re-
 pexis & in ordine diſpoſitis: liber ex quo ali-
 quid vel ſcribat vel legat, & membrana duo-
 rum colorum, in qua charta involvitur, & char-
 tæ in quibus ſcribat, & calamus qui habet ſimi-
 litudinem arundinis multis notis diſtinctæ, ve-
 nit & ſumitur illi in manus, ac tandem ad ſtu-
 dium accingitur. [*Tunc queritur,*] i. tum quan-
 do res omnes ſtudenti neceſſariæ apparantur;
 deſidioſus iſte adoleſcens, ne ſtudeat, cauſas
 ridiculas ignaviæ ſuæ prætendit, Nam, [*queritur*
quod humor crassus pendeat calamo,] i. quod a-
 tramentum nimis ſpiſſum adhæreat penæ, qua
 ſcribat, [*& queritur quod nigraſepia vaneſcat*
lymphâ infuſa:] i. quod ſanguis piſcis ſepiæ,
 quo pro atramento utitur, continuò è charta
 evaneſcat ob aquam infuſam: [*conqueritur*
etiam; quod fiſtula gemit guttas dilutas.] i.
 quod penna pro una duas exſtillet guttas nimia
 aqua commixtas, unde ſcripturam maculet.

tur. Quandoque ſagittam ſignificat, quoniam ex arundinibus fiebant ſagittæ. Virg.—*perque ilia Venit arundo.* Eſt etiam *Arundo* (ut ſcribit Plinius) quædam piſcatoria, quædam aucupatoria. (d) *Sepia*, eſt piſcis marinus, qui ubi ſenſit ſe apprehendi, emiſſo atro cruore, aquam infuſcat, ſuumque iter occultat. Huius ſanguis pro atramento ſcriptorio in uſu fuit. (e) Calamus ſiſtuloſus vel concavus

(a) *O miſer, inque* (b) *dies ultra miſer! huccine*

ſciensque, tempus, omnium rerum pretioſiſſimum, perdit? (b)
 Magis magisque miſer.

(c) Prima

(c) Prima persona pluralis pro secunda singulari, ut supra *stertimus*, pro *stertis*.
 (d) Cujus ori mater cibum præparatum rostro diducto inferit.
Palumbus hic ponitur pro delicatulo, qui curiose custoditur.
 (e) *Pappare minutum* est cibo forbili vel suavi minutim confracto & mastigato vesci seu, ut alii volunt, *pappare minutum*,
 (c) *Venimus?* at cur non potius, teneroque (d) *palumbo*
Et similis regum pueris (e) *pappare minutum*
Poscis! & iratus mame (f) *lallare recusas?*
Sunt verba vel pædagogi vel condiscipuli exclamantis in fatuas hujus desidioſi excuſationes, quem quotidie deteriore fore cernebat.
O miſer, inque dies ultra miſer] i. ô adoleſcens miſer, & qui poſthac futurus es miſerior! [*huccine rerum venimus?*] i. tu-ne ad hunc rerum ſtatum perveniſti, ut ad virtutem acquirendam laborare recuſes, tuamque ſocordiam conſictis mendaciis excuſes? [*at*]. i. ſed ſi vis tam mollis eſſe & delicatulus, [*cur non ſimilis tenero palumbo & regum pueris poſcis potius pappare minutum?*] i. cur non ad infantiam rediſ, & ſimilis molli columbulo procerumque pueris, cur non potius deſideras cibos minutos & teneros, more puerorum? [*& iratus mame recusas lallare?*] i. & matri vel nutrici tuæ iratus, cur non recusas ſoporiferam ejus cantilenam, Lalla, Lalla, Lalla.

est minutis & blandiusculis verbis patrem appellare, quod faciunt pueri cum primo discunt loqui. *Pappa* vel *Tata*, vox est mollicula pusionis patrem vocitantis, & *Mamma* cum matrem appellat. *Martial: Mammæ atque tatas habet Afra sed ipsa tatarum Dicit & mammarum, maxima mamma potest.* (f) *Lallare* (ut vult *Murmeliuſ*) ſignificat lac ſugere. *Pueri prædivitum* (inquit ille) qui nimis molliter educantur, lac ſugunt & in cunabilis cubant ad quintum vel ſextum ætatis annum, dum jam ſari queant & lallare recuſantes, minutiorem cibum petunt. Alii melius, me judice, intelligunt, *lallare*, eſſe naniam vel cantionem nutricum, qua pueros ſuos iratos ad ſomnum inducant: in quo ſenſu, verbum infinitum *lallare*, ponitur pro nomine *Cur non recusas lallare?* i. lallationem?

(a) *Verba dare eſt illulere:* *An tali ſtudeam calamo?* (a) *Cui verba?* (b) *quid iſtas*

Terent:

(b) *Quid cauſæ eſt, cur iſta effugia & excuſationum ambages mihi toties occinas?*

Succinis ambages ? tibi (c) luditur : Effluvis ^{(a) Metaph.}
amens. ^{a ludo in quo}

Contemnere. ———

Sunt verba desidioſi illius ſeipſum excuſantis, ne
quam operam literis daret. ^{agitur pro}
^{eo, qui pec-}

^{uniam ex-}
^{poſuit; ut}
^{ſit ſenſus}
^{Tibi, non}
^{mibi tempus}

An ſtudeam tali calamo ?] i. an tali calamo ^{perit.}
 poſſim ſcribere ? [Reſpondet pædagogus vel
 condiscipulus. *cui verba ?*] i. ô miſer, cuinam
 verba te daturum putas ? an me præceptorem
 vel ſodalem tuum decipere poſſe ſperas ? [*quid*
ſuccinis iſtas ambages ?] i. quid in aurem mihi
 garris conſingisſque iſtos verborum circuitus &
 vanas tergiverſationes [*tibi luditur :*] i. quum
 tales excuſationes tuæ inertię comminiſceris,
 non me, ſed teipſum fallis. Nam res tua agitur,
 non mea ? [*effluvis amens.*] i. ô ſtolide, tibi tem-
 pus miſere effluit, & nihil agendo tu ſenescis,
 quapropter [*contemnere.*] i. omnibus eris con-
 temptui. Horat. *Contemnere miſer, vitanda eſt*
improba Syren Deſidia.

———— *ſonat vitium percuffa, (a) malignè* ^{(a) Sardum,}
Reſpondet (b) viridi non cocta (c) fidelia li- ^{diſſonum &}
mo. ^{obſcurum}

Udum & molle lutum es, nunc nunc prope- ^{crepitum}

randus, & acri

Fingendus ſine fine (d) rotâ.

^{reddit.}
^{(b) Ex luto}
^{minus ido-}
^{neo, nec}
^{fatis cocta.}

(c) *Fidelia*, eſt vas Samium, fictile, ſic dicta quod recondita ſervet
 fideliter. Perſius alibi *Diſce, nec invidias, quod multa fidelia putet. In*
locuplete penu. — (d) *Rota* ab Anachariſi inventa, eſt figuli inſtru-
 mentum, cujus circuitu vaſa fictilia formantur. *per acrem rotam,*
 poeta intelligit ſeveram diſciplinam, tum ſcilicet uſurpanda,
 quando pueri nolunt aliter doceri.

Perſtat in Allegoria. Quemadmodum vaſa ficti-
lia malè cocta, ſi digito percutias, ſonitu ſua in-
dicant vitia : ſimillimè & tu, ô amens, ex iis que
G loqueris

loqueris & facis, tuam prodis exordem oscitantiam & ignaviam, licet in calamum & atramentum culpam transferre cōeris.

Fidelia percussa sonat vitium, i. vas fictile emptoris digito pulsatum rimas & vitia sonitu indicat, [non cocta viridi limo respondet malignè.] i. fidelia ex argillâ recenti composita, nisi benè cocta sit, raucum & fractum reddit sonitum. [tu es udum & molle lutum,] i. ô puer, tu similis es humido & molli luto, quod nullius vasis forinam adhuc accepit, [nunc nunc prope- randus, & fingendus acri rota sine fine] i. nunc in pueritiâ vel adolescentiâ tuâ, dum adhuc satis flexibilis, bonis artibus diligenter es infor- mandus, ac disciplinâ severiori sine mora cō- circendus.

(a) In agello non condu-
ctio, sed
jure hære-
ditario, tibi
relictō.

(b) Ad mo-
dum &
mensuram,
Modicum
proprie di-
citur non
cui aliquid
sit imminu-
tum, sed
quod non
excedat
modum.

— sed rure (a) paterno
Est tibi far (b) modicum, purum & sine labe
(c) salinum.

Quid metuas? cultrixque foci secunda (d) pa-
tella est.

Hoc satis? an deceat pulmonem (e) rumpere
ventis,

(f) Stemmata quod Thusco (g) ramum millesime
ducis,

(h) Censorumve tuum, vel quod (i) trabeate sa-
lutas?

Ad populum (k) phaleras, (l) ego te intus & in
cute novi.

Modicum etiam significat parvum ac pusillum Apul. *Modico labore fatigatur. Modici*, quoque sunt pauci: Plautus: *In angiportu turba est, domum modici introierunt.* Nota quod *far modicum*, in hoc loco signi- ficat mediocres divitias, per Synecdochen speciei. (c) *Salinum* non spurcatum neque nigredine deforme. *salinum* autem est vasculum, in quo sal reponitur, cum ad mensæ usum, tum ad sacrificia para- tum. poeta intelligit victum tenuem & sufficientem, & nitidam sup- pellectilem. sic Horat. *Splendet in mensa tenue salinum.* (d) *Patella* & *patina*, est vas latum sacrificiis aptum. ponitur hic pro omni su- pellectile quæ hunc desidiosum reddat securum & de nullâ re anx- ium. (e) Magnum spirare & superbum fieri ob divitias & generis cla-

Quo-

Quoniam iste ignavus in sui excusationem poss^{ritatem,}
dicere, se idcirco studiis & honestis disciplinis quod vitio
nolle invigilare, propterea quòd multæ facultates Namque
illi à majoribus obtigerant, unde liberaliter vi & proavos,
Etet, atque eam ob causam libros & literarum & quæ non
studia pauperibus relinquat : Persius igitur per fecimus ipsi,
Antipophoram tacite ejus objectioni occurrit, di- Vix ea no-
cens id non sufficere, si animus introrsus vitis — Ovid.
laboret, & præsertim qui malè usus est pa- Sati^{est}
ratis. meis gestis
florere,
quam ma-

Sed far modicum est tibi rure paterno,] i. tu
mihi objectas, inquit Persius, quòd ex paternis
agris tantum frumenti colligis, quantum satis
tibi sit & tuæ familiæ ad victum? [deinde dicis, post^{eris}
quod salinum purum & sine labe est tibi,] i. quòd meis nobili-
habes salinum argenteum sine ullis sordibus, tatis initium
[quid metuas?] i. cùm adeò dives es & opu- & virtutis
lentus, cur sis sollicitus ad animum literis & Cicer. con-
virtute imbuendum? quid metuas pauperta- tra Salusti-
tem? [objicis etiam quòd patella secura cultrix um.
foci est tibi.] i. quòd habes patellam quæ te sc- (f) Stemma
curum faciat, quæ possis focum. i. lares colere coronam
in focus penetralibus. [hoc satis?] i. ô piger, vel orna-
tu-ne hoc ad vitam beatam satis esse putas? [an mentum,
deceat rumpere pulmonem ventis?] i. an te dece- quod ex
at fastu turgescere & bonarum literarum studia multis flo-
aspernari, ob majorem tuorum nobilitatem? ribus est
[quod millefime ducis ramum stemmate Thufco,] compositum.
i. quòd tu in lineâ successionis millesimus as- significat
finitatem tuam, & originem ducis ex antiquâ etiam cla-
nobilique Hetruscorum familiâ, [vel quod salu- ram famili-
tas Censorem tuum, vel quòd trabeate salutas?] am in qua
i. vel nunquid superbus es, quòd in equitum insignes
Romanorum recensione, tu Censorem salutas viri, ut in
ex genere tuo, aut quia tu trabeâ veste amictus, fertis flores,
ex equo nitido quempiam salutas? [ad populum quid prodest
phaleras.] i. hæc externa divitiarum & nobili- Pontice lon-
tatis ornamenta, rudi vulgo ostenta, non mihi. go Sanguine
[ego novi te intus & in cute.] i. me fallere non cenferi? —
Hic verò
potes, verò poni-

tur pro
gradibus
generis &
ordinibus
descenden-

tium, qui ramis quibusdam & velut lineis intercurrentibus distin-
guebantur. (g) Stemma, lineam, scalam. (b) Statuam Censoris qui
censuram gesserat. Romæ quinto quoquo anno duo creabantur.

τρυπτας Græci vocant, penes quos, morum disciplinæque regimen
erat. vide Plutarch. in Æmilio, & in vita Catonis. Cicer. lib. III.
de Legibus. (i) Vocativus pro Nominativo. *Trabea* genus vestis est,
cujus etiam tria sunt genera, unum quod diis sacratum, tantum de
purpura; aliud purpureum, quod habet aliquid albi; tertium angu-
rale, ex purpurâ & cocco mixtum. Hinc *trabeati* vocantur, qui tra-
beâ sunt induti. (k) Metaph. est sumpta ab equis: Nam *pbabra* sunt
ornamenta equorum, ἀπὸ τοῦ φάλα i. a scutellâ parvâ splendida in
equorum pectore. (l) Ego scio te vitilis esse intrinsecus refertum,
quicquid fingas.

(a) *Discin-* Non pudet ad morem (a) *discin*di vivere
ctus hic acci-
pitur Meta-
phoricè à
veste laxâ,
pro dissolu-
to, luxurio-
so, & intem-
perante. (b) *Natta*?

Sed (c) *stupet* hic vitio, & *fbris* increvit
opimum

(d) *Pingue*; (e) *caret culpâ*? *nescit quid perdat*
& (f) *alto*

Demersus, *summâ* rursus (g) *non bullit in*
undâ.

gi ferè mol-
litiem & turpitudinem quandam significat; unde proverbium, DI-
SCINCTA *vestis*, *discinctus* animus. (b) *Nattam* vel *Nacam*, sunt
qui intelligunt hominem fuisse ignobilem & sordidum, idque pro-
bant ex Horat. Sat. VI.—*ungor olivo*, Non, quo *fraudatis immundus*
Natta *lucernis*. Alii probant ex Cicerone pro *Muræna*, cum claris
parentibus ortum. Non igitur si L. *Natta* *summo* loco *adolescens*, qui
& quo animo sit, & qualis vir *futurus* sit, *videmus*, &c. Probabile
est, à Persio *Nattam* nobilis familiæ *adolefcentem*, sed *nebulonem*
hic notari nam ut ex optimo patre improbiſſimus sæpe nascitur fi-
lius: sic ex nobili & honesta familia turpis aliquando & infamis ex-
oritur. (c) *Stupere*, significat quodammodo sensum rerum non habere.
Cornel. Cels. lib. III. cap. XXVI. *stupidos appellat attonitos*, quorum
& corpus & mens *stupet*. fit interdum ictu fulminis, interdum
morbo. (d) *Pingue* ponitur substantive pro pinguedine, sic *densum*
pingue apud Virgil. (e) An culpa caret, qui per ignorantiam peccat?
minimè verò, præsertim si ipse sit causa suæ ignorantie. *Basilius*
Qui non ex voluntate delinquit, is fortè aliquâ dignabitur veniâ: qui
autem ex proposito pejora elegit, nullam habet excusationem, quin multi-
plici panâ afficiatur. (f) Quasi profundo mari obrutus, ad superiora
exurgere non potest. i. non potest ad arduam virtutis viam & bonos
mores revocari. (g) Non curat ebullire & ex vitis emergere.

Mirus

Mirus est Persii ardor in hunc flagitiosum adolescentem.

Non pudet vivere ad morem Nattæ discincti ?

i. Nonne te pudet (ô adolescens) majorum tuorum gloriâ efferrî, atque interim nullâ honestatis ratione habitâ, vivere ad similitudinem Nattæ dissoluti & ignobilis ? [*sed hic stupet vitio,*] i. sed iste Natta videtur excusatione dignus, qui cûm habitum malitiæ malè vivendo sibi contraxerit, jam peccandi consuetudine vel naturæ vitio, factus est stupidus, nec amplius sentit se peccare, [*& pingue opimum increvit fbris,*] i. & pinguedo crassa ejus præcordia sic occupavit, ut ex ignorantia jam peccet, [quapropter, caret culpâ] i. deploratus ille Natta quodammodò carere culpâ judicandus est; [*nescit quid perdat,*] i. ipse quasi sensus expers, nescit qualium quantarumque rerum jacturam faciat, [*& demersus alto, non bullit rursus in summâ undâ,*] i. & scelerum barathro submersus, non potest amplius emergere & ad sanam mentem reverti.

*Magne pater divum, sævos punire (a) tyrannos
(b) Haud aliâ ratione velis, cûm dira libido
Moverit (c) ingenium, ferventi (d) tincta ve-*

(e) Tyrannus apud veteres in bonam partem dicebatur Dominus,

qui plenam habebat in subditos potestatem. Virgil. *Pars mihi pacis erat dextram tetigisse tyranni.* sed crescente malitia cûm superbe Reges regnare cœpissent, Tyranni nomen ad eos solum restrictum est, qui per Insolentiam contra jus & leges, viribus abutebantur. (b) Non alio modo, non dissimili penarum genere. (c) Ingenium à gignendo, propriè dicitur natura cuique ingenua, sic in Terent. *Nam qui cum ingeniis conflictatur ejusmodi* i. cûm hominibus ejusdem naturæ. Est etiam Ingenium; vis quædam naturalis nobis insita, suis viribus prævalens ad inveniendum quod rationi indicari possit. Uno ingenii nomine (ut inquit Cicero lib. v. de finibus) appellatur Docilitas & Memoria, easque virtutes qui habent, ingeniosi vocantur. (d) Maculata & per iræ fervorem incitata. Est Metaph. ducta à lanâ quæ cûm naturâ sit candida, colorem quo semel infecta est non amittit. Ita ingenium frequenti vitiorum actione sordatum, undè mos inolevit, haud facillè mutatur. Venenum pro colore accipi testatur Virgil. *Alba nec Assyrio fucatur lana veneno.*

(c) Ad ultimam redigantur maciem ob virtutem relictam. Horat. Ode xxiv. l. III. Virtutem incolumem odimus Sublatam ex oculis quærimus invidi.

Tunc certè intelligimus quæ sunt bona, eum quæ erant in potestate quibusque frui poteramus, ea amissimus.

juxta illud Sophoclis in Ajace. ὁ γὰρ καὶ γυνῆμασι τ' ἀγαθὸν χερσὶν ἔχοντες ἐκ ἰσασί πλείους ἠβόαν. Mali bonum in manibus habentes, illud ignorant; ubi amiserunt, tunc cognoscunt.

(a) Perillus An ne magis Siculi gemuerunt æra (a) juveni?

Aut magis auratis pendens laquearibus (b) ensis

(c) Purpureas subter cervices terruit, (d) Imus,

Imus præcipites, quàm si sibi dicat, & (e) intus

(f) Palleat infelix, quod proxima nesciat (g) uxor?

augere putaretur. Hunc taurum Phalaridi Agrigentinarum in Sicilia Tyranno dedit. Phalaris vero factum amplexus sed Autorem execratus, Perillum in taurum conjici jussit, ut primus artis suæ periculum faceret Ovid. Dixerat & Phalaris, pœnâ mirandæ repertor, Ipse tuum præfens imbue, dixit opus. (b) Intelligit gladium fulgentem & lacunari seta equina appensum, quem Dionysius tyrannus demitti jussit, ut impenderet Damoclis cervici. Vide Cicer. Tuscul. lib. v. Historia bene nota est.

Ibius-

Istiusmodi adolescentes, cum aliis virtutem invident, quam ipsi scientes & prudentes flagitiose contempserunt, conscientia furis magis torquentur, quam qui in Phaluridis tauro cruciabantur. (c) Damoclis cervices regio cultu ornati.

An-ne æra Siculi juvenci gemuerunt magis? (d) Gradu irrevocabili præcipitatur in perniciem.

i. nunquid homines per æneum taurum in Sicilia a Perillo factum, pejùs torti sunt, quam quos mala conscientia excarnificat? [*& ensis pendens laquearibus auratis terruit magis purpureas cervices subter, quam qui sibi dicat, Imus, ex timore,*

imus præcipientes, & infelix palleat intus, quod uxor proxima nesciat.] i. & nunquid gladius de auro ratis laquearibus dependens, magis exterruit Damoclis purpurati cervicem sub gladio pos-

tam, quam si quis conscientia stimulis afflictus, sibi ipsi intra se dicat, Nos omni salutis spe prorsus destituti, in miseriarum voragine miserimur præcipientes? sic iste desidiosus & infelix

Adolescens, scelorum suorum recordatione intus & in animo, id palleat ex timore, quod cum uxore fidelissimâ communicare nesciat. i. de-

tungere erubescat.

pendus flagitiorum. Deprimit animam, curvat usque ad terram, ne se erigere possit. Gravia, fili, gravia nimis delictorum pondera. (g) Tanto dolore & pudore iste nequam maritus efficitur, ut potius velit intus rumpi, quam scelera sua uxori revelare. Ovid Strangulat inclusus dolor, & car aestuat intus, Lenitur lachrymis, egeriturque dolor.

Sapè oculos memini tangebam parvus (a) *oleo,*
Grandia si nollam morituri verba (b) *Catonis*
Discere, ab (c) *insano multum* (d) *laudanda magistro,*

Quæ pater adductis (e) *sudans audiret amicis.*

(a) Oleum oculis infusum dolorem excitat, & lipitudinem quandam imitatur ac

tingit, quam parentes dum metuunt in filiis, eos à lectione prohibent. (b) Verba Catonis fortitudinem spirantia, vel, verba gravia de animi immortalitate. Duo fuere Catones celebratissimi, senior videlicet, qui & Censorius dictus est: & alter (de quo hic intelligit) Uticensis, qui secutus

partes Pompejanas, cum accepisset nuncium, iterum in Africa, duce Scipione, Pompejanos esse superatos, seipsum Uticæ interfecit, ne in Cæsaris manus vivus veniret. Hic. *Viva virtutum imago* vocatur à Seneca & exemplar viri sapientis. Augustinus verò & Lactantius eum accusant tanquam sui homicidam.

(c) *Insanus* est, qui non habet mentem inte-

gram, unde *Insania* vel *Stultitia*. Item *Insanus*, dicitur *magnus*. Virgil. *Infant feriant sine litora fluctus*. Perlius. — *infanti dicta Catonis*. In hoc loco accipi potest, & debet, pro Magistro nimis severo & concitato ad curam & institutionem discipuli, à quo subverteretur reportare notam indigentiz. vel *ab infano*. i. à clamoroso magistro, quia clamorosi videntur esse infani. (d) *VIRTUS laudata crescit*. Hinc Quintilianus præcipit, ut Magistri discipulos collaudent, atque in spem, ad summum perveniendi Oratorem erigant. (e) *Sudans* præ lætitia, quod filius tam benè declamaret, vel, subfrigide sudans, præ timore ne filius malè recitaret; vel, sudans ob laborem in amicis convocandis & adducendis ad audiendum filium suum declamantem.

(a) *Senio* in talis vel tessera sex puncta continet, cu-

jus jactus faustus erat & jacenti lucrum afferebat; quemadmodum è contrario, unum punctum, qui dicitur *canis* vel *canicula*, ferebat damnum.

Docet Perlius hunc pigrum adolescentem non esse veniam dignum, quippe qui eo ætatis pervenerat, ut virtutem à vitiis internoscere possit, siquidem in vitio fuit ætas, quæ nondum noverat rerum discrimina: per ignorantiam igitur peccavit, quæ peccantes quadammodò excusare consuevit.

M. mini, parvulus sæpè tangebam oculos oleo,]
i. Ego ipse, inquit Perlius, sum memor, quod cum puer essem, ungebam sæpè meos oculos oleo, quo lippitudinem simulabam, [*si nollem discere verba grandia Catonis morituri.*] i. id faciebam, quia discendi tædio nollem ediscere & memoriæ mandare, Declamationem grandibus verbis compositam, quâ uti potuit Cato Uticensis, cum deliberaret, an sibi mortem conscisceret, vel in Cæsaris potestatem veniret, [*multum laudanda ab infano magistro,*] Declamationem, inquam, multum laudandam à magistro meo penè infano ob nimiam vehementiam, quâ nos ad studia extimulabat, [*quæ pater sudans audiret amicis adductis,*] i. quam Declamationem pater meus præ lætitiâ sudans, audiret, convocatis aliis amicis, ut qui eandem à me memoriter recitatam, audirent etiam.

(a) *Senio* in *fure* etenim id summum, quid dexter (a) senio ferret

Scire, erat in votis, damnosa canicula quantum

Raderet; angustæ collo non fallier (b) *orcæ*; (b) *Orcæ* in hoc loco significat vasculum in turricula figuram conformatum, ex quo tali in tabulam aleatoriam coniciebantur, ne, si manu jacerentur, fraudes à lutoribus admitteretur. Horat. Sat. VII. l. II. *Ne quis* (c) *callidior buxum torquere* (d) *flagello*. (c) Peritior. (d) Turbo vel trochus crebra scuticæ percussione in gyrum vertitur.

Tunc etenim in illâ ætate meâ puerili, quæ ludicra sibi vendicat, [*j re id summum erat in votis scire, quid senio dexter ferret,*] i. legitimâ ratione id præcipuum erat in desiderio meo cognoscere, quid lucri in ludo talario fortunatus senio jactus mihi adferret, [*quantum canicula damnosa raderet.*] i. & scire cupiebam, quantum pecuniæ mihi detraheret canicula illa damnus afferens, [*non fallier collo orcæ angustæ,*] i. & scire auebam, qua ratione non possem falli angustiore orcæ collo, ne damnum ferrem, [*ne quis callidior torquere buxum flagello.*] i. denique hoc scire præcipuè affectabam, ne quis ex æqualibus, in tota civitate trochum è buxo melius circumageret.

Haud tibi inexpertum (a) *curvos deprendere* (a) *Malos mores,* mores a recta ratione detortos. (b) *Medi populi sunt in Asia, sic dicti à Medo, Medæ & Ægei Atheniensium regis filio. Braccatos appellat Perſius, quia Medi braccis, indumentis sc. fluxis ac vario lumine fulgentibus operiebantur. Ejusmodi enim utebantur frigidioris plagæ gentes Ovid. Pellibus & laxis arcent mala frigora braccis. Ambros: lib. 1. de Officiis. Sacerdotes (inquit) veteri more braccas accipiebant, sicut & Moſi dictum est à Domino: Et facies illi braccas lineas, ut tegatur turpitudine pudoris, à lumbis usque ad femora erunt. Vocantur etiam aliis nominibus, sc. Subligaria vel Subligacula. (c) Fuit porticus Athenis Pacile vocata, quam Polygnotus pictor præclarissimus gratuito pinxerat.*

Quaque docet sapiens (b) *braccatis illita Medis* (b) *Medi populi sunt in Asia, sic dicti à Medo, Medæ & Ægei Atheniensium regis filio. Braccatos appellat Perſius, quia Medi braccis, indumentis sc. fluxis ac vario lumine fulgentibus operiebantur. Ejusmodi enim utebantur frigidioris plagæ gentes Ovid. Pellibus & laxis arcent mala frigora braccis. Ambros: lib. 1. de Officiis. Sacerdotes (inquit) veteri more braccas accipiebant, sicut & Moſi dictum est à Domino: Et facies illi braccas lineas, ut tegatur turpitudine pudoris, à lumbis usque ad femora erunt. Vocantur etiam aliis nominibus, sc. Subligaria vel Subligacula. (c) Fuit porticus Athenis Pacile vocata, quam Polygnotus pictor præclarissimus gratuito pinxerat.*

(c) *Porticus,* (d) *insomnis quibus* (e) *indetonsa juvenus* (e) *Medi populi sunt in Asia, sic dicti à Medo, Medæ & Ægei Atheniensium regis filio. Braccatos appellat Perſius, quia Medi braccis, indumentis sc. fluxis ac vario lumine fulgentibus operiebantur. Ejusmodi enim utebantur frigidioris plagæ gentes Ovid. Pellibus & laxis arcent mala frigora braccis. Ambros: lib. 1. de Officiis. Sacerdotes (inquit) veteri more braccas accipiebant, sicut & Moſi dictum est à Domino: Et facies illi braccas lineas, ut tegatur turpitudine pudoris, à lumbis usque ad femora erunt. Vocantur etiam aliis nominibus, sc. Subligaria vel Subligacula. (c) Fuit porticus Athenis Pacile vocata, quam Polygnotus pictor præclarissimus gratuito pinxerat.*

(f) *filiquis,* (g) *grandi pasta* (g) *po-*

pingerat.
Illic illita
sive depicta
fuit pugna
Marathonia
quæ duce
Miltiade

pugnata est
adversus
Xerxen Per-
sarum &
Medorum
regem. In
hac autem
porticu

(quæ Græ-
cè dicitur
σάη) Zeno

philoso-
phus disci-
pulos doce-
bat, unde
Stoicorum
secta nonien-
sum de-
sumpsit.

(d) Juventus
vigilans &
somnia nescia.
i. juvenes
qui no-

cte dieque studiis incumbunt. (e) Non tonsa, more veterum Romanorum, qui capillos nutriebant. Virgil. *Ora puer prima signans intonsa juvenia.* Innuit Persius quod philosophiæ studiosi in ætate adhuc floridâ comam non consumpserint, sed laudabili incuriâ fluere aliquatenus permiserint. (f) *Siliqua* est fructus arboris quam Græci

σάχη vocant, de quo Plin. lib. xv. cap. xxiv. — *vivit siliquis & pane secundo.* Horat. lib. ii. Epist. Per *siliquas* intelligit legumina & cibum villiorem. Est etiam *siliqua* illud, quo grana leguminum teguntur. (g) *Polenta* sic fit. Hordeum aquâ persufum siccant nocte uuâ, postero die frigunt, deindè molis frangunt servantque in multis dies, undè in Iosue scribitur, *Et comederunt de frugibus terra die altero, & azymos panes, & polentam ejusdem anni.* Ovid genere neutro *Polenta* dixit in illo versu. *Dulce dedit testia quod coxerat antè polenta.* Nota obiter, quod Persius tria hic memorat bonarum artium studiis necessaria, sc. vigilantiam, cutis expoliendæ negligentiam, & victus frugalitatem. Hinc etiam patet (quod bene notat Claverius) homines literis & præsertim sapientiæ deditos, minus fuisse carnivoros. Ovid. xv. Metamorph. *Hæc quantum scelus est, in viscere viscera condi, Congestoquæ avidum pinguescere corpore corpus, Alteriusque animantem animantis vivere letbo.* (b) Phythagoras ortu Samius fuit, ex Samo Insulâ Ioniz. Is per Y, literam quæ in duos ramos dividitur, monstravit nobis duas esse propositas

Hæc ego (inquit didascalus vel condiscipulus) cum puerili ætate perpetraverim, certe veniam merentur; at tu, ô piger, qui ævo grandior es, & qui jam philosophiæ operam dare cæpisti nullam potes excusationem prætere.

Nam, haud inexpertum tibi deprendere mores curvos,] i. ex philosophiæ studio, haud incognitum tibi est, malos mores à bonis discernere, [Et quæ porticus sapiens illita Medis braccatis docet,] i. nec te latet, quæ & qualia præcepta docet sapiens Stoicorum schola, in qua depicti sunt Medi braccati cum Atheniensibus pugnautes, [quibus juvenis infomnis & indetonsa pæsta siliquis atque polenta grandi invigilat,] i. quibus vitæ præceptis, juvenes (Stoicorum discipuli) vigiles & ad cutem tonsi, fabarum siliquis & crassa polenta nutriti, dant operam. [Et litera quæ diduxit ramos Samios, monstravit tibi callem surgentem limite dextro.] i. nec via virtutis tibi est incognita. Nam litera Pythagoræ Samii, quæ duos ramos divisit, monstravit tibi angustam & arduam virtutis viam, dextro limite in sublime tendentem, ideoque venia indignus videris.

vitæ

vita vias, nempe dextram arduam & difficilem, quæ nos ad virtutem invitaret, & sinistram, latam & amplam, vitiis patentem, de qua Virgil. Epigramma. *Litera Pythagoræ discrimine secta bicorni, Humanæ vitæ speciem præferre videtur, &c.* (i) Dexter ille ramus, qui viam virtutis denotat, altè & in sublime se attollit.

Stertis adhuc ? laxumque caput compage (a) (a) Compagibus & nervis tui capitis quasi solutis.
solutâ
 (b) *Oscitat hesternum, dissutis undique* (c) *malis ?*

—D hominum ignavissime, cum ætate jam sis grandi, Et hæc omnia noveris, ita ut neque pueritiam neque infanciam prætere possis, an

Stertis adhuc ?] i. an profundè dormis & adhuc piger es ad humaniora studia capeffenda ?
[laxumque caput compage solutâ oscitat hesternum ?]
 i. an-ne caput tuum ex nimia somnolentiâ dissolutum, & compage labiorum diductâ, oscitando evapôrat hesternam crapulam ? *[malis Pandiculatio dissutis undique,]* i. malarum juncturis ex omni parte laxatis.

animi securitate provenit Terent. in Andriâ. *sperans jam amoto metu interea oscitantes opprimi.* (c) Malis quasi dissutis & ab utraque parte laxatis. *Mala, æ,* est pars faciei, sic dicta, quod rotundam speciem mali præ se ferat.

Est aliquid quò tendis, Et in quo dirigis (a) (a) Animum tuum.
arcum ? Metaphor.
An passim sequeris (b) *corvos,* (c) *testâque* *lurâque* sumpta a sagittariis,
Securus quò pes ferat, atque (d) *ex tempore* qui signum
vivis ? ad quod collineant & jacula

dirigunt sibi constituunt. (b) Incertum corvorum volatum, quos pueri plerumque ita stulte insequuntur, ut in puteum aliquem foveamque incidant. (c) *Testa,* hoc loco ponitur pro lapillis, quos Græci *Ostracos* appellant. *Testa* etiam significat frustum vasis fictilis & cujusque lateris. *Testa* quoque est vas figulinum in igne decoctum. *Testæ* intelliguntur omnes pisces qui duriori cortice teguntur. Horat. *Sed non omne mare est generose fertile testæ.* (d) *Ex tempore vivere,* est in diem vivere, sine providentia, sine omni futurorum sollicitudine.

Cum constituendum sit vitæ genus, qui, & quales esse velimus, ut benè notat. Cicer. 1. Offic.

Est aliquid quò tendis, & in quo dirigis arcum?

i. Est-ne certus aliquis vitæ scopus tibi propositus ad quem omnes tuas actiones & animi impetum referas? [*an passim sequeris corvos, testâque lutòque*] i. an more infantium nihil pensi habens de futuro, sequeris corvos cum lapillis & terræ globulis huc illuc cursitans? [*securus quò pes ferat?*] i. parùm sollicitus ad quem locum te pedes ferant? [*atque ex tempore vivis?*] i. atque vivis more dissolutorum sine providentiâ, ut tempora sese tibi offerunt sine ullâ futuri cautione?

(a) *Ellebori* duo sunt genera, album & nigrum. Nigrum appellatur *Melampodium*, quoniam caprarum pastor nomine Melampus fuerens in se Prætidæ primus purgasse & sanasse fertur. Prodest

morbis comitialibus, melancholicis insanientibus, articulariis doloribus & resolutis. Dioscor. lib. iv. cap. EXLVI. (b) Quum quispian hydropse laboraverit. (c) PHARMACA nascenti sunt adhibenda malo. Theognis. OPPRIME dum nova sunt subiti mala semina morbi. Ovid. Inveterata difficilior curantur, ut inquit Seneca.

(a) Fuit Græterus Medicus Augusti temporibus nobilissimus, de quo M. Tull. lib. III. ad Atticum, com-

(a) *Elleborum frustra*, (b) *cùm jam cutis agra tumebit*

Poscentes videas : (c) *VENIENTI* occurrere morbo.

Persius juvenes monet animi morbis maturè occurrere, ne cùm radices egerint, ægrius evellantur.

Videas poscentes elleborum frustra, cùm jam cutis agra tumebit :] i. quilibet videre possit, homines serò remedia poscere, quando cutis hydropse tacta inflabitur : [ergò, *Occurrere morbo venienti.*] i. vitiis pullulantibus in tempore obstat.

(a) *Et quid opus* (a) *Cratæo magnos promittere montes?*

Disciteque ô miseri, & (b) causas cognoscite rerum,

(c) *Quid*

- (c) *Quid sumus*, (d) *aut quidnam victuri gignimur*, (e) *ordo* *Attica, eisi assentior Cratero.*
Quis datus, aut (f) *metæ quàm mollis flexus*, *de quo etiam Horat. lib. II. Satyr. III.*
 & (g) *undæ* ; *Craterum dixisse putato. De hujus sermo sic scribit Porphirius Tyrius lib. I.*
 (h) *Quis modus argento*, (i) *quid fas optare*, *πρὸ ἀποχῆς τῶν ἐμ-δύχων.*
quid (k) asper *Crateri autem Medici servus novo & inusitato morbo affectus, nempe*
Utile nummus habet, (l) *patriæ, charisque pro-*
pinquis
Quantum elargiri deceat, (m) *quem te Deus*
esse
Jussit, (n) & *humanâ quâ parte locatus es in*
re.

Cum vitii sis ita in senectute obrurus, ut ad virtutem nunquam redire possis, non aliter quàm si corporis tui valetudo sit prorsus deplorata.

Quid opus promittere montes magnos Cratero ? *carne ab ossibus divulsâ ac distractâ Pharmacia quidem nihil melius se habuit, sed viperâ in piscem conformatâ & comestâ, convaluit carne de integro conglutinatâ.*
 i. quid prodest magnos auri montes & præmia *(b) Virgil Georg. II. Felix qui potuit rerum cognoscere causas. Poëta fortasse intelligit causas finales, ob quas æquum quæque res*
 ampla Cratero Medico polliceri, ubi jam sis *desperatæ valetudinis ? [ô miseri discite jam]*
 i. ô infelices adolescentes, qui honestis studiis jam in tenerâ ætate animos vestros non conformatis, discite quid ignoratis, sc. liberales artes & scientias, [*& cognoscite rerum causas,*] i. & ex naturali philosophiâ inquirete rerum principia, [*quid sumus,*] i. quod sumus rationis participes & mortales, [*aut quidnam victuri gignimur,*] i. ad quem usum nati sumus, [*quis ordo datus,*] i. quis vivendi ordo nobis à Deo præscribitur, [*aut quàm mollis flexus metæ,*] i. quàm facilis sit via vitæ nostræ regendæ atque moderandæ, si operam dederimus, [*& undæ ;*] i. & quàm facilis sit flexus & declinatio hujus undantis & fluctuantis vitæ, [*quis modus argento.*] i. quæ mensura pecuniis conquirendis & erogandis sit statuenda, [*quid fas optare.*] i. quid sit

sunt condi- æquum à Diis petere, [*quid utile asper nummus*
tæ. *Vel*, pri- *habet* ;] i. quid commodi adfert nummus re-
mam cau- cens cufus, [*quantum deceat elargiri patriæ cha-*
sam, qua *risque propinquis* ;] i. quantum ex divitiis tuis
niovemur, dare & impendere debeas, patriæ, parentibus,
quâ spira- nus,
(c) PULVIS cognatis & vicinis, [*quem Deus jussit te esse*,]
& umbra i. qualem te Deus esse voluit, [*Et in humanâ*
sumus, *φά-* *re quâ parte es locatus*.] i. & in quo gradu &
σµας *ἢ* σκ- rerum conditione à Deo constitutus es.

ἢ *μόνον*,

brevi atatis Et fragili vitæ. (d) Creavit vel fecit Deus: *rationalem*
creaturam, ut summum bonum intelligeret, intelligendo amaret, amando
possideret, possidendo uteretur. Augustinus (e) Quo ordine vita cu-
jusque sit instituenda, nimirum ut honeste vivamus, neminem læ-
damus, jus suum cuique tribuamus. (f) *Meta*, est terminus ad quem
eurritur, & cum illic perventum sit, oportet ut circa ipsam benè
& molliter flectatur, ne per imperitiam rota metæ impacta franga-
tur. Cum autem vita nostra sit quasi cursus aut peregrinatio, poë-
ta per *mollem metæ flexum*, intelligit facilem & expeditam rationem
vitæ nostræ regendæ, si in ipso flexu utamur industriâ, sin nimis,
metæ tactus periculosus erat. (g) Sunt qui volunt hanc dictionem
(*undæ*) non esse nomen genitivi casus, sed esse Adverbium *undè*,
ut sit sensus: Discite o miseri, a quo principio devenimus, sc. a
mortalibus, ergo mortales sumus. Ego vero cum argutis hujus
poëtæ interpretibus sentio, poëtam alludere ad eam metam quæ in
Naumachiâ est constituta, ad quam subito navis esset convertenda,
de quo Virgil. in v. *Æneid.* *Hic viridem Æneas frendenti ex ilice*
metam Constituit, signum nautis, pater: undè reverti Scirent, Et longos
ubi circumflectere cursus. & sane undoso freto optimè comparatur hæc
vita, cujus fluctus ingenio & agilitate potius eluduntur & superan-
tur, quam violentâ quadam obstinatione. Ovid. *Obsequio tranantur*
aquæ, nec vincere possis Flumina, si contrâ, quàm rapit unda, notes.
(h) Quantum argenti nostris usibus sufficiat, ut rectè tantum quæra-
mus & usurpemus (i) Hoc idèd dicit Persius, quia pauci sunt, qui
quid sit optandum, cognoscunt. (k) Hanc utilitatem habet nummus,
ut partim nobis, partim aliis prodesse possimus, qui dicitur *Asper* ob
literas & figuras recens impressas, *Vel*, quia nummus bella aspera
mover, ac inter confanguineos dissidia ferit. De cujus utilitate audi
Petronium Persio adversantem. *Quisquis habet nummos securâ navi-*
gat aurâ, Fortunamque suo temperat arbitrio. Multa loquor, quidvis
nummis præsentibus opta, Eveniet, clausum continet arca Jovem. Græci
nummum νόμισμα, appellant, quia cùm antè pecuniâ inventam
permutatione solerent uti, usus nummi per legem introductus est.
Plautus pecuniâ vocat *animam*, quia est rerum omnium anima &
negotiorum agendorum nervus. (l) Omnes omnium charitates patria
una complexa est, pro quâ quis bonus dubitet mortem oppetere? M. Tull.
Offic. i. DULCE & decorum est pro patriâ mori. Horat. Od. ii. lib.
III. (m) Fac memineris Deum velle, quod sis bonus & justus ejus-
que præceptis diligenter obtemperes. (n) Discis quam sortem inter
homines obtines, an natus sis ad imperandum vel serviendum, ne
plus minus-ve facias, quam tua ferat conditio.

Discite:

Disce: neque invidias, quòd multa (a) *fidelia* (a) *Fidelia*
putet est vas Sam-
In locuplete (b) *penu, defensio pinguibus* (c) *Um-*
bris, usum pluri-
Et piper, & (d) *perna* (e) *Marfi* (f) *monumenta* (f) *Marfi*, quod in-
 (g) *clentis,* fusa fideliter conti-
 (h) *Manaque quòd primâ nondum defecerit* (i) *orcâ.* neat.

Disce inquam, omnia superiora quæ dixi & significat
 tua forte contentus vivè, [*neque invidias,*] i. ne-
 que movearis desiderio vicinæ fortis, [*quòd* sit, five po-
multa fidelia putet in locuplete penu,] i. quòd culentum,
 multæ fidelis omni cibariorum genere plenæ, quod victus
 fœteant & rarescant in locupletis Causidici gratia con-
 penuario, [*defensio pinguibus Umbris,*] i. qui qui-
 dem Jurisconsultus eadem cibaria dono acce-
 perat à clientibus, (sc. pinguibus & obesibus Um-
 bris) quos ille in judicio defenderat, [*Et piper,* aria per
Et perna, mænâque monumenta Marfi clientis, Metonym:
nondum defecerit orcâ primâ.] i. neque invidia adjuncti.
 afficiare, quòd in cella penuaria Juridicorum (c) *Umbr*
 Romanorum, & piper & perna (munera Marfi li Italiæ an-
 clientis) non deficiant, sed in summa abundan-
 tia inveniantur; denique non invidias, quòd ibi quos poëta
 piscis Mænu dono etiam datus nondum defe-
 cerit, in priore vase fassamentario, cùm poste-
 riora donarentur. pingues ap-
 pellat, vel
 quia divites,
 vel quia obe-
 si erant &
 ingenio

tardi. (d) *Perna* dicuntur tam priores quam posteriores coxæ por-
 cinæ cum toto pede, quas Martialis *petafones* appellat: sale enim
 conditæ servantur ad tempus in ædibus divitum. (e) Consultoris qui
 lites sequitur de gente Marforum, qui populi erant Apuliæ Samniti-
 bus finitimi. (f) *Monumenta* dicuntur, quæcunque relinquuntur ad
 memoriam: clientes ergò ut patronum officii moneant, aliquid dona-
 bunt, ut illi ex memoria non excidant. (g) *Clientis* est correlativum
 patroni: nam patronus est causæ defensor, cliens autem defensione
 indigens, i. litigator qui patronum colit & sequitur. (h) *Manâ*, est
 brevis piscis marinus, qui candidus hyeme, æstate fit nigrior: La-
 tina alecula: (i) Vas fassamentarium collo angusto, cujusmodi etiam
 nunc servandis thynnis usurpatur.

(a) Quia multi sunt milites verè generosi & nobiles, & qui virtute sibi innata sunt valde conspicui, non mihi placet gentem militarem istic a Persio *hircosam* appellari, quatenus hac Dictio aliquando figurat libidinosos; neque velim ut milites habeantur pro squallidis & grave olentibus, quia *hircus* etiam significat foetorem sub alis: sed potius per gentem *hircosam*, intellegi debet, Gens pilosa, hirsuta, hispida, & ob hoc, virilis. Nam ut bene juvenalis. *Hispida membra, quidem & dura per brachia seta, promittunt atrocem animum—*

Hic aliquis de gente (a) hircosâ (b) Centurionum, dicat, (c) Quod satis est, sapio mihi: non ego curo esse quod (d) Arcefilas, ærumnosque (e) Solones, (f) Obstipo capite, & (g) figentes lumine terram, Murmura cum secum, & (h) rabiosa silentia rodunt, Atque exporrecto trutinantur verba labello, (i) Egroti veteris meditantes somnia: (k) gigni De nihilo nihil, in nihilum nil posse reverti. (l) Hoc est, quod palles? cur quis non (m) prandeat, hoc est?

Hic aliquis de gente hircosa centurionum, dicat, sapio, quod satis est mihi:] i. hoc loco quispiam de olido & hirsuto militum genere, ægrè ferens hanc meam admonitionem, Respondeat mihi, ac dicat; ô Persi, Ego in rebus meis satis sapiens sum: [*non ego curo esse quod Arcefilas, ærumnosque Solones,*] i. Ego non desidero philosophus esse, qualis fuit Arcefilas, qualisque fuerunt alii philosophi, Solonis similes, ærumnarum pleni, [*& obstipo capite figentes terram lumine,*] [i. qui caput in humerum incurvant, & oculos in terram figunt, [*cum secum rodunt murmura & silentia rabiosa,*] i. quando intra suos dentes versant fufurros, & intra se contentiosa

tentiosa agentes, velut canes rabidi silent & (b) Centurio mordent, [atque trutinantur verba labello expr-
recto,] atque verba quasi trutina curiose pens-
sant labris extensis, [meditantes somnia ægroti est. Hic vero
veteris:] i. secum meditantes nugas & figmen-
ta alicujus ægroti & veteris philosophi, qualia
sunt hæc: [nihil gigni de nihilo, nil posse reverti
in nihilum,] i. quod ex nihilo nihil fit, & quod
nulla res in nihilum potest reverti. [hoc est quod mihi abunde
palles?] i. Hæ sunt nugæ (inquit Centurio) ob
quarum scientiam tu, ô philosophe, nimio stu-
dio pallorem tibi contrahis? [hoc est, cur quis non
prædeat?] i. hæc sunt deliria, quibus ut inten-
tius invigilent, multi à cibo abstinent?

demicus (de quo hic intelligitur) ex Pitava civitate Aëolica oriundus, Crantoris discipulus, qui cum nihil omnino sciri affirmavit, à Lactantio dictus est, *Ignorantia Magister*, à Cicerone, *Philosophia censor*. Obiit autem cum merum immodicè haussisset, Anno ætatis suæ LXXV.

(c) Est Synecdoche speciei, pro genere. *Solones* pro philosophis Soloni similibus, qui quidem ab hircosa illa militum gente, dicuntur *ærunnosi*, quia ad sapientiam consequendam, multas ærunnas & labores sustinebant. *Solon* autem Salaminus, unus ex septem Græciæ sapientibus, claruit Athenis circa ævum Tarquinii Prisci Romæ regnantis. (f) Capite in humerum inclinato, vel in unum latus re-torto, qui gestus est hominis cogitabundi, & attentius quid apud se meditantis. Sic etiam hypocritæ sapientis incedunt. (g) Oculorum lumine terram intuentes. vel, est Hypallage, pro, figentes lumina in terra. (h) Quando cum silentio meditationes suas secum rodunt, de quibus postea contentiosè disputaturi sunt. Est Metaphor. ducta a canibus, quibus ossa dentibus atteruntur: seu potiùs sumpta a cane rabioso, qui rabie correptus filet. Paulus Aegineta lib. v. c. 111. (i) Tanquam senis valetudinarii somnia. i. ridicula & nugacia, quæ philosophi secum disputant. Horat. de Arte poet. — *velut ægri somnia Vanæ Fingantur species* — (k) Hæc opinio *Ex nihilo aliquid fieri*, omnes (inquit Aristoteles,) pertenuit philosophos, cum de mundi creatione loquerentur: sed Christiani credunt, tuentur, & verè defendunt, DEUM omnia ex nihilo creasse. (l) Hoc philosophiæ studium in causa est, o Persi, quod ita palleas? ait Hircosus ille miles. (m) Ciborum ingurgitatio literarum studiis Est inimica. unde illud Juvenalis: — *fuit utile multis Pallere, & vinum toto nescire decembris.*

Hos populus ridet, multumque (a) torosa juven- (a) *Toros*
tus appellamus
pulpam

carnis musculosam, in qua est robur & firmitudo, unde *torosus* derivatur. Hieronymus Diaconum taxat, cui taurina cervix esset toris adipis intumescens.

(a) *Tremulus Ingeminat* (b) *tremulos* (c) *naso crispante cacinno*,
 est risus immoderatus,

quo corpus concutitur & tremit. *Hactenus hircosus Centurio contra philosophos & literarum studia, cui statim respondet Persius.*

(c) *Sedes risus* est in naribus.

Populus ridet hos, & juvenus multum torosa ingeminat cacinno tremulos.] i. Imperita multitudo hos philosophos habet ludibrio, & juvenes Romani valde robusti, immoderatos risus ob hæc talia multiplicantes, hos etiam subsanant, naso quidem in rugas contracto.

Inspice: nescio quid trepidat mihi pectus & ægris

(a) *Halitus* teter & infuavis, ab iis emittitur, qui stomachi cruditate laborant.

Faucibus exuberat gravis (a) *halitus, inspicie fodes,*

Qui dicit Medico, jussus requiescere, postquam Tertia compositas vidit (b) *nox currere* (c) *venas,*

De majore domo modicum sitiente (d) *lagenâ*

(b) *Metonymia* adjuncti, pro subjecto.

Lenia (e) *loturo sibi* (f) *Surrentina rogavit.*

Nox tertia pro ægroto qui tertia nocte ubi febrem non

Tu ô Centurio hircose (inquit Persius) *qui corporis voluptates domare non pites, sed iis succumbis: similis tu quidem es ægroto qui M. dicum accersens, sic eum alloquitur.*

reverti vidit, quartum diem, non ut Medicus præcepit, expectat, sed balnea, luxum & crapulam repetens, in vitæ exitium incidit. (c) *Arterias temperie aliqua mobiles & placatas.* (d) *Lagenula,* quæ modicum fit. i. quæ modicum vel parum vini capit. (e) *Solebant Romani ante cœnam se exercere, post exercitationem vero balneum ingredi.* Commodus Imperator lotionem tantopere delectabatur, ut per diem septies & octies balneis lavaretur.

(f) *Surreptum,* oppidum fuit Campaniæ a Græcis conditum, Syrenum quondam sedes. Hinc vina *Surrentina* dicta sunt, convalescentibus, & balnea ingressuris maxime comprobata, quia tenuia erant & parum noxia, etsi fortasse parum jucunda.

Inspi-

Inspice :] i. ô Medice considera & pulsum meum tange : [*nescio quid trepidat mihi pectus,*] i. male me habeo, sed nescio quam ob causam cor mihi palpitat, [*Et halitus gravis exuberat faucibus ægris,*] i. & halitus difficilis & malè olens, ex ægris meis faucibus affatim exit, [*qui dicit Medico ; inspicere sodes,*] i. ægrotus, qui ita Medico suo dicit, quæso ô amice, perpende quid morbi sit, [*jussus requiescere,*] i. à Medico suo jussus, ut abstineat à labore, à certis cibis, vino & balneis, atque in lecto jacere in quantum usque diem, tamen [*postquam tertia nox vidit venas currere compositas,*] i. ubi ille ægrotus tertia nocte post Medici consilium datum intellexit venas suas compositè salire [*rogavit sibi loturo lenia Surrentina de domo majore lagenâ sitiente modicum.*] i. rogavit, & sibi jam balneum ingressuro exhiberi curavit mitia vina, non Surrentina de domo alicujus potentioris allata in poculo parvulo.

Heus bone, tu (a) palles. (b) Nihil est. videas (a) Pallor tamen istud sæpe numero indicium est ægritudinis. Virg.
Quicquid id est : surgit (c) tacitè tibi lutea Continuo est ægris alius color, horrida vultum Deformat macies—
pellis.
At tu deterius palles ; ne sis mihi (d) tutor :
Jampridem hunc sepeli, tu restas : Perge, tacebo.

Medicus de improvviso interveniens, Et ægrotum (b) Qui in genio indulgere deprehendens, voce blandula eum compellat, sicuti Medicum decet se gerere erga eos, qui miserè ægrotant. gravi morbo dolorem non sentit, in illo spes sanitatis exigua

Heus bone,] i. Heus bone vir [inquit Medicus] quid agis ? [*tu palles,*] i. tu pallidus es ex morbo latente, & tamen vinum bibis balneum— (c) Latenter, ex causa incognita.
tibi acceleras. (Respondet ægrotus Medici verba qui vim & (d) Tutor est,

potestatem
habet in
capite libe-
ro, ad tu-
tandum
eum, qui se
per ætatem
nondum
tueri potest.
Tutores eti-
am furiosis
& mente
captis dari
solent.

ba aspernans. [*Nihil est inquit.*] i. Nihil est pe-
riculi in hoc meo pallore. [*videas tamen istud
quicquid id est,*] sunt verba Medici. Quamvis, tu
ægrote, valetudinem tuam dissimulas, quæso
tamen consideres illud quicquid est palloris,
quod tu nihil esse dicis. Nam [*lutea pellis surgit
tibi tacite.*] i. subcrocea cutis tibi sensim intui-
mescit in toto corpore, quod signum est hydro-
piseos. [*at tu palles deterius,*] i. at tu ô Medice,
(inquit ægrotus) deterius palles quam ego,
quapropter Medice cura teipsum, [*ne sis mihi
tutor.*] i. noli me quasi pupillum habere, ut
mihi quicquam aut præscribas aut imperes.
[*jampridem sepeli hunc,*] i. jamdudum unum
sepelivi tutorem, qui suis monitis mihi nimi-
um fuit molestus [*tu restas,*] i. tu qui super-
venis mihi tanquam alter & novus tutor, restas
à me etiam sepeliendus. [*perge, tacebo.*] Medi-
cus de hujus salute desperans, respondet, ægro-
to. Perge ad vina & balnea, fac ut libet. Ego
verbum posthac non faciam, sed quia curari non
vis, hinc abibo.

(a) Corpore
pallido &
languido.
sic Horat
Ode 11.
lib. 11. Hy-
dropem
appellat,
album lan-
guorem, &
Sat. 11. lib.
11 pinguem
vitiis,

*Turgidus hic epulis, atque (a) albo ventre, la-
vatur,*

*Gutturè sulfureas lentè exhalante (b) Me-
phites.*

*Sed tremor inter vina subit, calidumque
(c) trientem*

Excutit è manibus ; dentes crepuère reiecti.

*Uncta cadunt laxis tunc (d) pulmentaria la-
bris.*

albumque. (b) *Mephitis*, proprie est terræ putor ex aquis maxime
sulfureis & putridis proveniens. In nemoribus vero gravior est ex
denfitate sylvarum. Virg.—*serenumque exhalat opaca Mephitin.* Sul-
fureas ergo *Mephites*, expone flatus ex stomachi cruditate teterri-
mos sulfur redolentes. (c) *Triens*, est genus vasis potorii, sic deno-
minati, a numero quatuor unciarum quas continet. Est enim
trients quarta pars assis, qui duodecim uncis constat. (d) *Pulmen-
tarium* à pulte dictum, est cibus in modum pulvis factus, cujus for-
mam, cibus indigestus per vomitum ejectus, representat

Hinc

Hinc (e) tuba, candelæ: tandemque (f) beatulus alto

Compositus (g) lecto, (h) crassisque lutatus (a) anomomis

In portam rigidos calces extendit: at illum (k) Hesterni (l) capite induto subiere (m) Quirites.

Post dialogum finitum inter ægrotum & Medicum, Persius jam eleganter exprimit, quomodo iste ægrotus ob ventris ingluviem, balnea & ebrietatem, perierit.

Turgidus hic epulis, atque albo ventre, lavatur,]
 i. hic adolescens, variis ferculis distentus & ventre hydropico inflatus, balneum intrat & lavatur, [*gutturè lentè exhalante sulfureas Me-*
phites.] i. gutture per respirationem ægrè e-

mittente indigestos vapores, quales ex venis sulfueris exhalantur. [sed inter vina tremor subit,] i. inter potandum, pavor, instantis mortis signum, illum invadit, [*Et è manibus excutit tri-*
entem calidum;] i. & tremor è manibus ægro-

ti excutit calicem calida potione plenum; [den-
tes reiecti crepuere:] i. dentes retractis labiis crepitum excitârunt. [*tunc pulmentaria uncta*
cadunt labiis laxis.] tunc pinguis & lauta obso-

nia, ex ore illius & labris apertis, evomuntur. [hinc tuba, candelæ;] i. nimirum ex hac intem-

perantiâ mors ingruit, & tubæ cum candelis præparantur ad funus deducendum;] tandemque

beatulus compositus lecto alto, & lutatus anomomis crassus, extendit calces rigidos in portam.] i. & paulò post Centurio ille [quem vulgus æstima-

mat beatum) in eminente feretro collocatus, multisque ungentis perfusus, pedes jam morte rigidos, versùs januam domus profert, dum extra urbem ad sepulturam effertur. [*at Quirites hesterni subiere illum capite obducto]* i. servitiosus fuit ejus quæ con-

(e) In potentiorum funeribus, olim tuba canebatur, in plebejâ tibia, unde Virgil, in funere Pallantis.

Æneid. 11. It calo clamorque virum clangorq; tubarum, & Ov.

v. de Tristibus. Tibia

& funeribus convenit ista mea. San-

ctissimus noster Redemptor, in

Evangelio puellam fuscitatu-

rus, Tibicines remove-

ri jussit. (f) Ironicè per dimi-

nativum, appellat hunc Cen-

turionem, beatulum; innuens

eum minimè beatum fuisse, sed

potius miserum.

(g) Feretro, quod instar lecti, stragula & ve-

stibus pretiosus fuit coopertum.

ejus quæ con-

fectudo ejus libertini, qui pridie ante mortem domini
mortuos fui, erant libertate donati, illum, pileo induto,
efferebant, ad humeris sustulerunt & ad sepulturam expor-
taram us-
que statem tarunt.

continua-
tur. (b) Non vilibus sed copiosis unguentis oblitus, & quasi luto
perunctus. Nam cadavera perungebantur. Virgil. vi. *Aeneid.*—
corpuseque lavant frigentis & unguent. (i) Unguentis ex amomis.
Amomum exigue fruticat, ex ligno se convolens in racemi modum,
flore ceu candidæ violæ parvo, foliis Bryoniæ similibus. Antidotis
immiscetur & pretiosissimis unguentis. Dioscor. lib. i. cap. xiv,
(k) Per *hesterinos Quirites*, intellige novos cives Romanos, qui pridie
vel paulo ante heri sui mortem, erant manumissi & libertate donati.
(l) Servi manumissi & liberi facti, raso capite pileum fumebant,
idque erat insigne libertatis: pileati igitur, & capite induto, incede-
bant ad sepulturam, ante manumissoris corpus. Pers. Satyr. v. *Hæc
mera libertas quam nobis pileæ donant.* (m) Romani dicti sunt *Quiri-
tes*, à *Quirino*, vel *Romulo* Romæ conditore. Hic observa, quod
sicut ille sibi mortem accelerat, qui sanum Medici consilium sper-
nit: sic qui philosophorum consiliis non auscultat, in animi morbos
& interitum incidit.

(a) *Venas* Tange miser (a) *venas*, & pore in pectore
dixit pro dextram.
Arteris, Nil calet hic: (b) *summósque pedes attinge*,
quarum manusque;
pulsus pri- Non frigent: visa est si forte (c) *pecunia*,
mum & sive
maxime Cor tibi ritè salit? (e) *Positum est argente* (f)
vitalis fa- catino
cultatis to- Durum (g) *olus*, & *populi cribro decussa* (h)
tiusque farina.
corporis
robur, at
non obscure
tamen cor-
dis corpo-

risque conditionem refert. *Arteriæ* autem a multis Medicis appel-
lantur *venæ*. Cornelius Cels lib. iii. cap. vi. *Venis enim maximè
credimus, fallacissimæ rei; quia s. pè istæ lentiores celerioresque sunt, &
etate, & sexu, & corporum naturâ.* Idem lib. ii. cap. iv. *Peri-
culosissimum tamen est, si venæ quoque ibi vehementer agitantur.*

(b) Extremitates pedum & manuum citius frigent, quia sunt tenues
nervosæ & exigui admodum sanguinis. (c) Plinius lib. xxxiii.
scribit *pecuniam* fortitam esse nomen à nota pecudis, quoniam anti-
quitus nummi pecudis effigie signabantur. (d) *Molle*, ponitur loco
Adverbii, pro *molliter*. (e) Si positum est. (f) *Catinus*, vas est
escarium.

(g) Ut brassica vilis. (h) Panis plebeius & secundarius. Materia
pro forma.

*Tentemus fauces : tenero latet ulcus in ore
Putre, quod haud deceat plebeiâ radere* (i)
betâ :

(k) *Alges, cùm excussit membris* (l) *tremor albus*
(m) *aristas :*

Nunc (n) *face suppositâ fervescit sanguis, &* (o)
irâ

*Scintillant oculi ; dicisque facisque, quod ipse
Non sani esse hominis, non sanus juret* (p) *O-*
restes.

Sunt hæc verba cujusdam vesani juvenis, qui cor-
pore sano est, sed turpiter laborat animi vitiis,
quæ oblatâ occasione cumulatissime prorumpunt.

Miser] i. alius quispiam infelix adolescens
dicit Medico, [*tange venas, & pone dextram in*
pectore :] arteriarum mearum pulsus exami-
na, & dextram tuam conjice in pectus meum,
ut ex cordis palpitatione, morbi genus explo-
res? [*nil calet hic,*] Respondet Medicus, Nul-
lum in venis tuis est signum caloris febrilis,
pulsus enim est temperans, (*attinge summos pe-*
des & manus inquit Juvenis.) ô Medice, sum-
mitates pedum & manuum mearum tange ob-
secro, ut intelligas utrum frigere incipiant.

[*Non frigent,* inquit Medicus:] i. neque manu-
um neque pedum tuorum extremitates, ullo
modo algent, ut indè febris conjectura fiat : [*si*

forte pecunia visa est, sive puella candida vicin-
subrisit molle, salit cor tibi rite ?] i. verum enim-

verò (ait Medicus) quamvis tu corpore sanus
es, Ego tamen alium in te morbum deprehen-
do. Nam animi moderatio in te non est, lati-
tant in pectore tuo avaritia, libido, timor, ira-
cundia & alia vitia enormia. Si fortè magna
vis pecuniæ tibi conspicitur, vel si pulchra vi-
cini puella molliter tibi arrisit, ecquid cor tuum
rectè & compositè tibi salit? non-ne animo

(i) *Beta*, ut
vulgarissi-
mum, ita
maxime in-
fipidum est
olus, quod
ut palato
arrideat,
sine vino
& aromati-
bus decoqui
non potest.
unde Marti-
alis: *Ufa-*
pian fatua
fabrorum
prandia
Beta. ô quàm
sæpè petit

*vina piperis
coquus.*

Beta a Per-

sio plebeia

dicitur,

quia populi

est annona,

& plebs ea

vescitur :

ponitur

igitur hoc

loco, pro

cibo vilissi-

mo.

(k) *Algera*,

est cum fri-

gore trepi-

do.

(l) Timor

cur pilos

erigit docet

Aristoteles

Problem.

sect. viii.

Quia frigus

constipat

poros, &

pori jam

constipati

constrin-

gunt, capil-

los.

- (m) Pilos ægrotas? [*Durum olus positum est catino algente, & farina decussa cribro populi,*] i. si olus malè coctum sit tibi appositum in frigido & egeno catino, vel panis confectus ex farina, quæ discussa & purgata est cibro setaceo, non serico. [*tentemus fauces :*] i. Age (inquit Medicus) experiamur, an fauces tuæ rectè valeant, an ali- quod ulcus luxuriæ in illis insideat? [*ulcus putre latet in ore tenero, quod haud deceat radere betâ plebeia.*] i. ibi videre licet quòd tu adeò mollis es & delicatus liguritor, ut falsò præten- das apostema in ore tuo tenero latere, quod non æquum sit atterere betâ plebeia & cibo vilissimo, atque hoc facis, quia ventri & luxu- riæ deditus es & assuefactus. [*Alges, cum tremor albus excussit aristas membris.*] i. ob levissi- mum etiam periculum, tu frigore concuteris quando timor (qui pallidos efficit) pilos ex membris tuis, aristarum more erexit. [*nunc face suppositâ sanguis fervescit.*] i. rursus iracun- diæ materia oblata, sanguis circum cor tuum ebullit, [*& oculi scintillant irâ,*] i. & per iram oculi tui scintillas ignis emittere videntur, [*dicisque, facisque, quod ipse non sanus Orestes ju- ret, non esse sani hominis.*] i. & in iracundiæ fu- rore, tu id dicis & facis, quod ipse Orestes & alii homines insani jurare possint, factum esse ab homine sanitate rationis privato.
- (n) Perinde ac si ignis supponere- tur.
- (o) IRA furor animi brevis est, quæ feras quidem mentes ob- fidet, erudi- tas præter- labitur, ut pulchre notat Petro- nius.

(p) Nota est historia Orestis, qui cùm Apollinis jussu, matrem suam Clytemnestram in ultionem necis paternæ occidisset, confe- ctum furis exagitatus insanivit.

SATYRA QUARTA.

ARGUMENTUM.

In hac Satyrâ, quæ majori ex parte est politica, Persius sui ævi adolescentes seu potius ipsorum parentes monet, ne cruda ingenia Reipub. gubernationem suscipiant. Quod cum NERO Imperator tunc temporis faceret, (fuit enim juvenis nec ætate nec prudentia instructus) Persius igitur sub personâ Socratis Alcibiadem Periclis pupillum severè reprehendens, ipsum NERONEM reverà subtiliter vituperat, quem metus causa apertè nominare non audeat.

REM populi tractas (a) (barbatum hoc crede (a) Philosophi barbani
Magistrum nutriebant,
Dicere, sorbitio tollit quem dira (b) cicuta quia (ut
Quo fretus? Dic hoc magni pupille (c) Perinquit Pli-
ricli. nius in Epi-
(d) Scilicet (e) ingenium, & rerum prudentia (f) stolis) Bar-
velox ba sylvosa
& pulchrè
Ante pilos venit, dicendo, tacendaque (g) calles. alita, quam
Ergò ubi commotâ fervet plebecula (h) bile, vis res ipsa
(i) Fert animus calidæ fecisse silentia (k) turbæ sit exterior
(l) Majestate manus: (m) Quid deinde loquere? & fortuita,
(n) Quirites, nis eruditi
Hoc, puto, non justum est, illud malè, rectius Insignia
istud. recensetur.
Hinc sit
opinor,
Scis quod non
pauci no-

strâ ætate,
 barbas
 gerant
 grandes &
 læcundè
 nutritas,
 eo nimirum
 ut videan-
 tur graves
 esse & eru-
 diti, quam
 vis revera
 eorum non
 nulli non
 plus sapiunt
 quàm hirci
 barbati.
 (b) Socrates
 philoso-
 phus Athe-
 nienfis, So-
 phronisci
 marmorarii
 & Phanare-
 tæ obfetr-
 cis filius,
 primus,
 teste Cice-
 rone, philo-
 sophiam
 evocavit e
 cælo, & in-
 urbibus
 collocavit
 domosque
 introduxit,
 qui Apolli-
 nis oraculo
 sapientissi-
 mus est ju-
 dicatus. Is
 ab Atheni-
 ensibus
 morte dam-
 natus, succo
 Cicutæ
 epoto pe-
 rnit, quæ ob
 insignem
 quam obti-

Scis etenim justum geminâ suspendere lance
 (o) *Ancipitis libræ: rectum secernis, ubi inter*
Curva subit, vel cum fallit pede regula (p) *varo:*
Et potis es nigrum vitum præfigere (q) *Theta.*

Rem populi tractas?] i. ô Alcibiades, seu
 potius Nero, dic mihi quæso, tu-ne Rempubl.
 administras? [*crede Magistrum barbatum dicere*
hoc.] i. noli tu putare ô Nero, me hanc Saty-
 ram de te scribere, & in eâ te reprehendere,
 sed finge Socratem barbarum illum pædago-
 gum Alcibiadi discipulo suo hoc dicere, Socra-
 tem (inquam) [*quem dira sorbitio cicutæ tollit,*]
 i. quem lethalis haustus cicutæ extinguit, [*pupille*
magni Periclei, dic hoc.] i. ô Alcibiades,
 pupille patrui tui Periclis, magni illius ducis,
 dic mihi hoc quæso, nempe quâ re confusus,
 Rempublicam tu regendam suspicis? [*scilicet*
ingenium, & velox prudentia rerum venit ante
pilos,] i. scilicet ingenium versatile, & summa
 rerum prudentia tibi ante barbam contigit.
 [*calkes dicenda, tacendaque.*] i. tu etiam puer,
 nosti quid debeas dicere, quid tacere. [*Ergò ubi*
plèbecula fervet bile commotâ,] i. Ergò quando
 imperitum vulgus concitatur cholera & iras-
 citur, [*animus fert fecisse silentia turbæ calidæ ma-*
jestate manus,] i. animus tuus desiderat manus
 tuæ elevatione & vultus gravitate, iracundæ
 multitudinî silentium imperare, [*deinde quid*
loquere?] i. ubi silentium fecisti, cum sis om-
 nium rerum inscius, quid tum dicturus es?
 [hoc nimirum, *Quirites, puto, hoc non justum*
est, illud malè, istud rectius:] i. ô cives Romani,
 ita facere, ego existimo non esse justum, illud
 malè fieri censeo, istud rectius ageretur. [*etenim*
scis suspendere justum geminâ lance ancipitis li-
bræ?] i. nam tantâ es rerum cognitione præ-
 ditus, ut etiam scias, quasi in ambigûâ bilance
 positum quod justum est & æquum internos-
 cere,

cere, [*severnus rectum ubi subit inter curva*,] i. & rectum distinguis cum se inter curva abscondit, [*vel cum regula fallit pedevaro*;] i. & tu consumpta, arguere potes, cum lingua bilancis te pede inenecat. curvo decipit; [*Et potis es præfigere vitio nigrum Theta*.] i. & tanti es consilii, ut recto judicio possis homini hominis vitiosi, Theta infelicem damnationis literam, præponere.

Nota quod decem versus proximè præcedentes Ironicam continent orationem, vehementem & valdè amaram, ac si poëta diceret, ô Alcibiades, vel ô Nero, tu qui Reipubl. habenas capeffis, cum sis juvenis imberbis, tibi persuade, quod ante pubertatem, neque ingenium neque experientiam habere possis, deinde quid dicas aut quando taceas plane ignoras, populo seditioso silentium nescis imponere, ineptâ fortasse & puerili ur̃e is oratione, hoc enim justum, illud injustum affirmabis: sed quid juris aut æquitatis sit, quid rectum aut curvum sit, tu ponderare aut juxta justitiæ normam examinare nequis. Denique tu noxios damnare & bonos defendere, penitus ignoras.

sum Imperator clarissimus, Rempub. XL. annis mirâ cum prudentiâ & summâ laude gubernavit. In quo (ut ait Probus) Natura experta est quid efficere posset, ut qui virtute ac vitio juxta excellerit. Magnus dicitur, quia novies hostes superavit: floruit autem ante Christum natum Anno cccc xxvi. Is Alcibiadi tutor à patre est relictus. de quo vide Plutarch. in vita ejus.

(d) Hæc particula scilicet, Ironiam sapius denotat. sic apud Terent. in Andriâ. Id populus curat scilicet. Virg. iv. Æneid. Scilicet is superis labor est. — (e) Artes & scientiæ, quæ ingenio acquiruntur.

(f) Antequam lanugo & pili erumpunt; ante barbam, quasi solito citius. Hinc proverbium. SAPIENTIA non venit ante pilos. (g) Callere, est perfecte scire, quod sicut pes vel manus ex longo labore callum facit; ita mens longa experientia facit habitum quandam rerum in quibus versatur. (h) Ita Horat. Ode xii. lib. 1. Fervens difficili bile tumet jecur. (i) Fert. pro cupit. Ovid. In nova fert animus, &c. — Varia hujus significata uno versu comprehenduntur, Fert, patitur, dicit, dat, cupit, atque gerit. (k) Rixa duorum est, Turba multitudinis, cujus est Turbare. Terent. Dii vestram fidem, quid turba est apud forum! Cicero pro Cæcinnâ. Exponerem etiam quemadmodum hic, & quantâ in turbâ viveremus. (l) Manu sæpe silentium imperatur a superioribus, & vultus majestate populus furens ad tranquillitatem non raro redigitur. Ovid. 1. Metamorph.

de Jove—qui postquam voce manuque Murmura compressit, tenuere silentia cuncti, vide Livium, lib. II. Decad. I. (m) Hinc colligere licet qualem Perſius Reipub. gubernatorem esse voluerit, nempe prudentem, literarum & rerum experientia bene instructum, imprimis vero ut sit facundus, adeo ut orationis suavitatem populum in suam sententiam pertrahat, quo nihil pulchrius, nihil excellentius, nihil imperio utilius esse audeo affirmare; unde à Senatu Rom. in laudem Taciti Imperatoris acclamatum est. *Quid melius quàm literatus Imperator?* Longe a me absit Adulatio. ingenuè (Deum attestor) scribo quod sentio, si omnes Historias percurrere placuerit, tu nullum sive Imperatorem sive Regem invenire poteris, quem Principi nostro JACOBO Britanniarum & Hiberniæ Regi, in omni scientiarum genere, eloquentiæ præsertim laude justè anteponas. libri ejus hoc testantur, Orationes etiam variæ, quas habuit ad Magnates & universum Senatum in Parlamento atque alibi hoc comprobant. (n) *Quirites*, non Athenienses cives, sed soli Romani dicebantur a *Quirino*. i. Romulo urbis conditore, qui a *Quiri* hasta *Quirinus* est appellatus: hasta enim assidue utebatur, quæ Sabinorum lingua, dicitur *Quiris*. Hæc vox argumento est, quod posita sub persona Alcibiadis, NERONEM notat. (o) Tum libra dicitur *anceps*, cum utraque lanx æquale pondus habere videtur ut nescias in quam partem vergat, & tamen bene perspicienti rectum judicium sumitur utra præponderat. (p) *Inflexo* & minus recto. *Vari* dicuntur, qui introrsum pedes vel crura gerunt, quos Græci appellant *καίβη*. (q) Judices illo tempore sententiam mortis laturi, literam *Theta* ejus nomini in tabellis præfigebant, quem *Θάνατον*. i. mori præcipiebant. Virgil. *Cui multum ante alias infelix litera Theta*. Perſius *nigrum* appellat, quia nigra semper infausta credebantur.

(a) Arridet *Quin tu igitur summâ nequicquam* (a) pelle demih mihi magis
corus
eorum opinio, qui hoc Ante diem (b) blando (c) caudam jactare po-
intelligunt pello
de Alcibiadis five Ne- Desinis? (d) Anticyras melior sorbere (e) me-
ronis formâ racas?

& pulchritudine, Perſius hunc adolescentem ulterius urget & concludit, Alcibiadem seu potius NERONEM esse imperio ineptum, quod superficie corporis externâ duntaxat pulch. & sit, intrinsecus verò vitiis & sceleribus redundet.

Tu igitur decorus nequicquam summâ pelle.]
i. Tu juvenum stolidissime, qui frustra superficie tenus es formosus [quin desinis jactare caudam popello blando ante diem?] i. cur non cessas
magis quam

fas adulationibus gratiam popularem captare venusto.
ante ætatem maturam? (*melior sorbere Anti- teste Suet.
cyras meracas?*) i. cum sis aptior atque dignior ^{cap. II.}
helleborum potare, & eo insaniam tuam pur- ^{(b) Adulari}
gare, quàm summam imperii affectare? ^{populo, qui}
^{blanditiis}
^{& extera}

specie maxime capitur. (c) Instar canis qui domino adulans caudam
agitat (d) Est Metonymia Adjuncti, locus pro helleboro, qui
ibi in nascitur copiose. (e) Elleborem purum aut merum, nulla
aqua aut aliis rebus commixum.

Quæ tibi summa boni est? (a) *uncla vixisse* (a) *Cibis*
patella *pinguibus*
Semper, & (b) assiduo curata cuticula sole. *& lautis.*
Expecta; haud aliud respondeat hæc (c) *anus.* *i. vixisse*
I nunc, *lautè &*
(d) Dinomaches ego sum. (e) suffla, sum candidus. *opipare.*
(f) Esso: *(b) Solebant*
Dum ne deterius sapiat pannucia (g) Baucis, *antiqui (ut*
Cum benè (h) discincto cantaverit (i) ocyma *scribit Cel-*
vernæ. *sius) præci-*
pue maxo;
maxoi.
i. stomacho
imbecilles,
ante cibum

Ut liquidò appareat hunc ignarum & ignarum a-
dolescentem imperio esse prorsus ineptum (quip-
pe qui à virtute adeò est alienus, ut omnino nes-
ciat quid sit Summum bonum) Socrate's igitur
Alcibiadem, seu potius Persius NERONEM sic
interrogat. *quando*
unctio vel
in sole vel
ad ignem,
aliquando

Quæ tibi summa boni est?] i. dic adolescens,
qua in re felicitatem & vitam beatam collocas? aliquando
Respondet juvenis liberè, sed tanquam Epicu-
rus, nimirum, [*Semper vixisse patella uncla, & Sole cutem*
curata curata sole assiduo.] i. lautè vixitare, veteres In-
& toto die in sole apricari. [*expecta; hæc anus solationem,*
respondeat haud aliud.] i. mane paulisper Alci-
biades, si placeat audire hanc vetulam nunc præ-
tereuntem, centè invenies eam haud aliter re-
sponsuram, [*I nunc, Dinomaches ego sum.*] stat Horat.
i. quando non melius sapis quàm vetula, per-
ge jam quò voles & gloriare te esse virum no-
bilem, Dinomaches filium. [*suffla, sum candidus*] *Me pinguem*
& nitidum
benè curatâ
i. in-cuis vifes.

(c) Aliqua i. intumesce, & dicito quòd corpore candidus mulier de-
crepita & vilis. *[Esto: dum Baucis pannucia ne deterius sapiat, cum benè cantaverit ocima verna*

(d) Plutar- *discincto.]* i. fateor te esse nobilem & pul-
chrum, sed ita fateor, ut scias, quòd non magis
sapias quàm Baucis anus pannosa, mulier olito-
ria, quæ de SUMMO BONO interrogata, nihil
pejus quàm tu respondeat; anus, inquam, quæ
ocima & alias herbas hortenses clara voce servis
luxuriosis proclamavit & laudavit.

(e) *Sufflare*, est *subtus flare*, quod fieri solet cum ignem accendi vo-
lumus. hic vero significat, *buccas inflare, intumescere, vel altos spi-
ritus gerere.* (f) Amara est concessio, sc. quod generosus es &
pulcher, ita tamen ut Baucis te sapientia æquet. (g) *Baucis*, ne-
men est pauperculæ, pannis & annis obfitæ. Ponitur hic pro quavis
anu squalida & inculta, quæ vendit herbas odoratas in foro olitoric,
& servos alta voce sive cantilena ad emendum invitat. (b) Vernule
sive servo negligenti & dissoluto. (i) Andr. Mathiolus in librum
secundum Dioscoridis, cap. cxxxv. illud in *Ocymo* non ignorandum
putat, quod *Ocymum* per y, ab *Ocimo* per literam i maxime differre
deprehenditur, probatissimorum Authorum testimonio. Siquidem
apud antiquos *Ocymum* erat pabuli genus, sic dictum, *vel*, quod cito
proveniret, vel primum inter cætera pabuli genera è terra erumperet,
vel, quod jumentis citaret alvum, sic appellatum a Græca voce *ὠκνέω*,
quæ Latinis valet citò. *Ocimum* vero, herba est odoratissima, ab
ὠσέω, quod *redolere* significat. Hæc herba frequens feritur & fo-
vetur in figulinis vasis, ponitur hic pro farragine multarum herba-
rum & leguminum.

(a) Metaph *Ut nemo in sese tentat* (a) *descendere! nemo!*
ducta à fo- *Sed præcedenti spectatur* (b) *mantica terga.*
dinis vel

cellis, in
quas qui
descendunt
quid sit illic
reconditum
nosse pos-
sunt.

*Hæcenus in NERONEM Persius sub persona Al-
cibiadis est invehctus. nunc autem facta digre-
ssione, eos Satyrica acerbitate reprehendit, qui in
aliorum vitiis oculatissimi, in propriis vero sunt
talpis cæciores, poeta igitur miratur.*

(b) Hoc ex

Æsopi Apologo est desumptum, qui finxit unumquemque duos fac-
culos vitiis plenos secum gerere, in anteriori, vitia aliena: in
posteriori nostra reponi unde fit, ut aliorum vitia facile cernimus,
nostrorum verò obliviscimur. Horat. Satyr. III. lib. II. *Cum tua
pervideas oculis male lippus inunctis: Cur in amicorum vitiis tam cernis
æcutum, Quam ut aquila, aut serpens Epidaurius?*

Ut nemo tentat descendere in se !] i. quomodo nemo, nemo inquam cupit se intus perspicere, & vitia sua perscrutari ! [*sed mantica spectatur tergo præcedenti.*] i. sed illa pars manticæ quæ in tergo est hominis præcedentis, (in qua aliena vitia reponuntur) ob oculos nostros assidue versatur.

Quæsieris ; Nostin' (a) Vectidi prædia ? cu- (a) Hominis
jus ? frugi & ditissimi.

Dives erat (b) Curibus, quantum non (c) milvus (b) Cures, tantum
oberret,

Hunc ais ? hunc, (d) Düs iratis, (e) genioque pluralis
sinistro. numeri, fuit

Qui quandoque jugum pertusa ad (f) compita (g) figit,
urbs quon-
dam Sabi-
norum in-
signis, cui
imperabat
Tatius.

(h) *Seriolæ veteris metuens deradere limum,*

Ingemit, (i) Hoc bene sit. (k) tunicatum cum sale mordens

Cæpe, & farratam pueris plaudentibus (l) ol lam,

(m) *Pannosam fæcem (m) morientis sorbet a-* ceti.

Persius Dialogum instituit, ut expressius ostendat agrorum,
homines miro perfundi gaudio, ubi illis quasi an- quantum
sa aliorum vitia recensendi, porrigitur, suis in- milvus, in-
terim vitis neglectis & oblivioni datis : sed ille tegro die
Criminator qui alterius avaritiam hic perstrin- volare pos-
git, rursus ab alio Recriminatore ob scelera ne- sit. Cujus-
fanda taxatur, & pari procacitate carpitur. modi nunc
sunt (ut fa-
ma est) in
MAGNA
BRITAN-
NIA, ex quo
miserior est
multorum
conditio.

Quæsieris ;] i. si fortè aliquis quæsierit, & te verbis sic compellaverit ; [*Nostin' prædia Vectidi ?*] i. nosti-ne quàm multos agros Vectidius possideat ? [*cujus ?*] ille nebulo interrogatus respondebit non tam de prædiis, quàm de Vectidii extrema avaritia, sic cujusnam Vectidii ferri, id dicitur, quod

infelicitur
gertur

Hæc enim
opinio sem-
per fuit
hominum
animis in-
fita, Quod
Diis iratis,
aut invitis
nihil pro-
spere eveni-
re, nihil feri-
liciter geri,
nihil deni-
que bene
procedere
posset.

(e) Genio si-
nistro dici-
tur vivere,
qui cum
Genio suo
belligerat
i. qui geni-
um suum
voluptatis
Deum frau-
dat, quod
facit avarus.

(f) Compita,
dicuntur
loca quæ
patent in
multas vias,
vel ubi plu-
res viæ
competunt.
In his, ante
Augusti
tempora,
quotannis

fiabant Compitalia & sacrificia in honorem Deorum Larium certis
debis fastis, quos rustici post sationes finitas, suspensis ibi aratris,
cum magno animorum relaxatione celebrabant. (g) Suspendit. (h)
Seriola, est vasculum fictile, in quo vinum per multos annos asser-
vatur. *Limus* pro luto, ex quo *seriola* est illita. (i) Verba sunt Ve-
ctidii avari, quasi rem pretiosam cœnaturi, sed revera rem ridicu-
lam & nullius momenti acturi, qui sibi suisque gratulatur ob cæpe
& pultem appositam, quando sacra Compitalia fiebant, unde licet
colligere, victum ejus aliis temporibus tenuem fuisse & sordidum.
Hoc bene fit, proverbium est apud antiquos, seu vox ominantis, sicut
&, *Dii bene vortant.* καλῶς ἔγω. (k) In culinis quid cæpa usitatus,
quæ multis tunicis est vestita? Ægyptii magnum piaculum esse du-
cunt,

dii prædia inquiris? an illius, [qui *Diæves erat*
Caribus; quantum non milvus oberret;] i. qui
adeo est locuples, ut circa Sabinorum oppidum
tantum possideat & aret agrorum, quantum
milvus uno die non circumvolet; [hunc ais?] i. de hocine Vectidio me interrogas; [hunc,
Diis iratis genioque sinistro.] i. novi hunc Vecti-
dium, & dico eum natum fuisse, Diis iratis &
Naturæ Deo ei adversante. [qui quandoque figit
jugum ad compita pertusa,] i. quodocunque
post sementem factam, suspendit aratrum in
annum ad compita trita & conculcata, ubi agri-
colæ finita agricultura, more suo sacrificant &
genialiter vivunt: tunc, quando alii rustici ex-
quisitis epulis sese exhilarant, invicemque in-
vitant, [ille Vectidius metuens deradere limum
seriola veteris,] i. ob avaritiam metuens abra-
dere argillam aut lutum, quo os dolio diu
obducitur, atque metuens vinum indè expro-
mere, [ingemit, *Hoc bene fit.*] i. quasi rem ardu-
am aggressurus, cum gemitu pronunciat. Hoc
mihi meisque faustum sit fortunatumque. [mor-
dens cæpe tunicatum cum sale, & ollam farratam
cum pulte, sorbet faciem pannosam aceti morientis,
pueris plaudentibus.] i. quo tempore avidè co-
medens cæpe cum sale nullis coriis purgatum,
atque comedens vilem pultem ex farre in olla
coctam, vinum vappescens, atque in acetum de-
generans pleno haustu quasi Nectar exorbet,
omnibus suis filiis & servis, ob has insolitas
lautitias, exultantibus.

At

eunt, si quis cæpa aut alio vescatur, quod hæc illorum sunt numina. Vide Juvenal. Satyr. XV. *Oppida tota canem venerantur, nemo Dianam, Porrum & Cape nefas violare ac frangere morsu. O sanctas gentes, quibus hæc nascuntur in hortis Numina.*—Causam hujus superstitionis quisvis intelligat ex verbis Ruellii in Historia Cæpæ, lib. II, cap. LXXXIV. (l) Pultem in olla coctam. Continens pro contento. (m) Elegans est Epitheton. Nam ubi dolium fere exaruit fæces quasi albi panni floccis obducuntur. (n) Mori incipientis, deficietis, vel vappescentis.

At si unctus cesses, & (a) figas in cute Solem, (a) Solis radii quasi sagittarum cuspides figuntur in cute
Est prope te ignotus (b) cubito qui tangat, & acre
Despuat in mores; (c) penemque arcanaque
lumbi

Persius Recriminatorem hic inducit, qui Vestidii hominis Calumniatorem vicissim reprehendit, ipsique Veteres cibum sumpturi se prius vitia longè flagitiisiora objicit.

*At si cesses unctus, & figas cutem in Sole.] i. At exercebant, enim tu nebulo, qui Vestidium atque alios car- deinde vel-
 pis, tu si levissimarum mulierum more, delibu- in Sole, vel
 tus oleo, à labore quiescas, & Solis calorem in ad ignem
 cute infigas ut eam nitidam reddas, [ignotus est multo oleo
 prope te, qui tangat cubito, & despuat acre in mo- ut corpus
 res;] i. est alius non procul abs te, quamvis oleum im-
 tibi ignotus, qui te acriter pungat, & veluti in- biberet.
 rei turpis detestationem, despuat in vitia & Juvenal.
 mores tuos nefandos, imò despuat in reipsum; Satyr. II.
 [rurcantem penemque arcanaque lumbi,] i. qui Nostra bibat
 depilas membrum tuum virile & reliquias par- verum con-
 tes arcanas & obscenas, [pandere populo vulvas tracla cuti-
 marcentes] i. ad pandendum & præbendum cula Solem.
 populo Romano podicem tuum tanquam vul- (b) Est imi-
 vam nimio coitu tabescentem. tatio Hora-
 tiana. Non-
 ne vides, ali-
 quis cubito
 stantem pro-*

pè tangit? Cubito tangere est aliquem latenter notare & increpare
Vel cum quis alium admoniturus, ferit ei latus brachio inflexo.
 (c) Mentulam, podicem aliasque pudendas lumbi & natium partes
 poëta notat. Hæc adeo sunt obscena ut ea lubens præterirem, ne
 forte detestandos Romanorum mores aliquis legendo discat. sed
 meum est interpretem agere & poetam intelligendum reddere.

(d) *Runcare*, (d) *Runcantem*, (e) *populo marcentes pandere*
 proprie sig-
 nificat her-
 bas, frutices,

(f) *vulvas*.

vel dumos ex agris extirpare. Hic vero metaphoricè significat radi-
 citus extirpare & stirpitus evellere pilos circa membrum virile nas-
 centes. quod faciunt pathici & cynardi, homines turpissimi, ut ama-
 toribus suis glabri, læves & effeminati pusiones esse videantur.
 (e) Cui se prostituat, ut meretricum more quæstum faciat corporis
 impurissimi. (f) Veluti mulierum inguina.

(a) *Unguen-Tu cùm maxillis* (a) *balanatum* (b) *gausape*
 tum ex ba-
 lano.

pectas,

(b) *Gausape*, (c) *Inguinibus quare detonsus* (d) *gurgulio ex-*
 proprie
 lat ?

significat *Quinque* (e) *palæstrita licet hæc* (f) *plantaria*
stramentum
vellant,

militare,
seu penulam (g) *Elixasque nates labefacient* (h) *forcipe a-*
villifera
duncâ,

militarem. *Non tamen* (i) *ista filix ullo mansuescit a-*
 aliquando
 significat
ratro.

panuum quo

mausa strui-
tur. Hic

vero, per
 duram Me-

taphoram

ponitur pro-

barba hirsu-

ta & pro-

lixa. Clave-

inbutum pectas,

cumque revera vir inptenti-

rius (politi-

bus appareas, [quare extat detonsus gurgulio in-

oris litera-

turæ lumen)

guinibus] i. cur proëminet mentula tua valdè

intelligit depilata tanquam gurgulio in inguinibus tuis ?

Gausape cæ-

sed frustra operam impendis in his pilis eradi-

faciem esse

candis. Nam, licet quinque palæstrita vellunt hæc

vel veram

plantaria, labefacientque nates elixas forcipe adun-

quæ nostris

ca.] i. quamvis quinque athletæ hæc pilorum

etiam tem-

seminaria evellant, & nates tuas aquâ tepidâ

poribus, re-

madefactas vossellisque depilatas destruant &

calvastri vel

reddant languidas, [tamen ista filix non mansue-

lue venerea

flagellati,

scit ullo aratro] i. tamen isti pili circa pectinem

caput obvel-

lant.

renascentes, tanquam filix in arvo, non explaa-

tantur ulla cultura.

(c) Inter in-

guina.

Recriminator sermonem suum ad Vescidii Colum-
niatorem continuat.

Cùm tu pectas gausape balanatum maxillis,]

i. cùm tu ô pathice, barbam tuam tanquam

gausape in mento & maxillis oleo balanino

inbutum pectas, cumque revera vir inptenti-

bus appareas, [quare extat detonsus gurgulio in-

guinibus] i. cur proëminet mentula tua valdè

intelligit depilata tanquam gurgulio in inguinibus tuis ?

Gausape cæ-

sed frustra operam impendis in his pilis eradi-

faciem esse

candis. Nam, licet quinque palæstrita vellunt hæc

vel veram

plantaria, labefacientque nates elixas forcipe adun-

quæ nostris

ca.] i. quamvis quinque athletæ hæc pilorum

etiam tem-

seminaria evellant, & nates tuas aquâ tepidâ

poribus, re-

madefactas vossellisque depilatas destruant &

calvastri vel

reddant languidas, [tamen ista filix non mansue-

lue venerea

flagellati,

scit ullo aratro] i. tamen isti pili circa pectinem

caput obvel-

lant.

renascentes, tanquam filix in arvo, non explaa-

tantur ulla cultura.

Cædi-

(d) *Gurgulis* est bestiola frumentum corrodens, sic dicta, quod nihil in eo pene aliud quam guttur videtur. Hic pro Priapo sumitur, quia similitudinem gutturis refert. (e) Homines robustissimi, quales in palaestra versantur. Tutores intellige per hyperbolem non vulgarem. (f) *Plantaria* proprie dicuntur ea, quae ex seminibus nata cum radicibus & terra proprie transferuntur. Virgil. *Sylvarumque alia pressos propaginis arcus Exspectant, & viva sua plantaria terra.* Plantae vero sunt raptae ex aboribus. Virgil. *Hic plantas tenero abscondens de corpore matrum.* *Plantaria* etiam, sunt illa loca in quibus plantae tenerissimae feruntur, quae postea in alium locum transferuntur. Hic autem significant loca pudentis vicina; seu potius pilos ex illis locis continuo renascentes. (g) Tonsorum more, cum alicujus barbam sunt rasuri. (h) Qua pilos evellunt. (i) Ista pilorum seges & fructificatio nulla forcipe penitus evellitur, sicut filix nullo aratro ex agro extirpatur.

Cædimus, (a) inque vicem præbemus crura (a) Tmesis

(b) sagittis.

Vivitur hoc pacto : sic novimus. —

figura est,
inque vicem
pro invicem,
vicissim,

Persius suam interponit sententiam inter Calumniatorem & Recriminationem. Ita fit, inquit, ut (b) Est Allegoria militaris. sic Odet mordet, lædit, ab alio ridetur, mordetur, vid. Multaque dat miles vulnera, multa capit.

Cædimus, & invicem præbemus crura sagittis.]

i. nos linguis nostris venenatis alios ferimus, & rursus aliorum calumniis & detractioni mores nostros lacerandos præbemus. [*Vivitur hoc pacto :*] i. sic omnes vivunt ut carpant & carpantur. [*sic novimus.*] i. sic vivere didicimus, scilicet aliorum vitia revelare & nostra velare

— (a) *Ilia subter*

Cacum (b) vulnus habes. sed lato balthæus (a) *Ilia* inter coxas & pubem imo ventre posita sunt.

Protegit. ut mavis, (c) da verba & (d) decipe

nervos,

Si potes. —

Cels. lib. IV. cap. II. hoc loco per

Metaphoram a gladiis oribus sumptam, significat abditos animi recessus. (b) Vitium quod animum vulnerat. (c) Qui verba dat. labra limit. i. fallere intendit. Terent. in Andria. *Cui verba dare difficile est.* (d) Quis nervos suos sic decipere potest, ut iisdem læsis, dolorem

non sentiat? *Insurgit Persius contra illos qui sua vitia frustra
simillime, abscondunt, quique sibi gaudent attribui quæ sua
licet flagiti- osus se aliis non sunt.*

optimum & sanctissi- *Habes vulnus cæcum subter ilia.] i. tu, ho-*
mum vendi- muncio stolidissime, vulnus habes ab adverfa-
tet, consci- rio acceptum quod videri non potest. [*sed bal-*
entiam suam fallere aut *theus protegit auro lato.] i. sed cingulum milita-*
effugere non re late auro exornatum, hoc vulnus occultat ne
potest, quin â populo videatur. [*ut mavis,] i. fac ut tibi*
eam habeat lubitum est, [*da verba, & decipe nervos si potes.]*
ultricem, i. tuis fucis decipe alios ne tua videant vitia, &
quæ semper i. decipe ingenii tui vires. i. teipsum decipe si
punit no- potes, sed non potes, quia *Nocte dieque tuum ge-*
centes. *stas in pectore testem.* flagitia etenim tua Consci-
entiam propriam continuo flagellant.

— *Egregium cum me vicina dicat,*

(a) Nimio *Non credam? viso si (a) palles, improbe, num-*
alicujus rei mo,

amóre ho- *Si facis, in penem quicquid tibi venit (b) ama-*
mines so- rum,

lent palle- *cere. Ovid. Si (c) puteal multa cautus (d) vibice flagellas;*

Palleat om- Nequicquam populo (e) bibulas donaveris
nis amans. — aures.

(b) Quicquid
moleste vel

amare tibi
prurit in
pene. nam

illa libidi-
nis urtica
est amara

& molesta,
donec ex-
pleantur

voluptates,
quæ tristi-
tiam statim

pariunt &
amaritudi-
nem. Æsop.

libidinosus es, ut facias quicquid amaræ titilla-
tionis tibi incidit in penem, [*si cautus flagellas*
puteal

*Obiectio est illius turpis & gloriosi nebulonis, cum
Persii responsione.*

Cum vicina dicat me egregium, non credam?]

i. cum omnes vicini me virum esse eximium
affirmant, etiamsi non sum, non-ne illorum de
me testimonio fidem adhibebo? [Respondet

Persius, *improbe, si palles nummo viso,] i. ô homo*
flagitiose, si adeo avarus es, ut postquam vidisti

nummum tu ejus desiderio afficiaris, [*si facis,*
quicquid amarum venit tibi in penem,] i. si adeo

libidinosus es, ut facias quicquid amaræ titilla-
tionis tibi incidit in penem, [*si cautus flagellas*
puteal

puteal multa vibice ;] i. si tu es scelerator a-^{Soror voluptatis est. trisitia.}
 deò callidus, ut debitores multa & immani u-^{(e) Puteal,}
 sura flagelles & premas, [*nequicquam donaveris*]^{locus erat Romæ, in quo sceleratores ver-}
aures bibulas populo] i. si Conscientia tua te ta-^{fari con-}
 lem esse testetur: frustra tu aures laudis tuæ a-^{sueverant,}
 vidas accommodaveris populo, virtutes quas
 non habes, prædicanti; siquidem te ipse decipies, si
 aliis de te plus credas quam propriæ Consci-
 entię.

debitores flagellabant. (d) *Vibex*, est signum verberis in humano corpore remanens, quod scutica relinquit. (e) Quæ ut sponsia, laudes sitiunt & imbibunt.

Respue, quod non es ; tollat sua munera

(a) *cerdo* ;

Tecum habita ; & *noris, quàm sit tibi curta*

(b) *supellex*.

Satyram claudit Persius cum egregio & salutari præcepto.

Respue, quod non es ;] i. illud repudia, nec pro
 tuo assume quod in te non habis, [*tollat cerdo*
sua munera,] i. auferat & ad se recipiat plebe-
 cula vanas laudes & falsa elogia quibus te im-
 merentem donavit, [*habita tecum ;* & *noris, quàm*
curta supellex sit tibi.] i. teipsum consule qui sis
 & ingredi Conscientię tuæ domunculam,
 noli in aliorum de te opinione habitare, & tunc
 demum deprehendes, quàm angustà res famili-
 aris tibi sit. i. quàm multa tibi desint ad hoc, ut
 sis vir egregium.

rerum ad usum quotidianum paratarum, cujus nomine continentur mensæ, scanina, lecti, &c. Hic vero Metaphorice per *curtam supellectilem* Poeta intelligit prudentiæ, honestatis, virtutis & veræ laudis penuriam, quam in te facile invenies, si in tua te pellicula contineas, nec aures præbeas adulatoribus, qui virum egregium te esse prædicant.

SATYRA QUINTA

A D

ANNÆUM CORNUTUM.

A R G U M E N T U M.

In hac Satyra Persius duo potissimum tractat, nempe laudes Cornuti præceptoris sui, cui ob laudabilem ejus institutionem, multum se debere agnoscit: deinde quæ sit vera libertas ex Stoicorum sententia docet. Præterea ostendit stultos esse servos omnium miserrimos, omnes verò sapientes esse liberos.

(a) Poscunt
Poëtæ ut
centum vo-
ces simul
emittant.

Virgil. *Non
mibi si cen-
tum linguas
sint oraque
centum.*

(b) Fabula,
hoc loco
significat
Tragædi-
am, quo
nomine Co-
mædiæ
etiam ap-
pellantur.

(c) Tragædia
ore aperto
& magno
anhelitu
pronunci-

VATIBUS hic mos est, (a) centum sibi pos-
cere voces,
Centum ora, & linguas optare in carmina
centum;

(b) Fabula seu mæsto ponatur (c) bianda (d) Tra-
gædo,

(e) Vulnera seu Parthi ducentis ab inguine
(f) ferrum.

*Hic mos est vatibus,] i. hoc poëtis usitatum
est, [poscere sibi centum voces, centum ora, & op-
tare centum linguas in carmina;] i. ut à Multis
exigant centum voces, centum ora, centum lin-
guas sibi dari ad carmina condenda; [seu fabula
ponatur bianda Tragædo mæsto,] i. five Tragæ-
dia componatur ab eis, magno hiatu pronuncii-
anda ab histrione tristitiam præ se ferente, [seu
vulnera Parthi ducentis ferrum ab inguine] i. five
ad sti-*

ad stilum carminis heroici describantur cruen-
 ta Parthorum bella, sagittas ferreas ex puden-
 dis extrahentium & retorquentium in ho-
 stes.

verba gran-
 dia & sub-
 limia quæ
 Tragœdia
 requirit.

(d) *Tragædus*, Actor est Tragœdiæ, *Tragicus* est Tragœdiæ Scriptor.
 (e) Poeta intelligit bellum Parthicum Augusti Cæsaris auspiciis ges-
 tum, quod carmine heroico, prout Regum res aliæ gestæ, describen-
 dum erat. (f) Sagittam ferream, vel ipiculum hamatum, quod in
 illa densissimum, leonina Parthorum virtus animose extraheret & in
 hostes retorqueret.

Quorsum hæc ? aut quantas robusti carminis (a) Quicquid

(a) *offas*

(b) *Ingeris, ut par sit centeno gutture niti ?*

(c) *Grande lœuturi, nebulas* (d) *Helicone le-*
gunt,

Si quibus aut (e) *Prognēs, aut si quibus* (f) *olla*

(g) *Thyestæ*

(h) *Fervēbit, sæpē insulso* (i) *cœnanda Gly-*
coni.

in tumorem
 crescit, *offa*
 dicitur. po-
 nitur hic pro
 an pullis &
 verborum
 tumoribus,
 cuiusmodi
 utantur
 Poetæ Tra-
 gici.

Cornutus miratur cur Persius Satyram scripturus,
tot voces, tot linguas sibi contingere exoptet.

(b) *Infers,*
immiscēs,
aggregas.
 (c) *Inflatum*
pœma.

Quorsum hæc ? i. in quem finem ô Persi,
 hæc tibi exoptas ? inquit Cornutus. [*aut quan-*
tas offas carminis robusti ingeris, ut par sit niti gut-
ture centeno ?] aut quantos verborum tumores
 ad carmen forte & heroicum canendum tibi
 petis, ut necesse sit, te centum vocibus adjuvari ?
 [*lœuturi grande legunt nebulas Helicone,*] i. Poë-
 tæ Tragici, qui carmen tumidum & turgidum
 sunt scripturi, colligant illi in monte Helicone
 pœtarum nugas fumis & nebulis similes, [*si*]
 i. si qui sunt [*quibus aut illa Prognēs, aut quibus*
olla Thyestæ fervēbit,] i. quibus cum fervore
 describenda sit aut Tragœdia Prognēs, cujus fi-
 lius Itys in olla fuit coctus & patri appositus,
 aut quibus describenda sit Tragœdia Thyestæ,
 cujus filios, in olla decoctos ipse devoran-

(d) *Helicon*
 est mons
 Bœotiae jux-
 ta Thebas
 Apollini &
 Musis sacer,
 unde Musæ
 dictæ sunt
Heliconiades,
 quas invo-
 care, Poetæ
 Tragœdias
 & res mag-
 nas scriptu-
 ri solebant.
 Has autem
 invocationes
 Persius hic
 irridet, dum
 eas, *nebulas,*
 nugacia
 poetarum

figmenta dos dedit Atreus, [*sæpe cœnanda Glyconi insul-*
nuncupat. *so*] i. qualis Tragœdia sæpe fuit recitanda à
(c) Fuit *Pro-* Glycone, illius temporis Tragœdo fatuo certè
gue Pan- & insipido.
dionis filia.

Philomelæ
foror, Terei uxor, quæ in ultionem sororis a marito stupratæ filiam
suum Ityn interemit, coctumque patri comedendum apposuit.
(f) *Olla* pro cibo in olla cocto. Subjectum pro adjuncto. (g) *Thy-*
estes fuit filius Pelopis, Atrei frater cujus uxorem Europam cum
adulterio polluisset, non solum è regno Atreus eum expulit, sed
postea fissa reconciliatione Filios ei epulandos in mensa obtulit.
(b) Describetur cum animi concitatione. (i) *Olla* in scanis repræ-
sentanda, & per imitationem Thyestæ, in cœna a Glycone come-
denda, qui temporibus Neronis Tragœdias scribebat satis inepte &
insulse.

(a) Metaph. *Tu neque (a) anhelanti, (b) coquitur dum massa*
ducta a fa- *camino,*
bris ferrâ- *Folle premis (c) ventos: nec (d) clauso murmu-*
ris, qui *re raucus*
folles pre- *Nescio quid tecum grave (e) cornicaris in-*
munt dum *eptè:*
ventos ex-
primunt.

(b) Dum te- *Nec (f) slosspo tumidas intendis rumpere bu-*
cum multa *cas.*

coquis &
consideras
camino. i. *Corrupti verba sunt ad Persium.*

pectore tuo
& animo.

Caminus,
Græce

Tu neque premis ventos folle anhelanti, dum
massa coquitur camino:] i. tu verò ô Persi, cum

vel *Καπένιος*,
Latine di-
cit *r fo rax*
V. gil.—

rup. e flân
nam xpi-
rare c minis
Sedul. de
tribus t. c.
ris.—

flaminis
ardentis fi-
dei, flamma
est extincta
camini.

Accipitur
sapius pro

Satyram & res mediocres componere medite-
ris, tu (inquam) non exprimis verba ventosa
carmenque turgidum pulmone sæpè respiran-
ti, dum massa ferri in igne emollitur, quale fa-
ciunt Tragœdi dum secum aliquid sublime co-
gitant: [*nec raucus murmure clauso cornicaris*
ineptè nescio quid grave:] i. nec submissa voce
loquens, more carmina meditantium, tecum
aliquid grande ut cornix garris & submurm-
ras ineptè [*nec intendis rumpere buccas tumi-*
das slosspo.] i. nec in eo laboras, ut inter reci-
tandum adeò buccas infles, ut verbis inanibus
rumpantur buccæ, & slosspum edant.

Verba

structura quæ fumum excipit, M. Tul. Epist. ad Trebatium lib. vi. 11.

Valde metuo ne frigeas in hybernis, quamobrem camino luculento utendum censeo. Constat tamen inter doctiores, talibus funi spiraculis veteres non usos fuisse, qualia sunt nobis hodie in usu, nimirum è testorum fastigiis prolata, figura vel quadrata, vel rotunda.

(c) Ventosum & superbum carmen. (d) Confuso sono & absono sic supra. Satyr. 111. *Murmura cum secum, & rabiosa silentia rodunt.*

(e) Non solum non garris ut Cornix, quæ vocem impeditam & strangulatam emittit, sed more Cornicis deambulas, nescio quid ineptum cogitans.

(f) *Silappus* sonus est fictitius, qui ex buccarum inflatione emittitur. ponitur hic pro tumida pronuntiatione.

Verba (a) *togæ sequeris*, (b) *juncturâ callidus* (a) Quoni-
acri am in pace

Ore (c) *teris modico*, (d) *pallentes radere mores*
tantum usus
erat togæ,
inde factum
est, ut toga

Doctus, & (e) ingenuo culpam defigere ludo.

Tu, ô Persi, non spiras Tragicum, neque bella
pro pace
usurpetur,
sicut arma
pro bello.
canis, sed,

Sequeris verba togæ,] i. Satyram scribis, & Ovid. *Occidis*
verba pacis temporî convenientia, [*callidus acri-* *dis exem-*
junctura, teris ore modico,] i. & tu, cum sis acu- *plum juve-*
tus & sapiens teris atque expolis illa verba fa- *nis memora-*
bile morum.
tyrica concinna versuum compositione & stilo *Maximus*
temperato, [*doctus radere mores pallentes,*] i. pe- *ille armis,*
ritus insectari vitia, quorum conscientia & rea- *maximus*
ille togâ.
tu homines stimulatî, efficiuntur pallidi, [*& de-* (b) *Metaph.*
figere culpam ludo ingenuo.] i. & pertius es cri- *ducta a*
men notare & transfodere per jocum liberalem. *marmorari-*
is, quorum
commissu-

ra sicuti oculos & digitos pene fallunt: sic in Satyra Persiana, omnia bene composita & junctura vix visibili annexa comperies.

(c) superflua amputas, ut fabri ferrarii, qui ferrum lima atterunt.

(d) Est Metonymia effecti. Nam mores vitiosi faciunt hominem pallefcere. Et veluti rubor est verecundiæ color, sic pallor malæ mentis, malique animi est indicium. (e) Satyra libero homine digna, non rustico aut petulanti.

Hinc trahere quæ dicas; mensamque relinque (a) (a) Myce-
Mycenis næ, urbs
fuit Pelo-
ponnesi a

Perseo Danaes filio extructa, in qua regiuncula (a) *Mycenâ* Nymphæ sic appellata) regnavit Agamemnon.

(b) Res plebeias & ad vitam communem spectantes. *Cum capite, & pedibus, (b) plebeiaque prandia nōris.*

Si scripturus aliquid es, ô Persi, inquit Cornutus.
i. Satyras nōris.

Hinc trahe quæ dicas ;] i. ex joco liberali & sermone populari deproinde scribendi argumentum ; [*& relinque Mycenis mensam cum capite, & pedibus,*] i. & Tragœdias omitte, qualis fuit illa Mycenis gesta, ubi Atreus caput & pedes Plisthenis, patri suo Thyesti in cœnam apposuit, [*& nōris prandia plebeia,*] i. & fac noscas carpasque satyricè prandiorum plebeiorum luxus. i. materias humiles & plebeias tracta, non regales, non altiloquas.

(a) *Bullata* Non equidem hoc studeo, (a) *bullatis* ut mihi dicuntur verba ventosa, in nugis.

(b) *Pagina turgescat,* (c) *dare pondus idonea fumo.*

(d) *Secreti loquimur : tibi nunc hortante* (e) *Camæna*

Excutienda damus præcordia, quantâque nostra Pars tua sit (f) *Cornute* (g) *animæ, tibi dulcis amice,*

Ostendisse juvat : (h) *pulsa, dignoscere cautus,* (i) *Quid solidum crepet, & picte* (k) *tecloria* (l) *linguæ.*

Persius poeta noster respondet ad Cornuti objectionem.

Equidem non hoc studeo, ut pagina turgescat mihi nugis bullatis,] i. mi præceptor Cornute, non liber meus. equidem hoc molior, nec mei est propositi, ut (c) Rei levissimus liber meus nugacibus poetarum figmentis a simæ, cujus pondus non fit majus fumo.] i. atque ut liber meus sit dignus poetarum nugis dignitatem addere. [*secreti loquimur :*] i. ô Cornute, tu & ego loquimur inter nos

nos & sine arbitris, non ad ostentationem & temaliquam
 jaçantiam: [*damus tibi nunc præcordia excutien-* addere, sic
da, Camæna hortante;] i. ego tibi nunc exhibeo — *Et nugis* Horat.
 cordis mei latebras tibi inspiciendas, Musâ addere pon-
 mea id exhortante; [*Et ô Cornute dulcis amice,* dus. La-
juvat ostendisse, quanta pars sit tua animæ no- ctantius.
stræ.] i. ô amicorum dulcissime, me certè de- *Qui autem*
 lectat, tibi versibus demonstrare, quantam par- *docent tan-*
 tem habeas animæ nostræ: [*pulsa,*] i. tu, ollas *faciunt, ipsi*
 ementium more, experire me, quasi fideliam *præceptis*
 recens coctam percutiendo, [*cautius dignoscere,* *bunt pondus.*
quid crepet solidum, Et tectoria linguæ pictæ.] i. tu (*d*) A vulgi
 inquam, me explora, qui peritus es ad dignos- *conspectu*
 cendum & distinguendum quid sonet solide, & *remoti.*
 qui satis doctus es ad discernendum linguæ a- *i. non scri-*
 dularicis fucos & prætextus. *bo, ut fal-*
laces populi
favores
aucuper.

(*e*) Sacrum est hoc Musarum nomen, quæ dicuntur *Camæna*, quasi
 canentes amænè. (*f*) *Cornutus* fuit florentissimus sapientiæ pro-
 fessor, Persii magister, quem NERO misit in exilium anno quarto
 post mortem Persii. (*g*) Suaviter hoc dictum est, secundum illam
 amicitiae definitionem. *φιλία. ἢ μίαν ψυχὴν ἐν δύοῖν σώμασιν.*
 Horat. Ode III. lib. I. *Et servas animæ dimidium mea.* (*b*) Est
 allegoria sumpta ab emptoribus fictilium, qui pulsando explorant,
 utrum vasa sint rimosa, an solida & integra. Id enim ex sono,
 quem emittunt, facile dignoscitur. (*i*) Quid emittat bonum an
 malum sonum. i. qui cautus es ac judicii exacti, ut scias, quid in
 me solidi aut minus apti existat. (*k*) *Tectorium*, proprie est quod
 dam illinimentum sive parietis incrustatio, quod fit, cum calce aut
 cum gypso, ad majorem spectantium gratiam & decorem. Hic
 autem *tectoria*, signant fucatos verborum colores, quando aliud corde
 tegitur, aliud lingua ostenditur. (*l*) Loquentiæ fallacis.

Hic ego centenas ausim deposcere voces,

Ut quantum (*a*) *michi te* (*b*) *sinuoso in pectore* (*a*) In animo
 & memoria
 mea.

fixi.

(*b*) Quod

multos habet recessus & largum sinum ad te capiendum.

(*c*) Vocæ

(c) Stilli- (c) *Voce* (d) *traham pura: totumque hoc verba*
bertate & (e) *resignent,*
eloqui faci- *Quod latet arcana non enarrabile* (f) *fibra.*
litate.

(d) Expro-
mam, edu-
cam; Meta-
phor. a nen-
tibus sum-
pta.

(c) Opertum
amorem
recludant.
Resignare,
propriè
valet *aperi-*
re & reve-
lare, est
enim con-
trarium suo

simplici signare, quod est annulo signum imprimere. Antiqui *re-*
signare pro *rescribere* dicebant, sicut *subsignare* pro *subscribere*. Sig-
nificat etiam *resistere*. Horat. Ode xxxix. lib. iiii. de Fortuna.
Laudo manentem, si celeres quatit Pennas, resigno, quæ dedit — Aliter
Virgil. lib. iv. *Æneid.* — *lumina morte resignat.* i. claudit. (f) *Fibra*
(ut ante notavimus) significant cujuscunque visceris partes extremas,
sed cordis sunt propriæ, Ovid. *Cor pro corde precor, pro fibris sumis*
fibras.

(a) Quod
alii prætex-
tati ludis &
voluptati-
bus tribue-
bant, id
Persius tan-
quam civi-
lis adoles-
cens virtu-
tis custodiæ
assignat.

(b) Prætex-
ta toga, sic
dicta, quod
ei purpura
prætexba-

Cum primum pavido (a) *custos mihi* (b) *purpura*
(c) *cessit,*

(d) *Rullaque succinctus* (e) *laribus donata pe-*
pendit:

Cum blandi comites, totaque impunè (f) *Su-*
burra

Permisit sparsisse oculos jam candidus (g) *um-*
bo:

Cumque (h) *iter ambiguum est,* & (i) *vix nes-*
citus error

Diducit trepidas ramosa in (k) *compita men-*
tes,

Me tibi supposui : teneros tu suscipis annos
 (l) *Socratico, Cornute, sinu. Tunc fallere (m) so-*
lers

Apposita (n) intortos ostendit regula mo-
res,

Et (o) premittitur ratione animus, vincique labo-
rat,

(p) Artificemque tuo ducit sub pollice vul-
tum.

Causas jam enumerat Persius, cur tanto amore Cor-
nutum præceptorem suum prosequatur. Imprimis
verò se devinctum ei profitetur, propter dili-
gentem ad virtutem & disciplinam institutio-
nem.

Supposui me tibi, cum primum purpura custos
cessit mihi pavidò,] i. Ego me tibi erudiendum
tradidi, ubi circa ætatis annum decimum sex-
tum, prætexta vestis purpurea, pudicitia meæ
custos deposita est à me, qui timidus etiam
sub pædagogi imperio, [& cum bulla donata
laribus succinctis pependit :] i. quando bulla figuram erat
aurea à me suspensa est & donata Diis dome-
sticis vestes succinctas habentibus : [cum comi-
tes blandi,] i. cum mihi essent blandi moni-
tores, qui ne præcipere quidem auderent, [&
cum jam umbo candidus permisit sparsisse oculos
impune Suburra tota :] i. cum jam clypeus vel
toga virilis candidus mihi permetteret impunè
vagari, & oculos meos in meretricum diverso-
ria conicere : [& cum iter est ambiguum, & er-
ror nescius vitæ diducit mentes trepidas in com-
pita ramosa ;] i. cum illa ætate incertum esset,
quale genus vitæ ingrederer, & cum juvenilis
error & vitæ & vitæ humanæ ignarus, deduce-
ret mentem meam teneram in varias & incer-
tas deliberationes : [tu Cornute, suscipis annos
teneros sinu Socratico.] i. ibi tu ô Cornute, tan-
quam mater in sinu, me in teneris annis san-

tur. Hæc una cum bulla in usum puerorum nobilium usurpabatur, donec xvi. annos præterierant, qua prætexta tum deposita, togam virilem induebant, quasi vitam viriliter, non pueriliter postea, esset peragenda.

(c) Locum dedit togæ virili.
 (d) Bulla aurea, nobilium puerorum index, in cordis figuram erat formata, collo ad levum pettus dependens, ut eam inspicientes, se homines esse cogitarent, si animo saperent.
 Hanc bullam, cum prætextam exuerent, Laribus familiaribus consecratam suspendebant, quem admodum puellæ rennunciantes, virginitati,

ctissima

puppas Veneri donabant. Pers. Satyr. 11. *Stiffima educatione suscipis, & morali philosophia erudis. [tunc regula solers appposita ostendit fallere mores intortos,]* i. tum cum me suscepisti, regula tua solers & accurata vivendi norma humane vitæ adhibita, demonstravit mihi, quod mores mali & intorti fallant homines & in perniciem pertrahant, [*Et animus prequido apparet Persium titus meus rationis imperio subjugabatur, contendebatque ut à ratione superetur, [Et ducit vultum artificum sub pollice tuo.]* i. & animus meus tunc rudis, formam per te tanquam manu artificis laboratam adsumpsit.

propter hoc opus confecit non rerum penuria aut mendicitate coactus ut quidam conjectant ex Prologo. (e) *Lares*, erant Dii domestici à matre Lara, Nymphea, quam Mercurius compressit. Isti in Larario, sacrario domestico adorabantur. Scribit Larapridius Alexandrum Severum in Larario rem divinam horis matutinis factitasse ad effigies Deorum, in quibus habebat *Apollonium, Orpheum, Abrahamum, & Christum*. *Lares succinctos* Persius dixit, quia pellibus caninis induti erant & succincti, tum ut more canum meminerint fures arcere, tum etiam ut sint conformes *succinctis*. i. viris militaribus, qui quo essent expeditiores, se cingebant. Cingebantur enim in militiam ituri, ex quo *cingulum militari* & *cingi* pro eo, quod est ad pugnam ornari. (f) *Suburra*, vicus fuit Romæ celebratissimus, viæ sacræ proximus, sic dictus quod fuerit sub antiqua urbe. Ibi erant meretricum diversoria, quo licebat tyrones descendere, potius quam alienas permolere uxores. Hinc meretrices à Poetis dicuntur *Suburrane*. (g) *Umbo*, est media pars clypei, hic autem ponitur pro toto clypeo, quem tyrones viri illi novelli gerebant non amplius sub pædagogis victuri, quia militare poterant. *Albus* vero clypeus novis militibus dabatur, eo nimirum, ut postea res gestæ & egregia eorum facinora in scuto albo depingerentur. Per *candidum* igitur *umbonem*, Persius se veluci Tyronem ostendit, qui nuper excefferat ex ephæbis. Sunt qui exponunt *Umbonem* Togam virilem, sive album amictum. (h) Incunti adolescentiæ nihil est difficilius, quam, quos & quales esse velimus deliberare, quod consilii imbecillitate accidere docet Cicero 1. Offic. (i) Vitæ optandæ & eligendæ. (k) Appellantur *Compita*, vel ab eo, quod multæ viæ in unum consuebant: vel à conpetando, quod rusticus in Compitis sacrificare solebant, quod *Ramosa* appellat, fortasse alludit ad literam Pythagoræ Y. Bivium enim anceps est & dubium. (l) Conubernio, & philosophia morali, quam Socrates primus omnium invenit. (m) Regula tua recta & in omni re prudens abs te mihi tradita & apposita, *solers fallere* i. callens artem fallendi, non dolo malo sed bona fraude, sic, ut Cornuti solertia, tanquam aliud agendo, Persium pellexerit ut recta via incederet. (n) Mores valde curvos & pravos. Præpositio (In) hoc loco auget, cum alibi sæpius minuit, ex quo Præpositio privativa nuncupatur. (p) Coercetur & regitur à ratione.

(p) For-

(p) Formam vivendi artificiosam & philosophicè institutam ducit & adsumit sub tua disciplina. Metaphor. ducta ab iis qui ex cera formant inagines.

Tecum etenim longos memini consumere (a) (a) *Soles pro diebus.*

Et tecum (b) *primas epulis decerpere noctes.* (b) *Causa pro effectis.*

(c) *Unum opus, & requiem pariter disponimus ambo* (c) *Sic Virgil. in Buccol. Cantando longos me-*

Atque (d) *verecunda laxamus seria men-* (d) *mini me- condere soles.*

Perfius alia Cornuti in se beneficia commemo- (b) *Epulas in, prima parte noctis.*

rat. (c) *Simul la-*

Etenim memini consumere tecum soles longos, (d) *boravimus, simul re-*

& decerpere tecum primas noctes epulis.] i. Quin (d) *quievimus.*

etiam memini, quòd tecum integros dies col- (d) *Ver-*

loquiis consumpserim, quodque primas no- (d) *cundis fer-*

ctis horas cœna & epulis tecum carpsim. (d) *monibus in*

[disponimus ambo pariter unum opus & requiem,] (d) *mensa ubi*

i. unum opus studiorum & unam laborum re- (d) *quemvis se*

laxationem ordinavimus. [atque laxamus seri- (d) *gerere o-*

mensa verecunda.] i. atque in mensa res gra- (d) *portet, ne*

ves honestis jocis temperamus. (d) *inter convi-*

vas Deum & castas

ares alicujus offendat, aut plus justo adbibisse credatur.

Non equidem hoc dubites, amborum fœdere (a) (a) *Certo stellarum*

Consentire dies, (b) *& ab uno sydere du-* (b) *fœdere &*

ci : (c) *conjunctione guber-*

Nostra vel æquali suspendit tempora (c) *li-*

bra (b) *Sive sub*

(d) *Parca tenax veri : seu nata fidelibus* (d) *Libra, sive*

hora, (d) *sub Gemi-*

Dividit in (e) *Geminos concordia fata duo-* (e) *alio quovis*

rum ; (e) *sydere ho-*

roscopum

nostra na-

tiviratis
habuerimus

(c) *Libra*,
propriè est

instrumen-
tum, quo

res ponde-
rantur cum

lancibus. Est & *Libra*

signum cœ-
leste, per

quod oſta-
vo Kalen-

das Octo-
bris, seu, ut

quidam
exiſtimant,

decimo-
tertio, Sol

transiens,
facit Æ-

quinoctia-
lem. Virgil.

Libra die
ſomnique

pares ubi
fecerit horas

(d) *Parca*
pro fato po-

nitur. Tres
Parcæ ſunt

numero,
quas noctis

filias facit
Hefiodus in

Theogon.
Earum au-

tem nomi-
na ſunt è

re ficta.

(f) *Saturnumque gravem noſtro Jove frangimus*
una.

Nefcio, quod certe eſt, quod me tibi temperat
aſtrum.

Aſſeruat Perſius tam mutuam animorum conjun-
ctionem non potuiſſe inter eos provenire, niſi ex
fatali quondam ſyderum influxu & diſpoſi-
tione.

Equidem non dubites hoc, dies amborum conſen-
tire certo ſydere, & duci ab uno ſydere,] i. non

ego equidem hoc dubitem, neque tu, QUI ES

ALTER EGO, hoc poſſis dubitare, natales dies

utriuſque noſtrum concordare certa lege natu-

ræ, & ab una conſtellatione deduci: [*vel Parca*
tenax veri ſuspendit tempora noſtra libra æquali:]

i. vel fatum immutabile, quod mentiri non poteſt,

diſpenſat & æqua libratione trutinat noſtræ na-

tiviratis tempora: [*ſeu hora nata fidelibus dividit*
fata concordia duorum in Geminos;] i. ſive ho-

ra nativiratis, quæ mihi ac tibi fidelibus amicis

eſt exorta, æqualiter diſtribuit in Geminos, tua

& mea fata inter ſe congruentia; [*& frangimus*
una Saturnum gravem Jove noſtro.] i. ſive nos

Saturni malignitatem Jovis benignitate pariter

mitigamus, [*neſcio, quod aſtrum temperat me tibi,*
quod certè eſt.] i. neſcio, quod aſtrum me tibi

conjungit, ſed tamen hoc ſcio, quod ex fatali

aſtrorum influentia, hæc noſtra animorum fit

conjunctio.

Clotho, quia res humanas orditur & connectit. *Lachæſis*, cujus
opera ſuam quiſque ſortitur fortunam. *Atropos*, propterea quod,
neceſſitas illa fatalis nullo modo ſecti aut immutari poſſit. Unde
illud Senecæ, *Ducunt volentem fata, nolentem trahunt.* (c) Sub quo
benigno & ſalutari ſydere, qui nati ſunt, quamvis diverſis id fiat
temporibus, mira inter ſe degunt concordia, & ſimilia conſectantur
ſtudia. Aſtologorum eſt ſententia. *Geminos* pro *Gemellis* Horat.
Epist. x. lib. i. — *ad cætera penè gemelli.* (f) Fingunt poetæ *Satur-*
num eſſe Deum, ſic dictum (ut autumat Cicero) a *ſaturando* quod annis
ſaturetur, vel, ut alii volunt, quia in devorandis filiis ſe ſaturavit.

Scri-

Scribunt Astrologi astrum esse maleficum & perniciosum, unde poeta, *Et grave Saturni sydus in omne caput*. Si quid erat (inquit Perſius) quod Saturni malignitate in nostra genitura possit animos nostros dividere, id totum Jovis clementia frangitur, quod benignum Astrum nos in Horoscopo positum habemus. Est *Saturnus* sydus grave & triste omnia deterens. Quibus vero præest, sunt stupidi, melancholici & infidi. unde poeta, ut supra: *Et grave Saturni*, &c.

MILLE HOMINUM SPECIES, & re-

rum (a) *discolor* usus ;

VELLE suum cuique est, nec voto (b) vivitur uno.

Mercibus hic (c) *Italiam* mutat (d) sub Sole recenti

(e) *Rugosum* piper, & (f) *pallentis* grana cumini :

Hic satur, (g) *irriguo* mavult (h) *turgescere* somno :

Hic (i) *campo* indulget ; hunc *alea* (k) *decoquit* : ille

In Venerem est (l) *putris*.

Perſius, ut melius illustret ipsius *Cornuti* concordem

& parem amicitiam, docet quàm varia sint aliorum studia & ingenia, unde aptè quidem descendit ad *Satyræ* materiam, quod alii aliis studiis detineantur ; finem verò rectè vivendi sibi non proponunt cum *Cornuto*, qui veræ philosophiæ studio totus incumbit, & juventutem præceptis institutisque philosophiæ diligenter informat.

MILLE hominum species, & *discolor* usus rerum :] i. ut infinitæ sunt hominum figuræ, sic actiones rerum humanarum sunt varæ & diversæ ; [*VELLE* suum est cuique,] i. propria voluntas unicuique hominum inest, [*nec vivitur voto uno*.] i. nec omnes unum & idem optant. [*Hic mutat piper rugosum, & grana cumini pallentis mercibus Italiam sub Sole recenti* :] i. aliquis pecuniam & opes congerere studens, Sole recens orto, merces mercibus commutat, scil.

(a) *Discolor*
& *decolor*
inter se
differunt.
Nam *discolor*
significat
quod colo-
re est diver-
so & diffi-
mili, *decolor*,
quod
colore est
vitiato vel
sine colore.
(b) *Terent.*
*Quot capi-
ta, tot sen-
tentia.* Suus
cuique mos
est. De no-
stra volun-
tate sic scri-
bit *Paulinus*
vir sanctus
& elegans
a *Jovium*,
ut bene no-
tat *Claveri-*
us.--*Ne per-
gas tradere
fatis Arbitri-
um nostrum.*
sic *Arbitrium* no-
strum secum
providenti-
am adducit,
& providentia vo-
luntatis li-
piper bertatem.

verbum
Velle, poni- piper rugosum, & grana cymini pallentis mer-
 tur pro- cibis Italicis: [*hic satur, mavult turgescere som-*
 nomine. Ut *no irriguo*:] i. alius negligens & desidiosus
 superius ubi vino & epulis satur est & plenus, pinguis
 Satyr. 1. fieri mavult somno cerebrum irrigante quam
 —nostrum divitias accumulare: [*hic indulget campo*;] i. a-
 illud vivere lius vacat lusibus, quibus juvenes in Campo
 rellē. Martio trans Tyberim se exercebant; [*alea de-*
 (c) Mercibus ex Italia coquit hunc:] i. hunc aleæ lusus inopem red-
 adveſis. dit & consumit: [*ille est putris in Venerem.*]
 (d) in India i. alius est rei venereæ ita deditus, ut enerve-
 Orientali. tur & infami corporis libidine quasi putre-
 (e) Mat- fcat.
 thiol in Dio-
 scoridem

lib. 11. cap.

CLIII. scribit, Piper mense Octobri per maturitatem decerpi, & sub ferventi Sole tegetibus palmeis expansum torrere, quousque nigrescat, & rugosum evadat, quod tridui spatio plerumque fit. (f) Cuminum (inquit Dioscorides lib. 111. cap. LXVIII.) colorem bibentium aut peruncorem mutat in pallorem Horat. Epist. lib. 1. Cuminum *exangue* appellat, quia pallidum reddit i. veluti exanguem. *Quod si pallerem, biberent exangue cuminum.* Usque adeo hoc verum est, ut si qua mulier purpureum colorem faciei cerussa aut alio aliquo fūco appinxerit, grāis cymini manſis, ruborem illum continuo amittat & nativum pallorem recipiat. (g) *Iriguus* dicitur somnus, quod cerebrum instar rivi campos præterlabentis, potus & vini exhalationibus irrigat. Virgil.—*ſſos ſopor irrigat virtus.* Alii accipiant pro somno leviter obrepente. (h) Non solum homines, sed etiam animalia somno, otio & cibo pinguescunt unde glis sic loquitur.—*ſ pinguior illo Tempore ſum, quo me nil niſi ſomnus alit.* Poeta fortasse respicit ad cuti ipsius torpedinem, quæ ex nimio sopore provenit. (i) Ludis in *Campo Martio* juxta Tyberim, in quo juvenes post exercitia natarent. (k) *Decoquere*, est coquendo minuire unde per Metaphor. qui facultates suas vehementer minuunt ut fidem fallant, sive in suo, sive fortunæ vitio contingat, *Decoſtores* dicuntur, quod sæpe evenit aleatoribus. (l) Consumptus in libidines & coitum. Horat. Ode XXXVI. lib. 1. *Omnes in Damalim putres Deponent oculos.*—

(a) Chiragra, (qui morbus est in manuum

— sed cum lapidosa (a) chiragra
 Fregerit articulos, veteris (b) ramalia fagi,

carpo, digitorumve articulis) tum topi lapidifæ quasi naturam induit, cum humor illapsus crassescit tempore, & virtute caloris circumstantis, aut vi medicamentorum indureſcit, *lapidosa* igitur, quia ut lapis, condensatur, & tumet veluti sardonix Horat. Satyr. VII. lib. II.—*poſtquam illi juſſa chiragra Contudit articulos.* (b) Appositio. Articuli in calamitosa senectute contusi & inutiles acti, sunt quasi arboris vetustæ rami aridi, in quibus fronde nudatis apparent nodi.

(c) Dies

Tum (c) *crassis transisse dies lucemque* (d) *pa-* (e) Dies in
l. sereni, rerum ig-
Et sibi jam (e) *seri* (f) *vitam ingemuere reli-* norantia
ctam. tanquam in
tenebris act-
os, Poeta
intelligit

Sed hos plerosque (inquit Persius) *qui vitam su-* vitam inglo-
am in iuventute tam flagitiose transfecerunt, riam nocti
tum demum sero sed sero pœnitet. obscuræ si-
mulem.

Cum chiragra lapidosa fregerit articulos, rama- (d) Vitam
lia veteris fagi, lutulentam
& cœnosam
i. postquam chiragra nodo- abſque vir-
ſa ſenilis corporis juncturas & membra tan- turibus & li-
quam fagi annosæ ramalia contuderit, [*tum in-* teris actam.
gemuere dies crassis, lucemque palustrem transisse, (e) In ſene-
] crute.
i. tum deplorant dies vitæ suæ obſcuros lucem- (f) Senect-
que vitæ caliginosam præteriſſe, [*Et seri in-* am morbis
gemuere vitam relictam sibi.] i. & tardè nimis & miſeris
que ſero, quod ſuperest vitæ, deſleverunt. obnoxiā.

At te nocturnis juvat (a) *impalleſcere char-* (a) Noctur-
tis : nis ſtudiis
pallorem

(b) *Cultor enim juvenum purgatas* (c) *inferis* contrahere.
aves (b) Qui juve-

Fruge (d) *Cleanthæ; petite hinc juvenesque* nilia inge-
ſenesque nia litera,
rum cultu

(e) *Finem animo certum, miſerisque* (f) *viatica* expolis.
(g) canis. (c) Meta-

At tua ſtudia ô Cornute, à vulgaribus plebeculae phora ducta
curis longè ſunt aliena, ſiquidem, ab arboribus
ſylveſtribus,
quibus meli-
orum arbo-
rum ſurculi
inferuntur.

Juvat te impalleſcere chartis nocturnis.] i. de- (d) Vide ſu-
lectat te Philoſophorum libris dies nocteſque pra quid de
inſudare uſque ad pallorem. [*cultor enim ju-* *Cleanthe*
venum inferis aures purgatas fruge Cleanthæ.] ſcripſimus.
i. tu enim juvenum præceptor, inferendo im- Memoria;
buis & excolis aures, Stoicorum doctrina vi- proditum
est, eum
Zenonis

fuisse auditis expurgatas. [*juvenesque senesque, petite hinc finem certum animi, & viatica miseris canis*] i. o juvenes, atque o senes ex hac philosophia, sum, ut non petite & parate animis vestris certum vitæ genus, hinc etiam ex philosophiæ studio vobis teis aquam senio confectis, alias miseris futuris virtutem & Atheniensium sapientiam quasi viaticum comparate.

um irrigandos hauriret, cumque pecunia non suppeteret ad chartas emendas, boum ossibus aut testis fictilibus inscriberet. quæ a Zenone audierat.

(e) Ad quem finem omnia dicta & facta vestra spectare debent.

(f) Viaticum dicitur, quicquid ad iter conficiendum est necessarium, five cibis sit, five pecunia ad victum expendenda. Græci *ἐσθια* vocant. Hic signat virtutem qua nullum est senectuti firmius præsidium: Innuit etiam Poeta hanc vitam esse quasi peregrinationem.

(g) *Cani*, Substantivum, capillos præ senectute albos, denotant, *Intempestiv; funduntur vertice canis*. Boetius.

(a) Martialis (a) *Cras hoc fiet. Idem cras fiet! quid? quasi Særa nimis magnum,*

vita est Nempe diem, donas? sed cum lux altera venit,

(b) Nota. Jam (b) *cras hesternum consumpsimus: ecce aliud cras*

(c) *Egerit hos annos, & (d) semper paulum eris ultra.*

plerunque in se transfunt.

Nomen in Verba sunt juvenis alicujus ignavi, qui rectè vivendi horam prorogat, ac dicit, o Persi,

ut—torumque repente clamat. i. torve. Item

Adverbium in Nomen. tu ignave, idem dices, sc. cras faciam, sed nunquam facies: [*quid? nempe donas diem, quasi magnum?*] Ignavus iste Persio succensens,

quod verba ejus repeteret, dicit. Quid ais Persi? concedisne mihi ægrè unam dieculam ad

voluptatibus indulgendum, quasi aliquod magnum

(c) *Egerit,* a Verbo ege-

gnum

guum temporis spatium concederes? [*sed cum re*, quod *lux altera venit.*] Respondet Persius, ô desidi-^{significat}
ose, Ego donarem tibi diem non tanquam rem ^{emittere,}
magnam, ut otio indulgeas, sed cum illa præte-^{evacuare,}
riit, in qua te mores tuos emendaturum polli-^{extra porta-}
cebare, [*jam consumpsimus hesternum cras:*] ^{re; seu po-}
i. quod heri dicebatur cras, hodie perdidimus ^{tius, ut pla-}
& transactum est, nec tu tamen vitam tuam ^{cet aliis,}
corrigis? [*ecce aliud cras egerit hos annos,* i. tunc ^{egerere hic}
ecce aliud cras, & rursus aliud cras (quod tu ^{est quasi}
tibi donari postulas) omnes ætatis tuæ annos ^{pellere.}
consumit, [*Et semper paulum erit ultra.*] i. & ^{Horat. Tru-}
per ejusmodi procrastinationem, semper vitæ ^{ditur dies}
tuæ aliquantulum erit ultra & præteritum, quod ^{die,}
revocare non potes. ^{(d) Dies illa}
^{per desidi-}
^{am tuam}
^{amissa nun-}
^{quam pote-}
^{rit revoca-}

Nam, quamvis prope te, quamvis (a) temone sub (a) Temo,
^{uno,} ^{Græcè ἑν-}
Vertentem sese frustra sectabere (b) can-^{thum,} ^{thos sic di-}
Cum rota (c) posterior curras, Et in axe se-^{cundo.} ^{ctus a te-}
^{nendo, est}
^{lignum}
^{currus inter}
^{equos in-}
^{termedium.}
^{continens}
^{jugum in}
^{curru.}

Persius per similitudinem Currus, eleganter o-
stendit, diem amissam nunquam posse recu-
perari. (b) Canthus, ^{est ferreus}
Nam, frustra sectabere canthum vertentem sese ^{rotæ circu-}
quamvis sit prope te, quamvis sit sub uno temone, ^{itus, canthus}
cum curras rota posterior Et in axe secundo.] hic pro
i. quamvis enim, ô rota in curru posterior, ro-^{rotæ signifi-}
ta prior prope te sit, ut jamjam te illam assequi ^{cat etiam}
posse existimas, quamvis etiam illa prior rotalum. ^{oculi angu-}
sit tecum sub uno temone: tamen cum tu cur-^{(c) Rotam}
ras posterior in curru rota & in secundo axe ^{sequens}
circumvolvare: frustra tu quidem conaberis ^{antecedem-}
canthum assidue currentem insequi. Nam ^{tem.}
quanto posterior axis magis progreditur, tantò
prior

prior magis antecedit : simillimè illud cras hesternum quod semel effluxit & est præterlapsum, nunquam potest à procrastinatione restitui aut recuperari.

(a) Non corporis sed animi libertate, quæ nos à vitiis vindicat.

Senec. *Philosophia infervias oportet, ut tibi contingat vera libertas.*

(b) *Velina* tribus a *Velinâ* colle urbis Romæ, fortasse a lacu *Velinâ* dicta est. Horat. *Epist. vi. l. i. hic multum in Fabia valet ille Velina.*

(c) Qui jam

manumissus prænomen patroni adeptus est ut *Publius* vocetur. Servi enim non habebant prænomen antequam cives fierent, sed libertate donati prænomen sumebant, & uni tribuum adscribebantur, ut *Publius Licinius Velina*. (d) Servitute solutus est; Metaphor. est a bello. Nam *emeriti* dicuntur milites, qui honesta causa a militiæ munere remittuntur domum. (e) Asperum & vetustate rugosum, quale civibus Romanis distribuebatur viritim per tribus. Tesserula namque exhibita. (i. signo frumentario, unusquisque frumentum pro portione accipiebat à Principe, ut scribit Sueton, in Augusto.

(a) Civem Romanum, sic dictum à *Quirino*.

i. *Romulo*, Romani generis authore, vide supra.

(a) *Libertate opus est ; non hâc, quâ quisque* (b) *Velinâ*

(c) *Publius* (d) *emeruit*, (e) *scabrosum tesserulâ* *far*

Possidet. —

Finitis Cornuti laudibus, Poëta digreditur ad libertatis definitionem, quâ scilicet opus est ad benè vivendum secundum normam virtutis, cujus fundamentum vera libertas esse videtur.

Opus est libertate ;] i. affectanti studium sapientiæ, atque volenti mores suos in melius commutare, opus est libertate ; [non hâc, quâ quisque Publius in Velinâ tribu possidet far scabrosum tesserulâ, ut emeruit.] i. non opus est hâc libertate per quam unusquisque sive Publius sit, sive alius quispiam ex servo factus liber, & in Velinâ tribu constitutus, frumentum publicum accipit, simul ac servitutem exuit.

— *Heu steriles veri, quibus una* (a) *Quiritem*

(b) *Ver-*

(b) *Vertigo facit* : hic (c) *Dama est non* (d) *tress-* (b) *Vertigo*,
sis (e) *agaso*, hic signat
 (f) *Vappa*, & *lippus*, & in tenui (g) *farragine* servi cir-
mendax. cumagitati-
Verterit hunc dominus, (h) *momento turbinis* onem, vel
exit motum in
Marcus Dama.—— orbem fa-
 ctum. Do-
 minus enim
 volens ser-

Heu steriles veri,] i. heu cives Romani tam
 cæci & amentes, ut verum à falso distinguere
 nesciatis, [*quibus una vertigo facit Quiritem* :]
 i. quibus una in gyrum circumactio facit libe-
 rum, & civem Romanum : [*hic Dama est agaso* manumque
non tressis, vappa & lippus, & mendax in tenui capiti ejus
farragine.] i. hic servus (Dama nimirum) est imponens
 jumentorum curator, nullius pretii, insulfuscircumagi-
 nebulo, animo cæcus, & in rebus leviculis fal-
 sus. [*dominus verterit hunc, Marcus Dama exit* tabat, di-
momento turbinis.] i. esto quòd dominus hunc cens, Volo
 in gyrum circumducendo manumiserit, statim vel, *Esso* hunc esse
 evadet liber & civis Romanus, cum prænomine liberum.
Marco. liber. Illa
 autem cir-
 cumactio
 significabat

servum jam sui juris esse, & in quamcunq; partem vellet, migrare
 potuisset. (c) *Dama* nomen est servile, de quo Horat.——*prodis ex*
judice Dama Turpis, odoratum caput obscurante lacernâ, Non es quod
simulas.——(d) Vilis, quasi trium asium. (e) *Agaso*, propriè est
 equorum ductor vel jumentorum curator. Apud Horatium Satyr.
 VIII. lib. II. *Agaso* significat ineptum vel absurdum escarum mini-
 strum.——*si patinam pede lapsus frangat agaso.* (f) *Vappa*, pro-
 prie est vinum quod degenerat a bonitate & natura vini. per Me-
 taph. significat hominem, nequam, insipidum, & ad nullam rem
 utilem. (g) In jumentorum pabulo & cæteris rebus vilissimis frau-
 dulentus. (h) Subito, quasi in ictu oculi sit liber, postquam est
 circumversus, instar turbinis a puero scutica circumacti. (i) Accipit
 nomen domini sui, qui *Marcus* vocabatur, & sic utpote civis Ro-
 manus prænomen est adeptus. Cuivis enim manumisso (ut ante
 diximus) prænomen dabatur a Domino, simul & alapa coram Præ-
 tore ut genæ in civem ruberent. *Dama* igitur vile mancipium,
 vocatur *Marcus Dama*. i. libertinus & civis, quatenus a *Marco* est
 manumissus.

—*papa! Marco spondente, recusas*
Credere tu nummos? Marco sub iudice pal-
les?

(a) *Tabella* Marcus dixit: ita est, assigna Marce (a) ta-
 five tabulæ, bellas.

(b) *Hæc mera libertas, hanc nobis* (c) *pilea do-*
 nant.

(a) *Tabella* sunt testa-
 menta, vel
 publicæ
 scripturæ
 ex quacun-
 que mate-
 riâ. Ad te-
 stamenta
 signanda
 septem
 numero
 signatores
 adhibeban-
 tur, ut nulla
 fraus per-
 petraretur.

(b) Si legas
 sine inter-
 rogatione,
 est Ironia
 amara, seu
 potius Sar-
 casmus.

(c) *Pileus*
 vel *pileum*
 libertatis
 fuit insigne.
 In templo
 enim Fero-
 niæ, quæ
 libertorum
 Dea perhi-
 bebatur,
 servi cum
 libertate
 donarentur
 raso capite

pileum accipiebant. Credo equidem *pileum*, apud veteres virtutis
 spectatæ fuisse indicium, ex quo venit in consuetudinem, ut qui
Doctaris titulo decorantur, *pileum* accipiant.

Ironica admiratio, quod Marcus nuper manumissus
tot libertatis jura subito est adeptus, nempe ut
possit pro alio stipulari & fidem interponere, de-
inde ut Iudex esse possit, & testis, atque ta-
bellas testamentorum obsignare, quæ omnia servis
sunt negata.

Marco spondente,] i. si Marcus spondeat
 pro alio, [*recusas tu credere nummos?*] i. num
 dubitas tu pecunias alicujus fidei committere?
 [*palles sub Marco iudice?*] i. an trepidas, litem
 per injustam sententiam amittere, ubi Marcus
 (vir integerrimus) est iudex? [*Marcus dixit:*
ita est.] i. si Marcus Dama dixerit rem ita se
 habere, da fidem ita esse, [*Marce, assigna ta-*
bellas.] i. ô Marce, cum tibi nuper servo ta-
 bellas obsignare non licebat, agè nunc, testa-
 mentum conde, atque aliorum testamentis sig-
 num tuum tanquam testis appone. [*hæc mera*
libertas,] i. hæc est, si Diis placet, vera & sin-
 cera libertas, quæ tot privilegia secum adpor-
 tat, [*pilea donant nobis hanc*] i. hanc falsam li-
 bertatem *pileus* (libertatis indicium) dat ma-
 numissis.

An quisquam est alius liber, nisi ducere vitam

Cui licet, ut voluit ? (a) licet, ut volo, vivere : (a) Hic libertatem non sum

Liberior (b) Bruto ? —

Ad refellendum illam Poëtæ Ironiam, pileatus quidam libertus ex definitione libertatis objicit & probat se esse liberum, dicens.

An quisquam alius est liber, nisi cui licet ducere vitam ut voluit ? licet vivere, ut volo, non sum liberior Bruto ?] Syllogismus est integer.

Major. Liber est qui potest suo arbitratu vivere.

Assumptio. At ego jam manumissus, meo possum arbitratu vivere.

Conclusio. Ergò ego sum liber.

stuprum, propriis etiam filiis non pepercerit, sed eos virgis caesos securi percussit, propterea quòd cum Aquiliis & Vitelliis, de reducendo Rege, conjurassent.

— *mendosè colligis, inquit*

Stoicus hic, aurem mordaci lotus (a) aceto.

Hæc reliqua accipio: licet, ut volo, vivere, tolle.

(b) Vindictâ postquam (c) meus à Prætore recessi,

Cur mihi non liceat, jussit quodcunque voluntas,

(d) Excepto, si quid (e) Masuri (f) rubrica vetabit ?

Respondet Persius. Hic Stoicus lotus aurem aceto mordaci, inquit colligis mendosè.]

i. aliquis philosophus ex sectâ Stoicorum habens au-

(a) Acetum pro acuta disciplina.

Nam acetum acrimoniam habet vehementem.

(b) Vindicta erat ea virgula, quâ Prætor servum in li-

bertatem vindicabat. (c) Meijuris, mea potestatis. Te-

rent. in
Phorm.

*Ego meorum
solus sum
meus.*

(d) Hæc dictio pro Nomine vel Verbo indifferenter accipi potest, & sensus erit idem.

(e) De *Ma-
suri* crebra fit mentio apud Aulum Gellium. Fuit enim magnus Jurisconsultus

rem acri disciplina purgatam, quæ facillè tuam crassam deprehendit ratiocinationem, inquit, & Marce Dama, falsè tu quidem argumentaris, Nam, [*accipio hæc reliqua :*] i. Admitto tuam majorem propositionem esse veram : [*sed tolle, licet, ut volo, vivere.*] i. tolle hoc igitur quod assumis. i. nego Assumptionem. Nam tibi manumisso non licet tuo arbitrato vivere. Dama assumptionem negatam sic conatur probare. [*postquam recessi meus à Præore vindictæ.*] i. postquam ego vindictà Prætoris pronunciatus sum liber, [*cur non liceat mihi quodcunque voluntas jussi ?*] i. quid-ni mihi liceat facere, quodcunque voluntati meæ placuerit ? [*excepto, si quid rubrica Masuri vetabit.*] i. eo tantum excepto, quod jus publicum prohibebit.

& tandem in Equitum ordinem receptus, sed adeo pauper & egenus (quod bonis & honestis Juridicis aliquando accidit) ut ipsum senio confectum sui aluerint discipuli. (f) *Rubrica* hoc loco ponitur pro Lege, cujus titulus vel initium minio notabatur, Juvenal. — *perlege rubras Majorum leges.* —

(a) Metaph. *Disce : sed ira cadat* (a) *naso, rugosæque*

a canibus,
qui naribus
in rugam
contractis
iram demonstrant :
sic in homi-
ne, habitus
nasi iram
indicat.

(b) *Sanna*
est irrifio,
quæ ab occipitio distorto ore, & labris contractis fit, anteriorum dentium ostentatione, quo gestu, quia os & nares corrugantur, *sanna* hic dicitur *rugosa*.

(h) *sanna.*

Dum veteres (c) *avias tibi* (d) *de pulmone revello.*

Non Prætoris erat stultis dare (e) *tenuia rerum*

Officia, atque usum (f) *rapidæ permittere vitæ.*

(g) *Sambucam citius* (h) *caloni aptaveris*
(i) *alio.*

Heus Dama inepte (inquit Persius) *cum nihil intelligas de vera libertate, quam per manumissionem putas te consequi posse,*

Disce : i. disce ex me, quæ sit vera libertas : [*sed ira cadat ex naso, rugosæque sanna.*]
i. sed

i. sed ut melius possis dicere, abjiciatur ira à natura-^(c) Veteres
 ribus tuis caninis, & removeatur salutarium^{fabulas,}
 præceptionum irritio, [cùm revello avias veteres^{quas ab}
 tibi de pulmone.] i. dum ego de scrinio cordis^{avis tuis}
 tui anilia deliramenta extirpo & revello. [Non^(d) De cor-
 erat Prætoris dare stultis tenuia officia rerum,] i. de, pectore,
 non ad Prætorem, sed ad virum sapientem & ^(e) Res sub-
 philosophum pertinebat, hominibus stultis a-^{tiles &}
 cuta rerum officia, & sapientiam, quæ vera est ^{magni mo-}
 libertas, concedere, [atque permittere usum vitæ^{Trisyllabum}
 rapida.] i. nec in Prætoris erat potestate, in-^{est, ut alibi.}
 doctis & fœcordibus hominibus vitæ rectè a-^(f) Quæ ve-
 gendæ scientiam exhibere. [citius aptaveris sam-^{loz est &}
 bucam caloni alto.] i. longè enim facilius sam-^{celeriter}
 bucam vasto accommodabis caloni, sc. ut fiat^{transit tan-}
 Musicus, quàm ut Prætor suâ vindictâ stultis^{quam un-}
 tribuat sapientiam. ^{darum flu-}
^{ctus.}

(g) Sambuca
 est quod-

dam instrumenti Musici genus triangulare, primum a Sambuco in-
 ventum: significat etiam machinam militarem, quâ urbium muri
 expugnantur. (b) Calones, servi militum, qui dominos ad prælium
 sequentes portabant ligna. (i) Rudi, inepto & ἀμύσφ. Homines
 enim longi, prægrandes & staturâ abnormi, fere minus sunt inge-
 niosi, in quibus anima in longitudinem distenta resolvitur; contra
 verò in hominibus staturæ brevis, consipata & compacta est anima
 in universo corpore.

Stat contra ratio, & secretam (a) gannit in^(a) Inclamat
 aurem, ^{ad aurem}
 Ne liceat facere id, quod quis vitiaabit a-^{conscientiæ}
 gendo. ^{Metaphor,}
 Publica lex hominum, naturâque continet (b) hoc ^{a vulpibus}
 fas, ^{ducta vel,}
 (c) Ut teneat vetitos inscitia (d) debilis actus. ^{ut alii vo-}
 Diluis (e) helleborum, certo compescere (f) ^{lunt a cani-}
 puncto ^{bis, qui}
 Nescius (g) examen? vetat hoc natura me- ^{conqueri}
 dendi. ^{videntur}
 Navem si poscat sibi (h) peronatus arator ^{quasi plo-}
^{rando.}
^{(b) Hanc æ-}
^{quitatem.}
^{(c) Ut conti-}
^{neat se a}

(i) Luci-

prohibitis. (i) *Luciferi rudis, exclamet* (k) *Melicerta per-*
risse

(l) *Frontem de rebus.* —

actus ob
 incitiam
 prohibitos.
 (d) Ignoran-
 tia homi-
 nes reddit
 debiles.

*Ut stultus Prætor (inquit Persius) possit stultis
 sapientiam conferre, est contra sensum com-
 munem.*

quo minus
 ardua
 negotia
 sustineant.
 (e) *Hellebo-*
rus qui a-
 tram bilem
 purgandi
 maximam
 vim habet,
 hic pro quo-
 vis medica-
 mento
 ponitur.
 (f) *Uncia-*
rum puncto.
 Metaphor.
 a trutinæ
 specie, quæ
 certis un-
 ciis & pun-
 ctis est di-
 stincta.
 Libra est
 sine lanci-
 bus.

(g) *Examen,*
 stilus est in

Ratio stat contrà, & gannit in aurem secretam.]
 i. humana ratio contradicit & tacite quasi in-
 murmurat, [*ne liceat facere id, quod quis vitiat
 agendo.*] i. ne quis id agere tentet, quod dum
 agit contaminare & vitare poterit, [*publica
 lex naturæque hominum continet hoc fas, ut debilis
 incitiam teneat actus vetitos.*] i. Lex non scripta,
 sed Lex nobiscum nata hanc justitiam in se
 complectitur, ut infirma ignorantia absterneat ab
 iis quæ supra se sunt, neque artem exerceat
 quam non novit. [*diluis helleborum, nescius com-
 pescere examen puncto certo :*] i. tu, qui Medicus
 non es, si ægrotanti, helleborum cum aliis phar-
 macis temperes, neque scias debito pondere
 examen ejus coercere : [*natura medendi vetat
 hoc.*] i. ars Medica hoc ipsum prohibet. [*si a-
 rator peronatus rudis Luciferi poscat sibi navem,
 Melicerta exclamet frontem peris de rebus.*]
 i. si rusticus ocreatus astrorum imperitus sus-
 cipiat navis gubernationem ; Melicerta, Deus
 marinus, præ indignatione exclamet, omnem
 pudorem de actionibus humanis esse ablatum.

statera, qui, quo pondus se vergit, exit. (b) *Perone calceatus.*
Pero autem est calceus rusticus factus ex corio crudo contra nives,
 imbres & frigora. Virgil VII. *Æneid* — *vestigia nuda sinistri in-*
situere pedis, crudus tegit altera pero. (i) *Lucifer*, est stella Veneris
 quàm antagreditur Solem ; quàm subsequitur, est *Hesperus* : ponitur
 hic pro omnium astrorum cognitione. Veteres enim ad astra nocte
 navigabant, sicut nostro tempore ad acum lapide magnetæ tactam
 & temperatam. (k) *Melicerta* fuit filius Athamantis ex Ino Cadmi
 filia, qui Veneris marinæ precibus in numen marinum transmutatus.
Palemon est vocatus, & fluctibus excubias agens, notat omnes
 navigandi imperitos. (l) *Pudorem* sive verecundiam cujus sedes est
 frons.

—*Tibi recto vivere (a) talo*
Ars dedit ? & veri speciem dignoscere calles,
Ne qua (b) subærato (c) mendosum tinniat
auro :
Quæque sequenda forent, & quæ vitanda vi-
cissim,
Illa prius (d) cretâ, mox hæc carbone notasti.
Es (e) modicus voti, (f) presso lare, dulcis a-
micis,
Jam nunc adstringas, jam nunc (g) granaria
laxes,
(h) Inque luto fixum possis transcendere num-
num.
Nec (i) gluto sorbere salivam (k) Mercuria-
lem.
Hæc mea sunt, (l) teneo, cum verè dixeris ;
esto
Liberque, ac sapiens, (m) Prætoribus ac Jove
dextro.
Perfius jam docet, quis sit verè liber, & quibus
signis possit dignosci.

(a) Ire rectâ
 v a, secun-
 dum virtu-
 tem vivere.
 per Meta-
 phor. ab
 illis sump-
 tam, qui
 non ince-
 dunt pedi-
 bus obtor-
 tis in hanc
 vel illam
 partem
 vacillanti-
 bus. Te-
 rent. Ita
 vita est bo-
 num quasi
 cum ludas
 tesseris.

(b) Intelligit
 monetam
 in superficie
 auream,
 quæ æs
 habet inte-
 rius loco
 auri latens,
 aut mixtum
 cum auro.

(c) Absur-
 dum edat
 sonum, quo
 mendam
 & falsita-
 tem indicet.
 Est epithe-
 ton falsæ
 monetæ
 aptissimum

(d) Nota
 alba vel
 albo lapillo,
 quo bona &
 felicia ve-
 lure teres sig-

Ars dedit tibi vivere talo recto,] i. si philo-
 sophia tibi concessit in recta honestatis viâ in-
 cedere, [*& calles dignoscere speciem veri,*] i. &
 si callide scis discernere similitudinem veri ab
 ipso vero, [*ne quasi tinniat mendosum auro subæra-*
to :] i. nequa species auri veri te fallat tinnitu,
 cum sit aurum subæratum: [*si quæ forent se-*
quenda notasti prius illa cretâ, vicissim si quæ evi-
tanda forent, mox notasti carbone,] i. si quæcun-
 que in vitâ appetenda, & rursus quæcunque
 fugienda pernoscere studuisti. [*& modicus voti,*

nabant, *lore presso, dulcis amicis, jam nunc adstringas,*
 mala autem *jam nunc laxes granaria,*] i. si moderata cupis,
 & infelicia carbone contentus tugurio & modicis facultatibus, si
 nigro. Horat. Sat. III. lib. II.— *cretâ an carbonis notandi?*
 (e) Cujus vota & desideria modum non verint. *hæc mea sunt teneo;* i. cum de te verè pronunciaris, Hæ virtutes, hæc omnia officia superius enumerata, sunt mea, atque hæc ego possideo: *[esto liber, ac sapiens Prætoribus ac love dextro,]* i. tunc concedo tibi ut sis verè liber, ac verè sapiens Prætoribus faventibus, ac love propitio.

fortè roges, quo me duce, quo lare tutor? i. quâ familiâ. (g) *Granarium*, est locus in quo grana frugum reponuntur. (b) Est allusio ad pueros, qui numisma aliquod in via publica vel clavo figunt, vel funiculo adstrictum habent, eò nimirum, ut avari prætereantes eâ specie elusi, id tollere conentur, quam ob causam à totâ vicinia irrideantur. (i) *Gluto*, homo vorax a *glutiendo*, ponitur hic pro opum avido. *Sic amat Diabolus filios suos ut perdat, sicut amat gluto porcellum, ut comedat.* (k) *Lucrum*, cui præest *Mercurius*. Est Allegoria tracta a gulosis, qui visis cibis jucundis, salivam in ore versant & deglutiunt. (l) Hæc verè ac iusto titulo possideo. (m) *Prætoribus* tibi dextris quoad corporis libertatem, & *love* tibi favente, quoad animi libertatem.

(a) Per omnia similis, *Sin tu, cum fueris nostræ paulò antè* (a) *farina,*
 Metaphor. (b) *Pelluculam veterem retines, & (c) fronte politus*
 a panibus, *Astutam* (d) *vapido servas sub pectore* (e) *vulpem:*
 qui facti ex eadem farina *Qua dederam suprà, repeto, (f) funemque re-*
 eundem habent *duco.*
 saporem. (b) Antiqua mentis vitia. Allego-

Quid

Quod si (inquit Persius) post veram philosophiam ria sumpta
acquistam, tu fallacias fraudēque retinens ab illis qui
eam deseras, ad vomitum redeas, tum verò aliis colo-
libertatem animi & corporis quam concesseram, ribus sese
tibi adimo. pingunt,
veterem
verò pellem
retinent.

Sin cūm fueris nostræ farine paulò antè, tu re- Cujus fari-
tines pell culam veterem, & politus fronte servas næ non
astutam vulpem sub pectore vapido:] i. verūm pauci sunt
en mverò cūm tu ô Dama paulò antequam hac nostra
manumittereris, servus fueris, & ejusdem pra- etate. Qui
vitatis nobiscum: si tu post manumissionein, Curios simu-
pristinos mores tanquam veterem pelliculam lant & Bac-
retines, & aliquid politi extrinsecus tantūm chanalia
preferens, serviles dolos sub corde tuo caligi- vivunt.
noso servas: [repeto quæ supra dederam, & re- qui se viros
duco funem.] i. quæ supra tibi attribueram, sc- sanctissimos
veram libertatem & sapientiam, illa jam rur- ostentant,
sus à te aufero. & interea
vitam flagi-
tiosam de-
gunt; qui
pacem atque
alias virtu-

tes populo prædicant, lites tamen, jurgia & capitales inimicitias,
inter vicinos secretò suadent, excitant, commovent, ἀλλὰ μὲν
λέγουσι ἀλλὰ δὲ πράττειν, ut est in Æsopi fabula. *Nulli (inquit*
Seneca) pejus morientur de omnibus mortalibus, quàm qui aliter vi-
vunt, quàm vivendam esse præcipiunt. (c) Boni viri speciem præ
se ferens. (d) Sub pectore turbido & vitiorum pleno. (e) Vul-
pinos mores. (f) Te fune retractum & vinctum, servum adhuc
judico. Metaphor. ab bestiariis, qui equos vel alias bestias las-
civire permittentes, eas postea retrahunt & franis funibus ve-
coërcent.

Nil tibi concessit ratio: (a) digitum exere, (a) Est Stoi-
peccas. corum dog-

Et quid tam parvum est? sed nullo thure (b) ma nihil
litabis, posse a quo-

Hæreat in stultis brevis ut semuncia (c) recti. quam rectè

Hæc miscere (d) nefas, nec, cūm sis (e) cætera administra-
fossor, ri, nisi a

Tres tantum (f) ad numeros Satyri moveare (g) sapiente,
Bathylli. stulti igitur

ne digitum
quidem,
quod mini-
num est
Cūm corporis

membrum,
sine culpa
movere aut
ostendere
possunt.

(b) *Litare*
significat,
sacrificio
facto Deos
placare,
votumque
impetrare.

(c) *Rationis*.
nam rectè
fiunt, quæ
cum ratio-
ne fiunt.

(d) *Adūva-*
tor non
pote. im-
possibile.

Horat. Od.
xxiv. lib. i.

Quicquid
corrigere
est nefas.

(e) In cæ-
teris rebus

Rusticus agros exercens. (f) Saltatio, quemadmodum & Musica, numeris certisque pedum dimensionibus constat. (g) *Bathyllus* adolescens formosus, Neronis sæculo saltator fuit egregius, quem a pedum agilitate Persius appellat *Satyrum*.

Cum malus sis ô Dama, ac proinde servus, quippe qui cupiditatibus habenas effuse laxas, eisque servis : certè,

Ratio concessit tibi nihil : i. sapientia nihil sui permisit tibi habere : [*exere digitum, & pec- cas.*] i. rem minimam aggredere, sc. ut digi- tum tuum possis exerere, mox in culpam in- curris, [*& quid est tam parvum ?*] i. quid verò est minoris momenti, quàm digitum posse de- center ut oportet exerere, [*sed litabis nullo thu- re ut brevis semuncia recti hæreat in stultis.*] i. sed nullo sacrificio impetrabis à Deo, ut in te stul- to & vitiorum servo, minima rectæ rationis semuncia aut virtutis scintillula hæreat [*nefas miscere hæc.*] i. sapientiam cum stulticia com- miscere est impossibile, [*nec moveare tantum ad tres numeros Bathylli Satyri, cum sis fossor cæ- tera.*] i. nec, cum sis rusticus rudis & agrestis quoad cætera, possis tu quidem saltare ad tres tantum rythmos Bathylli saltatoris.

Liber ego. Undè datum hoc sumis, tot subdite

(a) Tot vi-
tiis, quæ
tanquam
domini tibi
imperant.

(a) *rebus ?*

An dominum ignoras, nisi quem (b) vindicta relaxat ?

(b) De *Vin-*
dictâ vide
suprà.

Sunt verba Damae manumissi ; sc. ô Persi,

Ego liber.] i. ego sum mei juris, nullius imperio subditus. [*Respondet Persius, subdite tot rebus unde sumis hoc datum ?*] i. ô mancipi- um miserrimum, undè hoc tibi assumis, ut dicas te esse liberum, cum tot dominis sis subiectus. [*an ignoras dominum, nisi quem vindicta relax- at ?*] i. non-ne agnoscis alium esse domi- num,

dum, nisi illum à quo Prætoris virgula te liberavit.

I puer, & (a) strigiles (b) Crispini ad balnea (a) Strigil
defer, vel Strigilis
Si increpuit, (c) cessas nugator? servitium significat
acre propriè in-
strumen-
tum, a
strigendo,
Te nihil impellit: nec quicquam extrinsecus radendo,
intrat, quod equi &
ægro id genus
Nascuntur (d) domini, (e) qui tu impunitior
exis, jumenta
Atque hic, quem ad strigiles scutica, & metus expoliri
solent. Eo
facto ex
auro vel
argento
egit (f) herilis? utebantur
veteres, ad
detergen-
dum for-
des & cor-
poris fudo-
rem, præ-
cipue in
Balneis.

Poëta docet animi quàm corporis servitutem esse
multo graviolem, quod variis ostendit exem-
plis. Dama igitur manumissus, cum sit vitiiis
obnoxius, duram servit servitutem.

Si increpuit, I puer, & defer strigiles ad bal-
nea Crispini, cessas nugator?] i. si dominus ali-
 quis cum increpatione dixerit, Vade ferve, & *(b) Crispinus*
 porta strigiles ad balnea Crispini, quibus inter homo fuit
 lavandum radar, cessas adhuc desidiose? [*ser-* opulentissi-
vitium acre te nihil impellit:] i. tale corporis tui domi suæ
 servitium quamvis acre, te manumissum nihil ur- (ut alii
 get, nihil territat: [*nec quicquam intrat extrin-* Romani
secus quod agitet nervos.] i. nec ulla res à do- potentio-
 mino exteriori (corporis nimirum) te intrat res) Ther-
 quod mentis tuæ nervos excruciet. [*sed si do-* & Balnea
mini nascuntur intus & in jecore ægro, qui tu exis sibi &
impunitior atque hic, quem scutica & metus heri- amicis.
lis egit ad strigiles?] *(c)* Sunt ver-
 ba domini
 minantur, nascantur in corde & in jecore tuo voce impe-
 ægrotante: dic quæso, quomodo evadis minùs riosa ser-
 vum in-
 puni-
 crepantis.
 (d) Desidia,
 (e) Quo-

M 3

avaritia, luxuria, ambitio & alia vitia hujusmodi.
 modo. (f) Metus, quo dominus a servo timetur.

punitus, quam hic servus, quem flagellum & domini sui metus impellit ad strigiles in balnea deferendas ?

Manè piger stertis: Surge, inquit Avaritia; Eja,

Surge. Negas. inflat, Surge, inquit; Non queo. Surge.

(a) *Saperda* En quid agam ? *rogitas: en, (a) saperdam ad-*
est genus *vehē Ponto,*

piscis Pon- (b) *Castoreum, (c) stupas, (d) ebenum, thus, (e)*
tici. *Pontus* lubrica Coa.

autem pro- Tolle recens (f) *primus piper è (g) sitiente ca-*
priè illud *melo:*

mare ap- *Verte aliquid, jura. (h) Sed Jupiter audiet;*
pellatur, *ehē!*

quod a (i) *Baro, regustatum digito (k) terebrare sali-*
palude *num*

Mæotidis *Contentus perages, si vivere (l) cum Jove*
uique in *tendis.*

Tenedum

protenditur

per quem

(Pontum)

mare ipsum

per excel-

lentiam,

sicuti per

poëtam,

Homerum

intelligi-

mus.

(b) Testicu-

los Castoris

pharmaci

genus, *Vel*

Castoris

pellem, ex

cujus villis

Galeri fiunt

magni

pretii.

(c) *Stupa,*

linum vile,

quod lini

cortici est

proximum.

Est Dialogismus inter Damam & Avaritiam, quo docet Poëta Damam à Prætoře manumissum, servum tamen esse miserrimum, quatenus pigritiæ, avaritiæ, liddini atque aliis animi affectibus servit.

Tu piger stertis manè:] ubi tu ignavus dormis in multam diem: [Avaritia inquit, Surge, eja surge: negas. inflat, surge inquit; non queo, surge.] Avaritia ter quaterve te inclamat voce imperiosâ compellans, surge piger, agè surge. quod si surgere recuses, Avaritia instantius te urget, & inquit, surge: si dicas, Non possum surgere, illa illud semper ingeminabit, surge. [en rogitas quid agam?] i. en (inquit Avaritia) in-
terro-

terrogas me, quid negotii tractabis, ubi furre-^{(d) Ebenum}
 xeris? [Respondeo, *en advehe Ponto saperdam*, est arbor
castoreum, stupas; ebenum, thus, Coa lubrica.] i. ^{folius}
 advehe Romam ad nos ex mari saperdam & alias ^{India, ut}
 merces peregrinas [*primus tolle piper recens è Virgil.*
camelo sitiente:] i. festina tu, & primus omni-^{sola India}
 um alios mercatores præcurre, atque excipe ^{nigrum fert}
 piper novum, recenter è camelo advectum, ^{ebenum —}
 quàm primum in urbem venerit: [*verte ali-* omni ma-
quid,] i. merces mercibus commuta, [*jura*] ^{teria est}
 i. pejera ut divitias acquiras, quod plerique ^{spississima,}
 faciunt mercatores. [*sed Jupiter audiet,*] ^{ideo &}
 sed ^{gravissima}
 Jupiter (inquit Dama) me pejerantem audiet ^{judicatur,}
 & puniet; [*ebu! baro, si tendis vivere cum Jo-*
ve, perages contentus terebrare digito salinum re-
gustatum.] i. si vis vivere julte & sanctè ut ^{sicut Buxus,}
 Dii præcipiunt (inquit Avaritia) nunquam di-^{quarum}
 tescas, sed vitam inopem vives, contentus pro-^{neutra in}
 pter falis inopiam, digito tuo perforare salinum ^{aquis flui-}
 sæpiùs appositum, atque iterum iterumque gu-^{tat. Quidam}
 statum. ^{Cuajacum,}
^{nonnulli}
^{Guajaca-}
^{num, pleri-}
^{que verò}
^{lignum}
^{sanctum}

Ebeni genus esse crediderunt, quod quidem nec asserere, nec negare
 ausim, inquit Matthiolus in lib. 1. Dioscorid. (e) Vina dulcia ex
 insula Co, quo alvum laxant. Claverius intelligit vestes Coas,
 bombicinas, leves & politas, quæ instar vitri tranfluent. (f) Ne
 te alii præveniant. (g) Camelus (teste Plinio) quadriduo sitim to-
 lerat, qui potu non gaudet nisi aqua prius conculcatione turbetur.
 (b) Observa, quod in hominibus flagitiosis vis conscientiæ, non ratio
 honestatis, plerumque a peccando deterreat. (i) Alii legunt *Vare*.
 o stulte, & a via recta distorte, Metaphor. à *varis* sumpta, qui pedes
 habent introrsum retortos. Alii legunt *Varo* vel *Baro* qui stupidum
 vel ineptum significat, erant autem *Barones* servi militum stulti-
 ssimi. (k) Terendo perforare falis vasculum, nam cum parum falis
 est in fundo salini, & digito illud contrahimus, videmur salinum
 quasi digito terebrare. Poeta significat summam inopiam & victum
 parcum, cujusmodi est hominum tenuis fortunæ. (l) Sanctè &
 secundum præcepta Religionis vivere, quæ pejerare & jurare pro-
 hibet.

Jam pueris (a) *pellem succinctus, & anophorum*

aptas:

Ociùs ad navem, nihil obstat, quin trabe vastâ

(b) *Ægeum rapias, nisi* (c) *solers luxuria*

ante

(a) Vestem

nauticam

ex pellibus

factam,

frigori

arcendo

idoneam.

Vel, manti-

Sedu- cam, hirsu-

tam, qua
vestes &
alia ad iter
necessaria
include-
bantur.

(b) Mare
Ægeum
incipit ex
orientali
parte, ab
initio Hel-
lesponti,
& usque ad
Pelopone-
sum, versus
occidentem
terminatur.
ponitur hic
pro omni
mari per
Synec-
dochen.

(c) Solertia
cauta, arti-
ficiofa &
diligens
ad oppor-
tunitatem
capiendam.
(d) Ergo ca-
lidum est
pectus, quia
ira est e-
bullitio
sanguinis
circa cor.

(e) Bilis viro
digna, &
fortis.

Seductum moneat. Quò deinde insane, ruis ?
quò ?

*Quid tibi vis ? (d) calido sub pectore (e) mas-
cula bilis*

*Intumuit, quam non extinxerit (f) urna ci-
cutæ.*

*O Dame serve infelicissime, tu ubi Avaritia ex
lecto te excusserit.*

*Jam succinctus aptas pueris pellem & anopho-
rum :*] i. jam expeditus & paratus ad navi-
gandum, servis tuis accommodas pellem hir-
sutam, & vini lagenam aliaque ad navigandum
apta: [*ocius ad navem*] i. celeriter ad navim
properas. [*nihil obstat, quin rapias Ægeum trabe
vastâ,*] i. nihil te moratur, quin statim intres &
raptim percurras Ægeum mare, nave magnâ ex-
trabibus factâ, [*nisi solers luxuria moneat ante
seductum.*] i. nisi luxuria blanda & acuta te au-
tequam naviges, suis seductum illecebris, mo-
neat & à proposito removeat, dicens [*insanè,
quo ruis ? quò ?*] i. ô stulte & parum sane, quo
præceps proficisceris ? [*quid tibi vis ?*] i. quid
quæris tibi ? [*mascula bilis intumuit sub pectore
calido, quam non urna cicute extinxerit.*] i. te, ô
Dama, Avaritiæ sollicitatione paratum naviga-
re, & meâ objurgatione jam inceptum cui pa-
reas, tanta & tam fortis invasit ira, ut integra
cicutæ urna iræ tuæ fervorem extinguere ne-
queat.

Ira enim cos est fortitudinis, ut placet Stoicis. (f) Locutio hyper-
bolica. *Cicute* lethale venenum inest, suaeque vi refrigeratoria necat.
Dioscorid. lib. iv. cap. LXXIV. Eam in Hetruria si Asini depas-
cantur, profundissimo somno & torpore capiuntur, ita ut non tan-
tum stupidi sed planè mortui videantur. Id quod aliquando rusticos
hujus rei ignaros fecellit : nam dum asinis, quos mortuos credebant,
pellem ad usum detraherent, accidit mirum, quod in medio fere
operis, asini experrecti sunt, non sine magno excoriantium terrore
atque ingenti spectantium risu. Dioscorid. ibidem.

Tun' mare transilias ? tibi tortâ (a) cannabe (a) Per Cannabem tortam, intel-
fulto, ligit rudem vel
Cana sit in (b) transtro ? (c) Vejetanumque ru- bellum funem nauticum ex cannabe factum,
Exbatat (d) vapidâ læsum pice sessilis (e) ob- ba ? quo fune anchorario tota navis sustentatur.
Quid petis, ut nummi, quos hic (f) quincunce modesto
Nutrieras, pergant avidos sudare (g) deun- ces ?
(h) Indulge Genio, (i) carpamus dulcia : (k) no- (b) Transtra, sedilia sunt nautarum in navibus. Virg.
strum est
Quod vivis ; cinis, & (l) Manes, & fabula fies.
Vive memor lethi, (m) fugit hora. hoc, quod —confidite transtris.
loquor, indè est. (c) Vinum tenuissimum, vilissimum,
Verba sunt luxurie ad Damam servum suum.

Tun' transilias mare ?] i. tu-ne tam dives pessimum denique.
mare naviges, ubi tam multa sunt pericula & Velis in opoido
incommoda ? [tibi tortâ cannabe fulso cana sit in transtro ?] i. nunquid tibi homini tanto co- Hetruria natum.
na sit sordida sedenti in transtro vice mensæ, Horat. Sat. 111. lib. 111.
tibi (inquam) funibus cannabinis sustentato ? de avaro.
[& exhalat sessilis obba rubellum Vejetanum læsum Qui Vejetanum sessis potare diebus Cannæ panâ solitus
pice vapidâ ?] i. nunquid sessilis obba tibi vi- trullâ, vap-
num pessimum & foetidâ pice corruptum, ex- pamque professis.
halando emittat, quod in navi bibas ? [quid petis, (d) Pice vas
ut nummi pergant sudare avidos deunces, quos hic obdurante,
nutrieras quincunce modesto ?] i. cur desideras quæ vapo-
ut pecuniæ tuæ quas incremento honesto Ro- rem & fer-
mæ auxeras, immoderatum lucrum cum labore indat.
& periculo acquirant ? [Indulge Genio.] i. da (*) Vas potorium largi-
operam voluptati, [carpamus dulcia] i. deliciis
fruamur : [nostrum est quod vivis :] i. mihi de-
bes vitam (inquit Luxuria) Nam citra volup-
tatem vita non est vita : [fies cinis, & Manes,
& fabula]

us in fundo *ſ fabula.*] i. brevi in cineres abibis, umbra
 atque obfies, & de te fermo tantum supererit. [*Vive memor*
id dicitur letibi,] i. In memoria igitur mortem habe,
ſeſſile, quaſi quæ omnium voluptatum tibi finem adferet.
 federe po- [hora fugit.] i. tempus celeriter præterit. [*hoc*
 tens. inde eſt, quod loquor.] i. hæc temporis portiu-
 (ſ) *Quincun-* cula, quam tecum loquendo tranſigo, jam præ-
ſes uſuræ teriit, nec poteſt revocari.
 ſunt, quoties
 ex centum
 nummis

quinque nummos *uſuræ* nomine percipimus. quam *uſuram* Poeta ap-
 pellant *modèſtam* quaſi Jure civili conceſſam. (g) *Deunx uſura* eſt, ſi
 undecim nummi pro duodecim reddantur, ſicut uſura paulo minus
 ſortem adæquet. quod genus ſænoris Poeta appellat *avidum* ab effectis.
 (b) Quid ſit *Genio indulgere*, vide principium Satyræ 11. (i) Arripi-
 amus voluptates. Dogma eſt Epicuri. (k) Noſtri muneris, eſt quod
 vivis. Nam ut inquit Græci *βίος βίῃ δὲ μῆδος, ἢ ἔστι βίος,*
Vita vita indigens, non eſt vita, Cicer. *Vivit enim ille, qui animo pa-*
ciſico & relaxato incumbit voluptati. (l) Per *Manes*, intelligit ani-
 mam corpore exutam, de quibus tam multa & Philoſophi fabulantur
 & Poetæ. Horat. Ode iv. lib 1. *Jam te premet nox, fabulæque Manes.*
 (m) Horat. *Dum loquimur fugit invida ætas.*

(a) Eſt Me- *En quid agis? duplici in diverſum ſcinderis*
 taphor. duc-
 ta à piſce,

(a) *hamo:*

quem ſinge *Huncce, an hunc ſequeris? ſubeas alternus*
 vel a duo- oportet;

bus piſca- *Ancipiti obſequio dominos alternus* (b) ob-
 toribus, vel erres.

duplici ha- *Nec tu, cùm obſtiteris ſemel, inſtantique nega-*
 mo inſcari. ris

(b) Nam du- *Parere imperio, Rupi jam vincula, di-*
 bii & in- cas.
 certi er-
 rant.

(c) Cum fu- *Nam (c) luſtata canis nòdum arripit: attamen*
 ne luſtata. illi

*Cùm fugit, à collo trahitur pars longa cate-
 næ.*

*Perſius jam ſciſcitatur Damam, qui ſe liberum
 jaſtitabat.*

En quid agis?] i. ô Dama, quid ad hæc re-
 ſpondes?

spondes? [*scinderis in diversum hamo duplici* :] i. tu quidem in diversas distraheris sententias, tanquam piscis hamo duplici. [*hunc cine, an hunc sequeris ?*] i. an ne hunc dominum, Avaritiam sc. sequendum eligis, an hunc, Luxuriam nimirum? [*oportet alternus subeus.*] i. necesse est, ut alternatim, modo huic, modò illi subjiçiaris [*alternus oberres dominos ancipiti obsequio.*] i. & necesse est, ut duplici & dubio servitio per vices, circa tuos dominos (Avaritiam & Luxuriam) verferis & quasi oberres. [*nec cum tu semel obstiteris & negaris parere instanti imperio, dicas, jam rupi vincula.*] i. nec cum tu uni eorum (Avaritiæ sc. aut Luxuriæ) restiteris, & violento eorum imperio obsequi recusaveris, haud tamen possis dicere, rupi jam vincula, & liber sum. [*nam canis luctata arripit nodum, attamen dum fugit, pars longa catenæ trahitur illi à collo.*] i. nam quamvis canis diu luctando dentibus lorum dissolvit, longa tamen catenæ pars, quâ erat ligata, pendet à collo illius canis quando fugit, undè facilius à sequentibus rursus capiat: sic natura semper ad damnatos mores revertitur.

Dave, citò, hoc credas jubeo, finire dolores

Præteritos meditor : (crudum (a) Chærestatus (a) Persona unguem Comica,

(b) Abrødens ait hæc) an siccis dedecus ob-
stem
Chrysidis superba meretricis

Cognatis ? an rem patriam (c) rumore fi-
nistro
amator.

(d) Limen ad obscænum frangam dum (e) Chry-
sidis udas
(b) Ungues abrodunt meditabundi, quasi

Ebrius ante fores (f) extinctâ cum face
canto ?
aliquid agentes, vel ut aliquo suppli-

Euge cio se affi-

ciant,
memores
contemp-
tus, quo
meretrix
usa est.

(c) Cum fa-
ma minus

bona. (d) In
domo me-
retricia.

(e) Nomen
Comicum
meretricis
servilis &
obscenæ,
quam Chæ-
restratus

amabat,
eujus fores
Poëta ap-
pellat *udas*,
fortasse a

Iachrymis
miseri illi-

us amantis;

vel *udas* ab

unguento,

quo fores

ab amato-

ribus erant

perfusæ;

vel *udas*

i. madidas

meretricis

fordibus.

(f) Ne a

transeunti-

bus agnos-

ceretur.

(g) Castor

& Pollux

dicuntur

Dii depel-

lentes quod

nocentia

depellant,

sed unicui-

que Numi-

Euge puer, sapias : (g) *Diis depellentibus ag-*
nam

Percute. Sed censen' plorabit, Dave, re-
licta ?

Nugaris : *solea, puer* (h) *objurgabere* (i) *ru-*
brâ,

Nec trepidare velis, atque arctos (k) *rodere*
castes.

Nunc ferus & violens : *at si vocet, haud*
mora, dicas,

(l) *Quidnam igitur faciam ? ne nunc, cum ac-*
cerfor, & ultro

Supplicet, accedam ? si totus & integer il-
lic

Exieris, nunc nunc, hic hic, quem quærimus,
hic est ;

Non in (m) *festucâ, licetor quam* (n) *jaçtat in-*
eptus.

Persius Chærestрати exemplo docet libidinem &
alias cupiditates (dominas imperiosas) haud
facile servitium alicui remittere, Dialogis-
mus est inter Chærestратum & Davum servum
suum.

ORDO. *Chærestратus abrodens unguem crudum*
ait hæc, Dave, jubeo credas hoc, meditor citò fi-
nire dolores præteritos.] i. Chærestратus inter me-
ditandum, unguem ad vivum abrodens, ait hæc
verba, Dave, volo ut omnino credas quæ dictu-
rus sum; Ego serio cogito dolores cito finire
quos ex amore meretricio percepi : [*An dedecus*
obstem siccis cognatis ?] i. Nunquid ego tanquam
dedecus semper obnitar sobriis meis amicis ?
[*an frangam rem patriam ad limen obscæ-*
rum rumore sinistro, dum ebrius canto ante udas
fores

fores Chrysidis cum face extinctâ ?] i. an patri-^{ni convenit}
monium meum minuat cum infamiâ ad li-^{(ut benè}
men obscenæ meretricis, dum ego ebrius an-^{notat Au-}
te humidas fores Chrysidis sine aliquo lumine^{tamnus)}
cantillo & fidibus ludo? (Respondet Davus,^{illa mali}
herum suum Chærestратum laudans. [*Euge puer,*^{depulsio.}
sapias : Diis depellentibus agnam percutite.]^{(b) Non ver-} i. ô sed verbe-
præclare puer Chærestратe Euge, tu quidem^{bis solum}
sapiens sis si Chryside non amplius amaveris,^{ribus ob-}
quapropter ut gratum te exhibeas, agnam ma-^{jurgabere.}
ta in sacrificium Diis, qui amoris furem a^{Mulieres}
te depulerunt. [Loquitur Chærestратus. *Sed*^{enim ira}
Dave, censent' plorabit relicta ?]^{percutite,} i. sed heus Da-
ve, putâsne quod ipsa à me relicta plorabit?^{mira cele-}
[Respondet Davus. *Nugaris : puer objurgabere*^{ritate pera-}
soleâ rubrâ, ne velis trepidare, atque rodere castes^{gunt. Te-}
arcios.] i. ô stulte puer, tu denuò nugas agis^{tibi sanda-}
& vacillas, quapropter punieris, atque a petu-^{lio commi-}
lanti meretrice cum sandalio sic castigaberis,^{tigabit ca-}
ut, ne trepidare ausus fueris, neque laqueos^{put. Utinam}
rodere quibus irretiris. [*nunc ferus, & violens*^{tibi commi-}
at si vocet, haud mora, dicas,]^{tigari caput} i. ô Chærestратe, (i) Sunt, qui
tu nunc indomitus es, & violens ad meretri-^{sandalio}
cem deferendam, verùm si illa te ad se vocet,^{videam.}
statim dices, [*Quidnam igitur faciam ? ne nunc*
accedam, cum accersar & ultrò supplicet :]^{(i) Sunc,} i. non-
ne ad eam nunc accedam, cum ab illa tam ami-^{dicunt mu-}
cè accersor & non rogata à me mihi supplicet?^{lieres ama-}
[ô Chærestратe, *si totus & integer illinc exieris :*]^{re calceos} (k) Meta-
nunc, nunc, hic, hic, hic est quem quærimus, non in^{rubri colo-}
festucâ quem licitor ineptus jactat.] i. si ex do-^{ris. Ego}
mo meretriciâ totus exieris, nullâ tui parte a-^{vero id as-}
pud illam relicta, nunc, nunc etiam in hoc tem-^{ferere non}
poris articulo verè pronunciare possim, Hic, ^{audeo.}
hic, de quo disputamus, verè liber est & sui ju-^{(k) Meta-}
ris, non iste quem vanus Prætoris minister fe-^{nunc,}
stucâ injectâ liberum pronunciat.

N

Jus Horatiana
ex Terentii
Eunucho

desumpta Horat. Satyr. III. lib. II — *nec nunc cum me vocet ultrò,*
Accedam ? &c. (m) Vindicta vel virga, quâ Prætor in confir-
manda libertate utitur, de qua supra dictum est. (n) Quem licitor
ostendit populo in manumissione, virgæ tactu, Prætor ita jubente.

(a) Illicio, *Jus habet ille sui, (a) palpo quem ducit hiantem*

vel illecebris Metaphor. ducta (b) *Cretata ambitio? vigila, & (c) ciceringere largè,*

ab accipitre, qui *Rixanti populo, nostra ut (d) Floralia possint*

palpo ducitur ac revocatur, (e) *Aprici meminisse senes: (f) quid pulchrius? —*

ipsique inhiat tanquam prædæ. *Palpus à palpando*
Unde *pator, Metaphorice*
Adulator.

(b) Honorum competitoribus amici circumstantibus in Campo Martio, rogabantque ut sui rationem haberent, candorem animi præferentes.

(c) *Cicer* pro quovis legumine. Ambitiosi enim ad plebis gratiam & suffragia promerendum, solebant fabam, cicer, atque alia munuscula in vulgus spargere.

(d) Ludi seu festa ad quartum Calend. Maji celebrata, in honorem FLORÆ meretricis nefandæ, quæ cum magnas exarte meretricia opes quæssivisset, populum Romanum scripsit hæredem, certamque pecuniam reliquit, cujus ex annuo fœnore suus natalis dies celebraretur.

Eam postea Romani finxerunt Deum esse, quæ floribus præsit. (e) Senes Sole gaudentes. Nam, senes ubi vigor nativus deficit, ignem Sole foveri lætantur.

(f) Est Ironia subtilis. quasi diceret, Quid miserius aut magis servile?

(a) *Herodes, Antipatris Idumæi filius, Anno decimo Augusti*

(a) *Herodis venere dies, (b) undique fenestras*

— at cum

Dispo-

Dispositæ pinguem nebulam vomuere lucernæ Rex Iudæ-
Portantes violas, (d) rubrumque amplexa ca- orum a Ro-
tinum ma decla-
 ratus est,

(e) *Cauda natat thynni, tumet alba (f) fidelia* regnavitq;
vino : annis xxx-

(g) *Labra moves tacitus, (h) recutitæque sabba-* vii. Fuit
ta (i) palles. alius Hero-
 des Antipas
 hujus filius,

Probat Poëta Damam à Prætorè manumissum non qui Ioan-
esse liberum, quippe cui SUPERSTITIO, domina nem Bapti-
imperiosu, dominatur. stam occi-
 dit, & DO-
 MINVM

At cum dies Herodis venêre,] i. cum adve- NOS-
 nêre Iudæorum Sabbata & natalitius dies He- TRVM
 rodis, [*Lucernæ portantes violas dispositæ unctâ* illusum

fenestra vomuere pinguem nebulam,] i. & cum Pilato remi-
lucernæ accensæ, violis coronatæ & in fene- sit. Ter-

stris collocatæ, fuliginem crassam inter ar- Agrippa,
dendum exhalarent. [*cauda thynni amplexa* Aristobuli

rubrum catinum natat, alba fidelia tumet vino :] filius, Iaco-
 i. & cum cauda thynni (piscis vilissimi) vas- bum Apo-
 stolum

ficile amplexa natat in jure conditorio, & fi- occidit.

delia coloris albi est vino plena : [*tacitus moves* (b) Oleo per-
labra, & palles sabbata recutita.] i. tunc tu, Ro- unctâ,

manus cum sis, instar Iudæi superstitiosi, preces quod
 tecum demurmuras, & ob jejunium Iudaicis ex lucernis

sabbatis servatum, tu quidem famelicus pallo- (c) Coronæ
 rem præ te fers. ex violis.

(d) Rubro
 colore

tinctum (e) *Cauda thynni*, quia pingui caret, inspidior est, &
 res vilissima. Iudæorum cibus est etiam tempestate nostra peculiaris.

Notare hic dicitur, quia in magna patina ponebatur. (f) Vas
 ficile albi coloris, vide supra Satyr. iii. (g) Precaris cum alto

silentio : sic Horat. *Labra moves metuens audiri.* (h) Festa Iudæorum
 recutitorum, quibus ea cutis, quæ glandem colis tegere debet,

circumcisa est. Horat. Satyr. v. lib 1. ———— *credat Iudæus apella*
 i. verpus, curtus, recutitus, circumcissus, sine pelle, sine præputio.

(i) Iudæi toto die Sabbati usque ad vespèram jejunabant, ex quo
 facti sunt pallidi. In Sabbato autem observando adeo fuerunt
 superstitiosi, ut pridie Sabbati Sabbato comedenda pararent.

(a) *Lemures* Tunc nigri (a) *Lemures*, (b) *ovòque pericula*
 sunt *vuxte-* rupto,
gvidaiquo Tunc grandes (c) Galli, & cum *fistro* (d) *lusca*
vis larvæ sacerdos,
 nocturnæ, (e) *Incussere Deos instantes corpora, si non*
 vel umbræ *Prædictum ter mane caput gustaveris* (f) *alli.*
 defunctorum, quos *Dixeris hæc inter* (g) *varicosos Centuriones,*
 tempore *Continuò* (h) *crassum ridet* (i) *Vulsenius in-*
 nocturno *gens,*
 apparere & *Et centum* (k) *Græcos* (l) *curto centusse* (m) *li-*
 domos in- *cetur.*
 festare ve-
 teres cre-
 diderunt.

(b) Credidit
 stulta &

superstitio-
 sa antiqui-
 tas, si

rumpere-
 tur ovum
 in cineri-

bus calidis
 conditum;
 non sine

periculo id
 futurum
 ei, pro quo

factum fu-
 erat, vel fa-
 milia ejus.

(c) Cybeles
 sacerdotes
 castrati,

atque ob
 id pingues.

(d) Ifidis sa-
 crificula
 deformis,

altero oculo
 capta,
 cum *fistro*

i. cum cre-
 pitaculo æneo cujusmodi Isis in dextra portare dicitur. (e) Ad

pœnas lacessere Deos corpora inflaturos, si, &c. (f) *Allii caput à*
 jejunis comestum, contra incantationes valere credebatur. (g) Ob
 laborem varicibus plenos. Sunt autem *Varices* venæ plus æquo in-
 tumescentes, cum in aliis corporis partibus, tum præcipue in cru-
 ribus. Inde *varicosus*, qui ejusmodi venas habet, qualis fuit *Cajus*
Marius

Perfius alias Romanorum superstitiones ostendit,
quibus detenti non possunt esse liberi.

Tunc nigri Lemures, & pericula rupto ovo, tunc
 grandes Galli, & lusca sacerdos cum fistro, incussere
 Deos instantes corpora, si non gustaveris ter mane
 caput alli prædictum.] i. præterea inortuorum
 animæ, & pericula, quæ ovum ruptum porten-
 dit, & pingues sacerdotes Cybeles Deum matris
 & lusca sacerdos Ifidis cum fistro, metum su-
 perstitiosum commoverunt Deorum, qui cor-
 pora hydropè variisque morbis inflarent, si non
 gustaveris ter mane caput allii à sacerdotibus
 tibi propositum. [dixeris hæc inter varicosos Cen-
 turiones, continuo Vulsenius ingens ridet crassum,
 & licetur centum Græcos curto centusse.] i. si in-
 ter laboriosos milites dixeris hæc aut similia
 (quæ hæctenus de verâ libertate sunt dicta) sta-
 tim te tanquam falsa narrantem, ingens Cen-
 turio Vulsenius crasso modo irridet, & centum
 Græcos philosophos, vix centum assibus æsti-
 mat & licetur.

Marius, M. Cicero & alii complures. Author est Avicenna, varices accidere cursoribus, & onera bajulantibus, & diu stantibus.

(b) Crasse ridet stultorum more. (i) Nomen proprium a poeta fictum. (k) Omnes fere philosophi fuerunt Græci. (l) Centum afflicto mutatis, non integris. (m) *Licere*, est pretium deferre in auctione facienda, hoc est, in venditione, quæ publice, fit, cum debitorum solvendo non sunt creditoribus.

SATYRA SEXTA

A D

CÆSIUM BASSUM.

ARGUMENTUM.

Poeta invehitur in avaros, sordide viventes, eò nimis ut multas divitias ingratas suis hæredibus accumulent, quas illi male partas, male dilapident & luxuriose consumant. Primum verò Bassum eximium Poetam Lyricum interrogat, ubi locorum degat.

ADMOVIT jam bruma (a) *foco te,* (b) *Basse,* (a) *Focus pro igne. At*
 (c) *Sabino?*
Jam-ne lyrae & (d) *tetrico vivunt tibi pectine* *secus a flammis & quod*
chordæ? *fovet omnia*
Mire opifex (e) *numeris veterum* (f) *primordia* *dictus. Ovid.*
vocum, *vi. Fast.*
Atque (g) *marem strepitum fidis intendisse* (b) *Uno &*
 (h) *Latinæ,* *eodem tem-*
Mox juvenes agitare (i) *jocos* & (k) *pollice ho-* *pore qua-*
nesto *tutor fue-*
Egregios, (l) *luisse senes?* *runt Bassi.*
N 3 *Cæsius Bas-*
Basse, fuit Lyricus, *fus Poeta*

de quo scribit Fabius, i. ô Basse, jam-ne frigus brumale ad focuin Solum eum binum te compulit? [Mire artifex intendisse esse ex Lyricis, qui cum numeris primordia veterum vocum, atque marem Horatio legi strepitum fidis Latinæ, & agitare mox juvenes debeat. jocos, & lusisse egregios senes pollice non flo. Jamne (c) Sabini. lyræ & chordæ tibi vivunt pectine tetrico?] i. ô Sabini. populi sunt in quarta Basse, qui mirus es artifex ad intentis chordis Italiae regione, non canendum veterum vocum primordia, atque procul a etiam mirus ad exprimendum nervorum intentione forte Latinæ lyræ sonitum: deinde, Roma, a qui mirus es artifex ad versibus agitandum juveniles amores, & ad depingendum decoro Deorum cultu quasi pollice egregia senum facta, ecquid jam lyra tibi vivit? ecquid in hoc tuo secessu hyemali Severini cognominati. chordæ jam penè interinortuæ tibi reviviscunt ἀνὰ τὴν σέ- tetrico plectro percussæ? Cui: i. co- lere vel sacrificare. (d) Severo & gravi instrumento, quo chordæ pulsantur. (e) Versibus, qui numeris constant Pers. Satyr. 1. Scribimus inclusi, numeros ille, hic pede liber. (f) Antiquas voces, quæ prisca Italiae gentibus in usu fuerunt. (g) Masculum & heroicum cantum. Substantivum pro Adjectivo. Sic Horat. in Arte poetica. Tylæusque mares animos in Martia bella Versibus exacuit. — (h) In carmine Lyrico multi primum claruerunt Græci. tandem vero Horatius & Bassus ad Latinos idem transfulerunt. (i) Et juvenum curas, & libera vina referre. Horat. in Arte poetica. (k) Quovis digito. (l) Jucunde scripsisse. Ludere pro scribere. Sic Virgil. Ludere quæ vellem calamo permisit agresti.

(a) Hic, hæc

& hoc Ligus, uris.

(b) Lunai pro Lunæ, sic Virg.

aulai pro aule. Lunæ portus est in Liguria, cum civitas ejusdem nominis alto monte separata, sit in Hetruria, sic

— Mihi nunc (a) Ligus ora

Intepet, hybernâtque meum mare, qua latus ingens

Dant scopuli, & multâ littus se valle receptat.

(b) Lunai portum est operæ cognoscere, cives,

(c) Cor jubet hoc Enni, postquam destertuit esse

(d) Mæonides (e) Quintus, parvone ex (f) Pythagoræo.

Persius

Perſius de ſe loquitur. [*Nunc Ligus ora in-* dicta a por-
tepet mihi.] i. hoc frigido hyemis tempore, in Lunæ
 Liguriæ extremitas mari vicina aërem tempe-
 ratum mihi reddit, [*meumque mare hybernatur,*] deſlexus.
 i. & mare Ligulticum, propè quod natus ſum, eſt autem
 hyemem agit, [*qua ſcopuli dant ingens latus,* & hic verſus
littus receptat ſe multa valle] i. ubi ſcopuli ex- & ipſe hu-
 celli in mare procumbentes latus valdè mag-
 num efficiunt, & ubi littus multis vallibus ſe amenita-
 colligit in reſeſſum i. in portum à ventis tu- tem in An-
 tum. [*O cives, operæ eſt cognoscere portum Lunai,*] ſuis col-
 i. O cives Romani, eſt operæ pretium & val- laudavit.
 dè jucundum portum Lunenſem cognoscere, (c) Divina
 [*Cor Enni jubet hoc, poſtquam deſertuit eſſe Mæ-* vel, trico-
onides Quintus, ex pavone Pythagoræo.] i. corda- Ennius, ſic
 tus & ſapiens poëta Quintus Ennius jubet dictus a
 portum Lunenſem cognoscere, & illo quidem tribus lin-
 tempore quo non deliravit, ſed à ſomno excita- guis Græ-
 tus, deſiit ſomniare ſe eſſe Homerum. ca, Oſca &
 Latina,
 quas calle-
 bat.

(d) Homerus Mæonis filius, qui Ennio in ſomnis dicebat, ex Py-
 thagoræ ſententia, ſe factum aliquando eſſe pavonem, ſeu animam
 ſuam commiſſiſſe in pavonem, deinde ex pavone in corpus Ennii
 tranſiſſe. (e) Eſt Ennii prænomen (f) Secundum Pythagoricam
 μετεμψύχωσιν, vide Ovid. Metamorphoſin.

Heic ego ſecurus vulgi, & quid præparet Au-
ſter

(a) *Infelix pecori: ſecurus, & angulus ille*

Vicini, noſtro quia pinguior, eſſi adeo omnes

Diteſcant orti (b) pejoribus, uſque recuſem

(c) *Curvus ob id minui ſenio, aut cænare (d) ſine* boribusque
 uncto,

Et (e) ſignum in vapidâ naſo tetigiffe lage-
 nâ.

(a) Auſter
 noxiuſ &
 peſtilens.

Virgil. *Ar-*

ſter fatiſque

Nothus pe-
corique ſi-
niſter.

(b) Parenti-

buſ flagiti-

oſis, vel
 ſortis infe-

rioris.

(c) Labori-
 buſ incur-

vatuſ.

Heic ego ſecurus vulgi, & quid infelix Auſter
præparet pecori;] i. in hoc tractu Lunenſi, ego
 vivo, haud curans vulgi de me opinionem, &
 parum ſollicituſ quid mali ventuſ Meridionalis (c) Labori-

(d) Sine cibo pecori infestus inferre portendat; [*Et securus, pingui & delicato, quia angulus ille vicini pinguior nostro:*] i. & parum invidens, quod fundi vicini angulus sit meo uberior; [*et si adeo omnes orti pejoribus distescant, usque recusem curvus minui senio ob id, aut canare sine uncto, Et tetigisse naso signum in lagena vapida.*] i. &

parte lagenæ, qua vinum infunditur & effunditur. Solebant autem veteres, lagenas plenas obsignare, ne a servis furtim exhaurirentur. Quapropter ut cognoscerent utrum lagena a servis esset referata, oculos suos sigillo propius admovebant, sic, ut lagenam naso tangerent. Fideliam fortasse olfaciebant avari, priusquam limum deraderent, eo nimirum, ut sic intelligentes vinum vappescens in ea contineri, idipsum biberent.

(a) *Horosco-* Discrepet his alius: gemino (a) horoscope
pus est horæ
inspectio,
qua quisq;
nascitur.
Astrologi
appellant
Ascendens.

(b) Dies natalis apud Romanos celebris erat & festus cuique, quo tamen die avari fordide & parce viverent, cum alii voluptati maxime indulgere sole-
rent.
(c) Leviter tangat.
(d) Salsugine villissima.
(e) Frugalis,
unus, qui providus & cautus ad parsimoniam,
futuri non incautus,

Ipse (g) sacrum irrorans patinæ piper; hic bona (h) dente

(i) Grandia (k) magnanimus (l) peragit puer, (m) utar ego, utar,

Nec (n) rhombos ideò libertis ponere lautus,

Nec tenuem solers (o) turdorum nosse (o) salivam.

Ego quidem (inquit Persius) sic vivo: [*Alius discrepet his;*] i. concedo ut alius hisce meis moribus & studiis dissentiat, Nam, [*horoscope producis geminos genio varo.*] i. O horoscope, tu in lucem producis fratres eadem horâ natos dissimili inter se ingenio & variâ naturâ.

[*Est qui vaser tingat solis natalibus ficcum olus muria in calice emptâ.*] i. Est ex ipsis geminis

solis

folis suis natiuitatis diebus, olus suum aliàs sic- (f) Quam
cum tingat muriâ in paruo vase emptâ : [ipse emerat un-
irrorans sacrum piper patinæ :] i. ipse adeò for- ciatim a
didus, ut piper tanquam rem sacram in morem salaris, cum
roris patinæ inspergat : [hic puer magnanimus habere dō-
peragit bona grandia dente,] i. alter vero ex ge- mi ampho-
minis adhuc puer & ætatis lubricæ, immensum ras muria
patrimonium tanquam magnanimus gulâ ab- (g) Quasi
furnit. [Ego utar, utar, nec ideo lautus ponere rem sacram,
rhombos libertis, nec solers nosse salivam tenuem aliis è fami-
turdorum.] i. Ego quidem meis bonis utar, lia non at-
utar (inquam) sine abusu, nec tamen ob eam tingendam,
rem, quia avarus nolui esse, ero nimium pro- sed convi-
digus ad apponendum libertis meis in cœnam vis tantum
pisces pretiosos, nec ero ingeniosus ad dignos- admotam.
cendum subtilem turdorum saporem, quem li- Horat.
bentius ignoro. — Et tan-
quam parce-
re facis
Cogoris.

(b) Voran-
do, potando. (i) A parentibus relicta. (l) Reuera malè sanus.
Sic Ovidius. Dumque ea magnanimus Phœtan miratur. (i) Festinat
bona deperdere. (m) Liberè sine abusu fruar. (n) Rhombus a
figura sic appellatus fuit piscis apud Romanos magni pretii. Horat.
Satyr. ii. lib. II. — quid? tuu rhombos minus æquora alabant?
Tutus erat rhombus — (o) Turdus inter volatilia habetur deli-
catissimus Horat. lib. i. Epist. xv. — Cum sit obeso Nil melius turda.
(p) Saliva ponitur pro sapore, qui in deglutienda saliva sentitur.

Messe tenuis propriâ vive, & (a) granaria (a) Granari-
(fas est) um locus

Emole, quid metuas ? (b) occa, en seges (c) altera est in quo
in herba est. grana fru-
gum repo-
nuntur. Est
Metonym.
subjecti.

(d) Ast vocat officium : trabe ruptâ, (e) Bru- (b) Occare
tia saxa proprie est.

Prendit amicus inops, rênque omnem, (f) sur- (b) Occare
dâque vota propriè est.

Condidit (g) Ionio ; jacet ipse in littore, & quum rusti-
unâ ci fatione
facta bobus

Ingentes de puppe (h) Dei ; jâmque obvia dimissis,
(i) mergis grandes

Costa ratis lacera ; (k) Nunc & (l) de cespite glebas oc-
vivo cidunt, ac
ligonibus

Frangere

frangunt.

Hic per

Metaphor.

significat

opibus ac-

quisitis uti.

(c) Quasi di-

cat, si fru-

ges tuas

honeste di-

stribuas, ea

est Dei bo-

nitatis, ut

prioris anni

segete con-

sumptâ,

aliam tibi

messiem A-

ger cum

fernore

reddat con-

tinuo.

(d) Verba

sunt avari

vitium

suum virtu-

tis colore

palliantis.

(e) Scopulos

Brutii mar-

ris. sunt

enim Brutii

populi in

Italia Lu-

canis con-

termini.

(f) Vota,

quæ dii non

exaudiunt,

elegantè

surda appel-

lantur: sur-

das ponitur

passive. Di-

cimus enim

surdum qui non audit & qui non auditur. Iuvenal. —

surdo verbera cadit. i. verberare, quod non audit. (g) Mare Ionium,

partim Siculum, partim Creticum, expanditur supra fauces maris

Adriatici, sic dictum ab Ionio Dirrachii filio, quem imprudenter a

se occisum Hercules in mare præcipitavit, ut defuncti memoriam

propagaret. (h) Solebant nautæ deorum statuas in nave gestare,

sub quorum tutela navis illa fuit. Virgil. *Arma Deosque parant*

comites. — (i) *Mergus* est avis aquatica sic dicta, quod se in

aquam cibum captans assidue immergat. (k) Sunt hæc etiam verba

Frangere aliquid; largire inopi, ne pictus ob-
erret

(m) *Cæruleâ in tabulâ.* —

Sumptus facito (inquit Persius) pro modo
facultatum tuarum. *[Vix me esse propriâ tenuis.]*

i. tantum infume, quantum tua messis tibi an-
nuatim confert, *[Et emole granaria (fas est.)]*

i. & molendo, honeste consume triticum in
granariis tuis repositum, id sanè facere æquum

est. *[quid metuas?] i. cur times ad eò liberalis*
esse? [occa, en altera seges est in herbâ.] i. gle-

bas ligonibus comminue, ecce altera messis ti-
bi herbescit & in agro resurgit. [Ast officium

vocat:] i. sed officii ratio exigit (inquit Ava-
rus) ut amicis egentibus opituler: [trabe ruptâ

amicus inops prendit Brutia saxa;] i. navi enim
fractâ, calamitosus meus amicus Brutia saxa

apprehendit ne submergatur, [condidit remque
omnem, surdâque vota Ionio.] i. & in Ionio ma-

ri perdidit non solum omnes suas facultates,
sed amisit etiam vota à diis marinis non exau-

dita. [ipse jacet in littore, Et una ingentes Dei de
puppe; jamque costa ratis laceræ obvia mergis.]

i. ipse amicus meus jacet in littore, & simul
cum eo potentissimorum deorum simulachra

de puppe ablata, jamque pars navis disrumpæ a-
vibus marinis fertur obvia. *[Et nunc de cespite*

vivo frange aliquid; largire inopi, ne pictus oberret
in tabulâ cærulea.] i. & nunc in tantâ calami-

tate ipsum juva, aliquid ei largiendo, etiam de
messè tuâ immaturâ; ne, ut mendicus ab uno

ad alium erret, tabulam cæruleam circumferens
in quâ & ille & illius naufragium depingatur.

passive. Di-
cimus enim *surdum* qui non audit & qui non auditur. Iuvenal. —

surdo verbera cadit. i. verberare, quod non audit. (g) Mare Ionium,

partim Siculum, partim Creticum, expanditur supra fauces maris

Adriatici, sic dictum ab Ionio Dirrachii filio, quem imprudenter a

se occisum Hercules in mare præcipitavit, ut defuncti memoriam

Avanti

Avari seipsum ad munificentiam incitantia. (l) *per cespitem viuum*, alii intelligunt virentis agelli sive patrimonii portiunculam: alii vero poetam sic intelligunt, ut messis etiam in herba amici causa consumatur. Nam, *Extra fortunam est, quicquid donatur amicis, Quas dederis solas semper habebis oper.* (m) Qui maris periculum evaserunt, naufragium suum in tabella depictum humeris circumgerant, ut inspectores misericordia commoti, eos stipe donarent. Juvenal.—*mersa rate naufragus affem Dum rogat & picta se tempestate tuetur. Carulea dicitur tabula, ob colorem maris cæruleum.*

— Sed, cœnam funeris hæres

Negliget iratus, quòd rem (a) curtaveris, (a) Curtare est immi-

(b) urnæ

Ossa inodora dabit, seu spirent cinnama (c) furdum, (c) mutilare.

Seu (d) ceraso peccent (e) casia nescire paratus. (d) Veteribus in more positum fuit post cadaveris cremationem, cineres

Tu-ne bona (f) incolumis minuas ? —

Aliud est avari argumentum sive objectio ad par- multis aro-

simoniam suam tuendam. matibus

persusos in urna condere.

Sed hæres iratus, negliget cœnam funeris, quòd (e) Odorem curtaveris rem.] i. Sed hæres tuus iratus quòd obtusum, patrimonium imminueris, epulum funebre o- qui vix sentiat. (d) Gummi net ossa sine odoribus, [paratus nescire seu cin- ex ceraso. (e) Casia li- scire nihil curans, utrùm unguenta ex cinnamio gnea (non Casia solu- facta odorem emittant furdum, sive casia cera- tiva) fruso admixto, sint adulteratæ. [tu-ne incolumis tex est odo- minuas bona ?] i. tu-ne (inquit hæres) cùm ad- rem rosa- huc salvus sis & incolumis facultates tuas rum repræ- sentans, jure hæreditario mihi debitas sic atterere Nascitur (ut Theo- phrastus & Plinius

inquiunt) juxta Cinnamomi campos. (f) Bona fruens valetudine & nulla pressus angustia.

sed

(a) Reprehendit & accusat.

(b) Philosophos avaritiam & sordes extirpare studentes.

(c) In urbem Romanam.

(d) Cum Dactylis & aliis mercibus, quæ ad nos sunt advecta in eadem navi,

in qua venerunt etiam Græci philo-

sophi, Stoici nimirum. Juvenal.

Advectus Romam quo pruna & coclona vento.

(e) Sapientia domestica

& cismarina.

(f) Rustici qui fœnariis falcibus fœnum in pratis fecant.

(g) Simples & naturales cibi dicuntur vitiari & corrumpi, cum aliquid illis additur.

(h) Pultes pro cibariis quibullibet. Species pro genere.

Puls, victus antiquissimus ex farina, melle seu caseo, ovo decocto factus, quo prò pane veteres Romani utebantur.

(a) Ultra mortem & post cineres;

Cadavera enim illo tempore comburi solebant.

(b) Imperatores post victoriam partam,

tabellas

— *sed Bestius (a) urget*

(b) *Doctores Graios. Ita fit, postquam sapere (c) urbi*

Cum pipere, & (d) palmis, venit nostrum hoc (e) maris experts,

(f) *Fœniseæ crasso (g) vitiarunt unguine (h) pultes.*

Tertium est avari argumentum ad suam frugalitatem palliandam, desumptum à testimonio Bestii, hominis bestialis & extremè avari, de quo Horat. Ep. xv. l. 1. Diceret utendos correptus Bestius idem.

Sed Bestius urget doctores Graios.] i. quin & Bestius philosophos Græcos increpat, tanquam juventutis Romanæ corruptores, quòd beneficentiam laudarent, dicens, [Ita fit, postquam hoc nostrum sapere experts maris venit urbi cum pipere & palmis.] i. Ita sunt mores, postquam hæc nostra sapientia Romana, olim navigii ignara, nobis advecta est è Græcia in urbem cum peregrinis mercibus,] fœniseæ vitiarunt pultes unguine crasso.] i. viles rustici cibaria sua uncto condimento infecerunt. i. laute vixerunt.

(f) Rustici qui fœnariis falcibus fœnum in pratis fecant. (g) Simples & naturales cibi dicuntur vitiari & corrumpi, cum aliquid illis additur. (h) Pultes pro cibariis quibullibet. Species pro genere. *Puls*, victus antiquissimus ex farina, melle seu caseo, ovo decocto factus, quo prò pane veteres Romani utebantur.

Hæc cinere (a) ulterior metuas? at tu, meus hæres

Quisquis eris, paulum à turbâ, seductior audi.

O bone numignoras? missa est à Cæsare (b) laurus

Insignem ob cladem Germanæ pubis, & aris Frigidus excutitur cinis: ac jam (c) postibus

arma

Jam

Jam (d) *chlamydes Regum, jam lutea* (e) *gausapa laureatâs*
capitis, *(f) Eſſedâque ingentesque locat* (g) *Cæſonia* (h) *Rhenos.*
 (i) *Diis igitur, Genioque ducis centum paria, ob res* *tere conſue-*
Egregiè geſtas, induco. — *verant.*

Verba ſunt Perſii reprehendentis avarum, qui
metuit ne ab hærede haud ſiant ſibi mortui,
quæ aliis mortuis fieri ſolebant. *(c) Poſtibus*
templi affi-
gebantur
hoſtium
ſpolia, quæ
vetuſtate
conſumpta

Metuas hæc ulterior cinere ?] i. ô ſordide a-
 vare, tû ne poſt obitum metuas, ſc. ut honorifi-
 cè ſepeliaris? &c. [*at audi tu, quiſquis eris meus*
hæres, paulum ſeductor à turbâ.] i. heus tu, qui-
 cunque meorum bonorum futurus es poſſeſ-
 ſor, audi quæ dicturus ſum, paulum remotus à
 populo, ut liberè tecum agam. [*O bone num ig-*
noras ?] i. O amice, num te hic nuntius latet,
 quidve ego facturus ſum ignoras? [*laurus eſt*
miſſa à Cæſare ob inſignem cladem Germanæ pubis,
& frigidus cinis excutitur aris :] i. Laurus (vi-
 ctoriæ Index) miſſa eſt ab Imperatore Caligula
 ad Senatum, ob inſignem Germaniæ juventutis
 ſtragem, & cinis vetus ex priori ſacrificio illic
 relictus ab aris removetur, ut novæ parentur
 victimæ; [*ac jam Cæſonia locat arma poſtibus, jam*
locat chlamydes Regum, jam locat lutea gausapa
captis, & locat eſſeda, & ingentes Rhenos :] i. Et
 nunc Cæſonia, uxor impudica Cæſaris, affigit
 templi poſtibus captivorum hoſtium arma &
 Regum devictorum veſtes militares, Nunc cap-
 tivis in triumphum ducendis gausapa coloris
 crocei accommodat, atque eſſeda & proceros
 Rheni accolæ ad futurum triumphum collocat
 & diſponit: [*Induco, igitur, diis Genioque Ducis*
centum paria ob res egregiè geſtas.] i. Quapropter
 diis hujus victoriæ authoribus & Imperatoris
 noſtri Genio, Ego Perſius ob res tam feliciter
 geſtas centum gladiatorum paria in theatrum
 inducere conſtitui.

O

quis Eſſedum

aliquid fua deo rapias, & ad nos quam primum recurras. Virgil, Georg. 11. *Belgica vel molli melius feret effeda collo.* Britanni in bello utebantur eo peculiariter, vide Cæf. lib. IV. de bello Gallico. (g) Augusta, uxor Caligulae, mulier lascivia perditæ & effrænatæ libidinis. (h) Germanos staturæ ingentis, prope Rhenum fluvium habitantes. (i) In honorem deorum, ut hanc victoriam Senatui populoque Romano bene vertant, simul & in honorem Caligulae Imperatoris, qui multos per Genium suum pejerare detrectantes multavit, interdum capite. Veteres enim per Genium principis jurabant, per quem si quis pejerasset, puniebatur, Tertullian. *Citius per omnes deos, quam per unum Genium Cæsaris pejeratur.*

(a) *Connivere*, est oculos genis integere.

Hinc *connivere*, quasi

protransire, & non videre poni-
tur quan-
doque.

Cicer. pro
Cælio. Dii
immortales,

cur interdum
connivitis
in hominum
sceleribus
maximis?

i. cur scele-
ra oculis
veluti clau-
sis præteri-
tis & tan-

quam diffi-
mulanter
contuemini?

(b) *Cibos ex pane & carne confectos.* Huiusmodi enim res conciliandi amoris gratia populo donabantur.

(c) *Perræ*

quis vetat? aude!

Væ, nisi (a) *connives*: oleum, (p) *artocreasque popello*

Largior; an prohibes? dic clarè. Non adeò, inquis,

(c) *Exossatus ager juxta est.* Agè, si mihi nulla

Jam rel. qua ex amitis, patruelis nulla, proreptis

Nulla manet patrui, sterilis (d) *matetura vixit,*

Déque aviâ nihilum superest; accedo (e) *Bo-*

villas, (f) *Clivûmq; ad Virbi; præsto est mihi* (g) *Man-*

nus hæres (h) *Progenies terræ. quære ex me, quis mihi*

quartus Sit pater, haud promptè, dicam tamen; adde etiam

unum, Unum etiam, terræ est jam filius, & mihi (i) *ritu*

Mannius hic gen. ris propè major avunculus exit.

Sunt verba Persii ad heredem.

Quis vetat? i. Quis me prohibet ejusmodi

munera gladiatoria instituere? [aude] i. tu au-

tem hæres, audeto vetare me, quò minus hoc

faciam. [Væ, Nisi connives.] i. Væ tibi nisi dissi-

mules, hæc quæ facturus sum, tibi molesta non

esse. [largior oleum artocreasque popello;] i. quin

etiam plebi epulæ largiri volo. [an prohibes?

dic clarè] i. quæso, te an illud fieri vetas? cur

mus-

nullitas? loquere aperte. *[inquis, Ager juxta non ossibus. i. est adeo exossatus.]* i. tu ô hæres sic respondes, Ager tuus propè urbem ô Persi, quem mihi post mortem es relicturus, non est adeo fertilis, ut Meta-
 profusionem hanc tuam possit sustinere, imò vix tibi est unde hæc fiat largitio, quapropter non magnopere cupio tuus esse hæres. *[Age]* i. Age (inquit Persius) fac quod lubet, *[Si jam nulla manet reliqua mihi ex amittis, si nulla patruelis, nulla proneptis patru, si matertera vixit sterilis, si nihilum superest de avia;]* i. Si nullum haberem consanguineum qui mihi hæres velit esse, sc. si in Adelph. nulla ex sororibus patris mei jam superstes est, si nulla filia patru, nulla filia neptis patrui pervivit, si mea matertera sine prole mortua est, & de avia mea si nihil reliquum est: non tamen idcirco de hærede sum anxius, *[quippe, accedo ad Bovillas, clivumque Virbii: Mannius progenies terræ, præsto est hæres mihi.]* i. ego viam Appiam peto, & ad Virbii clivum accedo; Ibi Mannius aliquis homo obscurus ultro mihi hæres, erit, & a me hæres scribetur. *[quare ex me, quis sit mihi pater quartus, haud promptè, dicam tamen,]* i. & quid ni illum, quamvis obscurum scriberem hæredem? Nam, si ex me quæras quis abavus mihi sit, illud sanè haud promptè tibi dicere possum, dicam tamen, sed difficulter, *[adde etiam unum, unum etiam, filius terræ jam est,]* i. si vero quæras amplius & unum adhuc addas, & unum insuper. i. si ulterior fiat inquisitio & me interroges de meo atavo & tritavo, quinam illi fuerint; ille vero jam mihi ignobilis & obscurus est, æque ac Mannius *[Et hic Mannius propè exit avunculus mihi ritu generis.]* i. & sic, ipse hic Mannius (quem dixi terræ filium) cognationis ordine, avi vel aviaæ meæ frater ferè evadit.

O 2

quatuor millibus à Roma distans mendicis undique refertus erat, sic dictus ab Hyppolito, quod Virbius fuisset. Nota est fabula. Ad clivum illum non licebat equum perducere, quia Hippolytus juvenis castissimus, quem equi furibundi discerpserant, illic in templo Triviæ, colebatur. (g) Hic Mannius vel lucum Aricinum Dianæ consecrarat, vel templum ei illic considerat. Hic vero ponitur pro quovis paupere ibidem habitante. (h) Cujus ignorabantur parentes. Juvenal, *gigantum fraterculus.* (i) Habita ratione generis mei, & sic non deerit mihi hæres etiam ex cognatione mea.

Qui

(a) *Metaphor. de-sumpta a palæstris, qui in sacris Promethei lampada quatiētes, sic currebant, ut primus defatigatus secundo, secundus tertio, tertius quarto, & ita deinceps facem traderet, posterior autem non porrigebat facem priori.* *Qui prior es, cur me in (a) decursu lampada poscis?*

Persius jam perstringit eos, qui cū majores sint natu & longa ætate superiores, ab illo tamen juniore hæreditatem sperant, atque illius mortem impudentissimè expectant.

Qui prior es, cur poscis me lampada in decursa?] i. tu, ô hæres meus, qui me senior es & annosior, cur à me adhuc vivo postulas, ut tibi patrimonium meum tanquam lampada tradam? cum tu potius illam posteriori & juniore porrigere debeas?

Quæ decursio significabat mortalium successionem & vicem esse perpetuam, Hujus consuetudinis meminit Cicero IV. ad Herennium. Non enim quemadmodum in palæstrâ qui tedas ardentes accipit, celerior est in cursu continuo, quā ille qui tradit, propterea quod defatigatur cursu, integro facem tradit: ita melior Imperator novus qui accipit exercitum, quā ille qui decedit, propterea quod defatigatus Cursor dat integro facem.

(a) *Mercurius præ est mercaturis & lucra adjuvat.* *Sum tibi (a) Mercurius: venio Deus huc ego, ut ille*

(b) *Pingitur. an renuis? vin tu gaudere reli-*
Eis?

Horat. Sat. III. lib II. Deest aliquid summæ: (c) minui mihi; sed tibi totum est,

Quicquid id est. Ubi sit, fuge quærere, quæd mihi quondam

Legarat (d) Tadius, neu (e) dicta repone pater-
na:

(f) *Fanoris accedat merces; hinc exime sumptus.*

Persius, in personâ cuiuslibet divitis, hæredem patrimonium expectantem, sic alloquitur.

Sum Mercurius tibi:] i. Ego cujus hæreditatem tu captas, sum tibi tanquam lucris Deus: [ego venio Deus huc, ut ille pingitur.] i. ego in hunc locum ubi sumus, ad te venio talis, qualis ille Mercurius pingitur, & bona mea sine tuo merito tibi gratis offerens. [an renuis?] i. num illa

illa recusas ? [vin' tu gaudere reliſtis ?] i. viſ-^(b) ne e-
 tu bonis à me in teſtamento tibi relictis, gaude-^(b) Saculum
 re, atque illa in bonam partem tanquam lucrum in manu
 adventitium accipere ? Respondet hæres con-^(c) tenens num-
 querens hæreditatem eſſe imminutam; [Aliquid-^(c) dum.
 deest ſummæ.] i. aliquid ex ſummâ bonorum tu-^(e) In meos
 orum, quæ a patre accepisti diminuitur [minui ſumpli.
 mihi, ſed totum eſt tibi,] i. ego hæreditatem me-^(d) O impu-
 am (inquit Perſius) in detrimentum meum mi-^(d) dicam hæ-
 nui, ſed tibi idcirco nullam facio injuriam; quan-^(d) redi impu-
 doquidem, quod tibi relinquo quicquid id eſt, immodera-^(d) dentiam &
 tibi totum eſt & integrum, Nam tibi nihil erat tam habendi
 debitum, [fuge quærere ubi ſit, quod Tadius le-^(e) cupiditatem
 gârat mihi quondam.] i. noli ex me rationem exi-^(e) qui de alie-
 gere, ubi ſit illud legatum, quod Tadius olim tibi ratio-^(e) nis legatis
 mihi in teſtamento reliquerat, [neu reponere dicta nem reddi
 paterna:] i. neve mihi dicta imperioſa retribuere exigi-
 pro hæreditate quam tibi in teſtamento relin-^(e) quæ patres
 quo, more pãtris morituri dicentis ad filium avari ſuis
 luxurioſum; [Merces ſænoris accedat:] i. pecu-^(f) filiis dicere
 niæ uſus forti & ſummæ capitali accreſcat, [hinc] ^(f) ſolent.
 exime ſumptus.] i. ex hac mercede uſuraria ſacſatu, Nihil
 impenſas quotidie, & ſumam principalem enim aliud
 noli imminuere. eſt ſenus,
 quam ſatus
 hoc eſt, par-

tus pecuniæ; Græce τοκοῦ.

Quid reliquum eſt ? reliquum ? nunc nunc

(a) impenſius unge, (a) Majore
 Unge (b) puer caules, Mihi feſtâ luce coqua-^(b) impenſa &
 tur ſumptu.
 (c) Urtica, & fiſſâ (d) ſuſuſum ſinciput aure ? (b) Puer, hoc
 Ut tuus iſte (e) nepos olim ſatur (f) anſeris ex-^(b) loco ſignifi-
 tis, cat ſanu-
 Cùm (g) moroſa (h) vago (i) ſingultiet inguine^(b) lum vel ſer-
 vena, vum obſo-
 (k) Patriciæ immejat vulvæ (——) natorem,
 denotat
 marem con-
 grario no-
 mine puel-
 læ. Aliquan-
 do nomine
 pueri intel-
 ligimus

Sunt verba Mannii hæreditatem imminutam
 ægrè ferentis. [Quid reliquum eſt ?] i. Quid mi-
 hi hæredi tuo futuro de facultatibus tuis re-
 manet ? [reliquum ?] Perſius cum indignatione
 ſignimus

erilem, ponitur etiam pro filio.

Virgilius. *Afcaniusque puer.* —

(c) *Urticam* depingere opus non est, quæ non modo interdiu sed etiam noctu in tenebris solo tactu ab omnibus facillime cognoscitur.

Ab urendo nomen traxit. Hic vero ponitur pro quavis herba vilissima.

per Synecd. speciei. (d) Horat. Satyr. II. l. II. — *fumosa cum pede perna.* (e) *Nepos*, præter vulgatam significationem, profusum & perditum hominem signat, quem Græci *ἄσπετος* nominant. Horatius Sat. VIII. lib. I. *Pontolabro scurræ, Nomentanoque nepoti.*

(f) Athen. l. IX. scribit tanto in pretio fuisse veteribus anseris jecur, ut essent apud eos *ἄνερκος*, i. anserum pastores, qui anseres ita alerent, ut eorum jecur mirifice augeretur, ad quam rem dulcia multum conferunt. Martial lib. XIII. *Aspice quàm tumeat magno jecur anseris majus; Miratus dices: hoc rogo, crevit ubi?* (g) *Morosa* dicitur mentula, ob ejus petulantiam & amaritudinem, vel, *morosa* dicitur, quasi curiosa, nolens rem habere cum plebeia, sed patritia fœmina. (h) Inguine errante, quod unum locum præ tentigine tenere nequit. (i) Obscœna est Metaphor. ducta a singultu, qui ex intervallis sæpe repetitur, dum ex ventriculo quæ in proprium corpus impacta sunt, excutere conatur. (k) Rem habere cum fœmina nobili.

(a) *Trama* proprie significat *Stamen panni*, non subtegmen ut quidam volunt quod verba Senecæ ad Lucilium perspicue probant. Deinde quemadmo-

ultimum Mannii verbum repetit. Negas tu aliquid esse reliquum? faciam profecto, ut dicis, sc. ut nihil sit reliquum [*puer unge nunc, nunc impensus unge caules.*] i. ô famule, sine dilatione perfunde caules & olera sumptuosius, perfunde (inquam) & obsonia lautiora mihi compara. [*Urtica coquatur mihi luce festa & sinciput fumosum aure fissum?*] i. An mihi sordide victitanti die festo apponatur in cibum urtica & capitis porcini pars anterior in fumo suspensa per aurem clavo perforatam? [*ut tuus iste nepos olim satur extis anseris, imnejat vulvæ patritiæ, cum vena morosa singultiet inguine vago.*] i. ut iste ex posteris tuis luxuriosus & ganeo jecoribus anserinis aliquando pastus, in vulvam matronæ nobilissimæ semen genitale quasi urinam ejaculetur, quando virga virilis sua tentigine submolesta turgescet & libidine quatietur.

— mihi (a) *trama figuræ* [venter? Sit reliqua? ast illi tremat omento] (b) *popa*

An ego (inquit Persius) parsimonia macrescam ut hæres meus luxuriosis sumptibus pinguescat [*trama mihi figuræ sit reliqua?*] i. Egô-ne sic vivam, ut mihi tanquam hominis figuræ & umbræ, corpus fame enectum instar tramæ, sit reliquum? [*ast venter popa tremat illi omento?*] i. sc. ut illi, meo hæredi venter obesus palpitet pinguedine?

Vende

dum subtegmen insertum, quod duritiæm utrinque comprimentis trama remolliat. Hic autem ponitur Metaphorice pro monogrammo, homine macro, pertenui & decolori, *cujus ossa, vene ac nervi apparent tanquam trama in veste attrita.* (b) Venter in popinis pinguefactus. *Popa* proprie significat *victimarium*. i. ministrum qui victimas ad altare ligat & ferit. Hostiarum igitur visceribus se probe curabat, & abdomen tremulum sibi comparabat.

Vende animam lucro, mercare, atque excute

(a) *solers*

Omne latus mundi, ne sit præstantior alter

(b) *Cappadocas rigidâ* (c) *pingues* (d) *pavisse* (a) *Solers,*
quasi *solus*
in arte, qui-
que in om-
nibus rebus
prudens est.

(e) *catastâ.*

Rem duplica. Feci; jam triplex, jam mihi
quartò,

Jam decies redit (f) *in rugam. Depinge, ubi*
fissam, (b) *Servos*
ex Cappado-
cia unde
multi venales
Romam
adduceban-

Inventus, (g) Chrysippe, tui finitor (h) acervi.

Verba sunt Mannii Persium ad lucra iminotur. *Cappadoces enim* barmihæredi tuo futuro accumules, vende animam bati servique sunt, natura, & periculis expone vitam famâmque; tuam, [*mer- vel lege, care, atq; solers excute omne latus mundi,*] i. per fas serviuntque suo Regi, ut servi domino. Cice- alter sit præstantior pavisse *Cappadocas pingues* ro, in Orat. ad Senatum, post reditum *Cappadocem* modo abrep- piis te locupletior. [*Rem duplica.*] i. Divitias tuas gemina negotiando. Respondet Persius in persona avari, atque ostendit non solum quàm in- tum de gre- explebilis sit avaritiæ sitis, ut neque duplici, tri- ge venalium diceret. plici, quadrupli, imo ne decuplo divitiarum (c) Quos, ve- augumento sit contenta: verùm etiam Satyram luti cabal- concludens, ad Chrysippum facit Apostrophen, los alebant mangones, ut essent pinguiores & magis succulenti,

(d) Ad pas- Feci; jam triplex; jam mihi quarto; jam decies
cendum. *redit in rugam.*] i. ego (inquit Persius) pecunias

(e) Catasta meas & patrimonium duplicavi, triplicavi, quar-
locus erat to & decies multiplicavi. [*Chryssipe, inventus fi-
rigidus & nitor tui acervi, depinge ubi sistam.*] i. ò Chrysip-
robustus, pe qui inventus es finitor tui Soritis, perscribere
ubi venales quæso, ubi vel in quo divitiarum loco pedem
servi pedi- bus gypsa- figam & acquiescam.
tis expone- bantur, si-

mul & nudebantur, ut emptores eos conspicerent, ne quid morbi
aut vitii lateret. Tibullus. *Nota loquor, regnum ipse tenet, quem sæpè
coegit Barbara gypsatos ferre catasta pedes.* (f) Quasi in plicam i.

decies multiplicatur. (g) *Chrysippus*. Cleanthis discipulus, ita cla-
ruit in Dialecticis, ut plerique existimarint, si apud deos locus esset
Dialecticæ, non aliam Dialecticam futuram quàm Chrysippeam.

Extat & de eo hic Senarius apud Laertium, *ἔστι μὴ γὰρ ἢ χεῖρον ποιοῦν,*

ἢ καὶ ἡ σοὰ nisi enim esset Chrysippus non esset porticus. (b) Hic acer-
vus est Sorites i. acervalis Argumentatio à Chrysippo inventa,
valde captiosa & fallax, ex Amphibologia, Compositione, Divisione
aliisque Elenchis, ut si quis dicat. *Dico me mentiri & mentior.*

Verum igitur dico & non mentior. Sorites autem captiosum est &
multiplex argumentandi genus, cum aliquid minutatim & gradatim
additur ei, quod ab adversario concessum est, vel detrahatur, in
quo ex uno concessio ad multas conclusiones connexas adsurgitur;
quale est illud Horatii Epist. I. lib. II. *Dum cadit elusus ratione
rventis acervi,* &c. Hujus Syllogismi infinitis quæstionibus quomodo
sit respondendum, & in qua quæstione acquiescendum, docuit
Chrysippus.

Laus tibi, Christe.

I N D E X
RERUM ET VERBORUM
QUÆ IN HOC LIBRO
continentur.

Numerus paginam, & litera marginalem explicationem ostendit.

A			
Abacus	45 a	Bombus quid	36 d
Accius, dictus Briseus	30 b	Bovilla unde & quid	159 e
Acetum quid	129 a	Bulla aurea quid	117 d
Acerra quid	48 b	Bullata quæ dicuntur	114 a
Acervus quid	164 b	Britanni essedis utebantur in bello	158 f
Ad se clamare quid	53 b	Brutii qui	154 e
Ædiles qui dicti	45 b	C	
Album pro bono sumitur	39 a 2	Cachinno quid	16 f
Alcibiades quis	100 a	Calabria quæ	65 c
Algere quid	95 k	Callere quid	99 g
Alli caput à jejunis comestum contra incantationes valere creditur	148 f	Callirhoë quæ	47 f
Amomum quid	94 i	Calones qui	131 b
Antiquorum stomacho imbecillium consuetudo qualis	101 b	Caminus quid	112 b
Antitheton quid	32 e	Canicula quid	69 g
Antiopa quæ	30 f	Cannabes quid	140 a
Anseris jecur olim in magno precio	162 f	Canthus quid	125 b
Apenninus quis mons	35 i	Cappadoces qui	163 b
Apulia quæ regio	26 e	Carmen spumofum quid	35 a
Aqualiculus quid	23 k	Casia quid	65 b
Aretium quid	45 g	Casia lignea quid & ubi nascitur	155 c
Aristæ quid	95 m	Castor & Pollux dicuntur Dii depellentes	144 g
Aristophanes quis	43 c 2	Catasta quid	163 e
Arcefilas quis	89 d	Catones duo fuere celebratissimi	79 u
Arundo quid	71 e	Cauda Thynni quid	147 e
As quid	34 d	Centurio unde	88 b
Asini aures qui dicuntur habere	43 c	Cerdo quid	109 a
Atys quis fuit	34 e	Cevere quid	33 b
Augusta qualis fuerit	157 g	Chiragra quid	112 a
Aurum ovatum quid	63 a	Chlamys quid	157 d
Auster ventus noxius & pestilens	151 a	Cholera iracundiæ sedes dicitur vitrea	70 a
B		Chrylis quæ	143 a 144 e
Bacca quid	65 f	Chrysippus quis	164 g
Balbus quis	21 d	Cicer quid	146 c
Barbam evellere signum est ludi barii	54 k	Ciconia quid	26 a
Barbam Philosopho vellere	46 d	Cicuta quid	139 f
Bassaris quæ	36 e	L. Quintii Cincinnati gesta	29 b
Cæsius Bassus quis	149 b	Cippus quid	21 l
Bathyllus quis	136 b	Cirrati qui dicuntur	19 b
Baucis quæ	102 g	Citrus quid	24 f
Beta quid	96 i	Civis Romanus unde	126 a 2
Berecynthia quæ	34 c	Cleantes quis	123 d 2
Biddental quid	54 i	Cliens quid	87 g
		Compita quid	104 f 118 k
		Connivere quid	158 a
		Corbes	

I N D E X.

Corbes quid	28 d		
Cornutus quid	115 f	G	
Craterus quis	84 a 2	Gausape quid	157 g 106 b
Crater quid	61 a 2	Genio sinistro quis dicitur vivere	
Cratinus quis	43 a		104 e
Curtare quid	155 a	Genius quid	43 d 1
Cures qui	103 b	Gens Messalina quæ & unde dicta	
Cutem curare quid	101 b		66 b 2
Cybeles Deorum mater	148 c	Gluto quid	134 i
Cybeles sac. rdores qui	148 c	Granarium quid	153 a 134 g
Cyminum quid	122 f	Gurgulio quid	106 d 2
	D		H
Dama quid	127 c	Hedera Baccho sacra	10 e
Decoquere quid	122 k	— ejus natura	1b. d
Decor quid	36 a	Helleborus. vide Veratrum.	
Dentale quid	29 b	Helicon quid	111 d
Dentes genuini unde dicti	41 c	Hemina quid	45 f
Dentium divisio quæ	1b.	Herodes quid	146 a 2
Despumare quid	68 c	Homerus cujus filius & quid somniavit	151 d
Doux quid	142 g	Homines cur magis canescant à temporibus	16 b
Dictator quid	29 i	Homines habent humeros, bestiarum	15 a
Dictare quid	24 d	Homo bonæ fidei quis dicitur	49 b
Dies natalis apud Romanos celebris	152 b	Honorum competitores quid agere solebant	146 b
Dignus mediis dicitur infamis impudicus, & verpus	55 d	Hospes quid	49 i
Dis iratis fieri quid	103 c	Hostium spolia postibus templi affigebantur	
Disinctus quid	56 a	Horoscopus quid	152 a
Discolor & decolor qui differunt	121 a		I
	E	Jecur, cor & pulmo proprie dicuntur	Extæ
Ebenum quid	138 d		60 a
Echo quid	37 i	Ilex arbor Iovi sacra	53 b 2
Edicere quid	46 e	Ilia quid & ubi sita	107 a 2
Egere quid	124 c	Ilias, quid	43 e
Elevare quid	14 a	Illicio quid	146 a 1
Ellebori duo genera	84 a	Imperatores post Victoriam tabulas laureatas Romam mittebant	156 b
Emeriti qui	116 d	Ingenium unde dictum	77 e
Ennius dictus tricolor	151 c	Insanus quid	80 c
Ergennas quis	53 f	Ira quid	96 o 139 d
Eseda quid	157 f	Irrisionis tria genera apud Veteres	26 a
Evios nomen Bacchi	37 b	Judæi dicuntur recutiti	147 b
Examen quid	14 b	Judæi dicti Verpi	55 d
Exossare quid	158 b		L
	F	Lactes quid	54 b
Falernum quid	69 c	Lagenæ solitæ a Veteribus obligari & cur	151 e
Favilla quid	21 n	Lallare quid	72 f
Fibra quid	23 f 116 f	Lares quid	118 e
Fidelia quid	13 c	Lanx quid	66 a 2
Flora quid	146 d	Læna quid	20 b
Focus pro igne & unde dictus	149 a		Lemures
Fætus nomen generale	59 f		
Fons equinus quis	9 b		
Fulmen & fulgur sulphureum habent odorem	53 c		

I N D E X.

Lemures quid	148 a	Palpus unde	146 a
Libra quid	119 c 2	Palumbus pro delicatulo	72 d
Licere quid	194 m	Pappare minutum quid	72 e
Limen quid	39 e	Parca quid & quotuplex	120 d
Lippitudo quid	31 a 1	Parnassus quid	9 d
Lippi qui proprie dicuntur	67 b 1	Patella quid	74 d
Litare quid	135 b	Patrare quid	17 b
Luci quid & unde	54 b	Patruus pro sævo reprehensore po-	
Lucifer quid	132 i	nitur	15 d
Lucilius quis	41 a	Pecunaria quid	70 b
Ludere pro scribere	150 l	Pecunia unde dicta	50 e
Luscus quid	44 c	Pedius quis fuit	32 e
Lunæ portus ubi	150 b	Pejerans per genium Principis pu-	
Lynx quid	36 f	niebatur	158 b
M			
Manes quid	142 l	Penates quid & unde	59 d
Mannius quis	159 g	Penus quid	87 b
Matertera unde dicta	159 d 55 a	Pericles unde dictus & quis	99 e
Medi qui populi 81 b 2 dicuntur		Perillus quis	78 a
braccati, ib.		Pero quid	132 b
Melicerta quis	132 k	Pernæ quid	87 d
Mephitis quid	92 b	Pice quid	140 d
Mentula dicitur morosa	162 g	Pileus quid	128 o
Mercurius quis fuit & unde	59 o	Pinfere quid	26 b
Meretrix nonaria quid	46 o	Pipér quid	122 e
Mergus quid	155 i	Phalera quid	76 k
Merum quid	48 o	Philosophi barbam nutriebant	97 a
Meta quid	76 f	Plantaria quid	107 f
Milites expuncti qui dicuntur	51 b	Poemata amatoria quæ	21 e
Mimallone quid	36 o	Polenta quid	82 g
Mœna quid	87 b	Polydamas quis fuit	13 e
Monumenta quid	87 f	Numa Pompilius quis	63 a
Mutire quid	42 a	Pontifex quid & unde	66 b 1
Musæ cur dictæ Heliconides	10 a	Pontus quid	138 a
Mycenæ quid	113 a 2	Popa quid	163 b
N			
Nepos pro perduto	162 e	Porticus vocata Pœcile	81 c 2
Nerius quis fuit	51 l	Præcordia quid	42 f
Nervus quid	58 a	Prætecta quid	116 b
Nummus vocatur asper & quare	86 k	Proceres quid	24 e
Nummus est dolo plenus.	11 a	Progne quæ	111 c 2
O			
Obba quid	140 e	Proluere quid	9 a
Occare quid	153 b	Pstittacus quæ avis	10 a 2
Ocymum qui differt ab ocimo	102 i	Puer pro famulo	161 b
Offa quid dicitur	111 a	Pulmentarium quid	92 d
Oletum quid	40 d	Pulmo quid	16 a
Omentum quid	60 b	Pulpa quid	64 b
Onyx quid	17 e	Puls quid	156 b
Orca quid	81 b 1	Puppa quid	68 o
Ositare quid	83 b	Puteal quid	108 e
Ovatio quid	62 a	Pyrene cur dicta pallida	10 b 1
P			
Palilia quid & cur dicta fumosa	29 e	Pythagoras quis	82 b
Palæmon quis	132 k	Q	
		Quincunces quid	141 f
		Quirites unde dicti	94 m 100 n
		R	
		Rapcre quid	57 a

I N D E X.

Resignare quid	116 e	Tabula cur dicta cærulea	155 m
Res nomen generale	59 a 1	Tectorium quid	115 b
Rifus est inplene	16 e	Temo quid	125 a
Rhombus quid	153 n	Testa quid	83 c a
Romani dicti sunt Romulidæ	19 c	Testiculi quid	37 a
Romanorum mos ante cænam	90 e	Theta quid & cur dictum nigrum	100 q
quis	90 e	Thracum mos in notatione dierum	47 a
Romulus creavit centum Sena-	27 a	Thufcia quid & unde	64 e
torea	57 b	Thyestes quis	112 g
Rosa Veneri sacra	73 d	Timor cur pilos erigit	95 l
Rota ab Anacharsi inventa	106 d	Titi unde dicti	18 b r
Runcare quid		Toga pro pace sumpta	113 a 1
S			
Sabini qui	150 e	Torus quid	89 a
Sacer quid	41 f	Tragedus quid	111 d 1
Saliva unde	55 e	Trama quid	162 a
Salinum quid	74 c	Transstra quid	140 b
Saltatio numeris constat	136 f	Tremulus cachinnus	90 a 1
Sambuca quid	131 g	Triens quid	92 c
Sanna quid	130 b	Troilus quid	31 c
Saperda quid	138 a 130 b	Trutina quid	14 c
Sardonix quid	17 e	Tuceta quid	58 e
Sartago quid	31 b	Tutor quis	91 d
Saturnus quis	120 f	Turdus quid	153 o
Scabies quid & unde	59 i	Tybris quis fluvius	51 a
Scombrus	22 d	Tyrannus quid	77 a
Senia quid	80 a	V.	
Sepia quid	71 d	Vappa quid	127 f
Seria quid	50 e	Vari qui dicuntur	100 p
Seriola quid	104 b	Varices quid 148 g quibus accidunt,	
Siliqua quid	82 f	ibid.	
Sistrum quid	148 d	Varo quid	139 i
Socrates quis	98 b	Velina tribus unde	126 b
Solers unde	163 a	Vena quid & unde nomen sumpsit	
Soles pro diebus	119 a 1	37 b 94 a	
Solon quis	89 e	Veratrum quid 24 a hujus duo sunt	
Staius quis	52 a	genera.	ibid.
Stemma quid significat	76 g 1	Verruca quid	30 e
Stoicorum dogma, nihil posse recte	135 a	Vertigo quid	127 b
administrari nisi a sapiente	113 f	Vesta quid	64 d
Stoppus quid	137 a	Veteribus quis mos post cadaveris	
Strigil quid	138 c	cremationem	155 b
Stupa quid	118 f	Viaticum quid	124 f
Suburra quid	102 e	Vibex quid	109 d
Sufflare quid	24 g	Vindicta quid	129 b
Sumen quid	109 b	Virbi clivus quid 159 f non licebat	
Supellex quid	45 e	illuc equum perducere & cur, ib.	
Supinus quid	21 b	Umbo quid	118 g
Supplantare quid	154 f	Umbri qui	87 c
Surdus sumitur active & passive	90 f	Ungues qui abrodunt	143 b
Surrentum quid		Urtica quid	162 c
T.			
Tabellæ	128 a		